

รายงานการวิจัยฉบับร่างสมบูรณ์

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบ
ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

Upgrading the management of the Model Sunday Buddhist Study
Center of the Sangha in Nakhon Sawan Province

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

การพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับการรองรับสังคมพลวัต
ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

Development of the Sunday Buddhist Study Center to support the
dynamic society of Nakhon Sawan Sangha Province

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศศิภิกขุ อ่ำจ้อย

นายอานัติ เดชจิต

นายปัญญา พรหมบุตร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

พ.ศ.๒๕๖๖

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800766018

รายงานการวิจัยฉบับร่างสมบูรณ์

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบ
ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

Upgrading the management of the Model Sunday Buddhist Study
Center of the Sangha in Nakhon Sawan Province

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

การพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับการรองรับสังคมพลวัต
ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

Development of the Sunday Buddhist Study Center to support the
dynamic society of Nakhon Sawan Sangha Province

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศศิภิกขุ อ่ำจ้อย

นายอานัติ เดชจิต

นายปัญญา พรหมบุตร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

พ.ศ.๒๕๖๖

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800766018

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Final Drafted Research Report

Research Sub - project 3

Upgrading the management of the Model Sunday Buddhist Study
Center of the Sangha in Nakhon Sawan Province

Under Research plan

Development of the Sunday Buddhist Study Center to support the
dynamic society of Nakhon Sawan Sangha Province

By

Asst.Prof.Anongnat Kaewpaitoon

Asst.Prof.Sasikit Amchui

Mr.Anat Detjit

Mr.Panya Prombut

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon sawan Campus

B.E.2566

Research Project Funded

By Thailand Science Research and Innovation Fund

MCU RS 800766018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย	: การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์
ผู้วิจัย	: ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศศิกิจจ์ อ่ำจ้อย นายอาณัติ เดชจิต นายปัญญา พรหมบุตร
ส่วนงาน	: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์
ปีงบประมาณ	: ๒๕๖๖
ทุนอุดหนุนการวิจัย	: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ ๒) เพื่อการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ๓) เพื่อประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ ติดตาม ประเมินผล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

๑. ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์พบว่า มีการบริหารจัดการ ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านการบริหารงานวิชาการ จัดการเรียนการสอน วิชาบังคับ วิชาเลือกตามความสนใจของผู้เรียน ๒) ด้านการบริหารงานบุคคลบุคลากร การวางแผนบุคลากร ๓) ด้านงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากระทรวงวัฒนธรรม ๔) ด้านการบริหารงานทั่วไป งานธุรการงานเอกสารต่างๆ แต่ในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ยังขาดเทคโนโลยีดิจิทัลมาบริหารจัดการในงานด้านต่างๆ ของศูนย์บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการงานด้านวิชาการในกิจการการเรียนการสอน งานบริหารงานทั่วไปที่เกี่ยวกับเอกสารต่างๆที่มีความยุ่งยากไม่เป็นระบบ ด้านงานบริหารบุคคลที่ยังขาดการพัฒนาบุคลากรในการใช้เทคโนโลยี และด้านงบประมาณยังได้งบประมาณไม่เพียงพอในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๒. การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การยกระดับการบริหารโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมายกระดับในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ๔ ด้าน ๑) ด้านการบริหารวิชาการ หลักสูตร การประเมินผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ใหม่ๆ จะทันสมัยใหม่และรวดเร็วขึ้น ๒) ด้านการบริหารงานบุคคลสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวางแผนบุคลากร โครงสร้างของบุคคล การวางแผนในการพัฒนาบุคลากรในโครงการอบรมต่างๆการจัดทำทะเบียนประวัติสามารถเปิดหาในระบบได้อย่างรวดเร็ว ๓) ด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้เทคโนโลยีในการจัดทำเว็บไซต์ในส่วนของการบริหารงานทั่วไปงานธุรการ งานอาคารสถานที่ งานประชาสัมพันธ์ ผ่านแอปพลิเคชันและเว็บไซต์ของศูนย์ศึกษาวันอาทิตย์ได้ประหยัด สะดวก รวดเร็วมากยิ่งขึ้น ๔) ด้านการบริหารงบประมาณ ใช้

เทคโนโลยีในส่วนของการบริหารงานงบประมาณในการวางแผนงบประมาณ การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานงบประมาณโครงการกิจกรรมต่างๆของศูนย์การศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้สะดวกและรวดเร็วและประหยัดการใช้วัสดุสิ้นเปลืองต่างๆ

๓) ประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครสวรรค์วัดหนองกระดุกเนื้อโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลสร้างและส่งลิงค์ขึ้นไปใช้งานในเว็บไซต์ในการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไปและการบริหารงานงบประมาณได้อย่างถูกต้องรวดเร็วเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

Research Title : Upgrading the management of the Model Sunday Buddhist Study Center of the Sangha in Nakhon Sawan Province.

Researchers : Asst.Prof.Anongnat Kaewpaitoon
Asst.Prof.Sasikit Amchui
Mr.Anat Detjit
Mr.Panya Prombut

Department : Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Nakhonsawan Campus

Fiscal Year : 2566

Research Scholarship Sponsor : Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Abstract

The objectives of this research were as follows: 1) To study the management conditions of the Sunday Buddhist Study Center of Nakhon Sawan Province. 2) To raise the management level of the prototype Sunday Buddhist Study Center of the Sangha in Nakhon Sawan Province. 3) To evaluate the results of raising the management level of the study center. Sunday Buddhism, model of the Sangha, Nakhon Sawan Province The researcher has determined this research method to be an action research consisting of planning, implementing, monitoring, and evaluating using descriptive content analysis. The research results found that 4) General administration Administrative work, various documents But in the management of the Sunday Buddhist Study Center, there is still a lack of digital technology to manage various aspects of the center. Personnel still lack knowledge, understanding and skills in using Sunday technology.

1. Studying the management conditions of the Sunday Buddhist Study Center in Nakhon Sawan Province, it was found that There are 4 areas of management: 1) academic administration Arrange teaching of compulsory subjects and elective subjects according to the interests of the students. 2) Human resource management. Personnel planning 3) Budget allocated from the Ministry of Culture 4) General administration Administrative work, various documents But in the management of the Sunday Buddhist Study Center, there is still a lack of digital technology to manage various aspects of the center. Personnel still lack knowledge, understanding and skills in using technology in academic work in the learning business teach General administrative work involving various documents that are difficult and unsystematic In terms of personnel management, there is still a lack of personnel development in the use of

technology. And in terms of budget, there is still insufficient budget to manage the Sunday Buddhist Study Center.

2. Upgrading the management of the prototype Sunday Buddhist Study Center of the Sangha in Nakhon Sawan Province. It was found that raising the management level by using digital technology to raise the level of management of the Sunday Buddhism Study Center in 4 areas: 1) Academic administration, curriculum, student assessment teaching activities New learning resources It will be more modern and faster. 2) In personnel management, technology can be used in personnel planning. Person structure Planning for personnel development in various training projects, creating a history register that can be quickly searched in the system. 3) General administration by using technology to create websites for general administration and administrative work. Building work Public relations work Through the application and website of the Sunday Study Center, it is more economical, convenient, and faster. 4) Budget management Use technology in the budget management part to plan the budget. Preparing a report on the budget performance of the various activities of the Sunday Buddhist Study Center. It is convenient and fast and saves on the use of various consumables.

3. Evaluate the results of upgrading the management of the model Sunday Buddhist study center of the Sangha, Nakhon Sawan Province. It was found that the evaluation of the upgrading of the management of the Sunday Buddhist Study Center, Nakhon Sawan Province, Wat Nong Kadue Nuea, was overall at a high level Administrators, teachers, and officials can use digital technology to create and send links to use on websites for academic administration. Personnel Management General administration and budget management are more accurate, faster and more appropriate..

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยเรื่อง การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์” สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก
สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนทุนวิจัย

กราบขอบพระคุณคณะกรรมการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ที่เมตตาให้คำชี้แนะและให้
โอกาสทางวิชาการ ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องและให้แนวคิดในการศึกษาวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้คำแนะนำให้ข้อชี้แนะทางวิชาการติดตาม
ความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการวิจัยเป็นระยะจนรายงานวิจัยสมบูรณ์แบบ

ขอขอบพระคุณศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครสวรรค์ที่ให้ความ
ร่วมมือทำกิจกรรมร่วมกับคณะผู้วิจัยเป็นอย่างดี

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัยที่ให้โอกาสนักวิจัยให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยครั้งนี้ได้เพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ
ประสบการณ์อย่างมีส่วนร่วมกับบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องจนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์

เมษายน ๒๕๖๗

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภาพ.....	ซ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย.....	๓
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย.....	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย.....	๔
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๕
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ.....	๖
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา.....	๒๐
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้.....	๓๑
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ.....	๔๒
๒.๕ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์.....	๕๕
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๘๒
๒.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย.....	๘๖
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๘๘
๓.๒ พื้นที่วิจัย ประชากร.....	๙๐
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	๙๑
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๙๒
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๙๒
๓.๖ สรุปกระบวนการวิจัย.....	๙๓

บทที่ ๔ ผลการศึกษาวิจัย

๔.๑ ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์.....	๙๕
๔.๒ การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์.....	๑๑๔
๔.๓ ประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์.....	๑๒๙
๔.๔ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย.....	๑๓๔

บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๑๓๖
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย.....	๑๔๑
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๑๔๔

บรรณานุกรม.....	๑๔๖
-----------------	-----

ภาคผนวก	๑๕๐
---------------	-----

ก. หนังสือรับรองการวิจัยในมนุษย์.....	๑๕๑
ข. เครื่องมือ.....	๑๕๓
ค. หนังสือนำขอสัมภาษณ์.....	๑๖๖
ง. ภาพประกอบการลงพื้นที่.....	๑๘๒
จ. การนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๑๙๐
ฉ. บทความวิจัย.....	๑๙๕

ประวัติผู้วิจัย.....	๒๑๒
----------------------	-----

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	ตารางแสดงภาพรวมของการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์.....	๓๒
๒.๒	ตารางแสดงทะเบียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (ศพอ.) ประจำปี ๒๕๖๖ จังหวัดนครสวรรค์.....	๘๐
๔.๑	ตารางสรุปผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง ๔ ศูนย์.....	๑๐๘
๔.๒	ตารางกำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อยกระดับยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์.....	๑๑๗
๔.๓	ตารางผลค่าเฉลี่ยจากการประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้านการบริหารงานวิชาการก่อนและหลังการอบรม.....	๑๑๘
๔.๔	ตารางผลค่าเฉลี่ยจากการประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารงานบุคคลก่อนและหลังการอบรม.....	๑๒๑
๔.๕	ตารางผลค่าเฉลี่ยจากการประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารทั่วไปก่อนและหลังการอบรม.....	๑๒๔
๔.๖	ตารางผลค่าเฉลี่ยจากการประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารงานงบประมาณก่อนและหลังการอบรม.....	๑๒๗
๔.๗	ตารางผลค่าเฉลี่ยจากการประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลก่อนและหลังการอบรมในภาพรวม.....	๑๒๘
๔.๘	ตารางประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครสวรรค์วัดหนองกระดุกเนื้อ.....	๑๒๙

สารบัญแนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	วงจรรความรู้.....	๓๓
๒.๒	ขั้นตอนจดทะเบียนศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ใน กรุงเทพมหานคร.....	๗๐
๒.๓	ขั้นตอนการจดทะเบียนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในส่วนภูมิภาค.....	๗๑
๒.๔	แผนผังการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์.....	๗๑
๒.๕	แผนผังการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัด นครสวรรค์.....	๗๙
๒.๖	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	๘๗
๓.๓	สรุปกระบวนการวิจัย.....	๙๔
๔.๑	ประมวลภาพลงพื้นที่สัมภาษณ์.....	๑๐๗
๔.๒	ประชุมสรุปจากการสัมภาษณ์.....	๑๑๑
๔.๓	ข้อสรุปด้านการบริหารวิชาการ.....	๑๑๒
๔.๔	ข้อสรุปด้านการบริหารงานบุคคล.....	๑๑๒
๔.๕	ข้อสรุปด้านการบริหารงานทั่วไป.....	๑๑๓
๔.๖	ข้อสรุปการบริหารงานงบประมาณ.....	๑๑๓
๔.๗	การอบรมเชิงปฏิบัติการ การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลดิจิทัล”ด้านการบริหารงานวิชาการ”.....	๑๑๗
๔.๘	การอบรมเชิงปฏิบัติการ การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการ บริหารงานบุคคล.....	๑๒๐
๔.๙	การอบรมเชิงปฏิบัติการ การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการ บริหารงานทั่วไป.....	๑๒๓
๔.๑๐	การอบรมเชิงปฏิบัติการ การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการ บริหารงานงบประมาณ.....	๑๖๖
๔.๑๑	การประชุมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนครสวรรค์.....	๑๓๒
๔.๑๒	องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย.....	๑๓๕

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยพบปัญหาด้านสังคมไทย อาทิ ปัญหาครอบครัวแตกแยก ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรมที่รุนแรงและซับซ้อน ปัญหาเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และอื่น ๆ อีกมากมาย โดยเฉพาะการขาดศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรมสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาระดับชาติ เนื่องจากบ้านเมืองและบริบทของสังคมไทยเปลี่ยนไปมากการพัฒนาประเทศก็เปลี่ยนตามไป การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีสันติสุขอย่างยั่งยืน การพัฒนาคุณภาพของสังคมไทย ได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) อยู่ในหัวเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้นสังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก จะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้านเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย นวัตกรรมทางสังคมที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้คนทุกช่วงวัยใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่าง สมานฉันท์ และอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย แก้ไขปัญหาท้าทายและยกระดับการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านสังคมและความมั่นคงทุกมิติ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) , ๒๕๕๙)

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นองค์กรเผยแผ่ทางพระพุทธศาสนาองค์กรหนึ่งที่พระสงฆ์จัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นแหล่งอบรมสั่งสอนเยาวชนให้มีความประพฤติดีงามมีจิตสำนึกที่ดี มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เป็นแหล่งให้ความรู้ความเข้าใจตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา สามารถนำหลักธรรมคำสอนไปใช้เป็นแนวทางการประพฤติในชีวิตประจำวันได้และเป็นสื่อกลางสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้าน วัดและโรงเรียน อันเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย ซึ่งกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเด็ก เยาวชน ที่กำลังอยู่ในวัยแห่งการศึกษาขั้นพื้นฐาน และประชาชนผู้สนใจที่จะเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาสามารถเข้าเรียนและเป็นการรู้จักใช้เวลาว่างในวันหยุดเรียน เข้ามาศึกษาหาความรู้ความเข้าใจ ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา บริเวณลานอโศกวัดมหาธาตุฯ มาเล่านิทานและสอนธรรมะ นอกจากนั้นทางโรงเรียนและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้อาราธนาพระสงฆ์ดังกล่าวไปสอนธรรมะ อบรมศีลธรรมแก่นักเรียนและนักศึกษาอีกด้วย ดังนั้นพระที่เป็นเจ้าหน้าที่และพระนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงดำเนินการขอเสนออนุมัติต่อทางสภามหาวิทยาลัยเพื่อเปิดสอนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นและได้รับอนุมัติให้เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๐๑ จึงนับได้ว่าเป็นโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งแรกในประเทศไทย หลังจากนั้นก็ได้รับความ

สนใจมีการจัดตั้งขยายไปยังวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขอจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แบ่งได้ ๒ ส่วนดังนี้ ๑) ในกรุงเทพมหานครให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อกรมศาสนา โดยได้รับความเห็นชอบจากเจ้าคณะแขวง เจ้าคณะเขต และเจ้าคณะจังหวัด ๒) ในส่วนภูมิภาคให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัด โดยได้รับความเห็นชอบของเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอและเจ้าคณะจังหวัด โดยให้วัฒนธรรมจังหวัดเป็นนายทะเบียนและเมื่อจดทะเบียนแล้วให้รายงานไปยังกรมศาสนา^๑

จังหวัดนครสวรรค์มีศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จำนวน ๒๐ ศูนย์ ปัจจุบันมีการบริหารจัดการโดยมีการพัฒนาและสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในทุกภาคส่วนของพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ วัดจะเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนด้านคุณธรรมจริยธรรม และสามารถขยายผลไปสู่การเป็นเครือข่ายทางพระพุทธศาสนาดำเนินงานส่งเสริมศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมแก่ประชาชนทั่วไปภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ บทบาทของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่ทำการเพื่อให้การเรียนการสอนและการเผยแพร่หลักธรรมในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม สู้เด็ก เยาวชน และประชาชน โดยมีศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นแหล่งเรียนรู้ศีลธรรมของคนในชุมชนท้องถิ่น ใช้หลักสูตรธรรมศึกษาของคณะสงฆ์ ซึ่งมีทั้งระดับประถมศึกษาชั้นตรี ชั้นโท ชั้นเอก แต่ละชั้นต้องเรียน ๔ วิชาคือ พุทธประวัติ ธรรมวิภาค วินัยบัญญัติและเรียงความแก่กระทู้ธรรมเป็นวิชาบังคับเพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ศีลธรรม มีวิชาสามัญให้เลือกตามศักยภาพและความพร้อมของแต่ละศูนย์ เปิดสอนวันอาทิตย์โดยมีเวลาไม่น้อยกว่าวันละ ๓ ชั่วโมง และวันอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการบริหารศูนย์เห็นสมควร และตามความเหมาะสมของพื้นที่ในการจัดการศึกษาของศูนย์ฯ และในระยะที่ผ่านมาพบปัญหาสภาพการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เกี่ยวกับบุคลากรไม่เพียงพอ เยาวชนและประชาชนทั่วไปไม่มีเวลามาเรียนเนื่องจากมีภาระในการทำงาน ปัญหาสถานการณ์โควิด ๑๙ ปัญหาการส่งแบบรายงานข้อมูล ศพอ.ประจำปี แบบ (ศพอ.๓) การวัดและประเมินผลจากรายงานข้อมูล ศพอ.ประจำปี (แบบ ศพอ.๒) ทะเบียนรายชื่อ/ครูผู้สอน/ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม(แบบ ศพอ.๕) มีความล่าช้า ปัญหาประชาสัมพันธ์ให้เด็กและเยาวชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงเห็นความสำคัญในการศึกษาปัญหาการใช้เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนทำให้คุณภาพของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แต่ละแห่งมีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนไม่เท่าเทียมกัน การพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มีคุณภาพเพื่อให้ประชาชนมีความมั่นใจที่จะส่งลูกหลานไปเรียนนั้น จะต้องมีการกำหนดมาตรฐานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา และทำให้การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด การมีมาตรฐานคือการดำเนินกิจกรรมและภารกิจต่างๆ ทั้งด้านวิชาการ ด้านบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานทั่วไปและการบริการอื่นๆ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการ ทั้งผู้รับบริการโดยตรงคือนักเรียน ผู้ปกครองและผู้รับบริการทางอ้อมคือ ประชาชนและสังคมโดยรวม ที่สามารถบ่งบอกถึงการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือ

^๑ กรมการศาสนา. ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๖๒.

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้การมีมาตรฐานเป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการ “ป้องกัน” ไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและเกิดผลผลิตที่ไม่มีคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน

เหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยสนใจและเห็นว่าในยุคปัจจุบันควรมีการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์คณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์เพื่อเป็นต้นแบบในจังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารและการจัดการศูนย์การศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ ครู เจ้าหน้าที่และผู้รับบริการของศูนย์การศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ทุกคน ครอบคลุมทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านการบริหารงานบุคคล ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเป็นการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบในสังกัดคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพสะดวกต่อการบริหารจัดการศูนย์และผู้มารับบริการในยุคปัจจุบัน และยังสามารถช่วยให้ศูนย์การศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ประหยัดการใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีความสิ้นเปลือง การลดการใช้กระดาษอย่างต่อเนื่องรวมถึงยังสามารถช่วยลดระยะเวลาในการทำงานให้กับผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้รับบริการได้อย่างดียิ่งขึ้นสามารถเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการทำงานก่อให้เกิดการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์การศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบจังหวัดนครสวรรค์ของศูนย์การศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์อย่างยั่งยืนต่อไป

๑.๒ คำถามการวิจัย

การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์เป็นการบริหารจัดการศูนย์การศึกษาเพื่อยกระดับ เพิ่มขีดความสามารถ ของผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ ในการยกระดับการบริหารจัดการโดยมีความรู้และทักษะใหม่ๆ จนนนำไปสู่การบริหารจัดการในการพัฒนาที่ดีทางด้านการบริหารการจัดการเป็นการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารและการจัดการในศูนย์ศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์เป็นการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ต่อไป

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์

๑.๓.๒. เพื่อการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

๑.๓.๓. เพื่อประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ **ขอบเขตด้านเนื้อหา** คือมุ่งการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นการบริหารจัดการศูนย์การศึกษาเพื่อยกระดับในการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมายกระดับในการบริหารจัดการของผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการบริหารจัดการโดยมีความรู้ความเข้าใจและทักษะใหม่ๆ ในการบริหารงานวิชาการ ด้บริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไปที่แปลงเข้าสู่ระบบดิจิทัล ในศูนย์ศึกษาศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นวัฒนธรรมสังคมแห่งการเรียนรู้แบบใหม่ ส่งเสริมให้บุคลากรและผู้รับบริการทุกคน มีองค์ความรู้ในเทคโนโลยีดิจิทัลที่ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่และนักเรียนผู้รับบริการสามารถเข้าถึงและสามารถเรียกข้อมูลมาใช้หรือนำไปใช้ได้อย่างสะดวก ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการบริหารและการจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นการอำนวยความสะดวก และการส่งเสริมสนับสนุนอย่างเป็นระบบ

๑.๔.๒ **ขอบเขตด้านพื้นที่** ในการศึกษาครั้งนี้ ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ไว้ ๔ ศูนย์ คือ

- ๑) ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดวรนาถบรรพต พระอารามหลวง
- ๒) ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทรเหนือ
- ๓) ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองกระดุกเนื้อ
- ๔) ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดจันเสน

๑.๔.๓ ขอบเขตประชากรที่ใช้ในการศึกษา

๑) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหาร(ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาวันอาทิตย์ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร เลขานุการศูนย์การศึกษา) ครู และเจ้าหน้าที่ จำนวน ๑๕ รูป/คน

๒) กลุ่มเป้าหมาย ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๒๕ รูป/คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เนื่องจากเป็นการวิจัยครั้งที่มุ่งให้เกิดการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาเพื่อยกระดับในการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมายกระดับในการบริหารจัดการของผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องใช้ระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๖๕ ไปจนถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๖๖ รวมระยะเวลา ๑๒ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์ในการวิจัย

การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์มีคำและข้อความที่ต้องการให้ความหมายเฉพาะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้ผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้ที่ให้นำผลงานวิจัยไปใช้มีความเข้าใจความหมายคำหรือข้อความตรงกัน

๑.๕.๑ การยกระดับ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นให้ดีกว่าเดิมโดยใช้องค์ความรู้ทางเทคโนโลยีดิจิทัลในการยกระดับ

๑.๕.๒ การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหารและปฏิบัติงานในการทำให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อมีการบริหารจัดการที่ดีขึ้นในด้านการบริหารวิชาการ ด้านบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป ด้านงบประมาณ โดยใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมเกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อให้องค์การมาปรับใช้ในการบริหารงานด้วยความรวดเร็ว การลดขั้นตอนการในการทำงาน

๑.๕.๓ การยกระดับการบริหารจัดการ หมายถึง การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในการบริหารจัดการด้านบริหารงานวิชาการ ด้านงานบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป และด้านงบประมาณ เพื่อสะดวกรวดเร็วเป็นการลดขั้นตอนในการทำงาน ลดวัสดุสิ้นเปลืองของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์

๑.๕.๔ เทคโนโลยีดิจิทัล คือ ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล หรือ Digital literacy หมายถึง ทักษะในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์และสื่อออนไลน์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสื่อสารการปฏิบัติงานและการทำงานร่วมกันหรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน หรือระบบงานในองค์กรหรือศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

๑.๕.๕ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ หมายถึง เป็นองค์กรที่เผยแพร่พระพุทธศาสนาของจังหวัดนครสวรรค์ โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแหล่งที่ให้ความรู้ความเข้าใจตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาและภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย ให้กับเยาวชนและผู้สนใจเรียนรู้ให้มีความประพฤติดีงามมีจิตสำนึกที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

๑.๖. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ ได้ทราบสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์

๑.๖.๒. การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์จะนำไปสู่การยกระดับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่เป็นต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

๑.๖.๓. ได้ทราบผลการประเมินการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

๑.๖.๔ เกิดองค์ความรู้และบทเรียนในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับการบริหารจัดการ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อนำมากำหนดเป็น กรอบแนวคิดการวิจัย โดยนำเสนอแต่ละหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้
- ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ
- ๒.๕ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะ สงฆ์จังหวัดนครสวรรค์”นี้ผู้วิจัยได้ประมวลแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ จากนักวิชาการ หลากหลายท่าน โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการบริหารจัดการดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ ที่มาของแนวคิด

แนวคิดด้านการจัดการตามหลักการบริหารนี้เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในประเทศทางยุโรป โดยเน้นลักษณะการบริหารจัดการงานในองค์กรเป็นหลักซึ่งมีผู้สนใจแนวคิดนี้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะกับองค์กรขนาดใหญ่หรือระบบราชการ อย่างไรก็ตามแนวคิดการจัดการตามหลักการ บริหารได้ นำไปใช้อย่างกว้างขวางในระยะเวลาดังเช่นนักทฤษฎีต่างๆ ดังนี้^๑

เฟรดเดอริก เทย์เลอร์ (Frederick Taylor) ทฤษฎีนี้มีหลักการว่า “คนเป็นเครื่องมือที่ ทำให้องค์กรไปสู่จุดหมายปลายทางได้” เทย์เลอร์ ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการงาน แบบวิทยาศาสตร์ไว้ในหนังสือชื่อ “The Principles of Scientific Management” ในปี ๑๙๑๑ (Taylor, ๑๙๑๑ or in Pugh, Derek, ๑๙๘๕) ซึ่งนับเป็นจุดกำเนิดอันถือเป็นรากฐานของ ทฤษฎี องค์กร (Organization Theory) แนวความคิดเทย์เลอร์นั้นได้มาจากการสังเกตเห็นการทำงานของ คนในบริษัท Midvale & Bethlehem Steel รัฐเพนซิลเวเนีย (Pennsylvania) สังเกตได้ว่าคนงาน ระดับล่างขององค์กรทำงานได้ไม่เต็มที่นัก กล่าวคือลักษณะการทำงานของคนงานเป็นไปตามความ พอใจของตนเองทำให้ใช้พลังงานเพียงแค่นึ่งในสามของพลังงานที่มีอยู่ทั้งหมดที่สามารถทำงานได้

^๑วรรณพร พุทธิภูมิพิทักษ์ และคณะ, ทฤษฎีองค์กรและการจัดการ, พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยพิษณุโลก, ๒๕๕๔) หน้า ๑๓.

เต็มที่ ดังนั้นจึงพยายามค้นหาวิธีการทำงานที่ ถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ซึ่งเขาคิดว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุด และมีประสิทธิภาพมากที่สุดที่ให้ประโยชน์แก่ทั้งคนงานและนายจ้าง กล่าวคือฝ่ายนายจ้างจะได้ผลกำไรมากที่สุด ขณะที่คนงานจะได้รับผลตอบแทนมากที่สุดเพราะนายจ้างจะจ่ายค่าตอบแทนตามความสามารถที่เขาทำได้ยิ่งทำมากก็ยิ่ง ได้รับผลตอบแทนมากที่สุดตามไปด้วย (Plece Rate)

วิธีการทำงานตามหลักวิทยาศาสตร์ที่เทย์เลอร์ถือว่าเป็นวิธีการทำงานที่ดีที่สุดเพียงวิธีเดียว (One Best Way) เท่านั้นซึ่งเท่ากับเป็นการออกแบบงาน (Work Design) ตามที่เข้าใจในปัจจุบัน หลักเกณฑ์ที่เขากำหนดไว้มี ๔ ข้อคือ

๑. ใช้วิธีการทำงานตามหลักการวิทยาศาสตร์อันมีเหตุผลและมีผลและ ได้รับการทดลองแล้วว่า เชื่อถือได้และดีกว่าวิธีการทำงานตามแบบแผนเก่าที่ไม่เป็นระบบและไม่มีกฎเกณฑ์

๒. ให้มีระบบการคัดเลือกและฝึกอบรมคนงานตามหลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ที่ได้คิดค้น และทดสอบแล้ว

๓. เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและเป็นตามหลักทางวิทยาศาสตร์ต้องให้เกิดความร่วมมือและสามัคคีกันระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง

๔. เพื่อป้องกันการทะเลาะเบาะแว้งระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ต้องมีการแบ่งอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบระหว่างบุคคลทั้งสองฝ่ายอย่างเท่าเทียมกันและเสมอภาคกัน กล่าวคือนายจ้างมีหน้าที่รับผิดชอบวางแผนและคิดค้นวิธีการทำงานที่ดีที่สุดและต้องควบคุมสั่งการให้คนงานทำตามวิธีการที่ได้คิดค้นขึ้นขณะที่ลูกจ้างมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามวิธีการทำงานที่ฝ่ายนายจ้างหรือผู้บริหารได้คิดไว้ถ้าได้มีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ทั้ง ๔ ประการข้างต้น เทย์เลอร์เชื่อว่าองค์การจะบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดเพราะคนงานก็พอใจเพราะได้ค่าตอบแทนในรูปตัวเงินที่ยุติธรรม นอกจากนี้เทย์เลอร์ เน้นศึกษาเฉพาะองค์การในวงแคบเท่านั้น โดยเน้นที่คนงานระดับล่างและให้ความสำคัญเฉพาะงานโดยละเอียดคำนึงถึงปัจจัยบุคคลที่มีความรู้สึกนึกคิดในองค์การ

อังรี ฟายอล (Henri Fayol) หลักการบริหารที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับนักบริหารทุกระดับในองค์การ ซึ่งเขาเรียกว่าเป็น “หลักการบริหารสากล” (General Principles of Management) ที่มีทั้งหมด ๑๔ ข้อ (Pugh, ๑๙๘๕) ได้แก่ ๑) การมีเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) ๒) การมีเอกภาพในการสั่งการ (Unity of Direction) ๓) การแบ่งงานกันทำ (Division of Work) ๔) การรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง (Centralization) ๕) อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) ๖) ความเสมอภาค (Equity) ๗) สายการบังคับบัญชา (Scalar Chain) ๘) การให้ผลประโยชน์ตอบแทน (Remuneration) ๙) การมีระเบียบข้อบังคับ (Order) ๑๐) การมีระเบียบวินัย (Discipline) ๑๑) ความคิดริเริ่ม (Initiative) ๑๒) ผลประโยชน์ของบุคคลควรจะเป็นรองจากผลประโยชน์ส่วนรวม (Subordination of Individual Interest to the General Personnel) ๑๓) ความมั่นคงในหน้าที่การงาน (Stability of Lenore of Personnel) ๑๔) ความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (Esprit de Croupe)

กูลิค และ เออร์วิกค์ เสนอแนวคิดกระบวนการบริหารชื่อว่า “POSDCORB” ภาระหน้าที่ที่สำคัญของนักบริหาร ๗ ประการ คือ ๓.๑) Planning การวางแผนเป็นการวางแผนโครงการซึ่งเป็นการเตรียมการก่อนลงมือ ปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินการสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ ๓.๒) Organizing การจัดองค์การเป็นการกำหนดโครงสร้างขององค์การโดยพิจารณาให้เหมาะสมกับงาน เช่น การแบ่งงาน (Division of Work) เป็น กรม กอง หรือแผนกโดยอาศัยปริมาณงานคุณภาพงานหรือจัดตามลักษณะเฉพาะของงาน (Specialization) ๓.๓) Staffing การจัดบุคลากรปฏิบัติงานเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์การนั่นเอง ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรมาปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่กำหนดไว้ ๓.๔) Directing การอำนวยการเป็นภารกิจในการใช้ศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) การจูงใจ (Motivation) และการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นต้น ๓.๕) Coordinating การประสานงานเป็นการประสานให้ส่วนต่างๆ ของกระบวนการทำงานมีความต่อเนื่องกันเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่น ๓.๖) Reporting การรายงานเป็นกระบวนการและเทคนิคของการแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาตามชั้นได้ทราบถึงผลการปฏิบัติงานโดยที่มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสาร (Communication) ในองค์การอยู่ด้วย ๓.๗) Budgeting การงบประมาณเป็นภารกิจที่เกี่ยวกับการวางแผนการทำให้บัญชี การควบคุมเกี่ยวกับการเงินและการคลังสาระสำคัญของแนวคิดของ Gulick & Urwick เกี่ยวกับ POSDCoRB ก็คือ ประสิทธิภาพ อันเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดของการบริหารและเพื่อให้การบริหารงานในทุกหน่วยงานมีประสิทธิภาพ จะต้องมีการแบ่งงานกันทำตามความเหมาะสมและความจำเป็นหรือความถนัดของคนงาน โดยแบ่งหน่วยงานออกตามกระบวนการวัตถุประสงค์ลูกค้ำและพื้นที่โดยทุกหน่วยงานจะต้องจัดรูปแบบ องค์การเป็นรูปสามเหลี่ยมพีระมิดมีสายการบังคับบัญชาตามลำดับการบริหาร ^๒

เชสเตอร์ ไอ บาร์นาร์ด (Chester I. Barnard) บาร์นาร์ด (Barnard) การให้ความสนใจแต่เพียงส่วนหนึ่งส่วนใดขององค์การซึ่งไม่ว่าจะเป็นงานทางด้านเทคนิคหรือความต้องการของตนเองนั้นไม่เป็นการเพียงพอสำหรับนักบริหารที่ดีต้องให้ความสำคัญกับทั้งคนงานและงานและต้องมีความสามารถบริหารงานทั้งสองปัจจัยได้พร้อมๆ กัน เขาเสนอองค์การที่ไม่เป็นทางการ (Informal Organization) ที่ปรากฏอยู่ทั่วไปในทุกองค์การและมีความสำคัญต่อองค์การที่เป็นทางการ (Formal Organization) อย่างมาก ทั้งนี้จะคอยช่วยส่งเสริมและสนับสนุนองค์การที่เป็นทางการประเด็นสุดท้ายที่บาร์นาร์ดเสนอแนะและเป็นประโยชน์แก่การศึกษาทฤษฎีองค์การในช่วงนี้และสมัยต่อมา ก็คือ การเสนอแนะให้นักบริหารเห็นความสำคัญของการติดต่อสื่อสารอันเป็นหน้าที่ของนักบริหารที่จะอำนวยความสะดวกให้การติดต่อสื่อสารในองค์การดำเนินไปได้อย่างสะดวกและกระตุ้นผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานได้อย่างเต็มความสามารถ^๓

เอลตัน เมโย (Elton Mayo) ให้ความสำคัญกับมนุษยสัมพันธ์ในความสัมพันธ์ระหว่างคนงานด้วยกันเองหรือระหว่างกลุ่มของคนงานในอันที่จะเพิ่มผลผลิตในองค์การ การมีการติดต่ออย่างเปิดกว้างระหว่างหัวหน้ากับลูกน้อง การให้โอกาสกับผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามาร่วมตัดสินใจอย่างเป็นประชาธิปไตย การให้ความสำคัญกับผู้ปฏิบัติงานทุกระดับและเอาใจใส่ดูแลเขาให้ความเป็นกันเองกับ

^๒ อัมพร ชำรงลักษณ์, การบริหารปกครองสาธารณะ : การบริหารรัฐกิจในศตวรรษที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, เอเจอร์ แคม, ๒๕๕๓), หน้า ๕๖.

^๓ วรรณพร พุทธิภูมิพิทักษ์ และคณะ, ทฤษฎีองค์การและการจัดการ, พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยพิษณุโลก, ๒๕๕๔, หน้า ๑๔.

เขามากกว่าคนงานยอมทำให้มีผลงานเพิ่มขึ้น แนวความคิดของ เมโย Mayo สรุปได้ ๕ ประการ คือ

ปทัสถานสังคม (ข้อตกลงเบื้องต้นในการทำงาน) คนงานที่สามารถปรับตัวเข้ากับ กฎเกณฑ์อย่างไม่เป็นทางการของกลุ่มคนงานด้วยกันจะมีความสุขและเพิ่มผลผลิตมากกว่าคนงานที่ไม่พยายามปฏิบัติหรือปรับตัวเข้ากับกฎเกณฑ์ที่กลุ่มปฏิบัติกัน กฎเกณฑ์เหล่านี้ตกลงกันเองและยึดถือกันภายในกลุ่มและยังเป็นผลให้คนงานมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของพรรคพวก กลุ่มพฤติกรรมของกลุ่มมีอิทธิพลสูงใจและสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของแต่ละบุคคลได้และกลุ่มยอมมีอำนาจต่อรองกับฝ่ายบริหาร โดยอาจจะเพิ่มผลผลิตหรือลดผลผลิตก็ได้ ๑) การให้รางวัลและการลงโทษของสังคมในหมู่คนงานด้วยกัน เช่น การให้ความเห็นอกเห็นใจของกลุ่มแต่ละบุคคล การให้ความนับถือและความจงรักภักดีต่อกลุ่มและกลุ่มต่อแต่ละบุคคลมีอิทธิพลต่อคนงานมากกว่าการที่ฝ่ายบริหารจะให้รางวัลเป็นตัวเงินต่อคนงานเหล่านี้ ๒) การควบคุมบังคับบัญชา การบังคับบัญชาจะมีประสิทธิภาพมากที่สุดถ้าฝ่ายบริหารปรึกษากลุ่มและหัวหน้าของกลุ่มที่ไม่เป็นทางการนี้ในอันที่ปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ขบวนการมนุษย์สัมพันธ์ต้องการให้ผู้บังคับบัญชาเป็นคนที่น่ารักเป็นนักฟังที่ดีเป็นมนุษย์ไม่ใช่เป็นนาย ต้องให้ข้อคิดแล้วให้คนงานตัดสินใจเป็นผู้ตัดสินใจปัญหาเสียเอง ขบวนการมนุษย์สัมพันธ์จึงเชื่อว่าการสื่อข้อความอย่างมีประสิทธิภาพประกอบกับการให้โอกาสคนงานเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา เป็นหนทางที่ดีที่สุดที่จะได้มาซึ่งการควบคุมบังคับบัญชาที่มีประสิทธิภาพ ๓) การบริหารแบบประชาธิปไตย พนักงานทำงานได้ผลงานดีมาก เขาได้จัดการงานที่เขารับผิดชอบเองโดยมีการควบคุมน้อยที่สุดจากผู้บริหาร เมโย Mayo เชื่อว่าหากได้นำวิธีการทางมนุษย์สัมพันธ์ไปใช้ให้ถูกต้องแล้วจะทำให้บรรยากาศในองค์การอำนวยความสะดวกให้ทุกฝ่ายเข้ากันได้เป็นอย่างดีคนงานจะได้รับความพอใจสูงขึ้นและกำลังความสามารถทางการผลิตก็จะเพิ่มมากขึ้นด้วยผลการทดลองนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลสำคัญของกลุ่มทางสังคมภายในองค์การที่เกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการโดยมีพื้นฐานมาจาก “ความรู้สึก” (Sentiments) ที่เป็นเรื่องราวทางจิตใจของคนงานและความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างคนงานด้วยกันแนวความคิดที่เป็นข้อเท็จจริงที่ได้จากการค้นพบสองประการ คือ พฤติกรรมของคนงานมีการปฏิบัติตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมทั้งสองทางด้วยกัน คือ ทั้งต่อสภาพทางกายภาพที่เป็นสภาพแวดล้อมรอบตัว (Physical Environment) ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมของงานและยังมีการปฏิบัติตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของเรื่องราวทางจิตวิทยาและสังคมของที่ทำงานด้วยสภาพเหล่านี้คือ อิทธิพลของกลุ่มไม่เป็นทางการ (Informal Group) การยอมรับในฐานะของตัวบุคคลและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

มาสโลว์ (Maslow) เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์เป็นจำนวนมากสามารถอธิบาย โดยใช้แนวโน้มของบุคคลในการค้นหาเป้าหมายที่จะทำให้ชีวิตของเขาได้รับความต้องการความปรารถนา และได้รับสิ่งที่มีความหมายต่อตนเองเป็นความจริงที่จะกล่าวได้ว่ากระบวนการของแรงจูงใจเป็นหัวใจของทฤษฎีบุคลิกภาพของ Maslow โดยเขาเชื่อว่ามนุษย์เป็น “สัตว์ที่มีความต้องการ” (Wanting Animal) และเป็นกรยากที่มนุษย์จะไปถึงขั้นของความพึงพอใจอย่างสมบูรณ์ในทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow เมื่อบุคคลปรารถนาที่จะได้รับความพึงพอใจและเมื่อบุคคลได้รับความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งแล้วก็จะยังคงเรียกร้องความพึงพอใจสิ่งอื่นๆ ต่อไป ถือเป็นคุณลักษณะของมนุษย์ซึ่งเป็นผู้ที่มีความต้องการจะได้รับสิ่งต่างๆ อยู่เสมอ Maslow กล่าวว่าความปรารถนาของมนุษย์นั้นติดตัวมาแต่กำเนิดและความปรารถนาเหล่านี้จะเรียงลำดับขั้นของความปรารถนาตั้งแต่ขั้นแรกไปสู่ความ

ปรารถนาขั้นสูงขึ้นไปเป็นลำดับ ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ (The Need-Hierarchy Conception of Human Motivation) Maslow เรียงลำดับความต้องการของมนุษย์จากขั้นต้นไปสู่ความต้องการ ขั้นต่อไปไว้เป็นลำดับดังนี้ ๑) ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) ๒) ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ๓) ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belonging Ness and Love Needs) ๔) ความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง (Esteem Needs) ๕) ความต้องการที่จะ เข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization Needs) ลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์มีการเรียงลำดับ ขั้นความต้องการที่อยู่ในขั้นต่ำสุดจะต้องได้รับความพึงพอใจเสียก่อนบุคคลจึงจะสามารถผ่านพ้นไปสู่ความต้องการที่อยู่ในขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับดังจะอธิบายโดยละเอียดดังนี้ ๑) ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่มีอำนาจมากที่สุดและสังเกตเห็นได้ชัดที่สุดจากความต้องการทั้งหมดเป็นความต้องการที่ช่วยการดำรงชีวิต ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำดื่ม ออกซิเจน การพักผ่อนนอนหลับ ความต้องการทางเพศ ความต้องการความอบอุ่น ตลอดจนความต้องการที่จะถูกกระตุ้นอวัยวะรับสัมผัสแรงขับของร่างกาย เหล่านี้จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับความอยู่รอดของร่างกายและของอินทรีย์ความพึงพอใจที่ได้รับในขั้นนี้จะกระตุ้นให้เกิดความต้องการในขั้นที่สูงกว่าและถ้าบุคคลใดประสบความล้มเหลวที่จะสนองความต้องการพื้นฐานนี้ก็จะไม่ได้รับการกระตุ้นให้เกิดความต้องการในระดับที่สูงขึ้นอย่างไรก็ตามถ้าความต้องการอย่างหนึ่งยังไม่ได้รับความพึงพอใจบุคคล ก็จะอยู่ภายใต้ความต้องการนั้นตลอดไปซึ่งทำให้ความต้องการอื่นๆ ไม่ปรากฏหรือกลายเป็นความต้องการ ระดับรองลงไป มีความรู้สึกเป็นสุขอย่างเต็มที่เมื่อมีอาหารเพียงพอสำหรับเขาและจะไม่ต้องต้องการสิ่งอื่น ได้อีกชีวิตของเขากล่าวได้ว่าเป็นเรื่องของการรับประทานสิ่งอื่นๆ นอกจากนี้จะไม่มีมีความสำคัญไม่ว่าจะเป็นเสรีภาพความรักความรู้สึกต่อชุมชน การได้รับการยอมรับและปรัชญาชีวิตบุคคลเช่นนี้มีชีวิตอยู่เพื่อที่จะรับประทานเพียงอย่างเดียวเท่านั้นจะมีอิทธิพลเหนือระดับศีลธรรมจรรยาของความต้องการนี้ได้เกิดขึ้นกับบุคคลก่อนความต้องการอื่นๆ ๒) ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เมื่อความต้องการทางด้านร่างกายได้รับความพึงพอใจแล้วบุคคลก็จะพัฒนาการไปสู่ขั้นใหม่ต่อไปซึ่งขั้นนี้เรียกว่าความต้องการความปลอดภัยหรือความรู้สึกมั่นคง(Safety or Security) Maslow กล่าวว่า ความต้องการความปลอดภัยนี้จะสังเกตเห็นได้ง่ายในทารกและในเด็กเล็กๆ เนื่องจากทารกและเด็กเล็กๆ ต้องการความช่วยเหลือและต้องการพึ่งพาอาศัยผู้อื่นเป็นพลังถึงความต้องการความปลอดภัยที่จะเห็นได้ชัดเจนเช่นกันเมื่อเด็กเกิดความเจ็บป่วย Maslow ได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่าพ่อแม่ที่เลี้ยงดูลูกอย่างไม่กวัดขั่นและตามใจมากจนเกินไปจะไม่ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าได้รับความพึงพอใจจากความต้องการ ความปลอดภัย การให้อนอนหรือให้กินไม่เป็นเวลาไม่เพียงแต่ทำให้เด็กสับสนเท่านั้นแต่ยังทำให้เด็กรู้สึกไม่มั่นคงในสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเขาความสัมพันธ์ภาพของพ่อแม่ที่ไม่ดีต่อกัน สภาพการณ์เหล่านี้จะมี อิทธิพลต่อความรู้สึกที่ดีของเด็ก ทำให้เด็กรู้ว่าสิ่งแวดล้อมต่างๆ ไม่มั่นคงไม่สามารถคาดการณ์ได้และนำไปสู่ความรู้สึกไม่ปลอดภัยความต้องการความปลอดภัยจะยังมีอิทธิพลต่อบุคคลถึงแม้ว่าจะผ่านพ้น วัยเด็กไปแล้วแม้ในบุคคลที่ทำงานในฐานะเป็นผู้คุ้มครอง เช่น ผู้รักษาเงิน นักบัญชีหรือทำงาน เกี่ยวกับการประกันต่างๆและผู้ที่ทำหน้าที่ให้การรักษาพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้อื่น เช่น แพทย์พยาบาลคนชรา บุคคลทั้งหมดที่กล่าวมานี้จะเฝ้าหาความปลอดภัยของผู้อื่น ศาสนาและปรัชญาที่มนุษย์ยึดถือทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคงเพราะทำให้บุคคลได้จัดระบบของตัวเองให้มีเหตุผลและวิถีทางที่ทำให้บุคคล

รู้สึก “ปลอดภัย” ความต้องการความปลอดภัยในเรื่องอื่นๆ จะเกี่ยวข้องกับการเผชิญกับสิ่งต่างๆ เหล่านี้สงคราม อาชญากรรม น้ำท่วม แผ่นดินไหว การจลาจล ความสับสนไม่เป็นระเบียบของสังคม และเหตุการณ์อื่นๆ ที่คล้ายคลึงกับสภาพเหล่านี้ Maslow ได้ให้ความคิดต่อไปว่าอาการโรค ประสาท ในผู้ใหญ่ โดยเฉพาะโรคประสาทชนิดย้ำคิด-ย้ำทำ (Obsessive-Compulsive Neurotic) เป็นลักษณะเด่นชัดของการค้นหาความรู้สึกปลอดภัย ผู้ป่วยโรคประสาทจะแสดงพฤติกรรมว่าเขากำลังประสบเหตุการณ์ที่ร้ายกาจและกำลังมีอันตรายต่างๆ เขาจึงต้องการมีใครสักคนที่ปกป้องคุ้มครองเขา และเป็นบุคคลที่มีความเข้มแข็งซึ่งเขาสามารถจะพึ่งพาอาศัยได้ ๓) ความต้องการความรัก และความเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love Needs) ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของเป็นความต้องการขั้นที่ ๓ ความต้องการนี้จะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการทางด้านร่างกายและความต้องการความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้วบุคคลต้องการได้รับความรักและความเป็นเจ้าของโดยการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวหรือกับผู้อื่น สมาชิกภายใน กลุ่มจะเป็นเป้าหมายสำคัญสำหรับบุคคล กล่าวคือ บุคคลจะรู้สึกเจ็บปวดมากเมื่อถูกทอดทิ้งไม่มีใคร ยอมรับหรือถูกตัดออกจากสังคมไม่มีเพื่อนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อจำนวนเพื่อนๆ ญาติพี่น้อง สามี หรือภรรยา หรือลูกๆ ได้ลดน้อยลงไป นักเรียนที่เข้าโรงเรียนที่ห่างไกลบ้านจะเกิดความต้องการเป็นเจ้าของอย่างยิ่งและจะแสวงหาอย่างมากที่จะได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน Maslow คัดค้านกลุ่ม Freud ที่ว่าความรักเป็นผลมาจากการทดเทิดสัญชาตญาณทางเพศ (Sublimation) Maslow ความรักไม่ใช่สัญลักษณ์ ของเรื่อง เพศ (Sex) เขาอธิบายว่า ความรักที่แท้จริงจะเกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่ดี ความสัมพันธ์ของความรักระหว่างคน ๒ คน จะรวมถึงความรู้สึกนับถือซึ่งกันและกันการยกย่องและความไว้วางใจแก่กัน Maslow ว่าความต้องการความรักของคนจะเป็นความรักที่เป็นไปในลักษณะทั้งการรู้จักให้ความรักต่อผู้อื่นและรู้จักที่จะรับความรักจากผู้อื่น การได้รับความรักและได้รับการยอมรับจากผู้อื่นเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าบุคคลที่ขาดความรักก็จะรู้สึกว่าชีวิตไร้ค่า มีความรู้สึกอ้างว้างและเครียดแค้นดังนั้นบุคคลต้องการความรักและความรู้สึกเป็นเจ้าของและการขาดสิ่งนี้มักจะเป็นสาเหตุให้เกิดความคับข้องใจและทำให้เกิดปัญหาการปรับตัวไม่ได้และความยินดีในพฤติกรรมหรือความเจ็บป่วยทางด้านจิตใจในลักษณะต่างๆ สิ่งที่ควรสังเกตประการหนึ่งก็คือมีบุคคลจำนวนมากที่มีความลำบากใจที่จะเปิดเผยตัวเองเมื่อมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมกับเพศตรงข้าม เนื่องจากกลัวว่าจะถูกปฏิเสธความรู้สึกเช่นนี้ประสบการณ์ในวัยเด็ก การได้รับความรักหรือการขาดความรักในวัยเด็กย่อมมีผลกับการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะและการมีทัศนคติในเรื่องของความรัก ความต้องการความรักก็เป็น เช่นเดียวกับบรรณานต์ที่สร้างขึ้นมาโดยต้องการก๊าซหรือน้ำมันนั่นเอง ๔) ความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง (Self-Esteem Needs) ความต้องการได้รับความรักและการให้ความรักแก่ผู้อื่นเป็นไปอย่างมีเหตุผลและทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจแล้วพลังผลักดันในขั้นที่ ๓ ก็จะลดลงและมีความต้องการในขั้นต่อไปมาแทนที่กล่าวคือมนุษย์ต้องการที่จะได้รับความนับถือยกย่องออกเป็น ๒ ลักษณะ คือลักษณะแรกเป็น ความต้องการนับถือตนเอง (Self-Respect) ส่วนลักษณะที่สองเป็นความต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น (Esteem from Others) ๑) ความต้องการนับถือตนเอง (Self-Respect) คือความต้องการมีอำนาจมีความเชื่อมั่นในตนเองมีความแข็งแรงมีความสามารถในตนเองมีผลสัมฤทธิ์ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่นและมีความเป็นอิสระทุกคนต้องการที่จะรู้สึกว่าเขามีคุณค่าและมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในงานภารกิจต่างๆ และมี

ชีวิตที่เด่นดัง ๒) ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น (Esteem from Others) คือความต้องการมีเกียรติยศการได้รับการยกย่องได้รับการยอมรับได้รับความสนใจมีสถานภาพมีชื่อเสียงเป็นที่กล่าวขานและเป็นที่ชื่นชมยินดีมีความต้องการที่จะได้รับความยกย่องชมเชยในสิ่งที่เขากระทำซึ่งทำให้รู้สึกว่าคุณค่าความสามารถของเขาได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง ก็เป็นเช่นเดียวกับธรรมชาติของลำดับชั้นในเรื่องความต้องการ ด้านแรงจูงใจตามทัศนะของ Maslow ในเรื่องอื่นๆ ที่เกิดขึ้นภายในจิตนั้นคือบุคคลจะแสวงหาความต้องการ ได้รับการยกย่องก็เมื่อภายหลังจากความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของได้รับการตอบสนองความพึงพอใจของเขาแล้วและ Maslow กล่าวว่ามันเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ที่บุคคลจะย้อนกลับจากระดับ ชั้นความต้องการในชั้นที่ ๔ กลับไปสู่ระดับชั้นที่ ๓ อีกถ้าความต้องการระดับชั้นที่ ๓ ซึ่งบุคคลได้รับไว้แล้วนั้นถูกกระทบกระเทือนหรือสูญสลายไปทันทีทันใดความพึงพอใจของความต้องการได้รับการยกย่อง โดยทั่วไปเป็นความรู้สึกและทัศนคติของความเชื่อมั่นในตนเอง ความรู้สึกว่าคุณค่าการมีพลังกำลังความสามารถและความรู้สึกว่ามีชีวิตอยู่อย่างมีประโยชน์และเป็นบุคคลที่มีความจำเป็น ต่อโลก ในทางตรงกันข้ามการขาดความรู้สึกต่างๆ ย่อมนำไปสู่ความรู้สึกและทัศนคติของปมด้อยและ ความรู้สึกไม่พอเพียงเกิดความรู้สึกอ่อนแอและช่วยเหลือตนเองไม่ได้สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นการรับรู้ตนเองในทางนิเสธ (Negative) ก่อให้เกิดความรู้สึกว่าดกแล้วและรู้สึกว่าตนเองไม่มีประโยชน์และสิ้นหวังในสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของชีวิตและประเมินตนเองต่ำกว่าชีวิตความเป็นอยู่กับการได้รับการยกย่อง และยอมรับจากผู้อื่นอย่างจริงใจมากกว่าการมีชื่อเสียงจากสถานภาพหรือการได้รับการประจบประแจงการได้รับความนับถือยกย่องเป็นผลมาจากความเพียรพยายามของบุคคลและความต้องการนี้อาจเกิดอันตรายขึ้นได้ถ้าบุคคลนั้นต้องการคำชมเชยจากผู้อื่นมากกว่าการยอมรับความจริงและเป็นที่ยอมรับกันว่า การได้รับความนับถือยกย่องมีพื้นฐานจากการกระทำของบุคคลมากกว่าการควบคุมจากภายนอก ๕) ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization Needs) ถึงลำดับขั้นสุดท้ายความต้องการลำดับขั้นก่อนๆ ได้ทำให้เกิดความพึงพอใจอย่างมีประสิทธิภาพความต้องการเข้าใจ ตนเองอย่างแท้จริงก็จะเกิดขึ้นเป็นความปรารถนาในทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งบุคคลสามารถจะได้รับอย่างเหมาะสมบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในขั้นสูงสุดนี้จะใช้พลังอย่างเต็มที่ในสิ่งที่ท้าทายความสามารถและศักยภาพของเขาและมีความปรารถนาที่จะปรับปรุงตนเองพลังแรงขับของเขาจะกระทำพฤติกรรมตรงกับความสามารถของตนจะเห็นได้ว่าการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงเป็นความต้องการอย่างหนึ่งของบุคคลที่จะบรรลุถึงจุดสูงสุดของศักยภาพ Maslow เชื่อว่าคนเรามักจะกลัวตัวเองในสิ่งเหล่านี้ด้านที่ดีที่สุดของเราคือความสามารถพิเศษของเราสิ่งที่ดีงามที่สุดของเราพลังความสามารถความคิดสร้างสรรค์ ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงมิได้มีแต่เฉพาะในศิลปินเท่านั้น^๔

^๔ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๖๒-๖๔.

๒.๑.๒ ความหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

คำว่า การบริหาร (Administration) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “Administatrae” หมายถึง ช่วยเหลือ หรืออำนวยความสะดวก การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “Minister” ซึ่งหมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้หรือผู้รับใช้รัฐ คือ รัฐมนตรีสำหรับความหมายดั้งเดิมของคำว่า Administer หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่าง ๆ

การบริหาร หมายถึง การทำงาน ให้ สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น เมื่อว่าตามคำนิยามนี้การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรม สอง เดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้นั้นคือวันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ซึ่งทำให้เกิดพระสงฆ์ขึ้น เมื่อมีพระสงฆ์ขึ้นเป็นสมาชิก ใหม่ เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์^๕ เป็นเรื่องของการนำเอากฎหมาย และนโยบายต่าง ๆ ไปปฏิบัติให้เกิดผลซึ่งเป็นหน้าที่ของข้าราชการที่จะทำงานด้วยความเต็มใจด้วย ความเที่ยงธรรมและอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้^๖ การกำหนด แนวทางหรือนโยบาย การสั่งการ การอำนวยความสะดวก การสนับสนุนและการตรวจสอบให้ผู้ปฏิบัติสามารถ ดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ^๗ กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ สองคนขึ้นไปมาทำงานร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายๆอย่างรวมกัน โดยประกอบไปด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้ ๑) บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ๒) ต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน ๓) ต้องมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการกระทำร่วมกันเด่นชัด วัตถุประสงค์นั้น ๆ ต้อง ตรงกันในหมู่บุคคลผู้ร่วมกระทำ^๘ การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล องค์กรหรือประเทศหรือการจัดการเพื่อผลกำไรของทุกคนในองค์กร ซึ่งมีภารกิจของผู้นำทางการบริหารจัดการ ปีเตอร์ เอฟ ดรึสเกอร์ Peter F. Drucker (๑๙๕๗) เห็นว่าการบริหารจัดการคือ องค์กรทางสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบริหารจัดการทรัพยากรให้เกิดผลผลิตเพื่อทำให้เกิดความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ^๙

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างมีเทคนิคและวิธีการต่างๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานในองค์กรเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่ตั้งไว้ การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยการใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบ โดยอาศัยปัจจัยทรัพยากรทางการบริหารคือคน เงิน วัสดุอุปกรณ์และการจัดการ การบริหารจึงเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจำเป็น จะต้องใช้ทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” ในการชักจูงให้คนหันมาช่วยเหลืองานขององค์กร

^๕ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธวิธีการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓.

^๖ พิทยา บวรวัฒนา,ระบบราชการ, (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, ๒๕๕๖), หน้า ๒.

^๗ มัลลิกา ต้นสอน,พฤติกรรมองค์กร, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : : เอ็กซ์เปอร์เน็ท. มีชัย โสกันพัต., ๒๕๕๔), หน้า ๑๐.

^๘ บรรจบ เนียมมณี,หลักการบริหาร,(กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓), หน้า ๒๖๑.

^๙ บุญทัน ดอกไธสง,ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ยุคโลกาภิวัตน์, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ.เทคโนโลยีชนบท, ๒๕๕๓), หน้า ๑.

เพื่อให้เกิด ความร่วมมือร่วมใจกันในการทำงานให้ได้รับผลสำเร็จตามจุดหมายที่วางไว้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

๒.๑.๓ หลักการสำคัญของการบริหารจัดการ

นักวิชาการได้กล่าวถึง “หลักการสำคัญของการบริหารจัดการ” ไว้ดังนี้ เฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) กล่าวถึง หลักทั่วไปของการบริหารจัดการ” ว่าหลักบริหารจัดการโดยทั่วไปยึดหยุ่นได้ และต้องใช้ได้กับเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งดังกล่าวนี้มีหลักของการบริหารจัดการไว้ ๑๔ ข้อ ดังนี้^{๑๐}

๑) การแบ่งงานกันทำ เป็นความเชี่ยวชาญพิเศษที่นักเศรษฐศาสตร์เห็นว่าจำเป็นสำหรับความมีประสิทธิภาพในการใช้แรงงาน ต้องประยุกต์ใช้หลักการนี้ในงานทุกชนิด ทั้งงานกาจัดการและงานเทคนิค

๒) อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ อำนาจและความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งความรับผิดชอบเกิดจากอำนาจหน้าที่ อำนาจเป็นส่วนประกอบของปัจจัยที่เป็นทางการต่างๆ ได้มาจากตำแหน่งผู้บริหาร และปัจจัยส่วนบุคคล เป็นการประสมประสานของการมีไหวพริบ ประสพการณ์คุณค่าทางศีลธรรม ความรับผิดชอบในอดีต ฯลฯ ซึ่งอำนาจหน้าที่ต้องอยู่คู่กับความรับผิดชอบ

๓) ความมีระเบียบวินัย เป็นการยอมรับ เคารพ ข้อตกลงซึ่งกันและกัน การประยุกต์ใช้พลังและสัญลักษณ์ภายนอกของการยอมรับ วินัยต้องมีความเหนือกว่าในทุกระดับเพื่อให้สามารถบังคับใช้ได้

๔) การมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว หมายถึง พนักงานควรจะได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว

๕) การมีเป้าหมายเดียวกัน ข้อนี้ยึดหลักการว่า กิจกรรมของแต่ละกลุ่มต้องมีจุดหมายและแผนการเดียวกัน ข้อแตกต่างจากการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว คือ หลักการนี้สัมพันธ์กับการจัดองค์การของบริษัทมากกว่าบุคคล หมายความว่า การตัดสินใจทุกกรณีต้องมาจากผู้บริหารสูงสุด

๖) ผลประโยชน์ส่วนตัวมีความสำคัญน้อยกว่าผลประโยชน์ขององค์กร หมายถึง ผลประโยชน์ (ความสนใจ) เฉพาะของผู้จัดการและพนักงาน ถือเป็นรองจากผลประโยชน์ (ความสนใจ) ทั้งหมดขององค์กร

๗) ค่าตอบแทนและวิธีจ่ายค่าตอบแทน นั่นคือ การจ่ายค่าตอบแทนควรจะยุติธรรม และสนองความพึงพอใจสูงสุด ทั้งนายจ้างและลูกจ้างเท่าที่จะทำได้

๘) การรวมอำนาจ หลักข้อนี้ไม่ได้รวมถึงการรวมอำนาจหน้าที่ แต่หมายถึง ขอบเขตของการรวมอำนาจหน้าที่หรือกระจายอำนาจ ผู้บริหารระดับสูงจะต้องกำหนดระดับการรวมอำนาจ และการกระจายอำนาจที่เหมาะสม ทั้งที่ขึ้นกับสถานการณ์และลักษณะขององค์กร

๙) สายการบังคับบัญชา เป็นสายการบังคับบัญชาเพื่อให้การติดต่อสื่อสารขององค์กรคล่องตัว

^{๑๐} เฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) อ้างใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, องค์กรและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๓๗-๓๘.

๑๐) คำสั่ง องค์การจะกำหนดตำแหน่งหน้าที่สำหรับทุกคน และทุกคนจะเข้าใจตำแหน่งหน้าที่ของเขา

๑๑) หลักความเสมอภาค การจัดการใช้หลักเท่าเทียมกันตลอดทั้งความเมตตา และความยุติธรรม

๑๒) ความมั่นคงในงาน การออกจากงานบ่อยๆ เป็นเหตุผลของการบริหารจัดการที่ไม่ดีและชี้ว่าเป็นอันตรายตลอดจนทำให้เสียค่าใช้จ่าย ธุรกิจที่มั่งคั่งโดยทั่วไปจะแสดงถึงความรู้สึกมั่นคงของพนักงานด้วย

๑๓) ความคิดริเริ่ม ผู้บริหารที่มีประสิทธิผลจะต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาและการบริหารงาน

๑๔) ความสามัคคีเป็นหลักการที่ว่า สามัคคีคือพลัง ความเข้ากันได้ระหว่างสมาชิกในองค์การจะทำให้เกิดความแข็งแกร่ง สรุปได้ว่า หลักของการบริหารจัดการ เป็นแนวคิดด้านการจัดการที่มุ่งลักษณะหน้าที่ ขององค์การและการบริหารจัดการโดยใช้การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม ซึ่ง หลักการดังกล่าวนี้ไม่เพียงแต่นำมาใช้ในวงการธุรกิจเท่านั้น แต่ยังสามารถนำไปใช้กับการเมือง ศาสนา การสังคมสงเคราะห์การทหาร และกิจกรรมสาขาอื่นๆ เพราะทุกองค์การต้องอาศัย กระบวนการในการบริหารจัดการด้วยกันทั้งนั้น

๒.๑.๔ องค์ประกอบของการบริหารจัดการ

การจัดการ (Management) นิยมใช้ในภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจซึ่งมี วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อมุ่งแสวงหากำไร หรือกำไรสูงสุด สำหรับผลประโยชน์ที่จะตกแก่ สาธารณะถือเป็นวัตถุประสงค์รองหรือเป็นผลพลอยได้เมื่อเป็นเช่นนี้จึงแตกต่างจากวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งหน่วยงานภาครัฐที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการสาธารณะทั้งหลายแก่ประชาชน การบริหารภาครัฐทุก วันนี้หรืออาจเรียกว่า การบริหารจัดการ (Management Administration) เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจมาก ขึ้น เช่น การนำแนวคิดผู้บริหารสูงสุด (CEO) มาปรับใช้ในวงราชการ การบริหารราชการด้วยความ รวดเร็ว การลดพิธีการที่ไม่จำเป็น การลดขั้นตอนการปฏิบัติราชการ และการจูงใจด้วยการให้รางวัล ตอบแทน เป็นต้น นอกเหนือ จากการที่ภาครัฐได้เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจเข้ามา รับ สัมปทานจาก ภาครัฐ เช่น ให้สัมปทานโทรศัพท์มือถือ การขนส่ง เหล้า บุหรี่อย่างไรก็ดีภาคธุรกิจก็ได้ ทำประโยชน์ ให้แก่สาธารณะหรือประชาชนได้เช่นกัน เช่น จัดโครงการคืนกำไรให้สังคมด้วยการลด ราคาสินค้า ขายสินค้าราคาถูกลง หรือการบริจาคเงินช่วยเหลือสังคม เป็นต้น

จากแนวความคิดการบริหารงานของนักวิชาการต่างๆการบริหารนั้นมีองค์ประกอบ ๓ ประการ คือ ๑) เป้าหมาย (Goal) ๒) ปัจจัยการบริหาร (Factor of Management) ๓) ลักษณะของการบริหาร (Management Style) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. เป้าหมาย (Goal) หรือวัตถุประสงค์ที่แน่นอนในการบริหารองค์กร ผู้บริหารจะต้องมีการ กำหนดทิศทางหรือวัตถุประสงค์ของการทำงานไว้ชัดเจน

๒. ปัจจัยในการบริหาร (Factor of Management) โดยทั่วไปแล้วปัจจัยในการบริหารที่เป็นพื้นฐานมี ๕ ประการ คือ

๑.๑ คน (Men) การบริหารกำลังคน จะใช้คนอย่างไรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลกับงานให้มากที่สุด

๑.๒ เงิน (Money) การบริหารเงิน จะจัดสรรเงินอย่างไรให้ใช้จ่ายต้นทุนน้อยที่สุดและให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

๑.๓ วัสดุ (Material) การบริหารวัสดุในการดำเนินงาน จะทำอย่างไรให้สิ้นเปลืองน้อยที่สุด หรือเกิดประโยชน์สูงสุด

๑.๔ เทคนิควิธี (Method) จะใช้เทคนิควิธีการแบบใดที่สามารถสนับสนุนให้การบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๕ เครื่องมือ (Machine) ในการบริหารงานจะใช้เครื่องมือเครื่องจักรประเภทใดขนาดใดหรือแบบใดที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงาน

ปัจจัยพื้นฐานของการบริหาร ๕ ประการที่กล่าวมานี้ อาจจะยังไม่เป็นการเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพสังคมปัจจุบันมีการแข่งขันกันรุนแรงทุกด้าน

๓. ลักษณะของการบริหาร (Management Style) การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และทั้งศิลป์ที่ผู้บริหารจะต้องนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อองค์กร จนมีคำกล่าวที่ว่า “ที่ใดมีผู้นำที่ดี ที่นั่นก็จะมีความสำเร็จ”^{๑๑}

๒.๑.๕ กระบวนการของการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการ คือ กระบวนการนำทรัพยากรการบริหารมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามขั้นตอนการบริหารคือ ๑. การวางแผน (Planning) ๒. การบริหารจัดการองค์การ (Organizing) ๓. การชี้นำ (Leading) ๔. การควบคุม (Controlling) ซึ่งจากความหมายดังกล่าวมีคำสำคัญ ๓ คำคือ กระบวนการทรัพยากร การบริหารและวัตถุประสงค์ สามารถนำมาเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังภาพกระบวนการบริหารจัดการ^{๑๒}

INPUT คือ ทรัพยากรการบริหาร (Management Resources) อันได้แก่ ๔ M's ประกอบด้วย คน (Man) เงิน (Money) วัสดุดิบ (Material) และวิธีการ/ จัดการ (Method/ Management) ถูกนำเข้าไปในระบบเพื่อการผลิตหรือการบริการที่เติบโตและพัฒนาก้าวหน้าไปพร้อมกับ อุตสาหกรรมการผลิตและการบริการที่เติบโตและพัฒนาขึ้นไปอย่างรวดเร็วทำให้ทรัพยากรเพียง ๔ ประการ เริ่มไม่เพียงพอสำหรับเป้าหมายจึงได้เพิ่มขึ้นอีก ๒ M's เป็น ๖ M's ได้แก่ เครื่องจักรกล (Machine) และการตลาด (Market) ในขณะเดียวกันการทำงานที่มองเห็นถึงความสำคัญหรือคุณค่าของจิตใจของ ผู้ปฏิบัติงานมีมากขึ้นโดยให้ความสำคัญกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของคนงานมากขึ้นจึงเพิ่ม ขวัญและกำลังใจ (Morale) เข้าไปเป็น ๗ M's และเมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ระบบการสื่อสารไร้พรมแดนที่ติดต่อเชื่อมโยงกันเป็นระบบเครือข่ายครอบคลุมทั่วโลกทำให้ การติดต่อสื่อสารรวดเร็วใครไม่รู้หรือไม่มีข้อมูลย่อมเสียเปรียบในเชิงธุรกิจจึงได้เพิ่มข้อมูลข่าวสาร (Message) เข้าไปในทรัพยากรกระบวนการผลิต รวมเป็น ๘ M's ซึ่ง

^{๑๑} ณรงค์ นันทวรรณ, การบริหารโครงการ, (นครปฐม : ฟิสิกส์เซ็นเตอร์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๗.

^{๑๒} ศิริวรรณ เสรีรัตน์, องค์การและการจัดการ ฉบับสมบูรณ์ (ปรับปรุงใหม่), (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๒) หน้า ๓๕.

ทรัพยากรเหล่านี้จะเพิ่มขึ้นไปเรื่อย ๆ ไม่สิ้นสุดตราบเท่าที่ระบบอุตสาหกรรมการผลิตการจัดจำหน่าย และการบริการยังคงพัฒนา และก้าวไปไม่หยุดยั้ง

PROCESS คือ หน้าที่หรือกิจกรรมขั้นพื้นฐานที่ผู้บริหารต้องกระทำในปัจจุบันยึดถือ หน้าที่ ๔ ประการได้แก่ POLC การวางแผน (Planning), การจัดองค์การ (Organizing) การชี้นำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) ซึ่งมีพัฒนาการของแนวคิดมาตั้งแต่สมัยของ ฟาโย (Henri Fayol) ปี ๑๙๑๖ ที่เห็นว่าหน้าที่การบริหารจัดการ ประกอบด้วย POCCC ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) การควบคุม (Controlling) ต่อมาในปี ๑๙๓๗ กุลิกและเออร์วิก (Gulick & Urwick) เห็นว่ากระบวนการบริหาร จัดการประกอบด้วย การวางแผน(Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) การอำนวยการ(Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงานผล (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) ซึ่งนิยม เรียกว่า POCDORB ครั้งเมื่อเข้าปี ๑๙๗๒ แฮร์โรลด์ คูนต์ซ์ (Harold D. Koontz) มีความเห็นว่าหน้าที่ทางการบริหารจัดการคือ POSDC ได้แก่การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดคนเข้าทำงาน(Staffing) การอำนวยการ(Directing) และการควบคุม(Controlling) ซึ่งแนวความคิดของเขาเปลี่ยนแปลงไปชัดเจน โดยในปี ๑๙๘๘ คูนต์ซ์ และเวียร์ริช (Koontz & Wehrich) เขียนตำราใช้ชื่อว่า Management ร่วมกันและได้เปลี่ยนหน้าที่ทางการบริหารจัดการจาก ตัว D(Directing) เป็น L(Leading) พัฒนาด้านแนวคิดดังกล่าวยังคงก้าวต่อไปไม่ หยุดยั้งบางทีในอนาคตเราอาจเห็นหน้าที่การบริหารจัดการที่เหลือมีอักษรเพียงตัวเดียวหรือสองตัว เท่านั้นก็เป็นได้ ดังนั้นอาจสรุปหน้าที่หรือกิจกรรมขั้นพื้นฐานทางการบริหารจัดการได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการ (Process) แปรรูปทรัพยากรที่นำเข้าไปเป็นผลผลิตตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์การต่อไป

OUTPUT คือเป้าหมาย (Goals) หรือ วัตถุประสงค์ (Objectives) ขององค์การที่นำออกมา จากกระบวนการแปรรูปในขั้นตอนที่สอง เป้าหมายขององค์การสามารถแบ่งได้เป็น ๒ ประเภทด้วยกัน คือ องค์การที่มีเป้าหมายที่มุ่งแสวงหากำไร(Profit) และองค์การที่มีเป้าหมายไม่มุ่งแสวงหากำไร (Non-Profit) หรืออาจแบ่งเป็นองค์การที่วัตถุประสงค์เพื่อการผลิตสินค้ากับองค์การที่มี วัตถุประสงค์ เพื่อให้บริการ (Services) ก็ได้ความหมายการบริหารจัดการ การบริหารจัดการคือ กระบวนการทำงานกับคน และโดยอาศัยคนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การภายใต้สภาพแวดล้อม ที่เปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการ (Administration) คือ กระบวนการในการดำเนินงานของบุคคล ตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันแต่กิจกรรมนั้นจะเป็นไปในลักษณะที่แตกต่างกัน คือมี ฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่ตัดสินใจสั่งการ อีกฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่าง หนึ่ง ที่บุคคลในองค์การร่วมกันวางไว้โดยมีระเบียบแบบธรรมเนียมหลักปฏิบัติมีการใช้ทรัพยากรและ เทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

การบริหารจัดการหมายถึง เป็นเรื่องของการทำกิจกรรม โดยผู้บริหารและสมาชิกใน องค์การเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการใช้ทรัพยากร และเทคโนโลยีให้เกิด ประโยชน์สูงสุด นักบริหารหลายคนจึงมีความคิดตรงกันว่า “การบริหารจัดการ เป็นกระบวนการ

ทำงานร่วมกันของคณะบุคคลโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะที่แน่นอน ในการทำงาน” บางคนเห็นว่าการบริหารจัดการเป็นศิลปะของการเป็นผู้นำที่จะนำผู้อื่นให้ทำงานตาม วัตถุประสงค์ได้ และได้กล่าวถึงลักษณะเด่นที่เป็นสากลของการบริหารจัดการไว้ ๙ ประเด็นคือ ๑. การบริหารจัดการ ต้องมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ๒. การบริหารจัดการต้องอาศัยปัจจัยเป็น องค์ประกอบสำคัญ ๓. การบริหารจัดการต้องใช้ทรัพยากรการบริหารจัดการเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน ๔. การบริหารจัดการ ต้องมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการทางสังคม ๕. การบริหารจัดการ ต้องเป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างกลุ่มบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ๖. การบริหารจัดการต้องอาศัย ความร่วมมือร่วมใจ เพื่อให้ การปฏิบัติตามภารกิจบรรลุวัตถุประสงค์ ๗. การบริหารจัดการเป็นการร่วมมือดำเนินการอย่างมีเหตุผล ๘. การบริหารจัดการมีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ๙. การบริหารจัดการไม่มีตัวตน แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์^{๑๓}

การบริหารจัดการ (Management administration) การบริหารการพัฒนา (Development Administration) แม้กระทั่งการบริหาร การบริการ (service administration) แต่ละคำมีความหมายคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกันที่เห็นได้อย่าง ชัดเจนมีอย่างน้อย ๓ ส่วน คือ ๑. ล้วนเป็นแนวทางหรือวิธีการบริหารงานภาครัฐที่หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนำมาใช้ในการปฏิบัติราชการเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการ ๒. มีกระบวนการบริหารงานที่ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน คือ การคิด (Thinking) หรือการวางแผน (Planning) การดำเนินงาน (Acting) และการประเมินผล(Wvaluating) และ ๓. มีจุดหมายปลายทางคือการพัฒนาประเทศ ไปในทิศทางที่ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นรวมทั้งประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าและ มั่นคงเพิ่มขึ้น สำหรับส่วนที่แตกต่างกัน คือ แต่ละคำมีจุดเน้นต่างกัน กล่าวคือ การบริหารจัดการเน้น เรื่องการนำแนวคิดการจัดการของภาคเอกชนเข้ามาใช้ในการบริหารราชการ เช่น การมุ่งหวังผลกำไร การแข่งขัน ความรวดเร็ว การตลาด การประชาสัมพันธ์การจูงใจด้วยค่าตอบแทน การลดขั้นตอนและการลดพิธีการเป็นต้น ในขณะที่การบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญเรื่องการบริหารรวมทั้งการพัฒนานโยบายแผน แผนงาน โครงการ(Policy, Plan Program, Project) หรือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐส่วนการบริหารการบริการ เน้นเรื่องการอำนวยความสะดวกและการให้บริการแก่ประชาชน

๒.๑.๖ ประยุกต์ใช้การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการ ประยุกต์การใช้ออกเป็น ๕ ลักษณะ ได้แก่

๑) การบริหารเป็นการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน การบริหารเป็นกระบวนการทางสังคม คือ อาศัยกลุ่มคนที่ร่วมกันทำงานเพื่อบรรลุ เป้าหมายขององค์การ ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบให้งานสำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือของคนอื่น การทำงานกับคนและโดยอาศัยคนนั้นต้องอาศัยคุณสมบัติของผู้บริหารอย่างหนึ่ง คือ ทำงานร่วมกับคน อื่นได้หรือเป็นผู้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น มิฉะนั้นจะทำงานไม่สำเร็จสาระสำคัญของการบริหาร ในข้อนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารที่ประสบ

^{๑๓} จูจิริ ภูสารและคณะ, การพัฒนาหลักสูตรตามแนวปฏิรูปการศึกษา, กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพอยท์, ๒๕๔๕) หน้า ๔๘.

ความสำเร็จจะต้องมีสิ่งต่าง ๆ ดังนี้^{๑๔} ๑.๑) มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดี ๑.๒) มีความเป็นผู้นำ และสามารถทำงานเป็นทีมได้ดี ๑.๓) มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ หากมีความเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ ๑.๔) มีความสามารถทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้

๒) การประยุกต์ใช้การบริหารทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์การ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การต้องอาศัยความร่วมมือกันของทุกคนจึงจะทำให้สำเร็จลงได้เป้าหมายเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารจะต้องทำให้บรรลุได้นั้น จะต้องมีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ คือ ๒.๑) เป้าหมายต้องสูงและสามารถทำให้สำเร็จเป้าหมายสูงเกินไปก็ทำให้สำเร็จ ไม่ได้เป้าหมายต่ำเกินไปก็ไม่ท้าทายและไม่มีคุณค่า ๒.๒) การจะไปถึงเป้าหมาย จะต้องมึระบบงานที่ดีและจะต้องมีแผนงานที่มี ประสิทธิภาพ

๓) การบริหารเป็นความสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ คำว่า ประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำงานให้บรรลุสำเร็จตามที่กำหนดส่วนคำว่า ประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดหรือเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุดการทำงานให้สำเร็จอย่างเดียวนั้นไม่พอ แต่ต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่ประหยัดอีกด้วย การทำให้ได้ทั้งสองอย่าง คือ งานบรรลุตามที่ต้องการและใช้ทรัพยากรต่ำสุดจึงเป็นความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ

๔) การบริหารเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นที่รับรู้โดยทั่วไปว่าเราอาศัยอยู่บนโลกที่มีทรัพยากรจำกัด การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ จึง ต้องตระหนักอยู่เสมอของข้อใหญ่ๆ คือ เมื่อใช้ทรัพยากรใดไปแล้ว ทรัพยากรนั้นจะหมดสิ้นไปไม่สามารถ คืนกลับมาได้และจะต้องเลือกใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมอย่าให้เกิดการสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้น การบริหารกับเศรษฐศาสตร์จึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เศรษฐศาสตร์เป็นการศึกษาถึง การกระจายการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างไร ส่วนผู้บริหารในองค์การจะต้องผลิตสินค้าและ บริหารให้เกิดทั้ง ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๕) การบริหารจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องสามารถคาดคะเนในการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น อย่างถูกต้องและสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้น สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ไปจากเดิมที่สำคัญมี ๔ อย่าง คือ

๕.๑) โลกที่ไร้พรมแดน กล่าวง่าย ๆ ว่า ปัจจุบันโลกจะเล็กลงไปและไม่มีพรมแดนประเทศขีดกันไว้ในเรื่องการขนส่ง การสื่อสาร ดนตรีเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ข่าวสารข้อมูล การใช้ชีวิต รสนิยม และการบริโภค เป็นต้น บริษัทต่าง ๆ จึงทำธุรกิจได้ทั่วโลกโดยมีการกีดกันน้อยลง คนสามารถ ไปมาหาสู่กันโดยไร้พรมแดน มีคนต่างเชื้อชาติทำงานร่วมกัน ผู้บริหารต้องบริหารงานในลักษณะ ผู้บริหารข้ามวัฒนธรรม มีการทำงานเป็นทีม หรือบริหารงานโดยความร่วมมือกันมากขึ้น

๕.๒) การบริหารคุณภาพ ผู้บริหารจะบริหารโดยเน้นคุณภาพของสินค้าเป็นสำคัญ ผู้บริหารคุณภาพที่เคยตรวจสอบสินค้าในตอนท้ายกระบวนการผลิตหรือเมื่อสินค้าทำเสร็จแล้วก็เปลี่ยนไปเป็นการตรวจสอบคุณภาพสินค้านี้ระหว่างกระบวนการผลิต หรือเมื่อสินค้ายังผลิตไม่เสร็จเพื่อปรับเครื่องจักรไม่ให้เกิดความสูญเสียขึ้น การบริหารที่เคยแก้ไขสาเหตุที่ทำให้สินค้าไม่ได้คุณภาพก็เปลี่ยนเป็นการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องที่บุคลากร กระบวนการผลิตและตัวผลิตภัณฑ์ กระบวนการปรับปรุงคุณภาพนี้เรียกว่า การบริหารคุณภาพโดยรวม

^{๑๔} เสนาะ ดิยาวัว, **หลักการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๑-๓.

๕.๓) การทำลายสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันมนุษย์เผชิญกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นพิษ อันเกิดจากการทำลายน้ำ อากาศ โลกร้อนขึ้น การเสื่อมสลายของโอโซน สิ่งแวดล้อมเป็นพิษปนเปื้อน อยู่ในอาหาร อากาศ และมลภาวะในอากาศน้ำและในดิน เป็นต้น ดังนั้น ไม่ว่าจะป็นนักการเมือง หรือนักบริหารก็ตาม จะต้องนำเอาการทำลายสิ่งแวดล้อมเหล่านี้มารวมไว้ในการบริหารงานที่จะ ป้องกันหรือยุติการทำลายสิ่งแวดล้อม ๕.๔) การตื่นตัวทางด้านศีลธรรมและจรรยา ในปัจจุบันผู้บริหารจะถูกกดดันจาก สังคม รัฐบาล และประชาชนโดยทั่วไป ให้บริหารงานที่มีศีลธรรมและจรรยาบรรณมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ทั้งนี้เพราะสาเหตุการได้รับอันตรายจากการบริโภคสินค้า การโฆษณาสินค้าที่ขาดความรับผิดชอบ การกำหนดราคาสินค้าที่เอาเปรียบผู้บริโภค การกีดกันสินค้าหรือบริการของกลุ่มแข่งขัน การใช้ข้อมูล ภายในสร้างความได้เปรียบทางการค้าและการบริหารงานที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีงาม เป็นต้น สรุปได้ว่า สาระสำคัญของการบริหารจัดการ ล้วนเป็นกระบวนการที่มุ่งให้ งานบรรลุ สำเร็จตามเป้าหมาย โดยอาศัยการทำงานร่วมกันของคน ให้บรรลุสำเร็จตามที่กำหนด และใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดหรือเสียค่าใช้จ่ายต่ำที่สุด อีกทั้ง ต้องคำนึงถึง ผลกระทบทาง สิ่งแวดล้อม มลพิษที่เกิดขึ้น เช่น อากาศเสีย น้ำเสีย เป็นต้น รวมถึงต้องเป็นกระบวนการที่ถูกต้องตามหลักศีลธรรมและกฎหมายด้วย

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาการจัดการ (Management) ตามพจนานุกรมฉบับพระราชบัณฑิตสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ ให้ ความหมาย การจัดการ หมายถึง การสั่งงาน ควบคุมงาน ดำเนินงาน การจัดการเป็น กระบวนการ กิจกรรมหรือการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ ในอันที่จะเชื่อมั่นได้ว่า กิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปในแนวทางที่จะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ กำหนดไว้” (Derek French and Saward Heather)

๒.๒.๑ ที่มาของแนวคิด

การจัดการศึกษาจำเป็นต้องทำความเข้าใจคำว่า “การศึกษา” ซึ่งการศึกษาตาม ความหมายกว้างหมายถึงกระบวนการทางสังคมที่นำบุคคลเข้าสู่การ ดำรงชีวิตในสังคมหรืออาจกล่าว อีกอย่างหนึ่งว่าเป็นกระบวนการอบรมบ่มนิสัยให้มนุษย์สามารถ ประพฤติปฏิบัติตนและประกอบ อาชีพการงานร่วมกับมนุษย์อื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม การศึกษาตามความหมายนี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญ ของการอบรมบ่มนิสัยการกล่อมเกลாதงสังคมการเตรียมตัวเพื่อให้ บุคคลมีทักษะความรู้ ความสามารถในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพในอนาคตเป้าหมายของ การศึกษาดังที่กล่าวนี้ มิใช่เพียงเพื่อประโยชน์ของคนแต่ละคนเท่านั้นแต่ต้องมุ่งไปสู่สังคมในภาพรวมคือ การนำไปสู่สังคมที่ แข็งแรงมีเอกภาพอันเนื่องมาจากสมาชิกของสังคมมีคุณภาพและร่วมสร้างประโยชน์ให้กับสังคมที่ตน อยู่อาศัยจึงถือได้ว่าครูเป็นคนสำคัญในการสร้างเยาวชนที่ดีและสร้างอนาคตของ ประเทศและหาก ผลผลิตทางการศึกษาไม่มีคุณภาพครูก็ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบด้วย อาจกล่าวได้ว่า การศึกษาเป็น กิจกรรมทางสังคมที่เป็นรากฐานสำคัญของการสร้างสะสมพลังของชาติ ชาติใดมี “ทุนทาง สังคม”

แข็งแรงแม่คุณภาพดีมาน้อยเพียงใดมีปริมาณมากแค่ไหนย่อมขึ้นกับคุณภาพของระบบการศึกษา^{๑๕} เรื่องการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษามีทั้งหมด ๔ ด้านดังนี้

๑. ด้านวิชาการ งานวิชาการถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปยังสถานศึกษาด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการต่าง ๆ ได้อย่างอิสระสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ มีการวัดผลประเมินผลเพื่อความก้าวหน้ารวมทั้งการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ด้านงบประมาณ การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระ ในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และบริหารงบประมาณ แบบมุ่งเน้นผลงานให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จาก บริการ อาจเป็นสหกรณ์ ร้านค้า หรือการจัดตั้งกองทุนมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

๓. ด้านบุคลากร การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาเพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความรวดเร็วและคล่องตัว อย่างอิสระภายใต้กฎหมายระเบียบของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

๔. ด้านการบริหารทั่วไป การบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกระดับแบบมุ่งพัฒนาให้ใช้มีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การจัดการศึกษาหมายถึงการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม โดยบูรณาการการจัดการศึกษาให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนชุมชนและสังคม ซึ่งครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายวิธีและมีการประเมินผลที่เน้นการประเมินในสภาพที่แท้จริงมีสื่อการเรียนรู้ ที่หลากหลายตามความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้เน้นการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาสอดคล้องกับการใช้ชีวิตประจำวันและส่งเสริมการเรียนรู้การพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพและเต็มความสามารถซึ่งการจัดการศึกษาจึงไม่ใช่เป็นเพียงแค่กิจกรรมที่ครูกระทำให้นักเรียนได้ความรู้แต่เพียงภายใน ห้องเรียนเท่านั้น ซึ่งต้องอาศัยองค์ประกอบของการจัดการศึกษาอีกด้วยการจัดการเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เนื่องจากการจัดการเป็นความรู้ที่สามารถถ่ายทอด มีหลักเกณฑ์ สามารถพิสูจน์ความจริงได้ ตลอดจนได้รับการศึกษาค้นคว้ากันอย่างต่อเนื่อง ส่วนในแง่ของการเป็นศิลป์ ซึ่งหมายถึงการ ประยุกต์เอาความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ เพราะการจัดการในองค์กรแต่ละองค์กรมีปัจจัยที่แตกต่าง กัน ดังนั้น

^{๑๕} ชัยอนันต์ สมุทวณิช, “การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้,” ปฏิวัติการศึกษาไทย (กรุงเทพมหานคร : โครงการวิจัยยุทธศาสตร์, ๒๕๔๒) หน้า ๑๒.

ศาสตร์หรือความรู้ในการจัดการเพียงอย่างเดียวจึงไม่สามารถจะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับองค์กรได้ จำเป็นต้องประยุกต์ความรู้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับองค์กรแต่ละองค์กร

๒.๒.๒. ความหมายของการจัดการศึกษา

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง ความหมายความสำคัญของการจัดการศึกษาไว้ดังนี้ การจัดการศึกษาหมายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงระบบของการจัดการศึกษาทุกด้าน จากที่เป็นอยู่เพื่อให้สามารถนำไปสู่ผลผลิตคุณภาพหรือเป้าหมายของการศึกษาได้ตามที่ประสงค์ การดำเนินเช่นนี้จึงไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงธรรมดา แต่ต้องเปลี่ยนแปลงทุกด้านอย่างรวดเร็ว มีแผน ดำเนินการและมีการผลัดดันอย่างจริงจัง^{๑๖}การจัดการศึกษาว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญ งามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต^{๑๗}

การจัดการศึกษาไว้ว่าเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อที่จะทำให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของผู้สอน เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการ เรียน ตั้งใจเรียน และเกิดการเรียนรู้ขึ้นการเรียนของผู้เรียนจะไปสู่จุดหมยปลายทาง คือความสำเร็จ ในชีวิตหรือไม่เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับจัดการเรียนรู้ที่ดีของผู้สอน หรือผู้สอนด้วยเช่นกัน หาก ผู้สอนรู้จักเลือกใช้วิธีการจัดการที่ดีและเหมาะสมแล้วย่อมจะมีผลดีต่อการเรียนของผู้เรียนดังนี้คือ

- ๑) มีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้
- ๒) เกิดทักษะหรือมีความชำนาญในเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้
- ๓) เกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน
- ๔) สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
- ๕) สามารถนำความรู้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมต่อไปอีกได้^{๑๘}

สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบดำเนินไปอย่างต่อเนื่องโดยมี บุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอน ครอบคลุมทั้งด้านวิธีการ กระบวนการและบุคลากร มีทรัพยากรต่างๆ และมีกระบวนการประเมินผลการจัดการศึกษาที่เชื่อถือ ได้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

^{๑๖} วิชัย ตันศิริ, **อุดมการณ์ทางการศึกษา : ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๒๑๕.

^{๑๗} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, **กระทรวงศึกษาธิการ**, กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๙), หน้า ๕

^{๑๘} มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, **คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่ยึด ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้**, กรุงเทพมหานคร : เทียนวัฒนา พรินท์ติ้ง, ๒๕๕๓), หน้า ๑๒.

๒.๒.๓ หลักการสำคัญของการบริหาร

การบริหารงานในทุกองค์การ ไม่ว่าจะขนาดเล็ก ปานกลาง หรือขนาดใหญ่ จำเป็นจะต้องมีปัจจัยขั้นพื้นฐาน หรือองค์ประกอบ หรือทรัพยากรทางการบริหาร โดยทั่วไปถือว่าปัจจัยที่สำคัญของการบริหารมีอยู่ ๔ ประการ ซึ่งรู้จักกันในนามของ ๔ M 's ได้แก่^{๑๙}

๑. คน (Man) ได้แก่ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในองค์การที่ร่วมกันทำงาน
๒. เงิน (Money) ได้แก่ งบประมาณที่ใช้ในการบริหารทุกๆ ส่วนขององค์การ
๓. วัสดุสิ่งของ (Materials) ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ
๔. การจัดการ (Management) ได้แก่ การบริหารงานองค์การของผู้บริหาร

ปัจจัยขั้นพื้นฐานในการบริหารงาน เป็นสิ่งที่จำเป็นที่ต้องนำมาเข้าสู่กระบวนการของการบริหารในแต่ละองค์การเพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้คือทั้ง ๔ ประการจะต้องเกื้อหนุนหรือสนับสนุนซึ่งกันและกันแต่ถ้าจะพิจารณาในแต่ละประการแล้วคน (Man) นับได้ว่าเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดเพราะคนเป็นผู้ใช้หรือบริหารเงิน วัสดุ สิ่งของและการดำเนินงานทุกอย่างในองค์การ ดังที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ ได้กล่าวไว้ว่า “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาทุกชนิด

๒.๒.๔ องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา เป็นบริบทที่เกี่ยวกับการบริหาร และจัดการด้านการศึกษาล่าเรียนให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพราะขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษาหรือโรงเรียนนั้นจะต้องกระทำอย่างเป็นระบบและได้มาตรฐาน ดังนั้นจึงมีหน่วยงานและนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับขอบข่ายของการบริหารงานสถานศึกษาหรือโรงเรียนไว้ดังต่อไปนี้

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารงานในสถานศึกษาไว้ ๔ กลุ่ม ดังนี้^{๒๐}

๑. การบริหารวิชาการ เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการได้โดยอิสระคล่องตัวรวดเร็วสอดคล้องความต้องการของผู้เรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยประสานความร่วมมือกับครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นๆ จัดการศึกษา ภารกิจด้านวิชาการ ประกอบด้วย

- ๑) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- ๒) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- ๓) การวัดผล การประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
- ๔) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- ๕) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา
- ๖) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

^{๑๙} จันทรานี สงวนนาม, **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : บั๊ค พอยท์, ๒๕๔๕), หน้า ๒๘.

^{๒๐} กระทรวงศึกษาธิการ, **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๖), หน้า ๓๓ - ๓๘.

- ๗) การนิเทศการศึกษา
- ๘) การแนะแนวการศึกษา
- ๙) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- ๑๐) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
- ๑๑) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
- ๑๒) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุว องค์กรหน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

๒. การบริหารงบประมาณ มุ่งเน้นความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ยึดหลักการบริหาร มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานขอข่วยการบริหารงบประมาณ ประกอบด้วย

- ๑) การจัดทำและเสนอของบประมาณ
- ๒) การจัดสรรงบประมาณ
- ๓) การตรวจสอบ การติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงิน
- ๔) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
- ๕) การบริหารเงิน
- ๖) การบริหารบัญชี
- ๗) การบริหารพัสดุและทรัพย์สิน

๓. การบริหารงานบุคคลการบริหารบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้ สถานศึกษา สามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษาควร ได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถมีขวัญกำลังใจได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติให้มีความก้าวหน้าใน วิชาชีพ ขอข่วยภารกิจการบริหารบุคคล ประกอบด้วย

- ๑) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
- ๒) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง
- ๓) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
- ๔) วินัยและการรักษาวินัย
- ๕) การออกจากราชการ

๔. การบริหารทั่วไปการบริหารทั่วไปเป็นงานเกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้ การบริหารอื่นๆบรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วม ของบุคคลชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขอข่วยภารกิจ การบริหารทั่วไป ประกอบด้วย

- ๑) การดำเนินงานธุรการ
- ๒) งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ๓) งานพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- ๔) การประสานและการพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- ๕) การจัดระบบการบริหารและการพัฒนาองค์กร
- ๖) งานเทคโนโลยีสารสนเทศ

- ๗) การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป
- ๘) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- ๙) การจัดทำสำมะโนนักเรียน
- ๑๐) การรับนักเรียน
- ๑๑) การส่งเสริมและการประสานงานการศึกษาในระบบนอกระบบและตาม

อัยยาศัย

- ๑๒) การส่งเสริมงานกิจกรรมนักเรียน
- ๑๓) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- ๑๔) การส่งเสริมสนับสนุนแลประสานงานการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร
หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- ๑๕) การจัดระบบการควบคุมในหน่วยงาน
- ๑๖) งานบริการสาธารณะ
- ๑๗) งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

ดังที่กล่าวมานี้ ย่อมแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า ขอบข่ายของการบริหารงานใน
สถานศึกษามีอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำความเข้าใจทั้ง ๔ กลุ่มงานแล้วนำมา
เข้าสู่กระบวนการของการบริหารสถานศึกษา ตามเจตนารมณ์ของกระทรวงศึกษาธิการได้ก าหนดไว้
คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

๒.๒.๕ กระบวนการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ
จัดการศึกษาได้เข้ามาส่วนคิดตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำงานจึงก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน ผู้กมิต
และตกลงใจร่วมกันในการบริหารโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้เกิด
ประโยชน์ ได้แก่

- ๑) การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการระดมความคิด ทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย
ซึ่งดีกว่าการคิดและตัดสินใจเพียงคนเดียว
- ๒) การมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นการลดการต่อต้านก่อให้เกิดการยอมรับมากขึ้น
- ๓) การมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดี สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ใน
การทำงานร่วมกันเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
- ๔) การมีส่วนร่วมทำให้การตัดสินใจมีคุณภาพและทำให้มีความพึงพอใจในการ
ปฏิบัติงานมากขึ้น

๑. รูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วม

๑) รูปแบบคณะกรรมการเพื่อการปรึกษาหารือ (Consultine Management) ใน
การดำเนินงานปรึกษาหารือเพื่อช่วยตัดสินใจ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา กรรมการที่ปรึกษาเป็น
รูปแบบการมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำงานและร่วมภาคภูมิใจในความสำเร้จ

๒) รูปแบบการร่วมเสนอแนะ (Suggestion System) เป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมโดยวิธีการจัดประชุมรับฟังข้อเสนอนแนะการเสนอแนะในแบบฟอร์มการเสนอแนะผ่านเทคโนโลยีเป็นต้น

๓) รูปแบบการมีส่วนร่วมโดยการทำงานเป็นกลุ่มเป็นทีม (Team Working) เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมคิดร่วมทำโดยใช้กระบวนการทำงานเป็นทีมหรือกลุ่มคุณภาพ

๔) รูปแบบการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของธุรกิจหรือเป็นเจ้าของรับผิดชอบงานบริหาร เช่น การร่วมลงทุนการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมอาจผสมผสานโดยใช้หลายวิธีการในการทำงานขึ้นอยู่กับสภาพของงาน

ประธาน สุวรรณมงคล กล่าวว่าชุมชนควรมีขอบเขตของการมีส่วนร่วม ๔ ลักษณะได้แก่

- ๑) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ
- ๒) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน
- ๓) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ
- ๔) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล

โดยมีลักษณะของการมีส่วนร่วม ได้แก่

- ๑) การมีส่วนร่วมเกิดจากเบื้องบน หรือเบื้องล่าง
- ๒) แรงจูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วม (สมัครใจหรือบังคับ)
- ๓) ช่องทางการมีส่วนร่วม ได้แก่
  - ๓.๑) โดยตรงหรือโดยอ้อม
  - ๓.๒) ปัจเจกชนหรือกลุ่ม
  - ๓.๓) ทางการหรือไม่ทางการ^{๒๑}

การมีส่วนร่วมเป็น ๓ ลักษณะ คือ

๑) การมีส่วนร่วมโดยความสมัครใจและปราศจากการสนับสนุนจากภายนอกเป็นการมีส่วนร่วมแบบอุดมคติ

๒) การมีส่วนร่วมโดยคนภายนอกพบมากในประเทศกำลังพัฒนาโดยรัฐมีบทบาทเป็นศูนย์กลางในการริเริ่มให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

๓) การมีส่วนร่วมโดยการบังคับแบบนี้ไม่ต่างจากแบบที่ ๒ มากนักในแง่ผลลัพธ์ออกมาทันที^{๒๒}

^{๒๑}ประธาน สุวรรณมงคล, **หลักสูตร การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยสำหรับนักบริหารระดับสูง**, รุ่นที่ ๙ เอกสารบรรยายภาพรวมกลุ่มวิชา กลุ่มวิชาที่ ๕ การพัฒนาการเมืองไทย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๘), (อัดสำเนา).

^{๒๒}ปิยะนุช เงินคล้าย , “ภาวะสุขภาพอนามัยของประชาชน การศึกษารวบรวมปัจจัยและผลกระทบนโยบายสาธารณสุขมูลฐานในเขต ๑ ของสาธารณสุข”, รายงานการวิจัย, (คณะพัฒนา สังคมและสิ่งแวดล้อม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์), ๒๕๓๖.

ลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ ๓ ประการ คือ

๑) การปรากฏตัว (Presence) หมายถึง การเข้าร่วมในโครงการที่องค์การสถาบันหรือหน่วยงานจัดให้ การมีส่วนร่วมจึงมีความหมายเพียงการปรากฏตัวหรือเข้าร่วมในโครงการนั้นๆ ซึ่งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับแรงจูงใจและองค์ประกอบทางสังคมอื่นๆ

๒) การเกี่ยวข้อง (Involvement) หมายถึง การมีส่วนร่วมในโครงการอย่างแข็งขันของผู้เข้าร่วมในกิจกรรมหรือโครงการที่ เหมาะสมกับตนและการนำไปใช้โดยเน้นที่ ตัวผู้เข้าร่วมไม่เน้นสถาบันองค์การ

๓) การควบคุม (Control) หมายถึง การมีบุคคลหรือกลุ่มผู้เข้าร่วมเป็นผู้กำหนดหรือควบคุมกระบวนการศึกษาเอง เช่น ควบคุมองค์ประกอบ (เนื้อหา เป้าหมายผลที่ต้องการ) และควบคุมกระบวนการเรียนรู้ (จะเรียนอย่างไร)^{๒๓}

สรุปได้ว่า ความจำเป็นในลักษณะของการมีส่วนร่วม พบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมเริ่มจากการตัดสินใจการดำเนินกิจกรรม การรับผลประโยชน์ การสนับสนุนด้านทรัพยากร ด้านการบริหารรวมทั้งการร่วมแรงร่วมใจ ตัดสินใจในกิจกรรมการติดตามประเมินผล ซึ่งเป็นการควบคุมการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดอีกทั้งเป็นการแสดงถึงปรับตัวในการมีส่วนร่วม

๒. กลุ่มผู้มีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอก

๑) การบริหารโดยครูมีส่วนร่วมการบริหารโดยครูมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผล และร่วมพัฒนาผลงานเพื่อปรับปรุงงานให้ดีขึ้น โดยให้ครูมีส่วนร่วมในรูปองค์คณะบุคคล ซึ่งมีดังนี้

(๑) การจัดให้มีครูเป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียน

(๒) คณะกรรมการบริหารวิชาการ เพื่อให้คณะครูมีส่วนร่วมในการบริหาร

(๓) คณะกรรมการปกครองและดูแลนักเรียน

(๔) คณะกรรมการพัฒนาครูและบุคลากร เพื่อให้ครูได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำเพื่อการพัฒนาครูพัฒนางาน เพื่อความก้าวหน้าของครู

๒) การบริหารโดยผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมโรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ได้แก่

(๑) มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเสนอแนะเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นในการประชุมผู้ปกครองนักเรียน แสดงความคิดเห็นผ่านการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อนำข้อมูลไปประกอบการพิจารณากำหนดเป้าหมายการพัฒนา การเสนอแนะจากการมาให้คำปรึกษาหารือพูดคุยกับผู้บริหารและคณะครู

(๒) มีส่วนร่วมปฏิบัติงาน อันได้แก่ การให้ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านอาคารสถานที่ การดูแลรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบวิทยากรบุคคลภายนอก ฯลฯ

^{๒๓} นำชัย ทนุผล, หลักการและยุทธวิธีในการพัฒนาชุมชน, (เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้, ๒๕๓๑), หน้า ๓๑.

(๓) มีส่วนร่วมตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร คณะครู ได้แก่ การตรวจสอบผลการจัดการเรียนการสอน ที่ครูรายงานให้ทราบเป็นระยะ ๆ ร่วมประเมินผลคุณภาพภายในโรงเรียน ร่วมเป็นคณะกรรมการ เป็นผู้ประเมินโดยตอบแบบสอบถาม เป็นต้น

(๔) การมีส่วนร่วมรับผิดชอบช่วยเหลือสนับสนุนปรับปรุงงานทุก ๆ ด้านของโรงเรียนเช่น ร่วมจัดกิจกรรมนักเรียน ด้านสุขภาพอนามัยนักเรียน สนับสนุนทรัพยากร วัสดุ เงิน เป็นต้นในการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารมีความประสงค์ให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในทุกระดับคือการมีส่วนร่วม การมีส่วนขยาย และการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ กลยุทธ์การดำเนินการให้ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนมีส่วนร่วม เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน

กลยุทธ์ที่ ๑ การแสวงหาบุคคลเข้ามาร่วมบริหาร โดยวิธีดังนี้

(๑) ผู้บริหารแสวงหาด้วยตนเอง

(๒) มอบหมายให้คณะครูแสวงหา

๓) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมแสวงหาบุคลากรได้ร่วมกันกำหนดคุณสมบัติพื้นฐานสำหรับการพิจารณาอันได้แก่ เป็นผู้สนใจเรื่องการศึกษา เป็นผู้นำกลุ่ม ผู้นำชุมชน เป็นผู้ปกครองนักเรียน เป็นศิษย์เก่า เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถหลาย ๆ ด้านเพื่อมาร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการต่างๆ

กลยุทธ์ที่ ๒ การติดต่อเชิญชวนโดยวิธีผู้อำนวยการโรงเรียนพบปะเชิญชวน มอบหมายให้คณะครูเชิญชวน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ติดต่อเชิญชวน จัดทำหนังสือเชิญชวน การประชาสัมพันธ์โดยทั่วไป

กลยุทธ์ที่ ๓ การจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดความมีส่วนร่วม ได้แก่ การร่วมปรึกษาหารือ การจัดประชุมการพบประสังสรรค์ กิจกรรมนักเรียนต่างๆ เช่น กิจกรรมเข้าค่าย ตลอดจนการร่วมจัดตั้งองค์กรต่างๆ ขึ้นในโรงเรียน เช่น สมาคมผู้ปกครองและครูจัดตั้งชมรมศิษย์เก่า

กลยุทธ์ที่ ๔ การสร้างความสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์สนิทสนมมีความเข้าใจกันระหว่างครูคณะกรรมการชุดต่างๆ และผู้ปกครองโรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ ด้วยวิธีการหลากหลาย ได้แก่

(๑) การร่วมประชุม ปรึกษาหารือ – การพบปะพูดคุย

(๒) กิจกรรมการมอบของขวัญ ส่งบัตรอวยพรในโอกาสสำคัญต่างๆ

(๓) กิจกรรมพบปะเยี่ยมเยียน

(๔) การเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น กิจกรรมการกีฬา

กลยุทธ์ที่ ๕ การร่วมกันรับผิดชอบ เป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียนวิธีการต่างๆ และให้ความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนและรู้สึกรับผิดชอบต่อโรงเรียน และเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่จึงร่วมรับมอบหมายแต่งตั้งให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบงานในด้านต่างๆ เช่น รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการ เป็นคณะอนุกรรมการ เป็นคณะทำงานต่างๆ

กลยุทธ์ที่ ๖ การร่วมปฏิบัติร่วมช่วยเหลืองาน ด้วยวิธีการแบบมีส่วนร่วมบุคคลต่างๆ จะมีบทบาทหน้าที่ร่วมปฏิบัติงาน ช่วยเหลืองานของโรงเรียนตามระดับ บทบาท หน้าที่ และสถานการณ์ต่างๆ ได้แก่ร่วมคิดวางแผนพัฒนาโรงเรียน ร่วมตัดสินใจในการลงมติเห็นชอบไม่เห็นชอบ เรื่องใดก็มีส่วนร่วมตัดสินใจ

กลยุทธ์ที่ ๗ การให้เกียรติ ยกย่อง ชมเชย และให้เกิดความภาคภูมิใจโรงเรียน ยึดถือเป็นเรื่องสำคัญต้องมีวิธีการที่ดี เพื่อให้บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วม รู้สึกได้รับเกียรติ ได้รับการยกย่อง และได้รับความภาคภูมิใจในความเสียสละ อุทิศตน และภูมิใจในผลงานและความสำเร็จที่เกิดจากการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ได้แก่ การมอบเกียรติบัตรการกล่าวยกย่องการจัดกิจกรรมเพื่อแสดงการให้เกียรติอื่นๆ

๓. บทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาให้เกิดผลดี มีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะผู้ปกครอง ต้องอาศัยกระบวนการนำกระบวนการมีส่วนร่วมมาใช้ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ในมาตรา ๘ (๒) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๘ ได้บัญญัติเรื่องการมีส่วนร่วมไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาทุกระดับจึงต้องปฏิบัติตามโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพราะเมื่อผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาย่อมจะช่วยขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการศึกษาดำเนินไปตามความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ช่วยให้สถานศึกษาได้รับการยอมรับจากชุมชน ชุมชนรักและหวงแหนสถานศึกษา ซึ่งส่งผลให้ผู้ปกครองและชุมชนสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา และให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเต็มใจ

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม คือ หลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน จึงเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย นับตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การดำเนินการและการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการควบคุม กำกับ ติดตามและประเมินผล เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถทำได้ทั้งทางตรง คือ ร่วมเป็นคณะทำงานและทางอ้อมร่วมวางแผนนโยบาย การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

๑) การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยสถานศึกษาสามารถเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนจัดสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และกำกับติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

๒) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชนเป็นยุทธศาสตร์ที่จำเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาควรระลึกถึง ซึ่งมีหลัก ๑๐ ประการ คือ (๑) สร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อชุมชน, (๒) ฝึกให้เป็นคนใจกว้างและมีจิตสาธารณะ, (๓) ตระหนักในสิ่งที่จำเป็นและขาดแคลน ไม่วางแผนทุกอย่างทำได้หากตั้งใจทำ, (๔) ต้องหมั่นสร้างและปรุ้งแต่งตนเองให้เป็นบุคคลที่มีเสน่ห์เป็นที่ชื่นชมศรัทธาของชุมชนและเพื่อ

ร่วมงาน, (๕) อ่อนน้อมถ่อมตนวางตัวเรียบง่ายอยู่กับชุมชนและเพื่อนร่วมงานได้ทุกเวลา, (๖) หลีกเลี่ยงการโต้แย้งที่ไร้เหตุผล พัฒนาทักษะการประนีประนอม, (๗) ให้การต้อนรับชุมชนด้วยบรรยากาศมิตรภาพ, (๘) พัฒนาเทคนิคการวิเคราะห์ชุมชนให้ลึกซึ้งเพื่อสำรวจจุดเด่นจุดด้อยเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนา, (๙) หมั่นแสวงหาแหล่งงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ จากหน่วยงาน บริษัท ห้าง ร้านค้า โดยใช้โครงการที่มีประสิทธิภาพ (๑๐) สร้างและพัฒนาค่านิยมการสร้างสัมพันธภาพกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

๓) บทบาทของชุมชนในการที่ส่วนร่วมจัดการศึกษา มีดังนี้ (๑) การมีส่วนร่วมในการจัดและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งที่บ้านและที่สถานศึกษา, (๒) การกำหนดนโยบายเป้าหมายการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษา, (๓) การประชาสัมพันธ์สนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา, (๔) การเป็นผู้สนับสนุนทรัพยากรและบุคลากรในการจัดการศึกษา, และ (๕) การตรวจสอบการจัดการศึกษา

๔. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาควรดำเนินการ ดังนี้ (๑) สำรวจความต้องการ การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน, (๒) การกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา, (๓) การวางแผนพัฒนาสถานศึกษาตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ, (๔) กิจกรรมการปฏิบัติ คือ แนวทางปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ, (๕) การประเมินผล คือ การประเมินแนวทางปฏิบัติ, และ (๖) การสรุปผลการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานร่วมกัน

การมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชนในการจัดการศึกษา นับเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กหากชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา รวมถึงการเชิญ ผู้ปกครองที่มีความรู้และมีเวลาว่างมาเป็นครูพ่อครูแม่ให้ความรู้ด้านวิชาการ ด้านภูมิปัญญากับบุตรหลาน ย่อมเกิดผลดีทั้งต่อโรงเรียนที่ได้บุคลากรเพิ่ม ส่วนผู้ปกครองย่อมภาคภูมิใจที่ได้สอนบุตรหลานในโรงเรียน รวมถึงนักเรียนที่จะมีความเคารพและนับถือในตัวผู้ปกครองเพิ่มมากขึ้นซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน

๒.๒.๖ การประยุกต์ใช้การจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นการบริหารบุคลากรทางการศึกษา ครู นักเรียน เพื่อให้ความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียนให้บุคคลทั้ง ๓ กลุ่มเห็นด้วยและดำเนินตามข้อตกลงที่วางไว้และพึงยึดปฏิบัติโดยเคร่งครัด^{๒๔} การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นสำหรับทุกคน เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม มีความรู้ และมีความสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขสมควรแก่สภาพของตน^{๒๕} การดำเนินการทุกอย่างในสถานศึกษาดังแต่การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารงานธุรการและการเงิน การบริหารงานกิจการนักเรียน และนักศึกษา และงานด้าน

^{๒๔} Hoy, Wayne K. & Cecil, Miskel G., **Educational Administration Theory, Research, and Practice.** (New York : McGraw – Hill Inc, 1996), p. 170.

^{๒๕} กานต์ กุณาศล, **การประถมศึกษา**, (กาญจนบุรี : สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี, ๒๕๔๒), หน้า ๓

ความสัมพันธ์กับชุมชน^{๒๖} การร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งด้านบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และคุณธรรม ตลอดจนค่านิยมให้ตรงกับความต้องการของสังคมสามารถ เป็นสมาชิกที่ดี และมีประสิทธิภาพของสังคมโดยใช้กระบวนการและทรัพยากรต่างๆ ทั้งที่เป็นระเบียบ และไม่เป็นระเบียบ^{๒๗}

สามารถสรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้การจัดการศึกษาในการบริหารสถานศึกษาเป็น กระบวนการบริหารการศึกษาของสถานศึกษา หรือโรงเรียนที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรมหรือใช้ กระบวนการต่าง ๆ โดยความร่วมมือของผู้บริหาร ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยเริ่มจากการ วางแผน การวินิจฉัยสั่งการ การอำนวยการ การควบคุมและการจัดการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษาสำหรับการมี ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการรวบรวม การสงวนรักษา และการถ่ายทอดสารสนเทศ ไปสู่ความรู้ ที่สามารถเข้าถึงได้เพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติงานในองค์กร โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การนำสินทรัพย์ความรู้ (Knowledge Assets) ไปสร้างคุณค่า (Value Creation) หรือเพิ่มผลิตผล (Productivity) เพื่อสนับสนุนเป้าหมายหรือตอบสนองการดำเนินงานขององค์กร

๒.๓.๑ ที่มาของแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ คือ กระบวนการที่ถูกสร้างขึ้นมารวบรวม และจัดเก็บความรู้ ภายในองค์กรอย่างเป็นระบบ เพื่อที่จะนำมาใช้หรือถ่ายทอดกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการ ปฏิบัติงาน และความรู้ที่ได้รับการจัดการอย่างเป็นระบบนี้จะคงอยู่เป็นความรู้ขององค์กรตลอดไปซึ่ง องค์กรประกอบสำคัญของจัดการความรู้ (Knowledge Process) ๑) “คน” ถือว่าเป็นองค์ประกอบ ที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นแหล่งความรู้และเป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ๒) “เทคโนโลยี” เป็น เครื่องมือเพื่อให้คนสามารถค้นหาจัดเก็บแลกเปลี่ยนรวมทั้งนำความรู้ไปใช้อย่างง่าย และรวดเร็วขึ้น ๓) “กระบวนการความรู้” นั้น เป็นการบริหารจัดการเพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปให้ผู้ใช้เพื่อทำ ให้เกิดการปรับปรุง และนวัตกรรม

การจัดการความรู้ หรือเคเอ็ม (KM = Knowledge Management) คือ การรวบรวมองค์ ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุก คนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพอันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในการแข่งขันสูงสุด โดยที่ความรู้มี ๒ ประเภท คือ ๑. ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาติ ญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็น

^{๒๖} กิติมา ปรีดีติติก, การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : อักษรพิพัฒน์ , ๕๕๒), หน้า ๑๓.

^{๒๗} อมรชัย ตันติเมธ, การบริหารสถานศึกษาปฐมวัย, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐.

คำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้งจึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม ๒. ความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่างๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่าง ๆ และบางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม นักจัดการความรู้ต้องมีความเชื่อพื้นฐานร่วมกันว่าความรู้ที่ฝังลึกในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) สามารถบันทึกหรือถ่ายทอดให้เป็นความรู้ที่ชัดเจนได้ (Explicit Knowledge) หรืออาศัยกลไก เครื่องมือการจัดการความรู้เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้คนได้พบกัน มีความไว้วางใจกัน และถ่ายทอดความรู้ให้กันและกัน ความรู้ทั้งสองประเภทมีความสัมพันธ์กัน หมุนเวียนเปลี่ยนแปลงไปกลับมาได้ ซึ่งเรียกว่า วงจรการเรียนรู้^{๒๘}

๒.๓.๒ ความหมายการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ว่า คือ การศึกษาที่เป็นการเรียนรู้ในรูปแบบที่ไม่ตายตัวเป็นการเรียนที่สามารถผสมผสานและกลมกลืนไปกับการใช้ชีวิต และการจัดการความรู้ก็คือ การขยายผลสิ่งดีๆ ที่คนทุกคนมีอยู่ในตัว^{๒๙}การจัดการความรู้ (Knowledge Management) คือ การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด โดยที่ความรู้มี ๒ ประเภท คือ^{๓๐}

๑. ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงานงานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้ง จึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม ความรู้เหล่านี้อยู่ที่ “คน”

๒. ความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวมถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่างๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่างๆ และบางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรมความรู้เหล่านี้อยู่ที่ “สื่อ” ความรู้ทั้ง ๒ ประเภทนี้มีวิธีการจัดการที่แตกต่างกัน

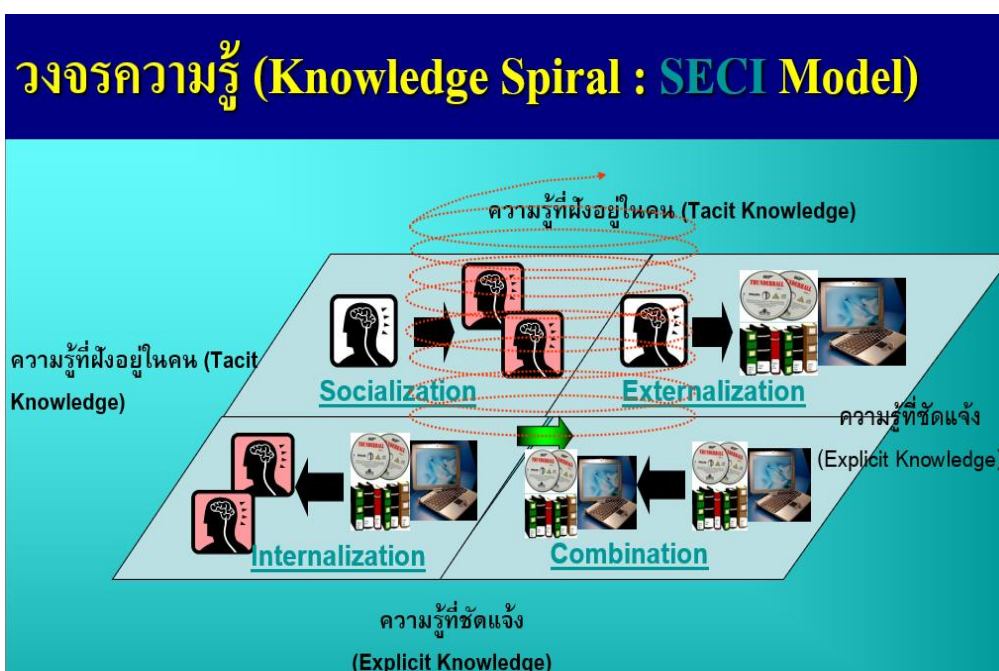
การจัดการ “ความรู้ที่ชัดเจน” จะเน้นไปที่การเข้าถึงแหล่งความรู้ ตรวจสอบและตีความได้เมื่อนำไปใช้แล้วเกิดความรู้ใหม่ก็นำมาสรุปไว้เพื่อใช้อ้างอิงหรือให้ผู้อื่นเข้าถึงได้ต่อไปส่วนการจัดการ “ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน” นั้นจะเน้นไปที่การจัดเวทีเพื่อให้มีการแบ่งปันความรู้ที่อยู่ในตัวผู้ปฏิบัติ ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน อันนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ที่แต่ละคนสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ต่อไป^{๓๑}

^{๒๘} วิจารณ์ พานิช, การจัดการความรู้ ฉบับนักปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.), ๒๕๕๑), หน้า ๓.

^{๒๙} ประพนธ์ ผาสุขยัต, การจัดการความรู้จากหลักคิดสู่การปฏิบัติจริง, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ไยใหม่, ๒๕๔๘), หน้า ๔ - ๕.

^{๓๐} สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : บ.ซีเอ็ด ยูเคชั่นจำกัด, ๒๕๔๗) หน้า ๑๐..

^{๓๑} อีรพงศ์ แก่นอินทร์, การติดตามผลการปฏิบัติงานนักศึกษาครูพันธุ์ใหม่ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์:ขอนแก่น, ๒๕๕๕).

แผนภาพที่ ๒.๑ วงจรรู

อ้างอิง : สำนักงาน ก.พ.ร.วงจรรู (Knowledge Spiral : SECI Model)^{๓๒}

ระดับรู (Levels of Knowledge)

ตามแนวคิดของ James Brain Quinn แบ่งระดับรูเป็น ๔ ระดับ ได้แก่

ระดับที่ ๑ : Know - What (รู้ว่าคืออะไร) เป็นรูเชิงรับรู้ หรือ รูที่ได้รับมาจากการเรียนเห็นหรือจดจำมีลักษณะเป็นรูในภาคทฤษฎีว่าสิ่งนั้นคืออะไร

ระดับที่ ๒ : Know - How (รู้ว่าเป็นอย่างไร/รู้วิธีการ) สามารถนำรูไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานทำให้เกิดเป็นประสบการณ์มากขึ้นเรื่อยๆ ยิ่งใช้ยิ่งมีมาก

ระดับที่ ๓ : Know - Why (รู้ว่าทำไม /รู้เหตุผล) เป็นความเข้าใจที่ลึกซึ้งเชิงเหตุผลที่สลับซับซ้อนขึ้นภายใต้เหตุการณ์และสถานการณ์ต่างๆ หรือเป็นความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ภายในระบบต่างๆ รูในระดับนี้สามารถพัฒนาได้บนพื้นฐานของประสบการณ์ในการแก้ปัญหาและการอภิปรายร่วมกับผู้อื่น

๒.๓.๓ หลักการสำคัญของจัดการรู (Knowledge Management Tools)

การกำหนดรูหลักที่จำเป็นและสำคัญต่องาน กิจกรรมของกลุ่ม องค์กร หรือชุมชน การเสาะหารูที่ต้องการ การปรับปรุง ดัดแปลง พัฒนา หรือสร้างรูบางส่วน ให้เหมาะกับการใช้

^{๓๒} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ(ก.พ.ร.),การจัดการรู (Knowledge Management) จากทฤษฎีจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ (ออนไลน์),แหล่งที่มา:[https://www.opdc.go.th.file>reader >ppt.\(๖ เมษายน ๒๕๖๖\).](https://www.opdc.go.th.file>reader >ppt.(๖ เมษายน ๒๕๖๖).)

งานของตนเอง องค์กร หมู่คณะหรือชุมชนการประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจการงานของตนองค์กรหมู่คณะ หรือชุมชน

หลักการสำคัญของการจัดการความรู้ถูกสร้างขึ้นมานำไปใช้ในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ทักษะสำคัญของนักจัดการความรู้จะประกอบไปด้วย

๑) การฟัง นั่นคือต้องมีทักษะการฟังอย่างตั้งใจการฟังเป็นวิธีการหนึ่งที่เราสามารถดักจับความรู้ได้ บางครั้งบุคคลที่อยู่ข้างเรามีความรู้มากมายเมื่อบุคคลนั้นได้เล่าเหตุการณ์หรือความรู้ ออกมาหากเราตั้งใจฟังดีๆ แล้วเราจะได้รับความรู้กลับมาเหมือนกัน

๒) การดู ก็คือการสังเกตนั่นเองเช่นเดียวกับกับการฟัง ความรู้บางอย่าง อาจจะไม่มีการมาบอกเราแต่หากเราสังเกตสิ่งต่างๆ รอบตัวเราเช่น วิถีชีวิตของผู้มีประสบการณ์ในชุมชน หากเราสังเกตอย่างละเอียดลออเราก็จะได้ความคิดและความรู้ของบุคคลเหล่านั้นมาอย่างค่าที่ว่า ครูพักลักจำนั่นเอง

๓) การอ่าน ทั้งนี้ความรู้อาจจะถูกสังเคราะห์ออกมาเป็นข้อความและบันทึกไว้ในเอกสารหรือหนังสือแล้วแต่หากเราละเลยไม่สนใจความรู้เหล่านั้นก็จะหายไป การอ่านก็จะเป็นหนทางหนึ่งในการที่จะดักจับความรู้เพื่อจะนำมาวิเคราะห์สร้างเป็นองค์ความรู้ต่อไปได้

๔) การปฏิบัติ เป็นอีกทักษะหนึ่งที่สำคัญในการดักจับความรู้เพราะการลงมือทำเองนั้น จะก่อให้เกิดประสบการณ์และประสบการณ์นั้น เมื่อสั่งสมต่อเนื่องไปก็จะทำให้เกิดเป็นความรู้ขึ้นมา ดังนั้นหากเราต้องการจะสร้างองค์ความรู้บางครั้งเราต้องทดลองปฏิบัติเองเพื่อให้เกิดความรู้ขึ้นมา

๕) การจดบันทึก ทั้งส่วนของการฟัง การสังเกต การอ่าน และการปฏิบัติหากเราไม่มีทักษะการจดบันทึกความรู้เหล่านั้นก็จะหายไป การจดบันทึกจึงเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้ที่ต้องการจะสร้างองค์ความรู้

๖) การสรุปประเด็น เมื่อมีการสะสมความรู้มาจากหลายๆ แหล่งเราต้องทำการสรุปประเด็น วิเคราะห์ และสังเคราะห์บทสรุปออกมาบทสรุปนี้เองจะเป็นองค์ความรู้ที่จะสามารถใช้ในการพัฒนาคน พัฒนางาน และพัฒนาองค์กรได้

โดยสรุปแล้ว ความสำคัญของการจัดการความรู้ คือ กระบวนการรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดระบบจัดเก็บเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน ตรวจสอบต่อยอดความรู้สำหรับนำไปเผยแพร่และใช้งานต่อไป

๒.๓.๔ องค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้

๑) คน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นแหล่งความรู้และเป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

๒) เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือเพื่อให้คนสามารถค้นหา จัดเก็บแลกเปลี่ยนรวมทั้งนำความรู้ไปใช้อย่างง่ายและรวดเร็วขึ้น

๓) กระบวนการความรู้เป็นการบริหารจัดการเพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปให้ผู้ใช้เพื่อทำให้เกิดการปรับปรุงและนวัตกรรม

องค์ประกอบทั้ง ๓ ส่วนนี้จะต้องเชื่อมโยงและบูรณาการอย่างสมดุล การจัดการความรู้ คือ เครื่องมือเพื่อการบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย ๔ ประการไปพร้อมๆ กันได้แก่ ๑) บรรลุเป้าหมายของงาน ๒) บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน ๓) บรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปเป็น องค์กรเรียนรู้ ๔) บรรลุความเป็นชุมชนเป็นหมู่คณะความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงาน

๒.๓.๕ กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process)

ระดับที่ ๔ : Care – why (ใส่ใจกับเหตุผล) เป็นความรู้ในลักษณะการสร้างสรรค์ที่มาจากตัวเองบุคคลที่มีความรู้ในระดับนี้จะมีเจตจำนงแรงจูงใจและการปรับตัวเพื่อความสำเร็จมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรและเข้าใจถึงเป้าหมายขององค์กร

ดังนั้นในการจัดการความรู้องค์กรต้องคำนึงถึงระดับของความรู้เพื่อก่อให้เกิดการบรรลุผลด้วย

๑. กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process)

แบบที่ ๑ ตามแนวทางของสำนักงาน กพร.และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ^{๓๓} กระบวนการจัดการความรู้มี ๗ กิจกรรม ดังนี้

๑. การบ่งชี้ความรู้ คือ การระบุประเด็นความรู้รูปแบบและผู้รู้ที่สอดคล้องกับนโยบาย ขอบเขตและเป้าหมายขององค์กร

๒. การสร้างและแสวงหาความรู้ คือ การรวบรวมความรู้ใหม่ รักษาความรู้เดิมและกรองความรู้ที่ไม่ใช่ออกจากแหล่งรวบรวม

๓. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ คือ การวิเคราะห์และคัดแยกความรู้เป็นกลุ่มประเด็นให้ ง่ายต่อการเข้าถึงอย่างมีขั้นตอน

๔. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ คือ การปรับปรุงให้ความรู้มีรูปแบบมาตรฐานไม่ ซ้ำซ้อน มีความสมบูรณ์มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ

๕. การเข้าถึงความรู้ คือ การสร้างแหล่งเผยแพร่ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา

๖. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ คือ การนำความรู้เข้าสู่เวทีแลกเปลี่ยนที่มีฐานความรู้ หรือฐานข้อมูลรองรับให้ง่ายต่อการเข้าถึงและสืบค้น

๗. การเรียนรู้ คือ การใช้ความรู้เป็นส่วนหนึ่งของงาน เป็นวงจรความรู้ที่มีการเรียนรู้และ พัฒนาให้เกิดประสบการณ์ใหม่อยู่เสมอ

แบบที่ ๒ ตามแนวทางของ วิจารณ์ พานิช^{๓๔}

กระบวนการจัดการความรู้มี ๖ กิจกรรม ดังนี้

๑. การกำหนดความรู้หลักที่จำเป็นหรือสำคัญต่องานหรือกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร

๒. การเสาะหาความรู้ที่ต้องการ

๓. การปรับปรุง ดัดแปลง หรือสร้างความรู้บางส่วน ให้เหมาะต่อการใช้งานของตน

^{๓๓}สำนักงาน กพร.และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : บ.ซีเอ็ดยูเคชั่นจำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๑๐.

^{๓๔}วิจารณ์ พานิช, การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างไร, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสยามกัมมาจล , ๒๕๕๗), หน้า ๑๕.

๔. การประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจการงานของตน

๕. การนำประสบการณ์จากการทำงาน และการประยุกต์ใช้ความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสกัด “ขุมความรู้” ออกมาบันทึกไว้

๖. การจัดบันทึก “ขุมความรู้” และ “แก่นความรู้” สำหรับไว้ใช้งานและปรับปรุงเป็นชุดความรู้ที่ครบถ้วนลุ่มลึกและเชื่อมโยงมากขึ้นเหมาะต่อการใช้งานมาก

โดยที่การดำเนินการ ๖ ประการนี้บูรณาการเป็นเนื้อเดียวกัน ความรู้ที่เกี่ยวข้องเป็นทั้ง ความรู้ที่ชัดเจนอยู่ในรูปของตัวหนังสือหรือรหัสอย่างอื่นที่เข้าใจได้ทั่วไป (Explicit Knowledge) และ ความรู้ฝังลึกอยู่ในสมอง (Tacit Knowledge) ที่อยู่ในคนทั้งที่อยู่ในใจ(ความเชื่อค่านิยม)อยู่ในสมอง (เหตุผล) และอยู่ในมือและส่วนอื่นๆ ของร่างกาย (ทักษะในการปฏิบัติ) การจัดการความรู้เป็กิจกรรม ที่คนจำนวนหนึ่งทำร่วมกันไม่ใช้กิจกรรมที่ทำโดยคนคนเดียว การจัดการความรู้ที่ถูกต้องจะต้องเริ่ม ที่งานหรือเป้าหมายของงาน

เป้าหมายสำคัญอย่างหนึ่งของการจัดการความรู้ คือ การที่กลุ่มคนที่ดำเนินการจัดการ ความรู้ร่วมกันมีชุดความรู้ของตนเองที่ร่วมกันสร้างเอง สำหรับใช้งานของคนเหล่านี้จะสร้างความรู้ ขึ้นใช้เองอยู่ตลอดเวลาโดยที่การสร้างนั้นเป็นการสร้างเพียงบางส่วน เป็นการสร้างผ่านการทดลองเอา ความรู้จากภายนอกมาปรับปรุงให้เหมาะต่อสภาพของตน และทดลองใช้งาน จัดการความรู้ไม่ใช่ กิจกรรมที่ดำเนินการเฉพาะหรือเกี่ยวกับเรื่องความรู้ แต่เป็นกิจกรรมที่แทรก/แฝง หรือในภาษา วิชาการเรียกว่าบูรณาการอยู่กับทุกกิจกรรมของการทำงานและที่สำคัญตัวการจัดการความรู้เองก็ ต้องการการจัดการด้วย

แบบที่ ๓ ตามแนวทางของ บดินทร์ วิจารณ์^{๓๕}

กระบวนการจัดการความรู้ประกอบด้วย ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๑. ขั้นตอนการกำหนดชนิดของทุนทางปัญญา หรือความรู้ที่ต้องการ (Define) ด้วยการเริ่มต้นโดยการศึกษาองค์กรก่อน เพื่อให้รู้จักองค์กร ทุนทางปัญญา สมรรถนะหลัก (Core Competency)สมรรถนะของคนแต่ละตำแหน่งงาน (Job Description) เพื่อนำไปกำหนดยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ด้านการจัดการความรู้ และการคัดเลือกหัวข้อองค์กรความรู้ที่เป็น ความรู้หลักขององค์กร ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่พยายามตอบสนองกลยุทธ์ขององค์กร หรือการปฏิบัติงาน หรือการหา ความรู้หลักๆ ขององค์กรคืออะไร (Core Competency)และเป็นความรู้ที่สามารถสร้างความแตกต่าง เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งได้อย่างเด่นชัด

๒. การสร้างทุนทางปัญญาหรือการค้นหาค้นหาใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้ว (Create) ด้วยการส่งไปศึกษาเพิ่มเติมการสอนงานภายในองค์กรหรือหากเป็นองค์ความรู้ใหม่ อาจจำเป็นต้องหา จากภายนอกองค์กรจากที่ปรึกษา การเรียนรู้จากความสำเร็จและการเทียบเคียง (Benchmarking)

๓. การเสาะหา(Capture)และจัดเก็บองค์ความรู้ในองค์กรให้เป็นระบบทั้งองค์ ความรู้ที่อยู่ในรูปแบบสื่อต่างๆ (Explicit Knowledge) และในรูปแบบประสบการณ์ (Tacit

^{๓๕} บดินทร์ วิจารณ์, การจัดการความรู้สู่ปัญญาปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : เอ็กสเปอร์เน็ท, ๒๕๔๗), หน้า ๓.

Knowledge) ให้นำเป็นทุนความรู้ขององค์กรซึ่งพร้อมต่อการยกระดับความรู้และขยายความรู้ให้ทั่วทั้งองค์กรได้โดยง่ายต่อไป

๔. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเผยแพร่กระจายถ่ายโอนความรู้ (Share) ซึ่งมีหลายรูปแบบและหลายช่องทาง เช่น การจัดงานสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันหรือมีการถ่ายโอนความรู้ในลักษณะเสมือน (Virtual) ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรือระบบ E-Learning เป็นต้น

๕. การใช้ประโยชน์การนำไปประยุกต์ใช้งาน (Use) ก่อให้เกิดประโยชน์และผลสัมฤทธิ์เกิดขึ้น และเกิดเป็นปัญญาปฏิบัติการขยายผลให้ระดับความรู้และขีดความสามารถในการแข่งขันในองค์กรสูงขึ้น

๒.๓.๖ การประยุกต์ใช้ระบบการจัดการความรู้ (Knowledge Management System : KMS)

๑) การประยุกต์ความเกี่ยวเนื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศกับการจัดการความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology) หมายถึง เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการนำระบบคอมพิวเตอร์ระบบสื่อสารโทรคมนาคมและความรู้อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง มาผนวกเข้าด้วยกันเพื่อใช้ในกระบวนการจัดหาจัดเก็บสร้างและเผยแพร่สารสนเทศในรูปแบบต่างๆ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบัน โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตและอินทราเน็ต เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ช่วยให้การแลกเปลี่ยนความรู้สามารถทำได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ระบบฐานข้อมูลที่ทันสมัยก็มีส่วนช่วยให้การจัดการความรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น^{๓๖} ได้จำแนกเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทในการจัดการความรู้ออกเป็น ๓ รูปแบบ คือ (๑) เทคโนโลยีการสื่อสาร (Communication Technology) ช่วยให้บุคลากรสามารถเข้าถึงความรู้ต่างๆ ได้ง่ายขึ้น สะดวกขึ้นรวมทั้งสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ ค้นหาข้อมูลสารสนเทศและความรู้ที่ต้องการได้ผ่านทางเครือข่ายอินทราเน็ตและอินเทอร์เน็ต (๒) เทคโนโลยีสนับสนุนการทำงานร่วมกัน (Collaboration Technology) ช่วยให้สามารถประสานการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดอุปสรรคในเรื่องของระยะทาง ตัวอย่างเช่น โปรแกรมกลุ่ม Groupware ต่างๆ หรือระบบ Screen Sharing เป็นต้น (๓) เทคโนโลยีในการจัดเก็บ (Storage Technology) ช่วยในการจัดเก็บและจัดการความรู้ต่างๆ

จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีที่นำมาใช้นั้นประกอบด้วยเทคโนโลยีที่สามารถครอบคลุมกระบวนการต่างๆ ในการจัดการความรู้ได้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ ดังนั้นไอซีทีจึงมีบทบาทสำคัญในเรื่องของการจัดการความรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งอินเทอร์เน็ตที่เป็นเทคโนโลยีที่เชื่อมคนทั่วโลกเข้าด้วยกันทำให้กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Transfer) ทำได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งไอซีทียังช่วยให้การนำเสนอสามารถเลือกได้หลายรูปแบบ เช่น ตัวอักษร รูปภาพ แอนิเมชัน เสียง วิดีโอ ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้ทำได้ง่ายขึ้นนอกจากนี้ไอซีทียังช่วยในการจัดเก็บและดูแลปรับปรุงความรู้และสารสนเทศต่างๆ (Knowledge Storage and Maintenance) อีกทั้งช่วยลดค่าใช้จ่ายในการ

^{๓๖} สมชาย นำประเสริฐชัย. เทคโนโลยีกับการจัดการความรู้. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.vet.cmu.ac.th/KM/document/Tech_KM.pdf. (๑๕ เมษายน ๒๕๖๖).

ดำเนินการในกระบวนการจัดการความรู้ด้วยจึงนับได้ว่าไอซีทีเป็นเครื่องมือสนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการความรู้

พรณี สวนเพลง (๒๕๕๒) กล่าวถึงสาเหตุของความจำเป็นในการพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการความรู้ไว้ ๓ ประเด็น คือ ๑) การเปลี่ยนแปลงกระบวนการบริหารและการปฏิบัติงาน เนื่องจากระบบสารสนเทศเดิมไม่สามารถให้ข้อมูลหรือทำงานได้ตามต้องการในเรื่องของการจัดการความรู้ซึ่งเป็นมิติใหม่ของการจัดการ ๒) การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและราคาที่ถูกลง ๓) การปรับองค์กรและสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน^{๓๗}

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงหลักการสำคัญในการพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการความรู้ให้มีประสิทธิภาพว่าประกอบด้วย

๑. คำนึงถึงเจ้าของและผู้ใช้ระบบโดยให้ผู้ใช้ระบบเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่นั้นแรกของการพัฒนาระบบจะทำให้ผู้ใช้มีความคุ้นเคยและเป็นส่วนหนึ่งของทีมงานพัฒนาระบบ

๒. เข้าถึงปัญหาให้ตรงจุดโดยการศึกษาและทำความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น

๓. กำหนดขั้นตอนหรือกิจกรรมในการพัฒนาระบบซึ่งต้องกระทำอย่างชัดเจนเพราะจะช่วยลดความยุ่งยากในการพัฒนาระบบได้

๔. กำหนดมาตรฐานในการพัฒนาระบบเพื่อให้มีระเบียบในการปฏิบัติและช่วยให้การบำรุงรักษาระบบเป็นไปด้วยความสะดวกและคล่องตัว

๕. ตระหนักว่าการพัฒนาระบบเป็นการลงทุนประเภทหนึ่ง ฉะนั้นจึงควรมีความรอบคอบในการวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ และเลือกวิธีในการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด

๖. เตรียมความพร้อมหากจะต้องยกเลิกหรือทบทวนระบบสารสนเทศที่กำลังพัฒนา เพราะอาจมีการประเมินผลตอบแทนจากการลงทุนใหม่แล้วไม่คุ้มค่า

๗. แบ่งระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการความรู้ที่จะต้องพัฒนาออกเป็นระบบย่อย (Subsystems) จะช่วยให้ทีมงานสามารถแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้เร็วขึ้น

๘. ออกแบบระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการความรู้ให้สามารถรองรับต่อการขยายหรือการปรับเปลี่ยนในอนาคต

และได้สรุปถึงเทคโนโลยีสารสนเทศที่มาสับสนุนกระบวนการจัดการความรู้ในภาพรวมไว้ดังนี้

๑) การสร้างความรู้ (Create Knowledge) เทคโนโลยีสารสนเทศที่ช่วยสร้างความรู้ เช่น โปรแกรมแคด (Computer Aided Design : CAD) การใช้ระบบความจริงเสมือน (Virtual Reality Systems) คอมพิวเตอร์ที่ใช้วิเคราะห์การลงทุน (Investment Workstation) เหล่านี้เป็น เครื่องมือสำคัญในการสร้างความรู้ใหม่

๒) การประมวลผลความรู้ (Knowledge Processing) คือ การแปลงความรู้ให้เป็นรูปแบบที่สามารถเข้าถึงและนำไปประยุกต์ใช้ได้สะดวกจำเป็นต้องมีผู้รับผิดชอบทั้งโดยตรงและโดยอ้อมเป็นทั้งผู้ลงมือปฏิบัติและเป็นผู้ประสานงานหรือที่เรียกว่าแรงงานความรู้ (Knowledge Worker) ด้านการจัดการความรู้อย่างจริงจัง

^{๓๗} พรณี สวนเพลง, เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมสำหรับการจัดการความรู้, (กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น, ๒๕๕๒) หน้า ๕.

๓) การถอดและการให้รหัสความรู้(Knowledge Capture and Condification) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการจัดการความรู้ โดยสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่มาสับสนุน เช่น ระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence Systems : AIS) ซึ่งเป็นสาขาของวิชาคอมพิวเตอร์ที่เลียนแบบการเรียนรู้และการตัดสินใจต่างๆ ของมนุษย์โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือระบบผู้เชี่ยวชาญ (Expert Systems : ES) เป็นโปรแกรมที่นำฐานความรู้ (Knowledge Base) ซึ่งประกอบด้วยกฎเกณฑ์ของความรู้ที่เป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและโปรแกรมจะทำงานเมื่อมีการป้อนข้อมูลโดยผู้ใช้ลักษณะการถามตอบและประมวลคำตอบจากที่ผู้ใช้ป้อนเข้าไปเพื่อหาข้อสรุปหรือคำแนะนำที่ต้องการคอมพิวเตอร์ที่เลียนแบบการเรียนรู้และการตัดสินใจต่างๆ ของมนุษย์โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ระบบผู้เชี่ยวชาญ (Expert Systems : ES) เป็นโปรแกรมที่นำฐานความรู้ (Knowledge Base) ซึ่งประกอบด้วยกฎเกณฑ์ของความรู้ที่เป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและโปรแกรมจะทำงานเมื่อมีการป้อนข้อมูลโดยผู้ใช้ลักษณะการถามตอบและประมวลคำตอบจากที่ผู้ใช้ป้อนเข้าไปเพื่อหาข้อสรุปหรือคำแนะนำที่ต้องการ

๔. การแบ่งปันความรู้(Knowledge Sharing) ระบบสารสนเทศที่ช่วยสนับสนุนการแบ่งปันความรู้ เช่น กรู๊ปแวร์(Groupware) ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์ที่มีหน้าที่ในการสนับสนุนกิจกรรมความร่วมมือของกลุ่มคนประกอบด้วยซอฟต์แวร์ที่ช่วยแบ่งปันสารสนเทศ การประชุมอิเล็กทรอนิกส์ การจัดการตารางเวลาและการส่งอีเมลเป็นเครือข่ายที่กลุ่มคนทำงานในสถานที่ต่างกันสามารถทำงานร่วมกันได้หรือการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายของคนและหน่วยงานภายในองค์กร

นอกจากนั้นยังกล่าวต่อว่าการจัดการความรู้เป็นการผสมผสานของเทคโนโลยีกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในองค์กรเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการความรู้ได้แก่ เทคโนโลยีเวิร์กโฟลว์ (Workflow), โปรแกรมการจัดการกระบวนการ (Process Management)และโปรแกรมระบบการจัดการความรู้ (Knowledge Management Systems : KMS) ส่วนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในองค์กร เช่น การเปลี่ยนกระบวนการคิดให้เป็นระบบ การคิดสร้างสรรค์ และกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีพโดยการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรอัจฉริยะ (Intelligence Organization)หรือองค์กรการเรียนรู้

๑. โปรแกรมประยุกต์(ซอฟต์แวร์) ที่ใช้ในการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ด้วยเทคโนโลยีนั้นแนวทางที่สร้างความยั่งยืนให้กับองค์กรได้และสอดคล้องกับแนวทางการจัดการความรู้ในยุคปัจจุบันส่วนใหญ่จะเลือกใช้ซอฟต์แวร์ในกลุ่ม Open Source Software & Freeware โดยปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทการจัดการความรู้ขององค์กร บุคลากรในองค์กรวัฒนธรรมและการยอมรับโดยรวมโดยมีซอฟต์แวร์ให้เลือกใช้หลากหลาย เช่น การจัดทำ CoP ด้วย Blogการสร้างคลังความรู้องค์กรด้วย DSpace, Greenstone, Joomla, Drupal การร่วมกันสร้างสรรค์ความรู้แบบ Collaboration ด้วย Wiki เช่น Dokuwiki, Mediawiki, TWiki การเล่าเรื่องจากภาพ ด้วย Joomla, Wordpress, Gallery ๒, Omeka, Wiki และในปัจจุบันชุดซอฟต์แวร์ที่เป็น FreeWare แบบ Enterprise ๒.๐ เช่น ผลิตภัณฑ์หรือเครื่องมือของ Google ซึ่งมี

หลากหลายที่สามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารและจัดการความรู้ขององค์กรได้ ตัวอย่างเช่น Blogger, Google Apps เป็นต้น^{๓๘}

นอกจากนี้ยังมีซอฟต์แวร์ที่นิยมใช้ในการพัฒนาการจัดการความรู้ในองค์กรซึ่งมีการจัดจำหน่ายในท้องตลาด เช่น

๑. Microsoft Share Point ของ Microsoft
๒. Lotus Note ของ Lotus

สำหรับการจัดการความรู้ในปัจจุบันได้นำเครื่องมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดการความรู้คือเว็บบล็อกเว็บบอร์ดและวิกิพีเดียซึ่งเมื่อทำการเปรียบเทียบความสามารถของแต่ละเครื่องมือผลการศึกษาพบว่าเครื่องมือทั้งสามชนิดที่สนใจศึกษามีความสามารถและคุณลักษณะที่ช่วยในการจัดการความรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดเบื้องต้นได้โดยมีความสามารถที่ใกล้เคียงกันแต่เว็บบล็อกเป็นเครื่องมือที่เข้ากบเกณฑ์เบื้องต้นได้มากที่สุดเมื่อเทียบกับเครื่องมือชนิดอื่น^{๓๙}

ดังนั้นจากการที่ได้ศึกษาคุณลักษณะของเครื่องมือทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการพัฒนาระบบการจัดการความรู้ผู้ศึกษาได้เลือกซอฟต์แวร์ Blogger และซอฟต์แวร์ Google Apps มาใช้ในการพัฒนาระบบการจัดการความรู้ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์ที่สามารถเรียกใช้งานได้ง่ายมีระบบรักษาความปลอดภัยสามารถควบคุมสิทธิการเข้าถึงเฉพาะภายในกลุ่มและป้องกันไม่ให้บุคคลภายนอกเข้าถึงได้มีคุณสมบัติ Single Sign On คือการที่ผู้ใช้ Login เพียงครั้งเดียวแล้วสามารถเข้าไปใช้เครื่องมือในชุด Google Apps ได้ทุกตัวโดยไม่ต้องทำการ Login ใหม่ถือเป็นชุดเครื่องมือทางด้านเทคโนโลยีที่มีการทำงานผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสนับสนุนการทำงานร่วมกัน (Collaboration) การสื่อสาร(Communication) และการจัดเก็บ (Storage) ความรู้มีรายละเอียดการใช้งาน ดังนี้

- ๑) Gmail : ใช้สำหรับรับส่งเมลพร้อมทั้งแนบเอกสารการบันทึกในการรวบรวมความรู้
- ๒) Google Doc : ใช้สำหรับสร้างและจัดเก็บเนื้อหา รายละเอียดความรู้
- ๓) Google Plus : ใช้สำหรับบันทึกแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้
- ๔) Community : เป็นหัวข้อหนึ่งของ Google Plus ที่ใช้สำหรับสร้างหมวดหมู่หรือชุมชนความรู้
- ๕) Blogger : ใช้สำหรับจัดเก็บความรู้ที่ได้ผ่านการคัดเลือกและกลั่นกรองมาแล้วเพื่อใช้เป็นองค์ความรู้หรือแนวทางการปฏิบัติงานภายในบริษัท

๒. การเรียนรู้บนพื้นฐานองค์ความรู้ตามแนวทางของพระพุทธศาสนา

การเรียนรู้ตามแนวทางของพระพุทธศาสนา เกิดขึ้นเมื่อสองพันห้าร้อยกว่าปีมาแล้ว พระพุทธเจ้าได้ตรัสประเมินผลการเรียนของบุคคลผู้เรียนรู้ไว้ ๔ ประเภท พอสรุปใจความได้ว่าบุคคลที่เรียนน้อยแต่ไม่รู้อะไรของสิ่งที่เรียนมาน้อยนั้น บุคคลที่เรียนน้อยแต่รู้ความหมายของเรื่องที่

^{๓๘}สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.), สวทช. กับเหตุการณ์สำคัญบนเส้นทางการพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๖-๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร : สาขาวิทยาศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๒.

^{๓๙} นรินทร์ พันธุ์เขียว, เกณฑ์การคัดเลือกเครื่องมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมกับการจัดการความรู้.(วิทยาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ,๒๕๕๒), หน้า ๑๑.

เรียนมาน้อยนั้น บุคคลที่เรียนมากแต่ไม่รู้ความหมายของเรื่องที่เรียนมามากนั้น บุคคลที่เรียนมามาก และรู้ความหมายของเรื่องที่เรียนมามากนั้นตามนัยแห่งพระสูตรที่ได้ยกมากล่าวนี้ทรงแสดงว่า

- ๑.๑ ผู้เรียน (ทฤษฎี) น้อยและไม่เข้าถึงในสิ่งที่เรียน (ปฏิบัติไม่ได้) ก็มี
- ๑.๒ ผู้เรียนน้อย แต่เข้าถึงตามที่เรียนมา ก็มี
- ๑.๓ ผู้เรียน (ทฤษฎี) มาก แต่ไม่เข้าถึงตามที่เรียน (ปฏิบัติไม่ได้) ก็มี
- ๑.๔ ผู้เรียนมาก และเข้าถึงตามที่เรียนมา ก็มี^{๔๐}

พระศาสดาทรงยกย่องสรรเสริญผู้ที่เรียนรู้แล้วสามารถเข้าถึง หรือปฏิบัติตามที่เรียนมาได้นั้น บุคคลจะเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนานั้น จะต้องเรียนรู้ทฤษฎีและต้องเข้าถึง (ปฏิบัติ) ตามทฤษฎีนั้นให้ได้

การเรียนรู้ตามแนวทางพระพุทธศาสนา ปรียัตถธรรม ปฏิปัตถธรรม ปฏิเวธธรรม พระวินัย พระสูตร พระอภิธรรม ศีล สมาธิปัญญา มรรค ผล นิพพาน

สนิท ศรีสำแดง กล่าวถึงการเรียนรู้เชิงพุทธไว้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งความรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีจุดหมายระยะยาวในการพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ ไม่ได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้แต่ประโยชน์ในปัจจุบัน ซึ่งทำให้เกิดการแข่งขันเอาเปรียบกัน มุ่งแสวงหาแต่ประโยชน์ส่วนตัว ไร้หิริโอตตปละ หาวีถิทางได้เปรียบผู้อื่นโดยเรียกวธีการเหล่านี้ว่า กลยุทธ์การเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนานั้นหากเรียนรู้แล้ว “ละชั่วทำดี” ยังไม่ได้จะไม่เรียกว่าเป็นผู้ “มีการศึกษา”^{๔๑}

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ให้ความหมายของการศึกษาหรือการเรียนรู้ไว้ว่า เป็นการฝึกฝนพัฒนาคนให้รู้จักดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องดีงาม คำว่า “ชีวิตที่ดีงาม” หมายรวมถึงความเป็นอยู่อย่างถูกต้อง มีคุณค่าเกื้อกูลเป็นประโยชน์ และมีความสุขโดยไม่เบียดเบียนตนไม่เบียดเบียนผู้อื่น การดำเนินชีวิตของมนุษย์ก็เหมือนเป็นการเดินทาง เรามองเห็นการมีชีวิตหรือการเป็นอยู่ของมนุษย์ว่า คือ การเดินทางสู่จุดหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของการศึกษาหรือการเรียนรู้ที่ว่า เป็นการพัฒนาคนโดยทำให้คนนั้นก้าวไปในวิถีชีวิตที่ดีงามสู่จุดหมายมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ท่านได้กล่าวสรุปไว้ว่า หากเราต้องการสภาพสังคมที่ดีการเรียนรู้เชิงพุทธต้องมุ่งสร้างแหล่งเรียนรู้ให้เป็น กัลยาณมิตรดั่งพระพุทธพจน์ว่า “เพราะกัลยาณมิตรเป็นบุญนิมิตแห่งความเจริญ เรามองไม่เห็นองค์ประกอบภายนอกอื่นใด มีประโยชน์มากเท่าความมีกัลยาณมิตรเลย”^{๔๒}

โดยเฉพาะการผลิตครูอาจารย์ที่มีคุณภาพ ช่วยกันทำตนเป็นแหล่งความรู้ และแบบอย่างที่ดีพัฒนาระบบและรูปแบบต่างๆ ของความสัมพันธ์ให้สะดวก ชวนใจ และได้ผลโดยมีเป้าหมายที่ชัดเจนและจริงจังจะทำให้สำเร็จ จนถึงขั้นที่เด็กหรือบุคคลที่เข้าไปเรียนรู้สามารถพัฒนาองค์ประกอบภายในคือ โยนิโสมนสิการขึ้นมาให้ได้จนทุกคนสามารถพึ่งตนเองได้แล้วทุกคนก็จะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมซึ่งเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน ประกอบกันจนเป็นสังคมที่มีความเป็นกัลยาณมิตร

^{๔๐} อ.จตุกก.(ไทย)๒๑/๖/๙-๑๑.อ้างใน สนิท ศรีสำแดง,พระพุทธศาสนากับการศึกษา,(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๔๒.

^{๔๑} สนิท ศรีสำแดง, พระพุทธศาสนากับการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๔๓-๔๗.

^{๔๒} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๔๙/๔๓.

นอกจากนี้ ท่านยังกล่าวถึงการเรียนรู้ว่าเป็นเรื่องของชีวิตทั้งหมด ชีวิตต้องเรียนรู้เพื่อปฏิบัติตนต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เกิดผลดีเพื่อให้อยู่รอดท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ชีวิตเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ฉะนั้นการเรียนรู้จึงเริ่มตั้งแต่เกิด เพราะมนุษย์ต้องหาทางรอด และต้องอยู่ให้ได้^{๔๓}

แนวคิดพื้นฐานองค์ความรู้ตามนัยของพระพุทธศาสนาชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่ทำให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้มี ๒ ประการ คือ ปัจจัยจากภายนอก และปัจจัยจากภายใน โปรโตโฆสะ หมายถึงการเรียนรู้ที่เกิดจากการกระตุ้นหรือชักจูงจากภายนอก เช่น เรียนรู้จากบุคคล ตำรา สิ่งแวดล้อมสำนักเรียน เรียกว่าเป็นองค์ประกอบจากภายนอก เป็นปัจจัยทางสังคม เป็นวิธีการแห่งศรัทธา^{๔๔}และโยนิโสมนสิการ หมายถึง การเรียนรู้ที่เกิดจากภายใน การรู้จักคิด คิดเป็น รู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายโยนิโสมนสิการเป็นปัจจัยภายในตัวบุคคล เป็นวิธีการแห่งปัญญา^{๔๕}

สรุปการเรียนรู้ก็คือการมุ่งพัฒนาคนทั้งทางด้านร่างกายและทางด้านจิตใจ ให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มนุษย์นั้นก็เป็นทรัพยากรชนิดหนึ่งที่สามารถพัฒนาได้ และใช้ให้เกิดเป็นประโยชน์ได้และเป็นทรัพยากรที่ใช้ได้อย่างไม่รู้จำกัดเหมือนอย่างทรัพยากรทั่วไปจะเป็นประโยชน์ได้อันดับแรกก็ต้องอาศัยการเรียนรู้และฝึกฝน ฝึกหัด และการพัฒนา

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ

ปัจจุบันเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตและการทำงานของทุกคน ในบริบทของสถานศึกษาเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทต่อครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจึงส่งผลให้ผู้สอนต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นประกอบกับ ผู้เรียนในศตวรรษใหม่จะต้องมีทักษะทางด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้และการดำรงชีวิตของตนเองเป็นอย่างดีดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการนำเทคโนโลยีมาใช้ประกอบการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน และการที่ผู้สอนจะสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั้นผู้สอนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีและสามารถเป็นผู้สร้างเทคโนโลยีหรือนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการสอนได้เป็นอย่างดี

๒.๔.๑ ที่มาของแนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ

ปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการบริหารจัดการสถานศึกษาบทบาทและความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นตัวช่วยในการบริหารจัดการให้

^{๔๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), “สรุปธรรมสภาเรื่องโรงเรียนวิถีพุทธปฏิรูปการศึกษาอย่างบูรณาการ”, ใน ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อุษากการพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๒๑.

^{๔๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหธรรมิกจำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๖๒๑ - ๖๒๔.

^{๔๕} Phramaha Pongnarin Thitavamaso, “An Analytical Study of Process of Learning in Theravada Buddhism”, Master of Arts (Buddhist Studies), (Graduate School :Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2005) P 28.

สถานศึกษาประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดีเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technologies) มาจากคำว่า “เทคโนโลยี” รวมกับคำว่า “ดิจิทัล” “เทคโนโลยี” เป็นสิ่งที่มนุษย์พัฒนาขึ้นเพื่อช่วยในการทำงานหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรวัสดุ หรือแม้กระทั่งสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น ระบบหรือกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้การดำรงชีวิตของมนุษย์ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น ส่วน “ดิจิทัล” เป็นคำที่ทับศัพท์มาจากคำ ภาษาอังกฤษว่า Digital คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา ให้ความหมายว่า เป็นคำที่ใช้เกี่ยวกับการแทนความหมายของข้อมูลด้วยตัวเลข โดยเฉพาะเลขฐานสองหรือเป็นคำที่นำไปใช้เกี่ยวกับรูปแบบข้อมูลที่คอมพิวเตอร์สามารถจัดเก็บและจัดการได้ ^{๔๖} ดังนั้นเมื่อเทคโนโลยีมารวมกันกับคำว่าดิจิทัลจึงเกิดความหมายใหม่

๒.๔.๒. ความหมายเทคโนโลยีดิจิทัล

เทคโนโลยีดิจิทัล หมายถึง เทคโนโลยีที่เกิดจากความรู้และวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ โดยใช้วิธีการนำสัญลักษณ์ศูนย์และหนึ่ง แทนค่าสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้มนุษย์ใช้ประโยชน์ Dictionary.com (๒๐๒๒) ได้ให้ความหมายเทคโนโลยีดิจิทัลอยู่ ๓ ความหมายคือ ได้แก่ ๑) สาขาของความรู้ทางวิทยาศาสตร์หรือวิศวกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและการใช้งานจริงของอุปกรณ์วิธีการ ระบบดิจิทัลหรือคอมพิวเตอร์ ฯลฯ เช่น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล ๒) อุปกรณ์ดิจิทัลวิธีการ ระบบ ฯลฯ ที่สร้างขึ้นโดยใช้ความรู้เช่น การประดิษฐ์อินเทอร์เนตและเทคโนโลยีดิจิทัลอื่น ๆ ๓) การนำความรู้นี้ ไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ เช่น ในการสื่อสารดิจิทัลและโซเซียลมีเดีย Victoria State Government (๒๐๑๙) ได้กล่าวว่า เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือ ระบบ อุปกรณ์ และทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ที่สร้าง จัดเก็บหรือประมวลผลข้อมูล ตัวอย่างที่รู้จักกันดี ได้แก่ โซเซียลมีเดีย เกมออนไลน์ มัลติมีเดีย และโทรศัพท์มือถือ การเรียนรู้ดิจิทัลเป็นการเรียนรู้ประเภทใดก็ตามที่ใช้เทคโนโลยี สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกพื้นที่หลักสูตรการเรียนรู้^{๔๗} เทคโนโลยีดิจิทัลว่าแสดงถึงเทคโนโลยี เครื่องมือ บริการ และแอปพลิเคชันที่หลากหลาย โดยใช้ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ประเภทต่าง ๆ อำนวยความสะดวกในการบริการหรือกิจกรรมด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อสร้าง จัดเก็บ ประมวลผล ส่งผ่าน และแสดงข้อมูล เทคโนโลยีดิจิทัลในวงกว้าง ได้แก่ การใช้คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล โทรศัพท์ระบบดิจิทัล วิทยุ โทรศัพท์มือถือ หุ่นยนต์ เป็นต้น

คำว่า การรู้ดิจิทัล หรือ ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy) หมายถึง ทักษะ ในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสาร

^{๔๖} อารี ผลดี, **องค์ความรู้ภาษา-วัฒนธรรม**, (สำนักงานราชบัณฑิต : เติลินิวส์, ๒๕๖๑), หน้า ๒๔..

^{๔๗} ยศระวี วายทองคำและคณะ, **นวัตกรรมและ เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๖๓). หน้า ๖๒

การปฏิบัติงาน และการ ทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน หรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัยและมี ประสิทธิภาพ ^{๔๘}

Digital literacy หรือทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นทักษะด้านดิจิทัล พื้นฐานที่จะ เป็นตัวช่วยสำคัญในการปฏิบัติงาน การสื่อสาร และการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นในลักษณะ “ทำน้อย ได้มาก” หรือ “Work less but get more impact” และช่วยสร้างคุณค่า (Value Co-creation) และความคุ้มค่าใน การดำเนินงาน (Economy of Scale) เพื่อการก้าวไปสู่การเป็น ประเทศไทย ๔.0 อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือช่วยให้ บุคลากร สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อให้ได้รับ โอกาสการทำงานที่ดีและเติบโตก้าวหน้าในอาชีพ (Learn and Growth) ด้วย^{๔๙}

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า เทคโนโลยีดิจิทัล หมายถึง การนำวัสดุ อุปกรณ์ด้านคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์การสื่อสารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยใช้วิธีการนำสัญลักษณ์ศูนย์ และหนึ่งแทนค่าสิ่งต่างๆ หรือ วิธีการเชิงตัวเลขในทฤษฎีข้อมูลหรือระบบข้อมูล เป็นเครื่องมือ สนับสนุนการบริหารงานองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒.๔.๓ หลักการสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารสถานศึกษา

เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ ในการบริหารจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน หากมีการวางแผนในการบริหารจัดการที่ดีจะทำให้บริหารงานในโรงเรียน เป็นระบบ สะดวก รวดเร็ว มีความน่าเชื่อถือในการ นำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษา หลักการสำคัญในการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศในโรงเรียนมีดังนี้

๑) ประชุมสร้างความตระหนักให้บุคคลกรทุกคนในโรงเรียนเห็นความสำคัญของการ จัดระบบข้อมูลสารสนเทศ

๒) วางแผนจัดระบบงานในโรงเรียนให้เป็นหมวดหมู่

๓) มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบแต่ละงานอย่างชัดเจน

๔) ผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดทำข้อมูลตามที่ได้รับมอบหมาย

การพัฒนาบบสารสนเทศเพื่อใช้ในสถานศึกษาต่าง ๆ การพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อ ใช้ในสถานศึกษาด้านต่างๆ ทั้งงานวิชาการงานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการการเงิน พัสดุ และครุภัณฑ์ งานอาคารสถานที่และงานชุมชน งานแต่ละงานจะเกี่ยวข้องกันกับบุคลากรทั้งใน สถานศึกษาและนอกสถานศึกษาดังนี้

๑. ระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในงานวิชาการระบบสารสนเทศสำหรับงานวิชาการจะมีข้อมูล สารสนเทศเกี่ยวกับหลักสูตรแผนการเรียนการสอน คู่มือ สื่อการเรียนรู้อาจารย์และผลการเรียน

^{๔๘} สำนักงานข้าราชการพลเรือน, Digital literacy คืออะไร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.ocsc.go.th/DLProject/mean-dlp> [๑๑ มกราคม ๒๕๖๖].

^{๔๙} สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, Digital literacy. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.ops.go.th/main/index.php/knowledge-base/article-pr/854-zxfdsdgs> [๑๑ มกราคม ๒๕๖๖].

ของผู้เรียนทุกวิชาสามารถนำมาใช้ประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้อาจมี CD-ROM บทเรียนสำเร็จรูป และความรู้ต่าง ๆ เพื่อเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูสามารถเรียกใช้ข้อมูลทางวิชาการได้ตลอดเวลา

๒. ระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในงานกิจการนักเรียนระบบสารสนเทศสำหรับงานกิจการนักเรียนจะมีทะเบียนผู้เรียนมีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับประวัติผู้เรียนทุกคน ความสนใจความถนัด ความประพฤติลักษณะนิสัยฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพครอบครัวการกระทำผิดการกระทำ ความผิดปกติด้านสุขภาพ ปัญหาครอบครัว การทำงานหารายได้พิเศษ สถิติการมาเรียนสถานที่อยู่อาศัย ชื่อและที่อยู่ผู้ปกครองและชื่อเพื่อนสนิทตลอดจนปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการบริหารงานกิจการนักเรียน ทั้งการให้บริการและสวัสดิการ แก่ผู้เรียน ความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน ครูอาจารย์สามารถศึกษาเกี่ยวกับผู้เรียนเพื่อนำมาใช้ในการให้คำปรึกษาแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน

๓. ระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในงานบุคลากรระบบสารสนเทศสำหรับงานบุคลากรจะมีทะเบียนประวัติครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาทุกคนมีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับประวัติส่วนตัว ประวัติการศึกษา ประวัติการฝึกอบรม ประวัติการทำงาน ประวัติเงินเดือนและสวัสดิการ ความถนัด ความสนใจและความสามารถพิเศษ ตลอดจนอัตรากำลังในปัจจุบันและ แผนกำลังคนในอนาคตสามารถนำสารสนเทศนี้มาใช้ประโยชน์ในการบริหารงานบุคคลให้เกิดประสิทธิภาพสูงทั้งการสรรหาการพัฒนาการรักษาไว้และการใช้ประโยชน์จากบุคลากร

๔. ระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในงานธุรการ การเงิน พัสดุ และครุภัณฑ์ ระบบสารสนเทศสำหรับงานธุรการ การเงิน พัสดุและครุภัณฑ์จะมีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับการปฏิบัติงาน แบบฟอร์มงานสารบรรณทะเบียนหนังสือราชการ รายงานการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา รายรับรายจ่ายเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ การเบิกจ่ายเงิน การจัดซื้อจัดจ้างการเบิกจ่ายพัสดุทะเบียนครุภัณฑ์สามารถนำสารสนเทศนี้มาใช้ประโยชน์ในการบริหารงานธุรการและการเงินให้มีประสิทธิภาพสูงทั้งการวางแผนงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการอำนวยความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการแก่บุคลากรภายในสถานศึกษาตลอดจนบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๕. ระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในงานอาคารสถานที่ระบบสารสนเทศสำหรับงานอาคารสถานที่จะมีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับแผนผังอาคารและบริเวณรายการห้องต่าง ๆ เช่น ห้องทำงาน ห้องประชุม ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด ห้องสื่อการเรียน ห้องอาหาร ห้องกีฬาในร่ม ฯลฯ ตารางและสถิติการใช้ห้องประวัติการซ่อมบำรุงแผนการสร้างอาคารและตกแต่งบริเวณซึ่งสามารถนำสารสนเทศนำมาใช้ประโยชน์ในการบริหารงานอาคารสถานที่ทั้งด้านการวางแผนในอนาคตการจัดสภาพแวดล้อมและใช้อาคารสถานที่เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตลอดจนการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าและประหยัด

๖. ระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในงานชุมชนระบบสารสนเทศสำหรับงานชุมชนจะมีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับแผนที่แสดงที่ตั้งสถานศึกษาและสถานที่อื่น ๆ ที่ใกล้เคียง แผนที่ชุมชนรอบสถานศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น บุคคลสำคัญในชุมชน สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรมและประเพณีรวมทั้งสร้าง Website ของ

สถานศึกษาจากประโยชน์ที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าระบบสารสนเทศกับการบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานและการบริหารงานในปัจจุบันเราอาจสรุปความสำคัญของเทคโนโลยีการบริหารการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

๑) ระบบสารสนเทศกับการบริหารสถานศึกษาทำให้การบริหารจัดการของผู้บริหาร การศึกษามีความสะดวกรวดเร็วและมีคุณภาพ

๒) ระบบสารสนเทศกับการบริหารสถานศึกษาทำให้การสื่อสารและการประสานงานด้านการบริหารการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษาสะดวกรวดเร็ว

๓) ระบบสารสนเทศกับการบริหารสถานศึกษาทำให้พัฒนาด้านการศึกษาของประเทศ ดำเนินไปอย่างราบรื่นและมั่นคง

บทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ (e-Learning) ประเทศได้เตรียมความพร้อมเข้าสู่ศตวรรษที่ ๒๑ แล้วโดยมีการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีโดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีผลต่อภาคธุรกิจ การศึกษา สังคม ซึ่งเน้นการให้ความสะดวก ในด้านการบริหารจัดการและให้เกิดความคล่องตัวต่อการดำเนินงานไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน จึงได้วางนโยบาย e-Thailand ขึ้น เพื่อเปิดประตูสู่การพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ได้เน้นนโยบายหลัก ทางด้านสังคมเพื่อลดช่องว่างทางสังคม เปิดเสรีทางการค้า สนับสนุนการค้าอิเล็กทรอนิกส์ นโยบายระหว่างประเทศผลักดันโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศ หนึ่งในนโยบายของ e-Thailand ก็คือการส่งเสริมพัฒนาสังคมสิ่งที่จะคำนึงถึงก็คือ e-Education เป็นการให้การศึกษากับมนุษย์ ให้มีความรู้ความสามารถในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาปรับใช้ทุก ส่วนงานในวงการไอที ซึ่งมีการนำหลักการ ๒ ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้ คือ

๑. e-MIS ด้านการบริหารงาน เป็นการนำไปใช้ในด้านการบริหารและการจัดการศึกษา เน้นด้านการจัดพิมพ์เอกสารทำฐานข้อมูล การประมวลผล เพื่อจัดทำสารสนเทศทางการศึกษาสำหรับการประกอบการตัดสินใจ ของผู้บริหารในทุกระดับ

๒. e-Learning เป็นการนำไอทีไปใช้ในด้านส่งเสริมประสิทธิภาพด้านการเรียนการสอนใน หลากหลายรูปแบบ เช่น การนำมัลติมีเดียมาเป็นสื่อการสอนของครู/อาจารย์ให้นักเรียน เรียนรู้ ค้นคว้าด้วยตัวเอง ด้วยการเรียนผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต การเรียนทางไกลผ่าน ดาวเทียม e-Learning คือ นวัตกรรมทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนแบบเดิมเป็นการเรียนรู้ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยใช้เทคโนโลยีก้าวหน้า เช่น อินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต ดาวเทียม ซีดี-รอม ฯ และนำเสนอในลักษณะสื่อประสม มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนผ่านจอภาพ

พัฒนาการจากยุคอุตสาหกรรมมาสู่ยุคดิจิทัลในปัจจุบันจะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกัน อย่างเห็นได้ชัดเจนโดยเฉพาะในปัจจุบันนี้นับได้ว่าเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร และอินเทอร์เน็ต ซึ่ง ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีนี้เองที่ทำให้ครูอาจารย์และนักเรียนของสถานศึกษาสามารถเข้าถึง แหล่งข้อมูลความรู้ได้โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาหรือแม้แต่สถานที่ คุณลักษณะยุคดิจิทัลที่สำคัญ ตามความคิดของผู้เขียนมี ๓ ประการคือ

๑. ความรวดเร็วในการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นการจัดเก็บ หรือการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร ความรู้ต่าง ๆ ของผู้ใช้

๒. การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ไม่มีขอบเขตหรือข้อจำกัดในเรื่องเวลาหรือสถานที่ ทำให้ สามารถเข้าถึง รับรู้ และ เรียนรู้ได้ทุกที่และทุกเวลา

๓. การใช้เทคโนโลยีมาบูรณาการเชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ ให้ทุกคนสามารถจัดเก็บเข้าถึง ใช้พัฒนาความรู้ เผยแพร่และแบ่งปันความรู้ได้อย่างทั่วถึง

คุณลักษณะสำคัญของยุคดิจิทัลข้างต้นนี้จึงมีผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารเป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของระบบสารสนเทศ (Information System) เพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ของสถานศึกษาซึ่งมีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา ทิศนคติต่อเทคโนโลยีและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในปัจจุบันของผู้บริหารสถานศึกษาที่ถูกต้องย่อมมีผลทำให้การลงทุนและการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ของสถานศึกษาเป็นไปอย่างเหมาะสมเกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงานของสถานศึกษา

ในส่วนของระบบดิจิทัลเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การบริหารกิจการนักเรียน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งงานของสถานศึกษาในทุกด้านจะต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ICT (Information and Communication Technology) มาใช้การเพื่อสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ในงานด้านต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้วของสถานศึกษา เทคโนโลยีในปัจจุบันที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้จักนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาได้แก่

๑. Cloud Computing เป็นเสมือนมีบริการ Server บน Internet ซึ่งสถานศึกษาไม่จำเป็นต้องวาง ระบบ Server ของตนเองในสถานศึกษา ซึ่งเป็นการประหยัดงบประมาณของสถานศึกษาในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บข้อมูล (Storage) การใช้ Software และการลงทุนด้าน Hardware รวมทั้งการลงทุนด้านบุคลากรผู้ดูแลระบบ เนื่องจากผู้ให้บริการ Cloud จะเป็นผู้รับผิดชอบเอง เอกชนที่ให้บริการ Cloud เช่น Amazon Web Services (AWS), Microsoft Azure, IBM/SoftLayer and Google Compute Engine. ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ Cloud ขึ้นกับ Applications หรือ Software ที่จะใช้ขนาดความจุที่ต้องการในการเก็บข้อมูล (Storage) และการเชื่อมต่อ (Connectivity)

๒. Mobility Devices ได้แก่อุปกรณ์พกพาที่สามารถใช้งานได้ทุกสถานที่ ทั้งหลาย โทรศัพท์มือถือ Smart Phones, Tablet PC และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์อื่น ๆ มีความสามารถเข้าถึงอย่างอิสระเพื่อการใช้งานแบบเคลื่อนที่ได้ เพราะอุปกรณ์เหล่านี้มี Applications ที่ช่วยให้ผู้ใช้ไม่ว่าจะเป็นครู อาจารย์บุคลากรสถานศึกษา หรือแม้แต่แต่นักเรียนก็สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จากสถิติผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในปี ค.ศ. ๑๙๙๐ มีเพียง ๐.๒ % ของประชากร แต่ในปี ค.ศ. ๒๐๑๕ เพิ่มขึ้นถึง ๕๐% ของประชากรในขณะที่อดีตใช้ได้เพียงการโทรศัพท์เพียงอย่างเดียว (Singlepurpose) แต่ปัจจุบันนี้เป็นแบบ Multipurpose

๓. Social Network ในยุคที่สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อทัศนคติ พฤติกรรมและความเชื่อของคนในสังคมเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็น LINE, Facebook, Twitter, WeChat หรือ Instagram ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถที่จะเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์เหล่านั้นอย่างถูกต้องเหมาะสมกับ

ลักษณะงานการบริหารของสถานศึกษา เช่น ใช้กลุ่ม LINE เพื่อการสื่อสารที่รวดเร็วทั่วถึงเฉพาะกลุ่ม ในการสื่อสารข้อมูล ความรู้ความเข้าใจในการทำงานที่ไม่เป็นทางการ แต่ไม่ควรใช้ในการสั่งงานหรือ การบริหารที่เป็นทางการ เป็นต้น ปัจจุบันนี้สื่อสังคมออนไลน์สามารถใช้เป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุน การบริหารงานหรือทำลายบรรยากาศการบริหารงานของสถานศึกษาได้เช่นกัน

๔. Internet of Things (IoT) ปัจจุบันและในอนาคตอันใกล้ภายในปี ค.ศ. ๒๐๒๐ นี้การใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันจะใช้การเชื่อมต่อผ่านInternetเป็นหลักไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์ข่าว ของเครื่องใช้สำนักงานในบ้าน Smart Phones, Tablet PC หรือ แม้กระทั่งนาฬิกาของใช้ส่วนบุคคล IoT นี้จะสามารถนำมาใช้ในการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนการจัดโครงสร้างและระบบ การบริหารให้เป็นSmart Office ได้ หรือแม้แต่การนำแนวคิด Work at Home มาใช้ในอนาคต

เทคโนโลยีดิจิทัล ถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่สนับสนุนให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษา สามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพสะดวกและรวดเร็วขึ้น การบริหารสถานศึกษาและการบริหาร การศึกษาเป็นงานที่มีความซับซ้อนมากและจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องได้รับข้อมูลและ สารสนเทศที่จำเป็นใช้ในการตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องตลอดเวลาจากนั้นแล้วข้อมูล และสารสนเทศนั้นต้องเป็นปัจจุบันด้วย ยกตัวอย่างเช่น ผู้บริหารมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งได้รับข้อเสนอ จากอาจารย์กลุ่มหนึ่งว่าต้องการจัดตั้งสาขาวิชาเทคโนโลยีชีวภาพผู้บริหารจึงได้แต่งตั้งกรรมการจัดทำ หลักสูตรนี้ขึ้นในการตัดสินใจว่าสมควรจะจัดตั้งสาขาวิชานี้หรือไม่ผู้บริหารจะต้องทราบว่าหลักสูตรนี้มี ความจำเป็นต่อประเทศหรือไม่บัณฑิตที่จบไปแล้วจะมีงานทำหรือไม่การเปิดสาขานี้ต้องใช้อุปกรณ์ และเครื่องมืออะไรบ้าง ค่าใช้จ่ายในการจัดหาเป็นเท่าใดจะหาอาจารย์มาสอนได้จากที่ใด ฯลฯ หาก ผู้บริหารไม่ได้รับข้อมูลและสารสนเทศที่ถูกต้องในเรื่องเหล่านี้แล้ว ผู้บริหารก็อาจจะตัดสินใจผิดพลาด ได้การตัดสินใจและการบริหารจัดการในเรื่องต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพนั้นอาจกล่าวได้ว่ามีปัจจัยที่ สำคัญอยู่ ๒ ส่วน ส่วนแรก คือ การมีข้อมูลและสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันและถูกต้องและส่วนที่ ๒ ก็ คือ ความรู้ไว้ในสถานการณ์นั้น ๆ จะตัดสินใจอย่างไรหรือจะดำเนินการอย่างไรจึงจะเหมาะสมการที่ จะได้ข้อมูลและสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันและถูกต้องมาใช้นั้นจำเป็นจะต้องอาศัยเครื่องมือที่เหมาะสม มาช่วยในสมัยก่อนเครื่องมือเหล่านี้ก็คือ แฟ้มและแบบฟอร์มกระดาษ สำหรับจัดเก็บที่ข้อมูลต่าง ๆ สำหรับจัดเก็บให้เป็นหมวดหมู่ในลักษณะที่จะเรียกค้นออกมาได้ เครื่องมือ เหล่านี้รวมไปถึงสมุดบัญชี สมุดบันทึกการปฏิบัติงาน ทะเบียนรับจ่ายหนังสือ เครื่องคิดเลข พิมพ์ดีด ฯลฯ แต่ในปัจจุบันนี้แม้ หน่วยงานการศึกษาหลายแห่งอาจจะยังคงใช้เครื่องมือเหล่านี้อยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่ได้เปลี่ยนไปใช้ เครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้นนั่นก็คือเทคโนโลยีดิจิทัลทั้งนี้ เพราะอุปกรณ์ที่ใช้เทคโนโลยีนี้ สามารถอำนวยความสะดวกในการใช้งานได้ดีกว่า เครื่องมือแบบเดิมที่ได้กล่าวถึงไปแล้วสำหรับใน กรณีของการที่จะมีความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินการหลังจากได้รับข้อมูลและสารสนเทศ แล้วนั้น เครื่องมือที่จะช่วยผู้บริหารได้ดีที่สุดก็คือ การศึกษา ทั้งจากในสถานศึกษา และการศึกษาจาก ผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานในอดีตอย่างไรก็ตามในบางครั้งผู้บริหารอาจจะต้องประสบปัญหาต้อง ตัดสินใจในเรื่องที่ไม่ได้เรียนรู้หรือไม่ประสบการณ์มาก่อน ผู้บริหารก็อาจจะใช้เครื่องมืออย่างอื่นมา ช่วยตัดสินใจด้วย เครื่องมือที่น่าจะเป็นประโยชน์ คือ ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ซึ่งก็เป็นซอฟต์แวร์ คอมพิวเตอร์

โรงเรียนที่มีคุณภาพ (Quality School) จะมีรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการศึกษา เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศที่มีลักษณะการบริหารจัดการที่มีระบบขั้นตอนสามารถวิเคราะห์ควบคุม กำกับ ติดตาม ตรวจสอบได้ และประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างชัดเจนเป็นระบบขั้นตอนสามารถนำ ผลงานมาเปรียบเทียบได้ในรูปแบบของการบริหารโรงเรียนคุณภาพซึ่งได้ปรับประยุกต์มาจากรูปแบบ ของการบริหารรัฐกิจและภาครัฐหรือส่วนราชการ ซึ่งตัวแบบของกระบวนการดังกล่าวที่สามารถนำมา ปรับใช้ได้กับการสร้างระบบบริหารโรงเรียนคุณภาพ ประกอบด้วยปัจจัยหลัก ๙ ประการ ดังนี้

๑. การบริหาร (ผู้นำ) เป็นองค์ประกอบสำคัญของความเป็นผู้นำองค์กรเพื่อสร้างระบบการ บริการ ที่ดีแก่นักเรียน ชุมชน และเพื่อการพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมต่าง ๆ ให้ดำเนินไปด้วยดีและมี ประสิทธิภาพ

๒. การบริหารคน เป็นระบบการจัดการทรัพยากรบุคคลในโรงเรียน เพื่อส่งผลให้ ผู้ปฏิบัติงาน ได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและปฏิบัติงานการจัดการเรียนการสอนบรรลุ เป้าหมาย

๓. นโยบายและกลยุทธ์การบริหาร เป็นการกำหนดและพัฒนาวิสัยทัศน์จุดประสงค์ของ การดำเนินงาน ตามพันธกิจองค์กร และนโยบายกลยุทธ์ในการดำเนินการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุ เป้าหมาย

๔. การจัดการทรัพยากรในการปฏิบัติงานในโรงเรียน เป็นการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้ บังเกิด ประสิทธิภาพและคุ้มค่า ลดการสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์ มีระบบวิธีการจัดการ ข้อมูลข่าวสารที่มี ประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อโรงเรียน

๕. กระบวนการปฏิบัติงาน โรงเรียนมีการจัดทำโครงการที่สะท้อนถึงลักษณะงานที่ปฏิบัติ และมี กระบวนการที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกันเป็นระบบโครงสร้างรูปแบบใหม่ที่ส่งผลต่อกระบวนการ ทำงาน จะมุ่งใน เรื่องประสิทธิภาพในการบริการแก่นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้ซึ่งมีความต้องการ หลากหลาย

๖. ความพึงพอใจของครูและบุคลากรในโรงเรียน เป็นผลจากองค์ประกอบทั้ง ๕ ประการ ข้างต้น ก่อให้เกิดเป็นผลงาน เกิดสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย

๗. ผลกระทบต่อสังคม ท้องถิ่น ผู้บริหารต้องวิเคราะห์จากท้องถิ่น ได้มององค์กรเป็น อย่างไรที่ ส่งผลต่อระบบการบริหารจัดการและผลผลิตที่ส่งผลกระทบต่อสังคมนั้น ๆ

๘. ความพึงพอใจของลูกค้า ประชาชน ซึ่งหมายถึง นักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน เป็น ผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติหรือการบริการขององค์กรซึ่งหมายถึงโรงเรียน

๙. ผลลัพธ์จากการบริหารจัดการ เป็นผลรวมทั้งหมดขององค์ประกอบทั้ง ๙ ประการที่ กล่าวมา ทั้งหมด และเป็นไปตามคาดหวัง บรรลุผลสัมฤทธิ์โดยการประเมินและตรวจสอบ

๒.๔.๔ องค์ประกอบของเทคโนโลยี

เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ว่า เป็น อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ที่มีลักษณะการทำงานเป็นแบบ อัตโนมัติที่ใช้ในการทำงานโดยการรับข้อมูลเข้า ประมวลผล แสดงผลลัพธ์ และเก็บข้อมูล คำสั่ง โปรแกรม โดยการกระทำเชิงคณิตศาสตร์และเชิงตรรกะ ทั้งนี้คอมพิวเตอร์ประกอบด้วยองค์ประกอบ สำคัญ ๕ ประการ ได้แก่ ๑. ฮาร์ดแวร์ เป็นอุปกรณ์ที่สามารถมองเห็น จับต้อง สัมผัสได้อย่างเป็น

รูปธรรม ฮาร์ดแวร์ของคอมพิวเตอร์มีทั้งที่ติดตั้งอยู่ภายในตัวเครื่องคอมพิวเตอร์ เช่น ซีพียู เมนบอร์ด และแรม เป็นต้น และที่ติดตั้งอยู่นอกเครื่องคอมพิวเตอร์ เช่น คีย์บอร์ด เมาส์ จอภาพ และเครื่องพิมพ์ เป็นต้น เมื่อใดก็ตามที่ฮาร์ดแวร์ตัวใดตัวหนึ่งเสียหาย หรือไม่สามารถใช้งานได้ เราสามารถเปลี่ยนหรือ ซ่อมแซมได้ ซึ่งสามารถแบ่งฮาร์ดแวร์ได้เป็น ๕ ประเภท ได้แก่ หน่วยรับข้อมูล (Input Unit) หน่วยประมวลผลกลาง (Central Processor Unit: CPU) หน่วยความจำหลัก (Main Memory) หน่วยแสดงผล (Output Unit) และหน่วยเก็บข้อมูลสำรอง (Secondary Storage Unit) ๒. ซอฟต์แวร์ (Software) เป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และเครื่อง คอมพิวเตอร์ ซึ่งก็คือ โปรแกรมหรือชุดคำสั่งที่สั่งให้ฮาร์ดแวร์ทำงานนั่นเองเพราะเครื่องคอมพิวเตอร์ ไม่สามารถทำงานเองได้โดยไม่มีชุดคำสั่ง ซอฟต์แวร์สำหรับเครื่องคอมพิวเตอร์สามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ ๒.๑ ซอฟต์แวร์สำหรับระบบ (System Software) คือโปรแกรมหรือชุดคำสั่ง ที่เขียนไว้เพื่อควบคุมการทำงานของคอมพิวเตอร์เช่น ตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ ที่ติดตั้งใหม่ หรือตรวจสอบความผิดพลาดของระบบ เป็นต้น โดยส่วนมากแล้วมักจะติดตั้งมากับเครื่อง คอมพิวเตอร์ รวมถึงทำหน้าที่ติดต่อระหว่างโปรแกรมประยุกต์กับเครื่องคอมพิวเตอร์ในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดเก็บข้อมูล และการประมวลผลข้อมูล เป็นต้น ซอฟต์แวร์ระบบแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ ระบบ ปฏิบัติการ (Operating Systems: OS) และโปรแกรมมรรถประโยชน์ (Utility Programs) ๒.๒ ซอฟต์แวร์ประยุกต์ (Application Software) เป็นซอฟต์แวร์โปรแกรม หรือคำสั่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้น สำหรับใช้งานด้านต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้ที่สามารถนำ มาใช้ประโยชน์ได้ โดยตรง ซึ่งสามารถนำมาติดตั้งในภายหลังได้ ซอฟต์แวร์ประยุกต์แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ประเภทแรกคือ ซอฟต์แวร์ที่ใช้งานเฉพาะด้าน เป็นซอฟต์แวร์ที่พัฒนาขึ้นตามลักษณะงานหรือความต้องการของผู้ใช้ซึ่งแต่ละโปรแกรมมักจะมีเงื่อนไขแตกต่างกัน ตามความต้องการหรือกฎเกณฑ์ของแต่ละหน่วยงานที่ใช้ซึ่งสามารถดัดแปลงแก้ไขเพิ่มเติม (Modifications) ในบางส่วนของโปรแกรมได้ เช่น ซอฟต์แวร์ ระบบบัญชี ซอฟต์แวร์ วิเคราะห์ โรคทางการแพทย์ หรือระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารบุคคล เป็นต้น ประเภทที่สอง คือ ซอฟต์แวร์ที่ใช้งานทั่วไปหรือซอฟต์แวร์สำเร็จเป็นโปรแกรมที่จัดทำเพื่อใช้ในการทำงาน ประเภทต่าง ๆ ทั่วไป โดยผู้ใช้สามารถนำโปรแกรมไปประยุกต์ใช้กับงานของตนได้ แต่ไม่สามารถทำ การดัดแปลงหรือแก้ไขโปรแกรมได้ เช่น โปรแกรม Microsoft Office, Adobe Photoshop, SPSS และ Internet Explorer เป็นต้น ๒.๓ บุคลากร (People Ware) หมายถึง บุคลากรที่มีความเกี่ยวข้องในการทำงาน ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ โดยมีหน้าที่แตกต่างกันไปตามระดับการใช้งาน ดังนี้ ๒.๓.๑ ผู้บริหารด้านเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูงขององค์กร (Chief Information Officer: CEO) เป็นผู้จัดการและบริหารงานต่าง ๆ ในการใช้คอมพิวเตอร์ และระบบ ข้อมูลสารสนเทศให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร ๒.๓.๒ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบและโปรแกรม ได้แก่ นักวิเคราะห์ ระบบ (System Analyst and Design) ที่ทำหน้าที่วิเคราะห์ออกแบบระบบงานเพื่อให้เป็นไปตาม ความต้องการของผู้ใช้โปรแกรมเมอร์ (Programmer) ทำหน้าที่เขียนหรือพัฒนาโปรแกรม รวมถึงบำรุง รักษาและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้โปรแกรม เป็นต้น ๒.๓.๓ ผู้ใช้ (User) เป็นผู้ใช้ระบบที่สร้างหรือพัฒนาขึ้น ซึ่งผู้ใช้ต้อง เรียนรู้วิธีการใช้เครื่องและวิธีการในการใช้งานโปรแกรม รวมถึงเป็นผู้ใช้ข้อมูลความต้องการในการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ ๓. ข้อมูล (Data) คือ ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลดิบที่นำมาเก็บลงคอมพิวเตอร์ เช่น

ข้อมูลตัวเลข (Numeric Data) ข้อมูลตัวอักษร (Text Data) ข้อมูลเสียง (Audio Data) ข้อมูลภาพ (Images Data) และข้อมูลภาพเคลื่อนไหว (Video Data) ๔. กระบวนการ (Procedure) คือ ขั้นตอนการทำงานของคอมพิวเตอร์เพื่อให้ได้ผลลัพธ์หรือสารสนเทศออกมาตามที่ผู้ใช้ต้องการ ซึ่งบางครั้งการทำงานอาจมีขั้นตอนที่ย่างยากซับซ้อน จึงต้องมีการทำคู่มือการใช้งานเพื่อให้ผู้ใช้สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนการทำงานได้อย่างถูกต้อง^{๕๐}

๒.๔.๕ กระบวนการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล เป็นทักษะทั่วไป (Generic Skill) ประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบ คือ ความสามารถ ความรู้ ประสบการณ์และคุณลักษณะ โดยความสามารถจะเป็นองค์ประกอบหลัก ส่วนความรู้ ประสบการณ์ และคุณลักษณะเป็นองค์ประกอบเสริมเพื่อให้บุคคลมีความสามารถในการปฏิบัติตามบทบาทและพฤติกรรมที่คาดหวัง ทั้งนี้ได้มีการนำสมรรถนะทางการบริหารของข้าราชการพลเรือนสามัญจำนวน ๔ สมรรถนะ คือ วิสัยทัศน์การวางกลยุทธ์ภาครัฐ ศักยภาพเพื่อนำการเปลี่ยนแปลงการสอนงานและมอบหมายงานมาใช้เป็นองค์ประกอบ เสริมด้วยในการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัลจะจำแนกทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัลตามความพร้อมและพัฒนาการของส่วนราชการและหน่วยราชการของรัฐ โดยแบ่งเป็น ๓ ระยะ ได้แก่ ระยะเริ่มต้น (Early Stage) ระยะกำลังพัฒนา (Developing Stage) และระยะพัฒนาแล้ว (Mature Stage) และจำแนกตามกลุ่มข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ ๖ กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารส่วนราชการ ผู้อำนวยการกอง ผู้ทำงานด้านนโยบายและวิชาการ ผู้ทำงานด้านบริการ ผู้ปฏิบัติงาน ด้านเทคโนโลยีและผู้ปฏิบัติงานกลุ่มอื่นโดยไม่จำแนกตามประเภทและระดับตำแหน่งของข้าราชการ^{๕๑}

สำหรับการที่จะพิจารณาว่าข้าราชการและบุคลากรภาครัฐผู้ใดเป็นข้าราชการและบุคลากรภาครัฐในกลุ่มใดจะมีทักษะด้านดิจิทัลที่จำเป็นใด (ความสามารถ ความรู้ ประสบการณ์ และคุณลักษณะและมีบทบาทและพฤติกรรมที่คาดหวังอย่างไรให้พิจารณาจากหน้าที่ความรับผิดชอบและลักษณะงานที่ปฏิบัติของบุคคลผู้นั้นโดยจะต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับบริบทการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัลของหน่วยงานที่ผู้นั้นสังกัดและบทบาทและพฤติกรรมที่คาดหวังในการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัลของบุคคลผู้นั้นด้วย ระยะเวลาของการดำเนินการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ ได้กำหนดเป้าหมายไว้ ๓ ระยะ ดังนี้

๑. ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๒ ครอบคลุมข้าราชการพลเรือนสามัญและผู้ปฏิบัติงานใน กระทรวง กรม และเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ

^{๕๐}พรพรณี สวนเพลง, เทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมสำหรับการจัดการความรู้, กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดดูเคชั่น, ๒๕๕๒), หน้า ๙๓-๙๔.

^{๕๑}อัญสุชา บุญขันตินาถ, การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, วารสารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, ปีที่ ๓๙ ฉบับที่ ๑ (ตุลาคม ๒๕๖๑) : ๑-๑๙.

๒. ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ครอบคลุมข้าราชการฝ่ายพลเรือน

๓. ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ – ๒๕๖๕ ครอบคลุมข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ

ในการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้ข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อสนับสนุนการปรับเปลี่ยนภาครัฐเป็นรัฐบาลดิจิทัลนั้นได้กำหนดทักษะที่ควรส่งเสริมและพัฒนา ๕ มิติการเรียนรู้ ๗ กลุ่มทักษะ ดังนี้

มิติที่ ๑ รู้เท่าทันและใช้เทคโนโลยีเป็น ประกอบด้วย ๑ กลุ่มทักษะ ได้แก่ กลุ่มทักษะด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy Skill Set)

มิติที่ ๒ เข้าใจนโยบายกฎหมายและมาตรฐาน ประกอบด้วย ๑ กลุ่มทักษะ ได้แก่ กลุ่มทักษะด้านการควบคุมกำกับและการปฏิบัติตามกฎหมายนโยบายและมาตรฐานการจัดการด้านดิจิทัล (Digital Governance, Standard and Compliance Skill Set)

มิติที่ ๓ ใช้ดิจิทัลเพื่อการประยุกต์และพัฒนา ประกอบด้วย ๒ กลุ่มทักษะ ได้แก่ กลุ่มทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับศักยภาพองค์กร (Digital Technology Skill Set) และกลุ่มทักษะด้านการออกแบบกระบวนการและการให้บริการด้วยระบบดิจิทัลเพื่อการพัฒนาคุณภาพงานภาครัฐ (Digital Process and Service Design Skill Set)

มิติที่ ๔ ใช้ดิจิทัลเพื่อการวางแผนบริหารจัดการและนำองค์กร ประกอบด้วย ๒ กลุ่มทักษะ ได้แก่ กลุ่มทักษะด้านการจัดการโครงการและการบริหารกลยุทธ์ (Project and Strategic Management Skill Set) และกลุ่มทักษะด้านผู้นำดิจิทัล (Digital Leadership Skill Set)

มิติที่ ๕ ใช้ดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ๑ กลุ่มทักษะ ได้แก่ กลุ่มทักษะด้านการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัล (Digital Transformation Skill Set)

ทั้งนี้กลุ่มทักษะพื้นฐานที่ข้าราชการและบุคลากรภาครัฐทุกคนควรได้รับการพัฒนาจะมีอยู่ ๓ กลุ่มทักษะซึ่งจะอยู่ในมิติที่ ๑ รู้เท่าทันและใช้เทคโนโลยีเป็นกลุ่มทักษะด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy Skill Set) และมิติที่ ๒ เข้าใจนโยบายกฎหมายและมาตรฐานกลุ่มทักษะด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy Skill Set) และกลุ่มทักษะด้านการควบคุมกำกับและการปฏิบัติตามกฎหมาย นโยบาย และมาตรฐานการจัดการด้านดิจิทัล (Digital Governance, Standard and Compliance Skill Set) นั้นเอง

๒.๔.๖ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษา

๑. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาหรือโรงเรียนเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด เพราะเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาทุกแห่ง คือ การให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่ผู้เรียน

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น โรงเรียนสามารถนำคอมพิวเตอร์มาใช้เพื่อการบริหารวิชาการในเรื่อง ดังนี้

๑) ใช้ในการคัดเลือกผู้เข้าเรียนในโรงเรียนหรือสถานศึกษา การเตรียมระเบียบการใบสมัคร การจำหน่ายใบสมัคร การส่งข่าวสารแจกจ่ายข้อมูล ระเบียบการสอบคัดเลือก การรับสมัคร

การสอบข้อเขียน การตรวจและการวิเคราะห์ผลสอบ การสอบสัมภาษณ์และการประกาศผลสอบ หรือ การตั้งเกณฑ์ คัดเลือกผู้เข้าเรียน และการตัดสินใจรับสมัครเข้าเรียนได้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน เป็นเรื่องสำคัญมีผล อย่างยิ่งต่อชีวิตและอนาคตของผู้เรียน สิ่งเหล่านี้จะสามารถทำให้รวดเร็ว ถูกต้อง ยุติธรรมได้โดยการใช้ คอมพิวเตอร์เข้าช่วยซึ่งอาจจะใช้ซอฟต์แวร์สำเร็จรูปหรือการพัฒนา ระบบคำสั่งจากซอฟต์แวร์สำเร็จรูป

๒) การลงทะเบียนเรียนของนักเรียน นักศึกษา คอมพิวเตอร์มีบทบาทในการ ลงทะเบียนสูงขึ้นเนื่องจากวิชาการที่เปิดให้ผู้เรียนมีมากขึ้นและจำนวนผู้เรียนกระจายออกไปวิชาต่าง ๆ มากมาย คอมพิวเตอร์จะสามารถลงทะเบียนในรูปแบบการจัดแฟ้มข้อมูลเสนอผลการเรียนของแต่ละภาคเรียนที่ผ่านมาได้สะดวกรวดเร็ว

๓) การใช้คอมพิวเตอร์จัดตารางสอนให้กับโรงเรียนและสถานศึกษาซึ่งมีความ จำเป็นต้อง ตรวจสอบด้านวัน เวลา ครู ห้องเรียน กลุ่มผู้เรียนให้เหมาะสมซึ่งกันและกันทุก องค์ประกอบ

๔) การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อจัดทำทะเบียนและรวบรวมผลการเรียนของนักเรียนแต่ละคน การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปจัดทำแฟ้มข้อมูลการลงทะเบียนการเรียนคำนวณ ค่าเฉลี่ย ผลการ เรียน และจัดทำผลการเรียนของนักเรียนแต่ละคนโดยที่ผู้บริหารจะสามารถเรียกข้อมูลของผู้สำเร็จ การศึกษาได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องกว่าการใช้เจ้าหน้าที่ค้นหาจากแฟ้มข้อมูลที่เก็บในรูปของสิ่งพิมพ์ อย่างไรก็ตามคอมพิวเตอร์ นอกจากจะสืบค้นข้อมูลทะเบียนผลการเรียนของผู้เรียนได้อย่างรวดเร็ว ข้อดีของคอมพิวเตอร์ คือสามารถนำ ผลที่เสนอทางจอภาพออกมาเป็นสิ่งพิมพ์ส่งให้ผู้เรียนแต่ละคน

๕) การใช้คอมพิวเตอร์ควบคุมการบริการการใช้สื่อการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียน โดยใช้คอมพิวเตอร์เรียกข้อมูลของสื่อสถานที่ใช้สื่อผู้ใช้สื่อ และเวลาใช้สื่อในสถานศึกษา เพื่อให้การใช้ สื่อระบบการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพสูงสุดทั่วถึงทุกคนในโรงเรียน^{๕๒}

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารวิชาการ หมายถึง การที่ ผู้รับผิชอบหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิชาการได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการ ปฏิบัติงาน การบริหารงานวิชาการ ซึ่งประกอบไปด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูลตามความต้องการของ นักเรียน สังคม ชุมชน เพื่อพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เป็นสื่อการจัด กิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารหลักสูตร การวัดประเมินผลการเรียนการสอน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานวิชาการและการประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ

๒. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารงบประมาณ

การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ มีความ คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และการบริหาร งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษารวมทั้งจัดหา รายได้จากการบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อ ผู้เรียนตัวอย่างการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารงบประมาณ เช่น การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ใน

^{๕๒} จีรวิทย์มันคงวัฒนะ, การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.gotoknow.org/posts/344746>[๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖].

การปฏิบัติงานการบริหารงาน งบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการเงินและบัญชี รวมทั้งงานพัสดุ เช่น การจัดทำและเสนอของบประมาณ การเบิกจ่ายการอนุมัติเงิน การโอนเงินงบประมาณ การตรวจสอบติดตามประเมินผลและรายงานผล การใช้จ่ายเงินในการดำเนินงาน การบันทึกข้อมูล การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษ การบันทึกการบริหารบัญชี การเงิน และการจัดทำรายงานจัดทำบัญชีเงินเดือน การบันทึกข้อมูลและเอกสารราชการ เกี่ยวกับการทำทะเบียนพัสดุ ครุภัณฑ์ การบำรุงรักษาและการจำหน่ายพัสดุ ทำบัญชี รายรับรายจ่ายการใช้ งบประมาณและการสรุปรายงานเกี่ยวกับงบประมาณของโรงเรียน^{๕๓}

๓. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารงานบุคคล

การบริหารบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาเพื่อดำเนินการด้านการบริหารบุคคลให้เกิดความคล่องตัวอิสระภายใต้กฎหมายระเบียบความสามารถมีขวัญกำลังใจได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ ตัวอย่างการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารงานบุคคล เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ทำแผนงานและโครงการพัฒนาบุคลากร การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของบุคลากร การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสารระหว่างกันภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เช่น อีเมลล์หรือโทรศัพท์เคลื่อนที่และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นเครื่องมือในการฝึกอบรมบุคลากร เช่น ใช้ PowerPoint Website ฯลฯ การใช้เว็บไซต์ของโรงเรียน ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรให้บุคลากรทราบ การใช้เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ในการวางแผน อัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการสื่อสารกับสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและองค์กรอื่นๆ^{๕๔}หรือการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานบุคคลซึ่งประกอบด้วย การวางแผนอัตรากำลัง การสรรหาบุคลากร การจัดทำระบบข้อมูล ทะเบียนประวัติบุคลากร การจัดทำสถิติเลื่อนขั้นเงินเดือน สถิติการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร การบันทึกและรายงานผลการปฏิบัติงาน บันทึกการขอมัติบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ บันทึกแนวปฏิบัติเรื่องวินัยและการรักษา วินัยการออกจากราชการ การพัฒนาบุคลากรในการใช้คอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่อง^{๕๕}

^{๕๓} อัจฉริยา ทองมา, การศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี, รายงานการวิจัย, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ๒๕๕๘).

^{๕๔} พรพัสพันธ์ พรพุทธิชัย, สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต ๒, รายงานการวิจัย, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๔).

^{๕๕} ปิยะนุช บัวชุม, การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๔, รายงานการวิจัย, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ๒๕๖๑).

๔. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารทั่วไป

การบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรให้บริหารงานอื่น ๆ บรรลุตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกระดับแบบมุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ ใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความ รับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตัวอย่างการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารทั่วไป เช่น การใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลมาใช้ในการบริหารทั่วไป ซึ่งประกอบไปด้วย การบันทึกสภาพงานธุรการ ระเบียบ กฎหมาย แนวปฏิบัติงาน เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การจัดระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อวางแผนบริหารโรงเรียน การใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการค้าดำเนินการธุรการโรงเรียน การ บริหารจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมการจัดทำข้อมูลระหว่างโรงเรียนกับชุมชนกิจการ นักเรียนการรายงานผลการรับนักเรียนเข้าเรียนการประสานงานกับกลุ่มเครือข่ายการศึกษาชุมชน องค์กรและหน่วยงานอื่น

เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการบริหารจัดการสถานศึกษาบทบาทและ ความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นตัวช่วยในการบริหารจัดการให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จได้ เป็นอย่างดีเทคโนโลยีดิจิทัล การนำวัสดุ อุปกรณ์ด้านคอมพิวเตอร์อุปกรณ์การสื่อสาร ระบบ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยใช้วิธีการนำสัญลักษณ์ศูนย์และหนึ่งแทนค่าสิ่งต่าง ๆ หรือวิธีการเชิงตัวเลขในทฤษฎีข้อมูลหรือระบบข้อมูล เป็นเครื่องมือสนับสนุนการบริหารงานองค์กรให้ ประสิทธิภาพมากขึ้นเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารสถานศึกษา จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีดิจิทัล ถือเป็น ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่สนับสนุนให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาสามารถดำเนินงานอย่างมี ประสิทธิภาพและสะดวกและรวดเร็วขึ้นการบริหารสถานศึกษาและการบริหารการศึกษาเป็นงานที่มีความ ซับซ้อนมากและจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องได้รับข้อมูลและสารสนเทศที่จำเป็นใช้ในการ ตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องตลอดเวลา โดยผู้บริหารสถานศึกษาสามารถประยุกต์ นำเอา เทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการ บริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

๒.๕ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นศูนย์ที่พระสงฆ์ได้จัดตั้งขึ้นมาเป็นการจัด การศึกษาสงเคราะห์นอกระบบตรงเรียน ให้การศึกษาอบรมประชาชนซึ่งกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็น เด็กและเยาวชนที่กำลังอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีจุดมุ่งหมายให้เด็ก และเยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างในวันหยุด เข้ามาศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจตามหลักคำสอนทางพระ พุทธศาสนา แล้วนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างสันติ สุข ซึ่งนับได้ว่าเป็นแหล่งสนับสนุน “การพัฒนาคน” ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

๒.๕.๑ โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศไทยศรีลังกา

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (Buddhist Sunday school) เปิดสอนเป็นครั้งแรกในศรีลังกาเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๒๔ โดยการแนะนำของพันเอก เฮนรี ออลคอต (Henry S.Olcott) ซึ่งเป็นคนอเมริกันที่หันมานับถือพระพุทธศาสนาและมีบทบาทสำคัญยิ่งในการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในศรีลังกาในยุคที่ตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษปัจจุบันชาวศรีลังกาเรียกโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ว่า Dhamma School หรือโรงเรียนธรรมะพันเอก เฮนรี ออลคอตต์ แต่ก่อนก็มีได้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาแต่อย่างใดได้อ่านรายงานการโต้ว่าที่อันบันลือโลกระหว่างผู้นำศาสนาคริสต์กับพระเถระชาวศรีลังกาชื่อ คุณานันทะเกิดความสนใจถึงกับเดินทางมาศรีลังกาการศึกษาพระพุทธศาสนาอย่างจริงจังจนกระทั่งมีความรอบรู้ในพระพุทธศาสนาได้ริเริ่มโครงการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเอาจริงเอาจัง หนึ่งในโครงการเหล่านั้นคือได้ประดิษฐ์ธงฉัพพรรณรังสีขึ้นเป็นธงพระพุทธศาสนาและก่อตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นเป็นต้นแบบแห่งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศไทยการโต้ว่าที่อันลือลั่นนั้นก่อนท่านคุณานันทะ พระภิกษุหนุ่มผู้อาจหาญได้หักล้างข้อกล่าวหาของบาทหลวงคริสต์ที่กล่าวหาว่าเหยียดพระพุทธศาสนาครั้งนี้ ชื่อเดิม ไมเคิล ซิลวา ถือกำเนิดในตระกูลพอมมีอันจะกินแห่งตำบลโมโหฏฐิวัตตะ เมืองกอลล์ในช่วงนั้นพระพุทธศาสนาถูกเบียดเบียนโดยพวกโปรตุเกส บังเอิญบ้านท่านอยู่ใกล้โบสถ์คริสต์แม่เองก็อยากให้ลูกเล่าเรียนหลายๆ จึงพาไปฝากให้เรียนหนังสือกับบาทหลวงในขณะเดียวกันแม่ในฐานะที่เป็นชาวพุทธก็พาลูกชายเข้าวัดเป็นประจำด้วยข้อนี้กลับเป็นประโยชน์แก่หนุ่มไมเคิลในระยะหลัง เมื่อแม่พาไปบวชเป็นสามเณร ทำให้มีความรู้ทั้งในพระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์เป็นอย่างดี เมื่อศึกษาเปรียบเทียบหลักคำสอนของพระพุทธศาสนากับศาสนาคริสต์ก็ยิ่งเห็นความล้าลึกแห่งพุทธธรรมมากขึ้นระหว่างนั้นบรรยาภาศโนวงการพระศาสนากำลังตั้งเครียดชาวพุทธถูกเบียดเบียนรุกรานถูกปฏิบัติตั้งพลเมืองชั้นสองถึงขั้นประกาศว่าใครมาเข้าวัดจะได้สิทธิพิเศษในการทำงาน ใครยึกรานเป็นพุทธอยู่ถ้าเป็นข้าราชการก็ต้องอยู่กับที่หรือไม่ก็ถูกหาเรื่องไล่ออกจากราชการผู้หวังความเจริญก้าวหน้าจึงพากันไปเข้ารีตกัน

พระสงฆ์ยอมถูกเบียดเบียนอยู่อย่างลำบากบางครั้งถูกนักปราชญ์คริสต์รุกรไล้ด้วยวาหาคารมและตรรกะอันยอกย้อนไม่สามารถโต้ตอบกับพวกเขาได้รัฐเองก็ประกาศห้าม ทำพิธีสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชาในขณะที่ชาวคริสต์เฉลิมฉลองในวันสำคัญของเขาอย่างเต็มที่แต่พระพุทธศาสนาได้เสื่อมโทรมอย่างขนาดหนัก สามเณรคุณานันทะได้ชักชวนให้ชาวพุทธยืนหยัดในพระพุทธศาสนาด้วยการออกไปเทศนาสั่งสอนปลุกขวัญกำลังใจให้ชาวพุทธเชิดชูคำสอนของพระพุทธศาสนาท่ามกลางวิกฤต ด้วยสติปัญญาหาทางกอบกู้พระพุทธศาสนา ชื่อเสียงของสามเณรก็ขจรขจายไปอย่างรวดเร็วว่ามีสามเณรตัวเล็กๆ ผู้เชี่ยวชาญในพระพุทธศาสนา มีวาหาคารมคมคายแสดงธรรมได้อย่างไพเราะ และกล้าหาญ"ซุชงแห่งพระรัตนตรัย" อย่างไม่เกรงภัยใดๆ ทั้งสิ้น

สามเณรเดินทางไปกรุงโคลัมโบ ประจำอยู่ที่วัดที่พุทธตมาราม (วัดแห่งนี้เจ้านายไทยคือพระองค์เจ้าปฤษฎางค์มาผนวชและจำพรรษาอยู่ที่วัดนี้จนสิ้นพระชนม์) ได้รับการอุปสมบทเป็นภิกษุมีฉายาว่า "คุณานันทะ" ด้วยความเป็นผู้ "รู้เขา รู้เรา" อันเป็นจุดแข็งของท่านกอบปรักกับความเป็นนักพูดนักเทศน์ที่มีวาหาคารมคมคายในที่สุดท่านได้รับคำทำของนักปราชญ์ฝ่ายคริสต์มีบาทหลวงเดวิดเดอ

ซิลวาและคณะได้พาที่อันลือลั่นที่เมืองปานาทุราเป็นเวลาสามวัน เนื้อหาเป็นเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ลึกซึ้ง เช่น อิทัปปัญจยตา กรรม นิพพาน อนัตตา ที่คนนอกพระพุทธศาสนาเข้าใจด้วยระดับความรู้อันผิวเผินและหาช่องตำหนิติเตียนว่าพระพุทธเจ้าทรงสอนเรื่องขัดกับความเป็นจริง เชื่อถือไม่ได้ ท่านคุณานันทะ ถู้อโอกาสชี้แจงหลักการแห่งพระพุทธศาสนาอย่างละเอียดลึกซึ้งให้เข้าใจแจ่มกระจ่างทุกประเด็น เป็นการประกาศเกียรติคุณแห่งพระพุทธศาสนาให้เรื่องรองสง่างามท่ามกลางหมอกควันแห่งปรีชาพาท (การกล่าวร้ายด้วยความเข้าใจผิด)

การได้วาทีครั้งนี้ได้จำกัดอยู่แค่ประเทศศรีลังกา หากมีการบันทึกถ่ายทอดตีพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่ทั่วโลก โดยดอกเตอร์พีเบิ้ลส์ ซึ่งมาศรีลังกาในช่วงที่มีการได้วาทีนี้ได้บันทึกรายละเอียดเผยแพร่ พันเอกอลคอตต์เดินทางมาศรีลังกา มาศึกษาพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมจนแตกฉาน ได้ร่วมมือกับพระสงฆ์และผู้รู้ชาวศรีลังกาตั้งโรงเรียนสอนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น ช่วงระยะเวลาเพียงสามปีก็ขยายถึง ๑๔๙ โรงเรียนนิตยสารพระพุทธศาสนาภาษาสิงหลและภาษาอังกฤษเผยแพร่ฉบับภาษาอังกฤษชื่อว่า The Buddhist

พันเอก ออลคอตต์ ได้เรียกร่องสิทธิทางศาสนาที่ถูกบั่นรอนให้กลับคืนมาคือสิทธิในการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา หลังจากถูกฝ่ายรัฐสั่งห้ามมายาวนาน วันวิสาขบูชา ที่ชาวศรีลังกาเรียกว่า วัน "เวศาค" (Vesak) ได้รับการเฉลิมฉลองอีกครั้งและเป็นการกลับมาอย่างยิ่งใหญ่ ผลักดันให้รัฐบาลประกาศเป็นวันหยุดราชการ ๗ วัน ในสัปดาห์แห่งวัน "เวศาค" นี้ ชาวศรีลังกาทั้งเด็กและผู้ใหญ่จะนุ่งขาวห่มขาวเข้าวัดรักษาศีล ๕ ศีล ๘ เป็นภาพที่งดงามมากตามบ้านเรือนและบริษัทห้างร้านจะปักธงฉัพพรรณรังสีปลิวไสว

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ศรีวิชัยญาณเป็นโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศศรีลังกามีนักเรียนจำนวน ๖,๐๐๐ คน ตั้งแต่ชั้นประถมจนถึงชั้นมัธยมปลายโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งนี้ตั้งมา ๓๖ ปีแล้ว มีครูประจำ ๒๕๐ รูป/คน มีเจ้าหน้าที่ ๑๕๐ คน ครูประจำการอยู่ ๒๕๐ รูป/คน มีผู้ช่วยผู้สนับสนุนหรือว่าเจ้าหน้าที่อีก ๑๕๐ ครูประจำการเหล่านี้เรียนพุทธศาสนามีพระสงฆ์เพียง ๑๒ รูปเป็นครูประจำเพราะโรงเรียนกำหนดคุณวุฒิพระสงฆ์ที่จะเป็นครูสอนว่าต้องจบปริญญาโทขึ้นไป

ครูแบ่งเป็นสามประเภทคือ ครูกิตติมศักดิ์ ครูประจำและครูช่วยสอน คณะครูส่วนใหญ่เป็นคฤหัสถ์ที่อาสาสมัครมาทำหน้าที่มีทั้งข้าราชการครูบำนาญอาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้บริหารสถานศึกษาต่างคนต่างมีศรัทธามาร่วมกันสอน ครูที่อาสาเข้ามาสอนต้องผ่านการคัดเลือกอย่างพิถีพิถันคุณสมบัติที่สำคัญคือต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี ครูประจำการที่จะสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนทั่วไปได้นั้นต้องจบปริญญาสาขาพระพุทธศาสนาหรือไม่ก็ต้องสอบได้ประกาศนียบัตรชั้นธรรมาจารย์

ประเทศศรีลังกาจะจัดให้มีการสอบเทียบความรู้ด้านพระพุทธศาสนาในระดับชาติเรียกว่า Dhamma Exam ทุกปีซึ่งพอเทียบได้กับการสอบธรรมศึกษาบ้านเราเยาวชนศรีลังกาจะพยายามสอบผ่านธรรมศึกษานี้ก่อนจบชั้นมัธยมปลายแต่ละปีมีเยาวชนศรีลังกาเข้าสอบธรรมศึกษานี้ประมาณ ๓ ล้านคน เมื่อสอบได้ธรรมศึกษาแล้วเยาวชนศรีลังกาสามารถเรียนเรื่องการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อสมัครสอบในระดับชาติในชั้นที่สูงขึ้นไป ใครที่สอบผ่านระดับนี้จะได้ประกาศนียบัตรธรรมาจารย์ ซึ่งเป็นใบรับรองว่าเขาสามารถเป็นครูสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนใดก็ได้ประกาศนียบัตร

ธรรมาจริยะเป็นเหมือนใบอนุญาต (Licence) สำหรับครูผู้ต้องการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียน
 พุทธศาสนาวินิจฉัยศรัทธาวิชาญาณประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีเพราะพิถีพิถันในการเลือกครูประจำ
 ที่ต้องจบปริญญาสาขาพระพุทธศาสนาหรือสอบได้ประกาศนียบัตรชั้นธรรมาจริยะ นอกจากนี้
 โรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยศรัทธาวิชาญาณยังได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาไว้ ๕ ข้อซึ่ง
 ง่ายต่อการประเมินผล ดังนี้

ข้อที่ ๑ ส่งเสริมให้เด็กทุกคนรักษาเบญจศีลหรือศีล ๕ ในชีวิตประจำวันและรักษา
 ศีล ๘ ในวันอุโบสถ

ข้อที่ ๒ อบรมเด็กให้เคารพพระสงฆ์ และกตัญญูต่อบิดามารดา

ข้อที่ ๓ ฝึกหัดเด็กให้กินอยู่อย่างเรียบง่ายแบบวิถีพุทธ

ข้อที่ ๔ สอนให้เด็กมีระเบียบวินัยและใฝ่เรียนธรรมะ

ข้อที่ ๕ สอนให้เด็กมีศรัทธาในพระพุทธศาสนารักชาติและภาษาของตน

การเรียนการสอนในห้องเรียนไม่ได้แบ่งเป็นห้องแบบมีผนังกันเด็กอยู่รวมกันในห้องโถง
 ใหญ่มีครูรับผิดชอบแบ่งกลุ่มกันสอนในชั้นต้น ชั้นกลาง ชั้นปลาย และชั้นสูง มีการแบ่งเด็กเป็นกลุ่ม
 ย่อยๆ ครูแต่ละคนก็รับผิดชอบสอนเด็กประมาณ ๑๐-๑๕ คน แต่ละกลุ่มเรียนอยู่ใกล้กันเด็กสนใจ
 เรียนโดยไม่รบกวนกันและมีสมาธิในการเรียนอย่างน่าศรัทธา แสดงว่าเขาฝึกเด็กให้มีระเบียบวินัยเป็น
 อย่างดีนอกจากนี้ ผู้บริหารโรงเรียนบอกว่าการประเมินพฤติกรรมการเรียนของเด็กแต่ละคนทุกภาค
 การศึกษา โดยครูจะต้องกรอกแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนทุกคน ตั้งแต่เริ่มเข้า
 โรงเรียนว่าเด็กมีเจตคติอย่างไรมีศรัทธาในพระศาสนาแค่ไหน และมีพฤติกรรมเป็นอย่างไรครูต้อง
 บันทึกโดยละเอียดจากนั้นฝ่ายวิจัยก็จะนำข้อมูลเหล่านี้ไปบันทึกเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์โรงเรียน
 สามารถตรวจสอบย้อนหลังไปว่าตลอดเวลา ๕ ปีที่ผ่านมาเด็กแต่ละคนมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปอย่างไร
 บ้างจากนั้นจะได้นำผลการวิจัยไปปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนโรงเรียนพุทธศาสนาวิน
 ิจฉัยศรัทธาวิชาญาณยังมีงานวิจัยเพื่อการพัฒนาที่เรียกว่า Research and Development คือ ทำวิจัย
 เพื่อพัฒนาหลักสูตรและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน นอกจากนี้สิ่งที่น่าสนใจก็คือ คณะครู
 โรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยศรัทธาวิชาญาณแบ่งเป็นกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มมีการประชุมประจำเดือนในใคร
 เกิดวันไหนก็เชิญเพื่อนครูไปเลี้ยงวันนั้นแล้วจัดประชุมประจำเดือนไปในตัวมีการนิมนต์พระสงฆ์มา
 เทศน์สอนธรรมะ ครูทุกคนต้องท่องบทสวดมนต์ได้เมื่อถามว่าทำไมโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย
 ศรัทธาวิชาญาณจึงเป็นที่นิยมของเด็กจำนวนมากก็ได้รับคำตอบว่าประการแรกเพราะโรงเรียนจัดการเรียน
 การสอนดีมีคุณภาพ ประการที่สองเพราะผู้ปกครองมีศรัทธาต่อพระสงฆ์วัดนี้จึงพาลูกหลานมาเข้า
 เรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยศรัทธา

เมื่อถึงวันพระ ๑๕ ค่ำ ซึ่งเป็นวันหยุดราชการของศรีลังกาคนศรีลังกาจะไปถือศีลอุโบสถที่
 วัดเฉพาะที่วัดศรัทธาวิชาญาณนี้มีคนมาถือศีลอุโบสถประจำทุกวันพระ ๑๕ ค่ำประมาณ ๑๒,๐๐๐ คนคน
 เหล่านี้มีศรัทธาในเจ้าอาวาสและคณะสงฆ์จึงส่งลูกหลานมาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย
 ศรัทธาวิชาญาณคณะสงฆ์ศรีลังกาถือเป็นภาระสำคัญร่วมกันที่จะต้องนำเยาวชนเข้ามาศึกษาพุทธธรรม
 ด้วยวิธีการหลากหลาย เช่น โรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยศรัทธา การจัดสอบธรรมศึกษาระดับชาติ วิธีการ
 เหล่านี้ช่วยปลูกฝังความศรัทธาที่มั่นคงในพระพุทธศาสนาแต่เยาว์วัยให้กับชาวศรีลังกาจึงไม่แปลกที่
 ชาวศรีลังกาทุกวันนี้รักและหวงแหนพระพุทธศาสนาอย่างยิ่งชีวิตศรีลังกาสามารถรักษาสืบทอด

พระพุทธศาสนามาได้จนบัดนี้ แม้ประเทศนี้จะเคยอยู่ภายใต้การปกครองของชาวต่างชาติต่างศาสนามานานหลายร้อยปีก็ตาม

สรุปได้ว่า โรงเรียนสอนพระพุทธศาสนาก่อตั้งขึ้นครั้งแรกที่ประเทศศรีลังกาโดยพันเอก เฮนรี สตีลอลคอตต์ (Henry Steel Olcott) ชาวอเมริกัน ซึ่งปรารถนาจะช่วยพุทธศาสนิกชนชาวลังกาต่อสู้กับนักเผยแพร่ศาสนาคริสต์และนโยบายเกี่ยวกับศาสนาของรัฐบาลอาณานิคมของอังกฤษ โดยจัดตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๘ เป็นช่วงระยะเวลาที่พระพุทธศาสนาในประเทศศรีลังกากำลังอยู่ในภาวะอันตรายอย่างยิ่งการจัดตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของประเทศศรีลังกามีวัตถุประสงค์สำคัญ ๒ ประการ คือ ๑) เพื่อฟื้นฟูพระพุทธศาสนา และ ๒) เพื่อต่อต้านนักเผยแพร่ศาสนาคริสต์ที่เข้ามาเผยแพร่ศาสนา โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นนี้มีลักษณะเป็นสถาบันอาสา คือ คณะครูและอาจารย์ทำงานโดยไม่มีค่าตอบแทนใดๆ มีทั้งฆราวาสและพระภิกษุ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและศาสนาซึ่งอยู่ภายใต้การดำเนินงานของสมาคมยุวพุทธิก (Young Men Buddhist Association หรือ Y.M.B.A.) ปัจจุบันโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศศรีลังกาเจริญแพร่หลายมาก มีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เกือบทุกหมู่บ้านและเกือบทุกวัดหลักสูตรที่ใช้เรียนมี ๔ ระดับ คือ ระดับชั้นต้น ชั้นกลาง ชั้นปลายและชั้นสูง วิชาที่เรียนประกอบด้วยพุทธประวัติ ธรรมะ ประวัติพุทธสาวก ประวัติพระพุทธศาสนา ลักษณะการเรียนการสอนเริ่มตั้งแต่ ๐๘.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. ทุกวันอาทิตย์ ส่วนวันธัมมสวณะ เด็กและเยาวชนจะนั่งขวหม่ขวถืดอกไม้รูปเทียนเพื่อมาสมาทานอุโบสถศีลกิจกรรมก่อนเข้าห้องเรียน คือ การสมาทานศีล ๕ กล่าวบูชาพระรัตนตรัย คาถาสรรเสริญพุทธคุณ สังฆคุณ

๒.๕.๒ ความเป็นมาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศไทย

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หรือในชื่อใหม่ว่า “ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” ได้เกิดขึ้นในประเทศไทย เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๐๑ โดยก่อตั้งครั้งแรกที่มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ วัดมหาธาตุฯ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพมหานคร โดยนำแบบอย่างการศึกษาพุทธศาสนาที่ประเทศศรีลังกาที่จัดการเรียนการสอนแก่เด็กและเยาวชนในวันอาทิตย์มาเป็นแนวทางการศึกษาพระพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชน ไทยเรา และก็ได้แพร่หลายขยายสาขาออกไปทั่วประเทศ

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่เกิดขึ้นในประเทศศรีลังกาและประเทศไทยนั้น มีปรารถนาเหตุที่แตกต่างกันของที่มาแต่มีความมุ่งหมายในแนวทางเดียวกัน คือ ต้องการให้เด็กและเยาวชนได้มีความใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา เรียนรู้หลักธรรมคำสอนแล้วนำไปประพฤติปฏิบัติ เมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ก็จะเป็นผู้ใหญ่ที่มีจริยธรรมและคุณธรรมเป็นแบบอย่างในสังคมกล่าวคือ ประเทศศรีลังกาได้ถูกปกครองโดยประเทศนักล่าอาณานิคมมานานหลายสิบปีพุทธศาสนาในประเทศศรีลังกา ก็ถูกเบียดเบียนจากนักปกครองชาวต่างชาติต่างศาสนาที่ต้องการให้ผู้คนของศรีลังกาหันไปนับถือศาสนาของพวกเขาว่าดีวามหรือพุทธสถานบางแห่งจะถูกพวกต่างชาติที่เข้ามาปกครองยึด ไปเป็นศาสนสถานของตนทำให้ชาวศรีลังกาที่หนักแน่นศรัทธาในพระพุทธศาสนาขมขื่นใจไม่น้อย ครั้นเมื่อประเทศศรีลังกาได้รับอิสรภาพแล้วก็มี การฟื้นฟูพระพุทธศาสนาเป็นการใหญ่จึงจัดให้มีโรงเรียนศึกษาพระพุทธศาสนาขึ้นในวันอาทิตย์ซึ่งเป็นวันหยุดเรียนของทางราชการให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษากันอย่างกว้างขวางทั่วประเทศทำให้สถานะของพระพุทธศาสนาในประเทศศรีลังกากลับมามีบทบาทในสังคมศรีลังกาอย่างสำคัญอีกครั้งซึ่งนับวันจะยิ่งมั่นคงแข็งแรงขึ้นตามลำดับ

สำหรับประเทศไทยที่ได้มีการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นก็โดยปรารภถึงเด็กและเยาวชนของชาติที่นับวันจะเห็นห่างพระพุทธศาสนามากขึ้นทุกที เพราะโรงเรียนที่เคยมีอยู่ในวัดวาอารามต่างๆ ก็ไปมีอยู่นอกวัด ทำให้เด็กห่างวัด การศึกษาแผนใหม่แม้ไม่ขัดแย้งกับคำสอนในพระพุทธศาสนาแต่ก็ไม่เกื้อกูลต่อพระศาสนา ถ้าครูผู้สอนไม่รู้จักนำธรรมะในพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ให้สอดคล้องกับวิชาการสมัยใหม่ อีกทั้งสังคมเมืองใหญ่ก็ล้วน มีสิ่งล่อลึงเร้าที่ทำให้เด็กและเยาวชนหันเหไปในทางผิดได้เสมอ และก็มีตัวอย่างที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นแก่เด็กและเยาวชนให้ เป็นข่าวปรากฏตามสื่อมวลชนอยู่ไม่น้อย ทำอย่างไรที่จะให้ เด็กและเยาวชนได้รู้ถึงคำสอนในพระพุทธศาสนา แล้วนำไป ประพฤติปฏิบัติ เป็นภูมิคุ้มกันให้พวกเขาก้าวพ้นห้วงเหวของความไม่ดีไม่งามต่างๆ ไปได้ จึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียน พุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของไทยเราตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ไม่ได้สอนเฉพาะเรื่องพระพุทธรูปเท่านั้น แต่ได้จัดให้มีการเรียนการสอนวิชาการต่างๆ เข้ามาเสริมด้วย เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ ดนตรี นาฏศิลป์ และวัฒนธรรมไทย เป็นต้น เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่มีใจรักในวิชาการเหล่านี้ได้เรียนรู้อย่างเต็มที่ และเกื้อกูลกับวิชาที่เด็ก เรียนในโรงเรียนประจำ^{๕๖}

จึงนับได้ว่า มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ให้กำเนิดโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งแรกของประเทศไทย ซึ่งมีสาเหตุการจัดตั้งแตกต่างจากโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศศรีลังกา และอาจสรุปได้ว่า การจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศไทยนั้น สืบเนื่องจากการพิจารณาเห็นว่า สภาพสังคมมีความเสื่อมทางศีลธรรมของเด็กและเยาวชนมากขึ้น การจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จึงได้วางวัตถุประสงค์ไว้ ๕ ประการ คือ ๑. เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักพระพุทธศาสนาตามสมควรแก่วัยของตน ๒. เพื่อปลูกฝังศีลธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน ๓. เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา ๔. เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จัก ๖. เพื่อเผยแพร่พระพุทธรูป ๕. เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา^{๕๗}

สำหรับวิชาที่สอนและการจัดชั้นเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้แก่วิชาธรรมะ วิชาพุทธประวัติ และการอบรมกิริยามารยาท เนื่องจากปีแรกจำนวนนักเรียนและครูย้งน้อยอยู่ มิได้มีการกำหนดชั้นเรียนแต่ให้นักเรียนทั้งหมดเรียนรวมกัน การดำเนินงานของโรงเรียนได้กำหนดหลักสูตร ภาษาอังกฤษภาคพระพุทธศาสนาสำหรับชั้นปลายและชั้นสูง โดยมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนได้ประโยชน์จากการเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น ใ้รู้จักศัพท์ภาษาอังกฤษสามารถอ่านหนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนาให้เข้าใจได้ ซึ่งในปัจจุบันโรงเรียนพุทธศาสนาแห่งอื่นก็ได้จัดให้เป็นวิชาเลือกที่สำคัญวิชาหนึ่ง โดยใช้แบบเรียนของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ต่อมา พ.ศ.๒๕๐๕ ได้ประกาศยกฐานะกิจการของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นเป็น “แผนกโรงเรียนพุทธศาสนา วันอาทิตย์” โรงเรียนได้มีการปรับปรุงกิจการเพื่อความก้าวหน้าตลอดเวลา ส่วนลักษณะการเรียน การสอนนั้นพระอาจารย์ผู้สอนเป็นพระเปรียญ ธรรมที่จบการศึกษาจาก มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและพระนิสิตปีที่ ๓-๔ ของมหาวิทาลัย วิธีสอนใช้ทั้งแบบบรรยาย อภิปรายซักถามปัญหาใช้อุปกรณ์การสอนเช่น ภาพนิ่ง ภาพยนตร์ ภาพเขียนและภาพถ่าย ส่วนการสอนอบรมจิตใจนักเรียนใช้การ

^{๕๖} ธมมจรรถ, หนังสือธรรมลีลา ฉบับที่ ๘๖, (มกราคม ๒๕๕๑), หน้า ๒๐.

^{๕๗} พระสิริสุทนต์ธรรมาภรณ์, มหาจุฬาฯ ในรอบศตวรรษ, “โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), หน้า ๑๖๕

บรรยายตามหลักสูตรฝึกปฏิบัติศาสนาพิธีกรรม รวมทั้งฝึกสมาธิด้วย ต่อมาปี พ.ศ.๒๕๑๒ ได้ยกฐานะโรงเรียนเทียบเท่ากองมีระเบียบการบริหารภายในเป็นของตนเอง และเป็นส่วนพิเศษสังกัดส.า. นักงานเลขานุการมีรูปแบบการบริหารในรูปของผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และมีคณะกรรมการบริหารเป็นผู้ควบคุมกิจการและดำเนินการ โดยแบ่งออกเป็น ๓ ฝ่าย คือ ฝ่ายธุรการฝ่ายเลขานุการ และฝ่ายวิชาการ การดำเนินงานประสบผลดีทำให้โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งแรกนี้เป็นแบบอย่างของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งอื่นๆ ที่เปิดขึ้นในระยะเวลาต่อมา^{๔๘}

๒.๕.๓ การจัดตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

จุดกำเนิดของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่เกิดขึ้นในประเทศศรีลังกาและประเทศไทยนั้นมีปรรวณเหตุที่แตกต่างกันของที่มาแต่มีความมุ่งหมายในแนวทางเดียวกัน คือต้องการให้เด็กและเยาวชนได้มีความใกล้ชิดกับพระพุทธรศาสนาเรียนรู้หลักธรรมคำสอนแล้วนำไปประพฤติ ปฏิบัติเมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ก็จะเป็นผู้ใหญ่ที่มีจริยธรรมและคุณธรรมเป็นแบบอย่างในสังคมสำหรับประเทศไทยที่ได้มีการจัดการศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นก็โดยปรรวณถึงเด็กและเยาวชนของชาติที่นับวันจะเห็นห่างพระพุทธรศาสนามากขึ้นทุกทีเพราะโรงเรียนที่เคยมีอยู่ในวัดวาอารามต่างๆ ก็ไปมีอยู่นอกวัดทำให้เด็กห่างวัดการศึกษาแผนใหม่แม้ไม่ขัดแย้งกับคำสอนในพระพุทธรศาสนาแต่ก็จะไม่เกื้อกูลต่อพระศาสนามาถ้าครูผู้สอนไม่รู้จักนำธรรมะในพระพุทธรศาสนาไปประยุกต์ให้สอดคล้องกับวิชาการสมัยใหม่อีกทั้งสังคมเมืองใหญ่ก็ล้วนมีสิ่งล่อลึงเร้าที่ทำให้เด็กและเยาวชนหันเหไปในทางผิดได้เสมอและก็มีตัวอย่างที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นแก่เด็กและเยาวชนให้เป็นข่าวปรากฏตามสื่อมวลชนอยู่ไม่น้อยทำอย่างไรที่จะให้เด็กและเยาวชนได้รู้ถึงคำสอนในพระพุทธรศาสนาแล้วนำไปประพฤติปฏิบัติเป็นภูมิคุ้มกันให้พวกเขาก้าวพ้นห้วงเหวของความไม่ดีไม่งามต่างๆ ไปได้จึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น

เมื่อประมาณปี พ.ศ.๒๕๙๖ - ๒๕๐๐ พระพิมลธรรม (อาจ อาสภมหาเถร) สังฆมนตรีว่าการองค์การปกครอง (สมัย พ.ร.บ. การปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๘๔) อธิบดีสงฆ์วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ องค์กรุติยสถานายกมหาวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ได้เดินทางไปดูกิจการพระพุทธรศาสนาที่ประเทศพม่าและประเทศศรีลังกาเห็นพระสงฆ์ในประเทศนั้นๆ จัดระบบการสอนศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนได้ผลดีมากและจัดการสอนเฉพาะวันอาทิตย์

เมื่อเดินทางกลับมาจึงได้ปรรวณถึงการสอนศีลธรรมของพระสงฆ์ในประเทศพม่าและประเทศศรีลังกาแก่เจ้าหน้าที่บริหารและพระนิสิตมหาวิทยาลัยและดำริว่า "โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์สมควรที่จะได้จัดให้มีขึ้นในประเทศไทยบ้างเพราะว่าเด็กและเยาวชนมีความสนใจในพระพุทธรศาสนาอยู่แล้วซึ่งจะให้เป็นการกำลังของพระพุทธรศาสนาต่อไปและยังเป็นการส่งเสริมในด้านการเผยแผ่พระพุทธรศาสนาอีกประการหนึ่งอีกทั้งเป็นการให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนได้ศึกษาและรู้จักหลักธรรมในพระพุทธรศาสนาได้ถูกต้องตามสมควรแก่วัยของตน"

ในสมัยนั้นแผนกธรรมวิจย (ปัจจุบันสำนักธรรมวิจย) มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้มีการบรรยายธรรมฝึกสมาธิให้แก่บุคคลทั่วไปในวันอาทิตย์ และวันธรรมสวนะเป็นประจำปรากฏว่ามี

^{๔๘} ดวงเดือน พิศาลบุตร, โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์และศูนย์ศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ และโรงเรียนวันอาทิตย์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิ่งมงคลการพิมพ์, ๒๕๑๐), หน้า ๖-๘

ข้าราชการพ่อค้าประชาชนทั่วไปได้มาสนใจฟังและฝึกสมาธิเป็นจำนวนมากบรรดาบุคคลเหล่านั้นได้นำบุตรหลานของตนมาด้วย พระเจ้าหน้าทีและพระนิสิตของมหาวิทยาลัยได้นำเด็กเหล่านั้นซึ่งพากันมาวิ่งเล่นบริเวณลานอโศกวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์มาเล่นนิทานให้ฟังบ้างสอนธรรมะบ้าง เด็กเหล่านั้นมีความสนใจมากประกอบกับขณะนั้นโรงเรียนและมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดได้อาราธนาพระเจ้าหน้าทีและพระนิสิตของมหาวิทยาลัยไปสอนธรรมะและอบรมศีลธรรมแก่นักเรียนและนักศึกษาเป็นประจำจนกระทั่งปัจจุบันทำให้เด็กและเยาวชนมีความสนใจพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้นพระเจ้าหน้าทีและพระนิสิตของมหาวิทยาลัยจึงได้เสนออนุมัติต่อทางมหาวิทยาลัยเพื่อเปิดสอนโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยขึ้นเมื่อทางมหาวิทยาลัยได้อนุมัติให้เปิดสอนได้โรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เปิดทำการสอนขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๐๑ ซึ่งเป็นโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยแห่งแรกในประเทศไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่อแผนกธรรมวิจัยโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การศึกษาอบรมศีลธรรมแก่กุลบุตรกุลธิดาให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้ประกาศตั้งแผนกหนึ่งต่างหากต่อมามีประกาศมหาวิทยาลัยกำหนดฐานะให้เป็นโรงเรียนมีระบบการบริหารงานเป็นของตนเอง ปัจจุบันสังกัดสำนักงานอธิการบดีทุกปีการศึกษาจำนวนนักเรียนนักศึกษาเพิ่มขึ้นตามลำดับ

ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนนั้นมีท่านพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) เป็นผู้ร่างหลักสูตรขึ้นตั้งแต่ครั้งที่ท่านยังจำวัดอยู่ที่วัดมหาธาตุฯ และหลักสูตรนี้ก็ได้รับเริ่มใช้ตั้งแต่เริ่มต้นและใช้มาจนถึงปัจจุบันนี้โดยไม่มีเปลี่ยนแปลงซึ่งวิชาหลักที่สอนคือธรรมะ พุทธประวัติ สมาธิกรรมฐาน นอกจากนี้ก็มีกิจกรรมเสริมในภาคบ่ายเพื่อให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความชอบ อาทิ ดนตรีไทย นาฏศิลป์ ภาษาจีน ภาษาฝรั่งเศส เป็นต้น ซึ่งจะมีการวัดผลโดยตัดเกรดมาตั้งแต่เริ่มทำการสอน โดยมีประกาศมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับที่ ๑๒/๒๕๐๖ เรื่อง ระเบียบว่าด้วยสิทธิผู้รับประกาศนียบัตรได้ดังนี้^{๕๙}

๑. คุณสมบัติของนักเรียนชั้นต้น

๑) เรียนครบตามหลักสูตร ๔ ปี โดยมีเวลาเรียนชั้นหนึ่งๆ ในปีหนึ่งๆ ไม่น้อยกว่า ๒๐ อาทิตย์ รวมทั้งอาทิตย์ที่มีกิจกรรมด้วยและต้องสอบไล่ได้ทุกชั้นของชั้นนี้ตามประกาศของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือ

๒) ต้องเรียนจบหลักสูตรชั้นปีที่ ๓-๔ โดยมีเวลาเรียนชั้นหนึ่งๆ ไม่น้อยกว่า ๓๐ อาทิตย์รวมทั้งอาทิตย์ที่มีกิจกรรมด้วยและต้องสอบไล่ได้ทั้งสองชั้นตามประกาศของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือ

๓) ต้องมีเวลาเรียนชั้นปีที่ ๔ รวมกันไม่น้อยกว่า ๖๐ อาทิตย์ และต้องสอบไล่ได้ทั้งสองชั้นตามประกาศของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{๕๙} พระสิริสุทัศน์ธรรมาภรณ์ (สุพจน์ วิจิตรโต), มหาจุฬาฯ ในรอบศตวรรษ, “โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), หน้า ๑๘๐.

๒. คุณสมบัตินักเรียนชั้นกลาง

๑) เรียนครบตามหลักสูตร ๓ ปี โดยมีเวลาเรียนชั้นหนึ่งๆ ในปีหนึ่งๆ ไม่น้อยกว่า ๒๕ อาทิตย์รวมทั้งอาทิตย์ที่มีกิจกรรมด้วยและต้องสอบไล่ได้ทุกชั้นของชั้นนี้ตามประกาศของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือ

๒) ต้องเรียนจบหลักสูตรชั้นปีที่ ๒-๓ โดยมีเวลาเรียนชั้นหนึ่งๆ ไม่น้อยกว่า ๓๐ อาทิตย์รวมทั้งอาทิตย์ที่มีกิจกรรมด้วยและต้องสอบไล่ได้ทั้งสองชั้นตามประกาศของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือ

๓) ต้องมีเวลาเรียนชั้นปีที่ ๒-๓ รวมกันไม่น้อยกว่า ๖๐ อาทิตย์ และต้องสอบไล่ได้ทั้งสองชั้นตามประกาศของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. คุณสมบัตินักเรียนชั้นปลาย

๑) เรียนครบตามหลักสูตร ๓ ปี โดยมีเวลาเรียนชั้นหนึ่งๆ ในปีหนึ่งๆ ไม่น้อยกว่า ๒๕ อาทิตย์ รวมทั้งอาทิตย์ที่มีกิจกรรมด้วย และต้องสอบไล่ได้ทุกชั้นของชั้นนี้ตามประกาศของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือ

๒) ต้องเรียนจบหลักสูตรชั้นปีที่ ๒-๓ โดยมีเวลาเรียนชั้นหนึ่งๆ ไม่น้อยกว่า ๓๐ อาทิตย์รวมทั้งอาทิตย์ที่มีกิจกรรมด้วย และต้องสอบไล่ได้ทั้งสองชั้นตามประกาศของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือ

๓) ต้องมีเวลาเรียนชั้นปีที่ ๒-๓ รวมกันไม่น้อยกว่า ๖๐ อาทิตย์ และต้องสอบไล่ได้ทั้งสองชั้นตามประกาศของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔. คุณสมบัตินักเรียนชั้นสูง

๑) เรียนครบตามหลักสูตร ๒ ปี โดยมีเวลาเรียนชั้นหนึ่งๆ ในปีหนึ่งๆ ไม่น้อยกว่า ๓๐ อาทิตย์ รวมทั้งอาทิตย์ที่มีกิจกรรมด้วยและต้องสอบไล่ได้ทุกชั้นของชั้นนี้ตามประกาศของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือ

๒) ต้องมีเวลาเรียนชั้นทั้งสองรวมกันไม่น้อยกว่า ๖๐ อาทิตย์ และต้องสอบไล่ได้ทั้งสองชั้นตามประกาศของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวัดมหาธาตุกรุงเทพมหานครเปิดการเรียนการสอน วิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่เด็กและเยาวชนตั้งแต่ระดับอนุบาล (อ.๑-๓) - ประถมศึกษา (ป.๑-๖) - มัธยมศึกษา (ม.๑-๖) อุดมศึกษา (จบ.ม.๖-ปริญญา)และอบรมธรรมศึกษาเป็นแห่งแรกในประเทศไทยถึงปัจจุบันในส่วนโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วังน้อย ออยุธยา ได้ดำเนินการบริหารจัดการตามแบบของโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ ดังนี้

วิสัยทัศน์ ศึกษาปฏิบัติ ยึดหลักไตรสิกขา มีศีล สมาธิ ปัญญาเป็นแกน

คติธรรม

เสียสละ สามัคคี มีวินัย ไม่เห็นแก่ตัว

ปณิธาน ให้การศึกษาวิชาการด้านพระพุทธศาสนา อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย และเป็นศูนย์กลาง เผยแผ่แก่เด็กและเยาวชน

พันธกิจ บริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่เด็ก เยาวชนและประชาชนทั่วไป และทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมไทย

อุดมการณ์ของโรงเรียน มารยาทดี มีระเบียบวินัย ใส่ใจศึกษาธรรม นำไปปฏิบัติ โดยชอบ ประกอบด้วยความขยันหมั่นพิจารณาใจกาย ขวนขวายสร้างความเจริญ เพลิดเพลินในการปฏิบัติ

๒.๕.๔ รูปแบบและหลักการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

กรมการศาสนาจะเข้ามาจัดวางหลักสูตรเพื่อใช้ในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์หรือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในปัจจุบันให้เป็นรูปแบบเดียวกันทั่วประเทศมี ๒ รูปแบบ คือ ๑) หลักสูตรของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ และ ๒) หลักสูตรของมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดบวรนิเวศ ซึ่งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งอื่นๆ ได้นำไปใช้และปรับปรุงให้เข้ากับสภาพของวัดของตนเอง เมื่อกรมการศาสนาเข้ามาให้การอุปถัมภ์แก่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของวัดต่างๆ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ จึงได้กำหนดหลักการและรูปแบบ ตลอดจนรูปแบบต่างๆ เพื่อให้โรงเรียนประเภทนี้มีมาตรฐานเดียวกัน และจากการประชุมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั่วประเทศ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ กรมการศาสนาได้เสนอโครงการสนับสนุนส่งเสริมต่อรัฐบาล และได้ตั้งงบประมาณอุดหนุนการทำงานเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันนี้ และในปีเดียวกันนี้ที่ประชุมมีความเห็นว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั่วประเทศควรมีหลักสูตรเดียวกัน ดังนั้นกรมการศาสนาจึงได้จัดทำหลักสูตรฉบับกรมการศาสนาขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒ และในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ ได้มีมติเปลี่ยนชื่อจากคำว่า “โรงเรียน” มาเป็น “ศูนย์” เพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบราชการมาจนทุกวันนี้ ทำให้โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีหลักสูตรกลางที่มีรูปแบบเดียวกันทั่วประเทศ เนื้อหาส่วนใหญ่ในวิชาที่สอนประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับพุทธประวัติ ศาสนพิธีปฏิบัติ วัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น สำหรับวิชาศาสนพิธียังไม่ได้มีการจัดทำหลักสูตร จึงใช้หนังสือศาสนพิธีฉบับกรมการศาสนาซึ่งได้รวบรวมเกี่ยวกับพิธีต่างๆ ทางพุทธศาสนาทั้งของทางราชการและประชาชนทั่วไป เวลาเรียนและการทำการสอนปีการศึกษาหนึ่งต้องมีเวลาสอน ไม่น้อยกว่า ๑๒๐ ชั่วโมง หรือ ๓๐ วัน อาทิตย์ละไม่ว่ากว่า ๔ ชั่วโมง

ซึ่งหลักสูตรและการเรียนการสอนดังกล่าวนี้ ในด้านการบริหารจัดการโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ กรมการศาสนาได้ออกระเบียบว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยกำหนดให้มีแนวการจัดตั้งและดำเนินการจัดชั้นเรียนและหลักสูตรการเรียนการสอน และการประเมินผลการศึกษาเพื่อให้ถือปฏิบัติเป็นลักษณะเดียวกัน และได้ประกาศตั้งสำนักบริหารการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทยขึ้น ให้มีสำนักงานตั้งอยู่ที่อาคารเฉลิมพระเกียรติ ส.ว. ณ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดอนงคาราม เขตคลองสาน โดย แต่งตั้งให้พระปริยัติกิจโกศล ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอนงคาราม เป็นเลขาธิการ พระมหาบัว ปิยวงฺโณ เป็นเลขานุการ และตั้งศูนย์หนจำนวน ๔ แห่ง คือ

๑. ศูนย์หนกลาง ตั้งอยู่ที่วัดประยุรวงศาวาส เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
๒. ศูนย์หนเหนือ ตั้งอยู่ที่วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร อ.เมือง จ.จังหวัดเชียงใหม่
๓. ศูนย์หนตะวันออก ตั้งอยู่ที่วัดมหาวนาราม อ.เมือง จ.จังหวัดอุบลราชธานี
๔. ศูนย์หนใต้ ตั้งอยู่ที่วัดแจ้ง อ.เมือง จ.จังหวัดนครศรีธรรมราช

ในปี พ.ศ.๒๕๓๕ กรมการศาสนาได้ประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทยขึ้นโดยมีสมเด็จพระพุทธปาตโร (เกี่ยว อุปเสนเถระ) เป็น ประธานพระปริยัติกิจโกศลเป็นเลขาธิการและมีผู้ทรงคุณวุฒิอีกจำนวน ๓๐ คน เป็นกรรมการ ๑๐

ต่อมา ในปี พ.ศ.๒๕๔๗ กรมการศาสนาได้ออกระเบียบว่าด้วย ศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในความอุปถัมภ์ของกรมการศาสนา โดยให้ยกเลิกระเบียบเก่าทั้งหมดและ ประกาศใช้เมื่อ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๗ เพื่อใช้เป็นแนวเดียวกันทั่วประเทศ มีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

๑. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ พ.ศ. ๒๕๔๗”

๒. การจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จะต้องมีคณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ มีกรรมการไม่น้อยกว่า ๕ คน มีเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการอย่างละ ๑ คน และต้องมีสถานที่เรียนมีครูผู้สอนในอัตราจำนวนนักเรียน ๔๐ คน ต่อ ครูผู้สอน ๑ รูป/คน การขอจดทะเบียนสำหรับกรุงเทพมหานครให้ยื่นคำขอทะเบียนต่ออธิบดีกรมการศาสนา โดยผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะเขตและผู้อำนวยการเขต ส่วนภูมิภาคยื่นคำขอจดทะเบียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัดโดยผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอและเจ้าคณะจังหวัด โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเป็นนายทะเบียน และเมื่อจดทะเบียนแล้วให้รายงานไปยัง กรมการศาสนา

๓. การจัดชั้นเรียนและหลักสูตรการสอน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กรมการศาสนา กำหนดแบ่งเป็น ๔ ชั้น คือ ชั้นเตรียมเป็นนักเรียนระดับประถม ๑-๒-๓ ชั้น ชั้นต้นเป็นนักเรียน ระดับประถม ๔-๕-๖ ชั้นกลางเป็นนักเรียนมัธยม ๑-๒-๓ และชั้นสูงเป็นนักเรียนระดับมัธยม ๔-๕-๖ และมีหลักสูตรการสอนที่เป็นวิชาบังคับ ๓ วิชา ได้แก่ วิชาธรรม วิชาประวัติพระพุทธศาสนา วิชา ศาสนปฏิบัติ และวิชาเลือกอีก ๑ วิชา ตามความเหมาะสมและให้มีการพัฒนาปรับปรุงองค์ประกอบ การสอนและกิจกรรมการให้เกื้อหนุนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการสอน

๔. การประเมินผลการศึกษา ให้มีเวลาสอนสำหรับวิชาบังคับสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า ๓ ชั่วโมง รวมเวลาตลอดทั้งปีการศึกษาไม่น้อยกว่า ๑๒๐ ชั่วโมง การประเมินผลประจำปีตัดสินเป็น รายวิชา โดยวิธีสอบทั้งข้อเขียนและปฏิบัติ

๕. กรมการศาสนาจะพิจารณาให้การอุปถัมภ์และสนับสนุนการดำเนินงานในด้าน ต่างๆ ที่เห็นสมควรตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

- ๑) การบริหารงานส่วนกลาง
- ๒) การบริหารงานระดับศูนย์กลาง
- ๓) การจัดกิจกรรมพิเศษ

๔) การดำเนินงานทั่วไปและให้ทุกศูนย์รายงานผลการดำเนินงานประจำปีทุกสิ้น

ปีการศึกษา^{๖๐}

^{๖๐} กรมการศาสนา, ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. ๒๕๔๗, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๗), หน้า ๑ - ๕.

รูปแบบการบริหารจัดการงานของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ในช่วงแรกนั้นยังไม่มีระเบียบชัดเจนมากนัก ดังนั้นโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ จึงมีการบริหารจัดการตามมีตามเกิดงบประมาณรายได้ส่วนหนึ่ง แม้จะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมการศาสนาแต่ก็มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการทำให้ทางวัดต้องตั้งงบประมาณรายได้ของวัดส่วนหนึ่งสนับสนุน และอีกส่วนหนึ่งก็เป็นงบประมาณรายได้จากการบริจาค เนื่องจากการบริการสาธารณะ จึงไม่มีการเก็บค่าเล่าเรียนจากผู้ปกครอง โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์แต่ละแห่ง ส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำวัดใดมีบุคลากรดีมีทุนดีก็ทำได้ดีมั่นคงถาวร วัดใดขาดบุคลากร ขาดทุนทรัพย์วัดนั้นก็ดำเนินไปอย่างยากลำบาก ด้านการสอนของพระอาจารย์หรือครูผู้สอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา นั้น มีปัญหาอยู่บ้างเนื่องจากผู้สอนส่วนใหญ่เป็นพระแม้จะมีความรู้ด้านศาสนาเป็นอย่างดี แต่ก็ขาดความชำนาญในการสอนตามวิทยาการแผนใหม่ โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ในแต่ละปี จะมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร โดยเฉพาะครูใหญ่เป็นประจำทุกปีทำให้การบริหารจัดการศึกษาขาดแนวทางในการพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้าเพราะมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนผู้บริหารและขาดการวางยุทธศาสตร์ของศูนย์ฯ ทำให้การบริหารจัดการเป็นการดำเนินการให้สำเร็จจลุล่วงผ่านไปเป็นปี ๆ เท่านั้น ตลอดถึงครูผู้สอนที่มีจำนวนไม่แน่นอนนักเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นพระนิสิตที่กำลังอยู่ในช่วงศึกษาเล่าเรียนและมีงานหน้าที่อื่นๆ ภายในวัดหลายตำแหน่งทำให้ไม่มีเวลาทำการสอนอย่างเต็มที่^{๖๑}

อีกประเด็นหนึ่ง ก็คือ กิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ แม้จะเป็นการศึกษาทางด้านหลักธรรมและศาสนาเป็นหลัก แต่การเรียนการสอนส่วนใหญ่ก็ไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะทางด้านวิชาการอย่างเดียวเพราะนักเรียนส่วนใหญ่ได้ศึกษาวิชาศาสนา และศีลธรรมในโรงเรียนตามปกติอยู่แล้วย่อมเกิดความเบื่อหน่าย ดังนั้นจึงได้มีการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีความสนุกสนาน เด็กมีส่วนร่วมและแสดงออก โดยแฝงความรู้ศีลธรรมในกิจกรรมเหล่านั้นแต่อย่างไรก็ตามเทคนิคการสอนของบุคลากรยังขาดทักษะและประสบการณ์อยู่มาก เนื่องจากผู้สอนส่วนใหญ่ยังมีสภาพเป็นพระนิสิตของมหาวิทยาลัยและสื่อการสอนก็ยังคงมีความขาดแคลนรวมไปถึงการผลิตสื่อการสอนที่จะกระตุ้นการเรียนรู้และความสนใจของผู้เรียนให้มากขึ้น ทำให้ในช่วงท้ายๆ ของการเรียนการสอน ผู้เรียนเกือบครึ่งหนึ่งได้ขาดหายและหยุดเรียนไปที่ผ่านมา โรงเรียนฯ เคยมีโครงการจัดผู้สอนไปสอนตามโรงเรียนต่างๆ ในเขตอำเภอใกล้เคียงซึ่งก็ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดีในด้านจำนวนนักเรียนแต่เนื่องจากต้องมีค่าใช้จ่ายมากในการเดินทางจึงทำให้ยุบเลิกโครงการนั้น และได้มุ่งเน้นการสอนภายในโรงเรียนฯ อย่างเดียว ซึ่งทำให้มีจำนวนนักเรียนลดลงและมีจำนวนไม่ใคร่แน่นอนในแต่ละปีการวัดผลและการประเมินผลโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์มีระบบการสอนและการวัดผลเช่นเดียวกับโรงเรียนทั่วไป การวัดผลและการศึกษาที่ปฏิบัติอยู่ในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ มี ๒ อย่าง คือ ๑) การวัดความรู้ความเข้าใจ และ ๒) การวัดที่แสดงออกมาทางพฤติกรรม การวัดความรู้ความเข้าใจที่ใช้กันอยู่ทั่วไป ได้แก่ การใช้ข้อสอบแบบต่างๆ ทั้งปรนัยและอัตนัย โดยมีวัตถุประสงค์จะทราบถึงความรู้ความเข้าใจในบทเรียนและเป็นแบบที่ใช้กันมากที่สุดโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ ส่วนการวัดผลด้านการแสดงออกทางพฤติกรรมนั้น เป็นสิ่ง

^{๖๑} พระปริยัติกิจโกศล (чим อิศรมโม), รูปแบบการจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัดอาทิตย์, (ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัดอาทิตย์วัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๗), หน้า ๓ - ๕.

ที่ทางโรงเรียนจะติดตามพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในระหว่างเรียนและหลังเลิกเรียน แต่ส่วนใหญ่เป็นการประเมินของผู้สอนในระหว่างเรียนเป็นหลักซึ่งการวัดผลทางด้านนี้จัดเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ซึ่งทางโรงเรียนได้ใช้วิธีการหลายอย่างในการจูงใจให้นักเรียนประพฤติดี เช่น การชี้ให้เห็นตัวอย่างที่ดี การทำแบบอย่างที่ดี และการยกย่องชมเชยผู้ที่มีความประพฤติดีให้ปรากฏเหล่านี้เป็นต้น^{๖๒}

กรมการศาสนาได้ปรับปรุงการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสามารถนำหลักธรรมไปพัฒนาให้เป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมและมีคุณภาพของสังคมและเพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในความอุปถัมภ์ของกรมการศาสนาเกิดผลสัมฤทธิ์เป็นไปตามเป้าหมายและเหมาะสมยิ่งขึ้นกรมการศาสนาจึงได้มีระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. ๒๕๕๐” ดังต่อไปนี้^{๖๓}

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ พ.ศ. ๒๕๕๐”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ฉบับวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๐ บรรดาระเบียบ ข้อบังคับและคำสั่งอื่นใดที่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้ “ศูนย์ ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” หมายความว่า หน่วยการเรียนรู้การเผยแผ่อบรมปลูกฝังศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา และวัฒนธรรมไทยอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน ที่ได้จัดตั้งขึ้นตามระเบียบนี้ มีชื่อย่อว่า “ศพอ.” “คณะกรรมการบริหาร” หมายความว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ “ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ “ครูผู้สอน” หมายความว่า ผู้ทำหน้าที่ครู หรืออาจารย์ที่ทำการสอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และครูพระสอนศีลธรรม “ผู้เรียน” หมายความว่า ผู้ที่ศึกษาเล่าเรียนอยู่ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ข้อ ๕ ให้อธิบดีกรมการศาสนาเป็นผู้รักษาการตามระเบียบและให้มีอำนาจตีความและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติรวมทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมแบบรายงานตามระเบียบนี้

หมวด ๑ การจัดตั้งและดำเนินการ

ข้อ ๖ ให้สำนักงานบริหารการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางประสานนโยบาย แผนงานและสร้างสรรค์ความร่วมมือด้านวิชาการ การเรียนรู้การเผยแผ่การอบรมปลูกฝังศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาสนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์และการดำเนินกิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในภารกิจของ

^{๖๒} พระมหาณรงค์ จิตตโสภโณ, การวัดผลการศึกษาในกรมการศาสนา, เอกสารเกี่ยวกับการสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่วราขอาณัติประจำปี ๒๕๒๓, (กรุงเทพมหานคร : กองศาสนศึกษา , ๒๕๒๓), หน้า ๓๒

^{๖๓} สำนักพัฒนาคุณภาพจริยธรรม, แนวทางดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ปีงบประมาณ ๒๕๕๕, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๕), หน้า ๖๙.

กรมการศาสนาการตั้งสำนักงานบริหารการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทยและการตั้งสำนักงานศูนย์กลางระดับหน และคณะกรรมการบริหารการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทยให้เป็นไปตามประกาศกรมการศาสนา

ข้อ ๗ การจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ให้จัดตั้งที่วัด มูลนิธิ สมาคม สถานศึกษาหรือหน่วยงานของรัฐซึ่งมีสถานที่ตั้งอยู่ใกล้บริเวณบ้านหรือชุมชนโดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑. เป็นศูนย์การเรียนรู้ การเผยแพร่ อบรม ปลุกฝังศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน

๒. มีคณะกรรมการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๓. มีครูผู้สอนเพียงพอกับจำนวนนักเรียนในอัตราครูผู้สอน ๑ รูป/คน ต่อนักเรียนไม่เกิน ๓๕ คน

๔. มีสถานที่เรียนเหมาะสมและเพียงพอกับจำนวนนักเรียน

ข้อ ๘ ให้มีคณะกรรมการบริหารคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” ประกอบด้วย ผู้อำนวยการศูนย์ เป็นประธาน รองผู้อำนวยการศูนย์ จำนวน ๒ รูป/คน เป็นรองประธาน กรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่น้อยกว่า ๕ รูป/คน เลขานุการ และจะมีผู้ช่วยเลขานุการด้วยหรือไม่ก็ได้ โดยการแต่งตั้งของผู้อำนวยการศูนย์

ข้อ ๙ คณะกรรมการบริหาร มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำ และควบคุมดูแลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในด้านต่างๆ คือ

๑. วิชาการ

๒. บุคลากร

๓. งบประมาณ

๔. บริหารงานทั่วไป

ข้อ ๑๐ การประชุมของคณะกรรมการบริหารศูนย์ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดจึงเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานปฏิบัติหน้าที่แทนถ้าประธานกรรมการและรองประธานไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุมการวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ ๑๑ การประชุมของคณะกรรมการบริหารศูนย์ให้เป็นไปตามข้อบังคับของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และจะต้องมีการประชุมอย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง ทุกระยะ ๖ เดือน

ข้อ ๑๒ คณะกรรมการบริหารจะแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการบริหารศูนย์มอบหมายก็ได้ และให้นำความในข้อ ๑๓ และ ๑๔ มาบังคับใช้โดยอนุโลม

ข้อ ๑๓ คณะกรรมการบริหารศูนย์อยู่ในตำแหน่งคราวละ ๔ ปี และจะพ้นจากตำแหน่งในกรณี ดังนี้

๑. มรณภาพ หรือถึงแก่กรรม

๒. พ้นจากความเป็นภิกษุ

๓. ลาออก
๔. เป็นบุคคลล้มละลาย
๕. เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
๖. คณะกรรมการบริหารศุนย์มีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

ข้อ ๑๔ ในกรณีที่กรรมการบริหารศุนย์ว่างลงตามข้อ ๑๓ ให้ผู้อำนวยการศุนย์แต่งตั้งกรรมการบริหารศุนย์แทนตำแหน่งที่ว่างลงและให้ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ที่ตนแทน

ข้อ ๑๕ ผู้อำนวยการศุนย์อาจตั้งที่ปรึกษา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารศุนย์มีหน้าที่ให้คำแนะนำในการดำเนินงานของศุนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ข้อ ๑๖ ผู้อำนวยการศุนย์ มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

๑. บริหารงานของศุนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้เป็นไปตามนโยบายวัตถุประสงค์และระเบียบของกรรมการศาสนา

๒. บรรจุ แต่งตั้ง ถอดถอน ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่ รวมทั้งดำเนินการบริหารงานบุคคลตามข้อบังคับของศุนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

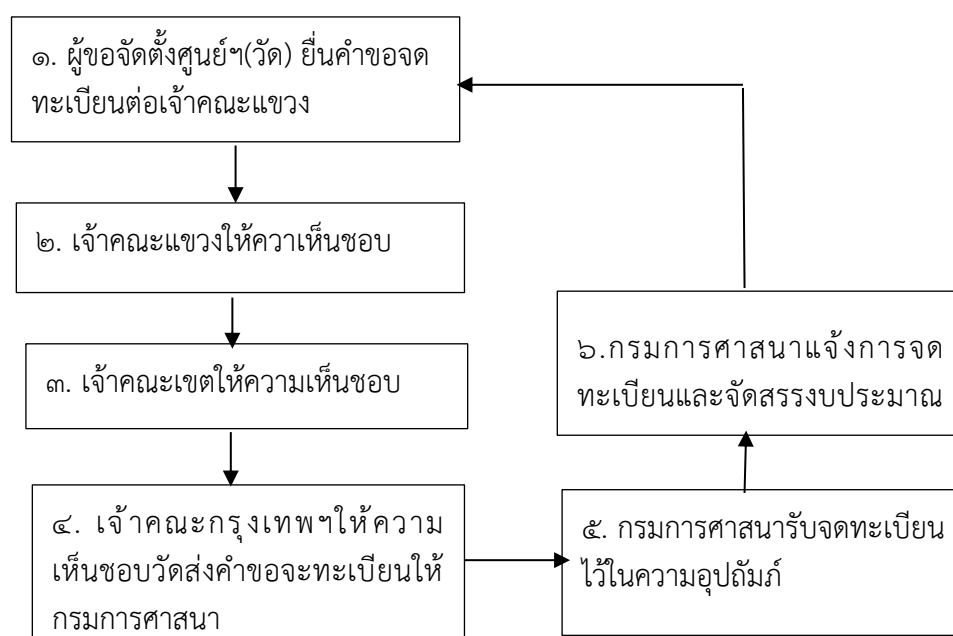
ข้อ ๑๗ ให้วัดมูลนิธิ สมาคม สถานศึกษา หน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานเอกชน ที่มีความประสงค์จะขอจัดตั้งศุนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ยื่น คำขอจดทะเบียนตามแบบคำขอจดทะเบียนท้ายระเบียบนี้ในกรุงเทพมหานครให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อกรรมการศาสนาโดยได้รับความเห็นชอบจากเจ้าคณะแขวงเจ้าคณะเขตและเจ้าคณะจังหวัดในส่วนภูมิภาคให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัดโดยได้รับความเห็นชอบของเจ้าคณะตำบลเจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัดโดยให้วัฒนธรรมจังหวัดเป็นนายทะเบียนและ เมื่อจดทะเบียนแล้วให้รายงานไปยังกรรมการศาสนาขั้นตอนการดำเนินงานและการจัดตั้งศุนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในการจัดตั้งศุนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้นต้องดำเนินการในนามของวัดมูลนิธิ สมาคม สถานศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐและจะต้องมีคณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วย ผู้อำนวยการศุนย์ฯ เป็นประธาน รองผู้อำนวยการศุนย์ฯ จำนวน ๒ รูป/คน เป็นรองประธาน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า ๕ รูป/คน เป็นเลขานุการมีนักเรียน จำนวนไม่น้อยกว่า ๓๕ คน ขึ้นไป มีครูผู้สอนจำนวน ๑ รูป/คน ต่อนักเรียน ๓๕ คนและมีสถานที่เรียนเหมาะสมเพียงพอกับ จำนวนนักเรียนในการขอจดทะเบียนนั้นสำหรับในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อกรรมการศาสนาโดยเสนอความเห็นชอบของเจ้าคณะแขวงเจ้าคณะเขตและผู้อำนวยการเขตในส่วนภูมิภาคให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัดโดยเสนอผ่านการเห็นชอบของเจ้าคณะตำบลเจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอและเจ้าคณะจังหวัดแล้วส่งไปยังสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เพื่อดำเนินการพิจารณารับจดทะเบียนขึ้นเป็นศุนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในความอุปถัมภ์ของกรรมการศาสนาและสนับสนุนด้านงบประมาณในปีต่อไป

การจัดตั้งศุนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้น มี ๓ รูปแบบ คือ

๑. ศุนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในวัด เป็นการจัดการศึกษาภายในวัด เพื่อให้เด็กและเยาวชนเข้ามารู้จักวัดศึกษาธรรมะกับพระสงฆ์โดยใช้อาคารสถานที่ของวัดศาลา เอนกประสงค์หรือโรงเรียนพระปริยัติธรรม เป็นต้น

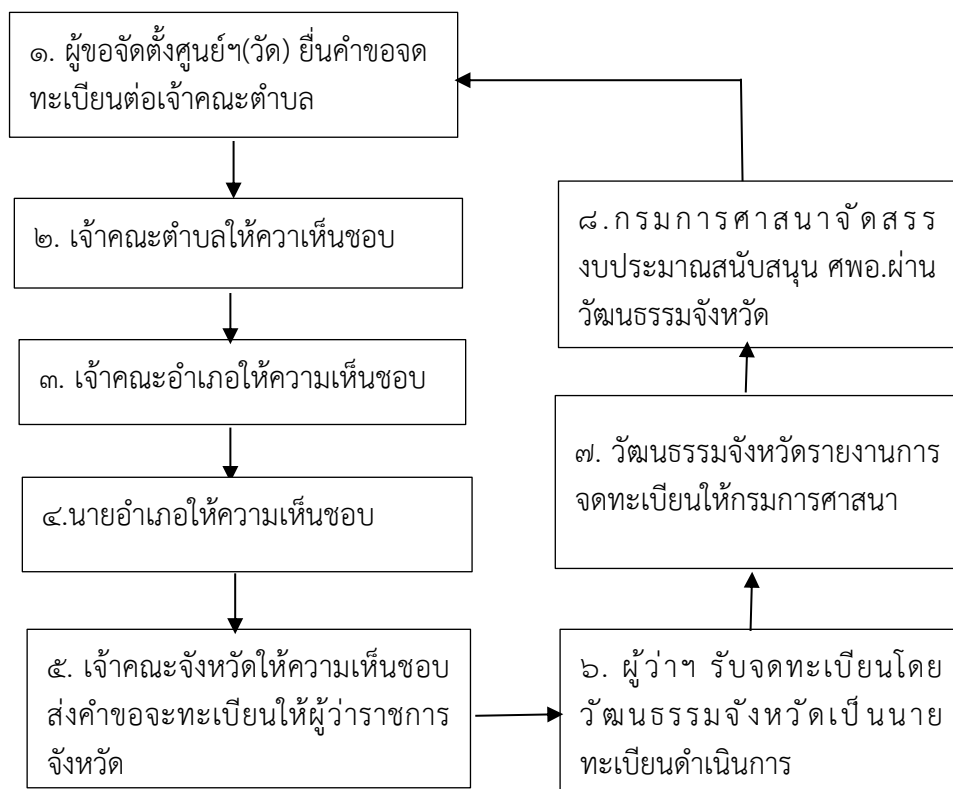
๒. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในสถานศึกษาและหน่วยงานของรัฐ คือ เป็นการจัดตั้งโดยสถานศึกษา มูลนิธิสมาคม หน่วยงานของรัฐคือ เรือนจำและหน่วยงานทหารในกอง อนุศาสนาจารย์ เป็นการดำเนินงานสงเคราะห์ร่วมกันระหว่างพระสงฆ์กับครูอาจารย์ในสถานศึกษา หรือบุคลากรในมูลนิธิ สมาคม โดยบางศูนย์ฯ ผู้บริหารสถานศึกษานั้นได้อาราธนาพระภิกษุเป็น ผู้อำนวยการ

๓. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาในเชิงรุก เป็นการดำเนินการของพระภิกษุสงฆ์ภายใน วัดใดวัดหนึ่งที่มีข้อจำกัด ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในวัดได้จึงเข้าสอนในสถานศึกษาในนาม ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขั้นตอนการจดทะเบียนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ใน กรุงเทพมหานครให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อกรมการศาสนาโดยเสนอผ่านความเห็นชอบจากเจ้าคณะ แขวงเจ้าคณะเขตและเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร ดังนี้

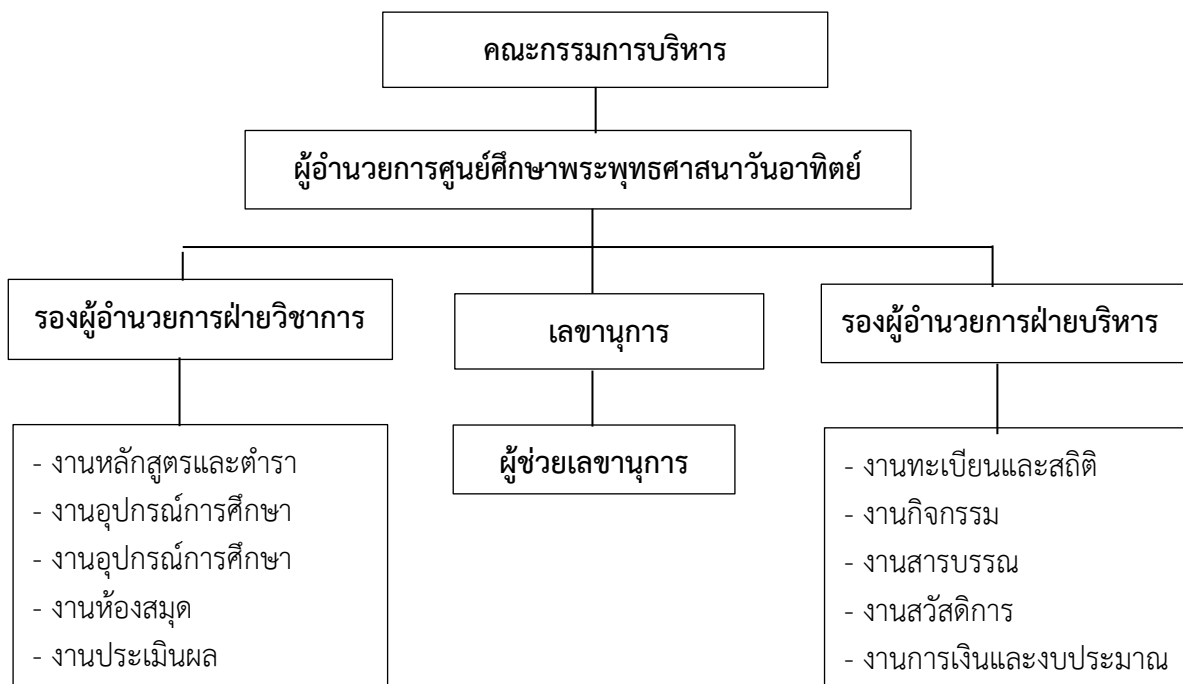
แผนภาพที่ ๒.๒ ขั้นตอนจดทะเบียนศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในกรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนการจดทะเบียนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในส่วนภูมิภาค ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัดโดยผ่านความเห็นชอบจากเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัดโดยให้วัฒนธรรมจังหวัดเป็นนายทะเบียน และให้รายงานไปยังกรมการศาสนา ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๓ ขั้นตอนการจดทะเบียนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในส่วนภูมิภาค

โครงสร้างการบริหารงานศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในส่วนภูมิภาค

แผนภาพที่ ๒.๔ แผนผังการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ตารางที่ ๒.๑ ตารางแสดงภาพรวมของการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

สาระ	การบริหารจัดการ
๑. หลักการ	การดำเนินงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นศูนย์รวม กิจกรรมทางศาสนาทุกคนในชุมชนได้เรียนรู้หลักธรรมและเป็น ศูนย์การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของชุมชนเรียนวิชาเลือกที่สนใจตามศักยภาพของศูนย์ ฯ
๒. ความร่วมมือ	ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นแหล่งเรียนรู้ศีลธรรมของชุมชนเกิดจากความพร้อมร่วมมือจากทุกภาคส่วน วัด โรงเรียน อบต. อบจ. ชุมชน ท้องถิ่น ให้ความสำคัญส่งเสริมและสนับสนุน ประสานความร่วมมือ วัด บ้าน โรงเรียน ชุมชน
๓. ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน	๑. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์บริหารในรูปแบบของ คณะกรรมการ ๒. ภาคราชการเป็นผู้อุดหนุนโดยกรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรม ๓. อำนวยการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ * ส่วนกลาง กรมการศาสนา * ส่วนภูมิภาค ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้จัดตั้ง
๔. กระบวนการจัดการเรียนการสอน	๑. การจัดชั้นเรียนมี ๓ ชั้น ชั้นต้น ชั้นกลาง ชั้นสูง ๒. วิชาบังคับ เรียนธรรมศึกษาชั้นตรี – โท – เอก ๓. วิชาเลือก ตามความสนใจและความพร้อมของศูนย์ ^{๖๔} ๔. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือการรวมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในวันสำคัญทางสถาบันพระมหากษัตริย์และ กิจกรรมส่งเสริม พระพุทธศาสนาเนื่องในโอกาสวัน สาค์

๒.๕.๕ บทบาทของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศไทย

จากอดีตสู่ปัจจุบันของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ริเริ่มครั้งแรกในประเทศศรีลังกาได้ขยายมายังประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๖-๒๕๐๐ พระพิมลธรรม (อาจ อาสภมหาเถร) อธิบดีสงฆ์ (เจ้าอาวาส) วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ในสมัยนั้นได้มีดำริให้จัดตั้ง “โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” และเปิดทำการสอนเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๐๑ ณ วัดมหาธาตุฯ นับเป็นโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งแรกในประเทศไทย

กรมการศาสนาได้ให้การสนับสนุนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ และได้มีการเปลี่ยนชื่อ “โรงเรียน” เป็น “ศูนย์ศึกษา” เพื่อให้มีเอกลักษณ์เป็นการเฉพาะและ

^{๖๔}กรมการศาสนา,ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๐), หน้า ๒ - ๔.

สอดคล้องกับระเบียบของทางราชการเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๓ นับแต่นั้นเป็นต้นมาจึงใช้ชื่อ “ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” จนถึงปัจจุบัน และใช้อักษรย่อว่า “ศพอ.” และเพื่อให้การอุปถัมภ์ของกรมการศาสนาเป็นไปอย่างมีระบบได้ออกระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นครั้งแรกและได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๓๔ ทำให้การบริหารงานมีทิศทางเอกภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อมาเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ ได้มีการปรับปรุงระเบียบฯ ดังกล่าวเป็นครั้งแรกแต่ยังคงบทบาทของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ไว้เช่นเดิม

จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๐ กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมให้ความสำคัญกับโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นโครงการสำคัญมีการแก้ไขระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ใหม่ และประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๐ ให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีบทบาทอันหลากหลายสามารถเป็นพลังสำคัญที่จะพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับคนในชุมชนแบบครบวงจรเป็นบทบาทที่กว้างขวางสามารถรองรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกช่วงวัยของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายในชุมชนเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของคนในชุมชนได้อย่างแท้จริง

บทบาทของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในปัจจุบันพัฒนาการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้มีการพัฒนาเพื่อให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นศูนย์ที่มีศักยภาพและมีมาตรฐานคุณภาพโดยมีพัฒนาการดังนี้

๑. คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมมีบทบาทต่อศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นอย่างยิ่งได้ให้ความสนใจและความสำคัญกับการบริหารจัดการภายในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มากขึ้นโดยมีการออกเป็นมติมหาเถรสมาคม ที่ ๒๙๙/๒๕๕๐ เรื่องการขยายศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของกรมการศาสนา

๒. ศูนย์หน ศูนย์ภาค และศูนย์จังหวัดดูแลความเรียบร้อยของศูนย์ฯ ทั่วประเทศให้มีประสิทธิภาพ มีเจ้าคณะหน เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัดได้ให้ความเมตตาสนับสนุน

๓. มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เปิดโอกาสให้ประชาชนโดยรอบวัดมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์ฯ เพื่อตอบสนองคนในชุมชน

๔. มีการถ่ายทอดความรู้ผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ๑๘ ภาคคณะสงฆ์ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเป็นประจำทุกปี

๕. ผลิตคู่มือการดำเนินงาน และตำราเรียนนักรธรรมตรี-โท-เอก และธรรมศึกษาตรี-โท-เอก และคู่มือการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับใช้ประกอบการเรียนการสอนภายในศูนย์ฯ

๖. สร้างระบบฐานข้อมูลศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเว็บไซต์ของกรมการศาสนา (www.dra.go.th) เพื่อให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดได้รายงานข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน

๗. มีการจัดทำมาตรฐานคุณภาพศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และทำการประเมินศูนย์ฯ นำร่องจังหวัดละ ๑ แห่ง เพื่อให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยส่งเสริมให้ศูนย์ฯ ที่ได้มาตรฐานเป็นแบบอย่าง (Benchmarking) ให้กับศูนย์ฯ อื่น ๆ

๘. ได้รับความร่วมมือจากกระทรวงศึกษาธิการให้การยอมรับในผู้เรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยให้บรรจุผลการเรียนธรรมศึกษาตรี-โท-เอกไว้ในหลักฐานการจบการศึกษาของผู้จบการศึกษาในระดับต่างๆ และให้สิทธิพิเศษสำหรับผู้จบธรรมศึกษาตรี-โท-เอกให้มีสิทธิในการได้รับการพิจารณารับเข้าเรียนในโรงเรียนต่างๆ

๙. มีระบบตรวจติดตามจากหน่วยงานภายนอก เช่น สำนักตรวจราชการ สำนักนายกรัฐมนตรีคณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลประจำกระทรวงวัฒนธรรม (ค.ต.ป.วธ.)

๒.๕.๖ บทบาทของผู้มีส่วนร่วมในบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

บทบาทศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีอยู่ในชุมชนของสังคมไทยปัจจุบัน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีจำนวน ๓,๘๓๐ ศูนย์ทั่วประเทศมีบทบาทในชุมชนจนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนเป็นทุนทางสังคมของชาติบ้านเมืองมีบทบาทสำคัญใน ๓ เรื่อง คือ

๑. เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน

๑) ศูนย์ธรรมศึกษา เปิดสอนธรรมศึกษาชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก โดยมีพระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรธรรมศึกษาของกรมการศาสนา

๒) ศูนย์สอนเสริมวิชาสามัญและวิชาเลือกพิเศษตามความสนใจเปิดสอนเสริมวิชาสามัญเป็นการสอนเสริมพิเศษเน้นเฉพาะเนื้อหาวิชาที่จำเป็นต้องมีผู้อธิบายหรือให้ความรู้ที่ผู้เรียนไม่สามารถเข้าใจได้โดยง่ายจากการศึกษาด้วยตนเองและเป็นวิชาที่เด็กต้องการเรียน เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น เพื่อเป็นการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ต้องการหาความรู้เพิ่มเติมโดยไม่ต้องจ่ายค่าเรียนพิเศษนอกจากนี้เปิดสอนวิชาเลือกพิเศษตามความสนใจของผู้เรียนและตามความเหมาะสมของท้องถิ่น เช่น ดนตรีไทย รำไทย การทำสิ่งประดิษฐ์ การทำดอกไม้ประดิษฐ์ ฯลฯ

๓) ศูนย์การเรียนรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เปิดสอนเกี่ยวกับการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์จากห้องคอมพิวเตอร์ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๔) ศูนย์การเรียนรู้ด้านภาษา เปิดสอนเกี่ยวกับการใช้ภาษาต่างๆ จากห้องสอนภาษา (Sound Lab) ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๕) ห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ และการอาชีพ เปิดบริการเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ตามอัธยาศัยควบคู่ไปกับการคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กเยาวชนโดยจัดเป็นห้องสมุดแห่งการเรียนรู้ (Learning Resource Library) ของชุมชนให้บริการความรู้ทางพระพุทธศาสนาประวัติศาสตร์การอาชีพรวมทั้งความรู้เชิงประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยวแนะนำสิ่งที่มีอยู่ในวัด เพื่อให้เด็กเยาวชนและประชาชนได้รับรู้ข้อมูลและความรู้ที่เป็นจุดเน้นของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในแต่ละแห่งอันจะทำให้เกิดมรดกทางปัญญาแก่ผู้เข้าวัดและเป็นการตอบสนองนโยบายของรัฐบาลในเรื่อง “ลานบุญลานปัญญา” มีส่วนให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุขบนพื้นฐานการมีคุณธรรมร่วมกันเป็นการพัฒนาคนในทุกระดับเพื่อรองรับการพัฒนาสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาและคุณธรรม

๖) พิพิธภัณฑ์ชุมชนเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต เป็นที่เก็บรวบรวมสิ่งของวัตถุเครื่องมืออาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชุมชนที่จะเป็นสิ่งยืนยันรากเหง้าความเป็นมาของชุมชนได้เป็นอย่างดีรวมทั้งเรื่องราวของโบราณวัตถุล้ำค่าที่จะ

บ่งบอกถึงตัวตนของชุมชนด้วยความภาคภูมิใจและสืบทอดองค์ความรู้เหล่านี้สู่ลูกหลานต่อไปในอนาคตอันจะทำให้เกิดมรดกทางปัญญาแก่ผู้เข้าชมโดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและคงอยู่ได้ด้วย การสร้างสรรค์จากแรงกาย แรงใจ และพลังความคิดของคนในชุมชนเองเป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง โบราณสถานและวัฒนธรรมของชุมชน

๒. เป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมของชุมชน

เป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมของชุมชนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลาย ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ อนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมไทย ตลอดจนศาสนพิธีที่ทรงคุณค่าให้ดำรงสืบไป เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกช่วงวัยของประชาชนให้เป็นคนดีมีปัญญาและมีความสุข

๑) จัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ ชุมชนเพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสร้างภูมิคุ้มกันทางศีลธรรมให้เด็กและเยาวชนรวมทั้งเป็น ส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนโดยการบูรณาการ (Integration) โครงการอัน หลากหลายของกรมการศาสนาเข้าไปในศูนย์แห่งนี้

๒) จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อธำรงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีทางวัฒนธรรม ที่ดีงามของไทย เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีการบวช ประเพณีหล่อเทียนพรรษา ประเพณีถวาย ผ้าอาบน้ำฝน ประเพณีประจําถิ่นของชุมชน ฯลฯ

๓) จัดกิจกรรมทางสังคมและอาสาสมัครในรูปแบบของชมรมโดยจัดตั้งชมรมตาม ความเหมาะสมความสนใจและความพร้อมของชุมชนเป็นชมรมฝึกอาชีพต่างๆ ชมรมอาสาบำเพ็ญ สาธารณประโยชน์ซึ่งต้องเกิดจากความร่วมมือร่วมใจและความต้องการของคนในชุมชนเอง

๓. เป็นศูนย์กลางส่งเสริมอาชีพของชุมชน เปิดบริการเป็นศูนย์ฝึกอาชีพในศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ใช้เป็นที่ฝึกอบรมอาชีพแก่เด็กเยาวชนและประชาชนในชุมชนที่ต้องการ พัฒนาวิชาชีพต่างๆ เช่น งานบริการ งานช่างต่างๆ ช่างตัดผม ช่างเย็บผ้า ช่างปูน ช่างเชื่อม งานผลิต เพื่อธุรกิจการค้าให้มีความรู้ความสามารถในการผลิตสินค้าหัตถกรรมหรือสินค้าอื่นตามความสนใจ ออกจำหน่ายสร้างงานสร้างรายได้ให้ทุกคนมีงานทำอย่างทั่วถึงช่วยยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ใน สูงขึ้นช่วยลดปัญหาคนว่างงานช่วยให้เศรษฐกิจและสังคมของประเทศดีขึ้นผ่อนคลายปัญหา อาชญากรรม

๔. ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๑) พัฒนาเด็ก เยาวชนและประชาชนให้มีปัญญาและคุณธรรม

(๑) ส่งเสริมให้เด็กเยาวชนและประชาชนได้รับการปลูกฝังและพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมจากศูนย์การเรียนรู้ “ธรรมศึกษา”

(๒) ช่วยให้เด็กเยาวชนและประชาชนได้รับการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้และ ทักษะในด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ

(๓) เด็กที่จบธรรมศึกษาตามหลักสูตรของกรมการศาสนาจะได้รับสิทธิ พิเศษโดยจะระบุการจบไว้ในหลักฐานการจบการศึกษาของเด็กนอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้มี คำสั่งให้สถานศึกษาพิจารณารับเด็กที่จบการศึกษาทางธรรม คือ “ธรรมศึกษา” ตรี โท เอก จากศูนย์ ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

(๔) ช่วยทำให้เด็กเยาวชนผู้เรียนมีความเข้าใจในวิชาที่เรียนในโรงเรียนมากขึ้นจากการสอนเสริม

(๕) ส่งเสริมให้เด็กแสวงหาความรู้ด้วยตนเองฝึกการทำงานเป็นหมู่คณะพ ในสิทธิและฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นช่วยให้การถ่ายทอด ความรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(๖) เสริมสร้างให้เกิดการเรียนรู้ในการทำงานการบริหารจัดการศูนย์ฯ และ แก้ไขปัญหาในชุมชน

(๗) ก่อเกิดประโยชน์ทางปัญญา คือ สร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตและอนุรักษ์ และพัฒนาศักยภาพปัญญาของเด็กและเยาวชน

(๘) ก่อเกิดประโยชน์ทางกาย คือ เสริมสร้างสุขภาวะทางกาย สนับสนุน บริการสุขภาพสู่ครอบครัว ส่งเสริมด้านโภชนาการ ฯลฯ

๒) เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนที่หลากหลาย

(๑) เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของประเทศไทย

(๒) เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจของชุมชนที่จะนำไปสู่การ พัฒนา ชุมชนอย่างต่อเนื่อง

(๓) เป็นแหล่งสืบค้นหาความรู้ได้ตลอดเวลา บริการการเรียนรู้ที่มีผลต่อ การ เปลี่ยนแปลงชีวิตของคนในชุมชน

(๔) เป็นศูนย์การเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และพระพุทธศาสนาของชุมชน และเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ให้เด็ก เยาวชน และประชาชน ทุกระดับได้เข้าวัดเพื่อเรียนรู้พระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ด้วยตนเองตามอัธยาศัย และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้หลากหลายตามความสนใจ

(๕) เป็นชุมทรัพย์ทางปัญญาและเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใน รูปแบบต่างๆ เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชน

(๖) เป็นการกระจายแหล่งบริการทางการศึกษา ข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชนให้ ครอบคลุมทั่วถึง ทุกพื้นที่มากยิ่งขึ้น

(๗) เป็นศูนย์รวมของการยกระดับการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

(๘) เป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับ ความ ต้องการของประชาชนกลมกลืนกับวิถีชีวิตของชุมชนทันต่อความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ก่อให้เกิดสังคมการเรียนรู้และการพึ่งพาตนเองรวมทั้งเสริมสร้างวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย

๓) เป็นฐานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

(๑) สร้างความมั่นใจ เพิ่มศักยภาพและยกระดับฐานะของชุมชนให้มีความ แข็งแรงสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยการฝึกอาชีพเสริมตามความสนใจ

(๒) ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ฟื้นฟูการอาชีพพื้นบ้านของชุมชน ให้ มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น แสวงหาความสนใจร่วมสู่ความเข้มแข็งในอนาคต

(๓) ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพตามความสนใจ อันเป็นปัจจัยที่ท ำให้ชุมชน เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้

(๔) ส่งเสริมการสร้างอาชีพและรายได้จากภาคบริการพื้นบ้าน เช่น นวดแผนไทยการอบสมุนไพรให้เป็นกิจกรรมในครอบครัวและชุมชน

๔) เป็นสายใยเชื่อมสัมพันธ์ชุมชน

(๑) เสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครองและชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ

(๒) ก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างวัด บ้าน และโรงเรียน อันจะเป็นแหล่งรวมคนในชุมชนและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เกิดจากพื้นฐานของความร่วมมือของคนในชุมชนเองอย่างแท้จริงเนื่องจากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นของชุมชนที่จัดดำเนินการโดยชุมชน โรงเรียนและวัด

(๔) เป็นศูนย์กลางการประสานงานระหว่างภาครัฐและเอกชนในการใช้ทรัพยากรร่วมกันในชุมชน

(๕) ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในชุมชนกับหน่วยราชการต่างๆ เช่น กรมการศาสนา กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อบจ. อบต. ทุกแห่ง ได้ให้การสนับสนุนศูนย์ฯ เพื่อทำหน้าที่ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของท้องถิ่นโดยมีการจัดทำเป็นยุทธศาสตร์ส่งเสริมพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานของวัฒนธรรมและศาสนา เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งมีความสามัคคียึดมั่นในหลักจริยธรรมคุณธรรมและหลักประชาธิปไตย

๒.๕.๗ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครสวรรค์

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครสวรรค์มีทั้งหมด ๒๐ แห่ง จัดการศึกษาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นองค์กรทางพระพุทธศาสนาองค์กรหนึ่งที่พระสงฆ์ได้จัดตั้งขึ้นมาเป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์นอกระบบโรงเรียนให้การศึกษาอบรมประชาชนซึ่งกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนที่กำลังอยู่ในวัยแห่งการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้รู้จักใช้เวลาในวันหยุดเรียนเข้ามาศึกษาหาความรู้ความเข้าใจตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาแล้วน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นับเป็นการศึกษาตามอัธยาศัยซึ่งดำเนินการโดยพระภิกษุสงฆ์ในความสนับสนุนและให้การอุปถัมภ์ของกรมการศาสนา การมีแหล่งหรือสถาบันพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนในรูปแบบศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นี้จึงนับเป็นอุบายวิธีเชิงปฏิบัติการที่ดีอย่างหนึ่งในสังคมปัจจุบัน เพราะสามารถชักนำเด็กและเยาวชนเข้าสู่ร่มเงาพระพุทธศาสนาเพื่อการศึกษาอบรมบ่มนิสัยและสร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนาแต่แรกเริ่มนับเป็นวิธีการในรูปแบบประเพณีไทยอย่างหนึ่งได้รักษาพระพุทธศาสนาให้ดำรงมั่นคงอยู่ได้ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันโดยวัตถุประสงค์ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีวัตถุประสงค์ คือ

- ๑) เพื่อส่งเสริมให้เยาวชน สนใจเข้าวัดศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
- ๒) เพื่อปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมแก่เยาวชนทุกระดับอายุ
- ๓) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียนและชุมชน

๔) สนับสนุนให้วัด และโรงเรียนมีบทบาทในการใช้หลักธรรมในศาสนา อบรม สั่งสอน และปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน การอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมแห่งชาติและท้องถิ่นสร้างจิตสำนึกให้เกิดความซาบซึ้งและการอนุรักษ์แก่เด็กและเยาวชน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นแหล่งพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของชุมชน ด้วยการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็ก เยาวชน และประชาชนได้เข้ามาศึกษาพระพุทธศาสนา ซึ่งนับเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ศีลธรรม ศึกษาอบรมบ่มนิสัยและสร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนาแต่แรกเริ่ม นับเป็นวิธีการในรูปแบบประเพณีไทยอย่างหนึ่ง ที่ได้รักษาพระพุทธศาสนาให้ดำรงมั่นคงอยู่ได้ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน

ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของศูนย์ ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการดำเนินการ ดังนี้

๑. เป็นศูนย์การเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์และปลูกฝังศีลธรรมของชุมชน กลุ่มเป้าหมายได้แก่ เด็กเยาวชนและประชาชน ได้เข้าถึงหลักธรรมและวิถีปฏิบัติตามหลักธรรมที่ถูกต้อง

๒. ใช้หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี โท เอก โดยเปิดทำการเรียนการสอนซึ่งแล้วแต่ความสภาพและเหมาะสมของแต่ละศูนย์ ดังนี้

๒.๑ กลุ่มเด็ก เยาวชน เปิดสอนทุก วันเสาร์/อาทิตย์ในช่วงเช้า หรือช่วงบ่าย ซึ่งเด็กที่สอบผ่านธรรมศึกษาชั้นตรี – โท – เอก จะได้รับการบันทึกลงในหลักฐานการจบการศึกษาในทุกระดับตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความเห็นชอบและได้ส่งการให้สถานศึกษาดำเนินการแล้ว

๒.๒ กลุ่มประชาชนที่สนใจเข้าเรียน เปิดสอนทุกวันในช่วงเช้า หรือช่วงบ่าย

๓. สอนเสริมในวิชาที่เด็กเยาวชนและประชาชนที่ให้ความสนใจเป็นพิเศษ ซึ่งจะหลากหลายตามความสนใจของผู้เรียน อาทิ สุขศึกษาและพลศึกษา ทัศนศิลป์ดนตรีและนาฏศิลป์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ภาษาไทย คณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการงานและอาชีพ ภาษาต่างประเทศ คอมพิวเตอร์และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยจะมีการสอดแทรกเรื่องคุณธรรมจริยธรรม/ความรู้ทางพระพุทธศาสนาทุกวิชา ทั้งนี้แล้วแต่ศักยภาพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

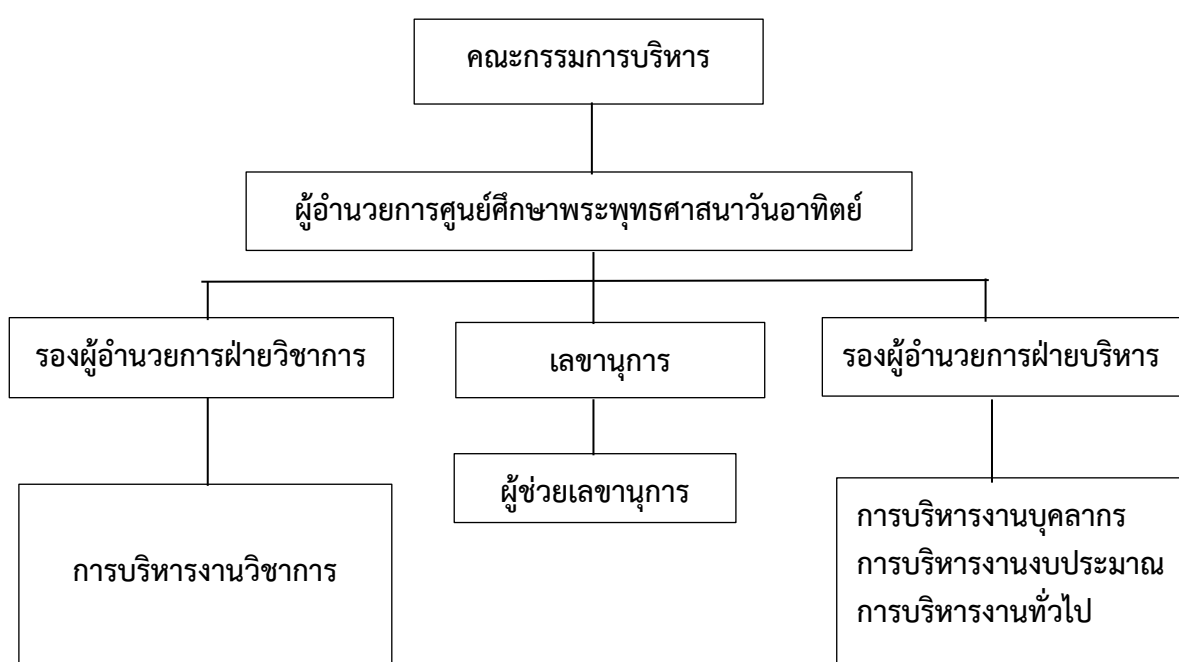
๔. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จะเปิดทำการสอน โดยรับผู้เรียนไม่จำกัด จำนวน แต่จำกัดจำนวนในห้องเรียนให้เรียนห้องละไม่เกิน ๔๐ คน ต่อห้องเรียนเพื่อให้มีคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ให้ทุกศูนย์สามารถให้ความรู้แก่ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย

๕. โครงสร้างคณะกรรมการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” ประกอบด้วย ผู้อำนวยการศูนย์เป็นประธาน รองผู้อำนวยการศูนย์จำนวน ๒ รูป/คน เป็นรองประธาน กรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่น้อยกว่า ๕ รูป/คนเลขานุการ และจะมีผู้ช่วยเลขานุการด้วยหรือไม่ก็ได้ โดยการแต่งตั้งของผู้อำนวยการศูนย์

๖. คณะกรรมการบริหาร มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำ และควบคุมดูแลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในด้านต่างๆ คือ

๑. วิชาการ
๒. บุคลากร
๓. งบประมาณ
๔. บริหารงานทั่วไป

โครงสร้างการบริหารงานศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครสวรรค์

แผนภาพที่ ๒.๕ แผนผังการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครสวรรค์

ตารางที่ ๒.๒ ตารางแสดงทะเบียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (ศพอ.) ประจำปี ๒๕๖๖ จังหวัดนครสวรรค์

ที่	ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	ที่อยู่	ตำบล	อำเภอ	ผู้อำนวยการ	โทรศัพท์	ทะเบียนเลขที่
๑	วัดโพธาราม พระอารามหลวง	๔๗๔ ถ.โกสีย์	ปากน้ำโพ	เมือง	พระครูศรีโพธารักษ์ (รก.)	๐๙๘ ๕๒๙๗๘๘๙	๖๖
๒	วัดวรนาถบรรพต พระอารามหลวง	๑๘๘	ปากน้ำโพ	เมือง	พระราชรัตนเวที	๐๘๑ ๓๗๙๔๖๖๓	๑/๒๕๕๕
๓	วัดศรีสวรรค์สังฆาราม	๑๑๔ หมู่ ๒	นครสวรรค์ออก	เมือง	พระครูนิสิตสุนทรศีล	๐๘๑ ๗๘๖๘๔๘๙	
๔	วัดตะเคียนเลื่อน	๒๔ หมู่ ๑	ตะเคียนเลื่อน	เมือง	พระราชมงคลวชิรสาร (หลวงพ่อบุญ)	๐๕๖ ๓๘๕๒๒๕	
๕	วัดบ้านแก่ง	๕๑ หมู่ ๔	บ้านแก่ง	เมือง	พระครูนิเวศน์วรวัจน์	๐๙๗ ๙๖๓ ๕๓๓๖	
๖	วัดท่าพระเจริญพรต	๒ หมู่ ๕	บ้านมะเกลือ	เมือง	พระราชวชิรสุนทร (หลวงพ่อบุญ)	๐๘๗ ๙๓๘๗๒๗๓	๘๘๙
๗	วัดไทรเหนือ	๘๐/๒ หมู่ ๑๒	วัดไทร	เมือง	พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ	๐๖๑ ๒๘๓๒๙๑๕	
๘	วัดสันติธรรม	๑ หมู่ ๓	หนองกรด	เมือง	พระครูนิมิตรธรรมสุนทร	๐๖๖ ๐๕๙๓๕๕๖	๑๘
๙	ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต ๖ นครสวรรค์	๒๖๐ หมู่ ๘	นครสวรรค์ตก	เมือง	พันจ่าตรีธานี แสงสง่า	๐๕๖ ๒๔๕๒๑๗	๒/๒๕๕๕
๑๐	วัดโคกเตี้ย	๑ หมู่ ๕	โคกเตี้ย	ไพศาลี	พระมหากมล กิตติญาโณ	๐๙๘ ๗๕๗๗๙๓๙	๘๗/๒๕๓๙
๑๑	วัดเขาลือ	๑ หมู่ ๗	ดอนคา	ท่าตะโก	พระปลัดคำพล คมภิโร	๐๘๑ ๑๘๒๗๘๒๒	
๑๒	วัดหัวดงเหนือ	๑๑๑ หมู่ ๑๑	หัวดง	เก้าเลี้ยว	พระครูนิภาธรรมคุณ	๐๘๗ ๘๔๕๐๒๖๘	
๑๓	วัดเก้าเลี้ยว	๕๕ หมู่ ๑	เก้าเลี้ยว	เก้าเลี้ยว	พระครูนิวิฐสังฆกิจ	๐๘๗ ๓๑๐๗๕๘๔	๓/๒๕๕๔

ที่	ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	ที่อยู่	ตำบล	อำเภอ	ผู้อำนวยการ	โทรศัพท์	ทะเบียนเลขที่
๑๔	วัดวาปีรัตนาราม	๑๔๑ หมู่ ๒	หนองโพ	ตากลี	พระครูวินัยธรบุญญวิรัช บุญญาภาโม	๐๘๖ ๙๒๘๗๓๐๗	๑๒๐
๑๕	วัดจันเสน	๒๓๕ หมู่ ๑	จันเสน	ตากลี	พระครูนิวริฐธรรมชั้นฉ	๐๕๖ ๓๓๙๑๑๕	๑/๒๕๕๑
๑๖	วัดธรรมจริยवास	๔๓ หมู่ ๑๓	หนองกรด	บรรพต พิสัย	พระครูนิवासบุญวิสิฐ	๐๘๗ ๘๓๙๗๗๘๙	
๑๗	วัดทับกฤชกลาง	๑ หมู่ ๓	ทับกฤช	ชุมแสง	พระมหาประเสริฐ ปุณณสิริ	๐๘๑ ๓๗๙๐๗๓๘	๒/๒๕๕๔
๑๘	วัดหนองกระดุกเนื้อ	๑ หมู่ ๖	หนองนมวัว	ลาดยาว	พระครูนิติสุตากร	๐๘๖ ๑๗๖๔๕๙๕	
๑๙	วัดดงพลับ	๑๐๗ หมู่ ๔	ตากลี	ตากลี	พระครูศรีธีรานันท์	๐๖๓ ๙๑๐๗๖๕๑	๒๘/๒๕๖๕
๒๐	วัดบ้านหว่า	๘๖ หมู่ ๒	ยางตาล	โกรกพระ	พระครูนิรมลธรรมสถิต		๓๖/๒๕๖๕

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ทยิตา ผลสมบูรณ์ ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเรียนรู้ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านการบริหารจัดการเรียนรู้กับความศรัทธาที่มีต่อพระพุทธรูปของนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรีมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ปัญหา และอุปสรรค คือ นักเรียนขาดความสนใจในวิชาพระพุทธรูป สื่อการสอนยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน โรงเรียนควรเพิ่มกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มากขึ้นควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ควรจัดให้มีสื่อการสอนเพิ่มขึ้น^{๖๕}

พระประสิทธิ์ สิริธโร และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่สอดคล้องกับเครือข่ายโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดเชียงใหม่” พบว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในปัจจุบันได้ยึดกรอบการเรียนการสอนในโรงเรียนซึ่งมีรูปแบบตายตัวทำให้ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายส่งผลให้เกิดปัญหาในการบริหารจัดการปัญหาด้านบุคลากรหลักสูตรสื่อการเรียนการสอนการจัดระบบข้อมูลงบประมาณวัสดุอุปกรณ์สถานที่เรียนการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีศูนย์บางแห่งยังมีศักยภาพในปัจจุบัน บางอย่างที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน เช่น ศักยภาพบุคลากรบริบททางสถานที่การมีจิตอาสาของผู้ที่เกี่ยวข้องและจากการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนการสอนไม่มีควรมีรูปแบบที่ตายตัวสำเร็จรูปแต่ควรมีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายขึ้นอยู่กับสภาพสังคมและสถานการณ์ทางสังคมปัจจุบัน โดยยึดปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและชุมชนเป็นสำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับเงื่อนไขบริบทของพื้นที่และควรสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในระดับต่างๆ ของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งกลุ่มผู้เรียน ผู้ปกครอง ครูผู้สอน และหน่วยงานสนับสนุนทั้งภาครัฐ เอกชนอาสาสมัครตลอดถึงกลุ่มผู้มีจิตศรัทธาต่างๆ ให้มากยิ่งขึ้น^{๖๖}

พระมหาสุชาติ ธมมกาโม (ปิติ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ พบว่า ๑. สภาพปัจจุบันการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ แบ่งการบริหารงานเป็น ๔ ด้านคือ วิชาการ บุคคล งบประมาณและบริหารงานทั่วไป โดยพบว่าการบริหารงานมีปัญหา ดังนี้ ด้านการบริหารวิชาการ ผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการจัดการ ผู้สอนขาดความรู้ ความชำนาญ ขาดเทคนิควิธีการสอนที่ทันสมัย ด้านการบริหารงบประมาณ ได้รับ

^{๖๕} ทยิตา ผลสมบูรณ์, “การบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรี” วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร (ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๔) : ๓๒-๔๓.

^{๖๖} พระประสิทธิ์ สิริธโร และคณะ, “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่สอดคล้องกับเครือข่ายโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดเชียงใหม่”, รายงานวิจัย, (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๗)

งบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการต้องขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกมาใช้ง่าย ด้านการบริหารบุคคล พระวิทยากร และครูผู้สอนไม่เพียงพอ ขาดความชำนาญในการสอน ด้านการบริหารงานทั่วไป ในส่วนของอาคารที่ใช้ในการเรียนการสอนส่วนมากจะใช้ศาลาการเปรียญ พระอุโบสถ และห้องเรียนของโรงเรียนภายในวัด ๒. การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พบว่า ต้องทำการพัฒนาบนพื้นฐานการบริหารงาน ๔ ด้าน เช่นกัน คือ วิชาการ บุคคล งบประมาณ และ บริหารงานทั่วไป ภายใต้การมีส่วนร่วม ๔ ด้าน คือ ๑) ร่วมตัดสินใจ ๒) ร่วมปฏิบัติ ๓) ร่วมรับประโยชน์ ๔) ร่วมประเมิณผลโดยนำหลักพุทธธรรม อปริหานิยธรรม สังคหวัตถุ สาราณียธรรม มาส่งเสริม สนับสนุน การบริหารงานในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านการบริหารวิชาการ ในหลักอปริหานิยธรรมควรมีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันทุกฝ่ายในการกำหนดหลักสูตร ด้านงบประมาณ ผู้บริหารควรขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วน คิดวางแผนจัดกิจกรรมในการหารายได้ ด้วยการให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเพื่อแบ่งปันของๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่คนในชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ด้านการบริหารงานบุคคล ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาทักษะในการเรียนการสอนของพระสงฆ์ พระวิทยากร และครูผู้สอนด้วยความสามัคคีเครื่องมือในการเสริมสร้างความสามัคคีมีน้ำหนึ่งใจเดียวกันคือสาราณียธรรม ด้านการบริหารงานทั่วไป ปรับปรุงศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ให้เยาวชนและประชาชนศึกษาหาความรู้ หรือมาทำกิจกรรมต่างๆ ตามความเหมาะสม สนับสนุนการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ๓. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ มีลักษณะ ดังนี้ การบริหารงาน ๔ ด้าน ด้วยความมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการคิดการปฏิบัติ การตัดสินใจ รับประโยชน์ และติดตามผลโดยบูรณาการด้วยหลักพุทธธรรม คือด้านวิชาการ จัดการเรียนการสอนด้วยหลัก ไตรสิกขา ให้เด็กเกิดพัฒนา ๔ ด้าน บริหารงบประมาณ ด้วยความเสียสละ ซื่อสัตย์ และโปร่งใส บริหารงานบุคคลด้วยเมตตาโมกกรรม การคิดดี การมองกันในแง่ดี เมตตาวจีกรรม การพูดแต่สิ่งที่ดี เมตตากายกรรม การทำความดีต่อกัน และบริหารงานทั่วไป ด้วยกิจกรรมเชิงพุทธ^{๖๗}

เจริญ ราชโสภา ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม ๖ ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมปรึกษาหารือ การมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมปรับปรุงและพัฒนา ภารกิจและขอบข่ายของงานด้านวิชาการ ประกอบด้วย ๑๒ ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลและเทียบโอนผล การเรียนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การ

^{๖๗} พระมหาสุชาติ ธมมกาโม (ปิติ), “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓”, วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง,ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๑๗๒-๑๘๖.

ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ และการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา^{๖๘}

พระมหาทรงยศ แทนยังและคณะได้ศึกษาเรื่องการศึกษานโยบายการแก้ไขปัญหาการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เขต กรุงเทพมหานคร พบว่า ๑. ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขต กรุงเทพมหานคร ๑.๑ ด้านวิชาการ คือ หลักสูตรไม่เป้นมาตรฐานเดียวกัน ขาดการพัฒนาให้ทันสมัย มีความซ้ำซ้อนกันไม่ สอดคล้องกับผู้เรียน ครูผู้สอนไม่ได้ทำแผนการเรียนการสอน ขาดความรู้เรื่องการวัดและประเมินผล ขาดความรู้และทักษะใน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ศูนย์ควรมีหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน หลักสูตรควรเป็น หลักสูตรเชิงปฏิบัติการ มีความยืดหยุ่น ควรพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรียน จัดทำคู่มือ เกี่ยวกับ การทำแผนการสอน การวัดและประเมินผล ๑.๒ ด้านบุคลากร คือ บุคลากรขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน คณะกรรมการบริหารมีการประชุมกัน น้อยครั้งและไม่มีกำหนดนโยบาย ผู้บริหารไม่มีความรู้เรื่องกระบวนการบริหารงาน สวัสดิการมีน้อย แนวทางการแก้ไข ปัญหา คือ คณะกรรมการบริหาร ควรมีการประชุมกันอย่างน้อยปีละ ๒ ครั้งเพื่อกำหนดนโยบายและวางแผนทำงานควร จัดทำคู่มือการบริหารศูนย์พรอมทั้งระบุขอบข่ายภาระงานให้ชัดเจน ควรมีการจัดสวัสดิการสำหรับบุคลากร ๑.๓ ด้านงบประมาณ คือ งบประมาณที่จัดสรรจากรัฐไม่เพียงพอ ไม่ได้จัดทำแผนงบประมาณเป็นรายปี การบริหารงบประมาณขาดการมีส่วนร่วม แนวทางการแก้ไข ปัญหา คือ ทางศูนย์ควรจัดตั้งกองทุนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัน อาทิตย์ โดยการระดมทุนจากภาคเอกชน หน่วยงานของรัฐและประชาชนทั่วไป มีการจัดทำแผนงบประมาณประจำปีเป็น ลายลักษณ์อักษร ควรเปิดโอกาสให้คณะทำงานมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณ ๑.๔ ด้านชุมชน คือ ชุมชนไม่เห็นคุณค่าของศูนย์ที่มีต่อสังคมส่วนรวม ศูนย์ไม่ได้ประสานงานกับผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชน ขาดความร่วมมือกับชุมชนในการจัดกิจกรรมรวมกัน แนวทางการแก้ไขปัญหา คือ ศูนย์ควรเชิญชุมชนเข้า มารวมกิจกรรมกับทางศูนย์ และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ควรมีการสร้างควมตระหนักร่วมกันกับ ชุมชนเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมของศูนย์ มีการประสานความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนให้มากขึ้น ๑.๕ ด้านผู้เรียนคือ ผู้เรียนมีจำนวนลดลง ผู้เรียนไม่เห็นคุณค่าของการมาเรียนในศูนย์ แนวทางการแก้ไข ปัญหา คือ ทางศูนย์ควรทำข้อตกลงความร่วมมือกับสถานศึกษาใกล้เคียง เพื่อส่งนักเรียนเข้ามาเรียนในศูนย์ ควรมีการบริหาร ศูนย์ให้มีคุณภาพเพื่อเป็นการจูงใจนักเรียน ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและนักเรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์ที่ได้ จากการมาเรียนที่ศูนย์ ๑.๖ ด้านโครงสร้าง คือ โครงสร้างไม่ได้แบ่งภาระงานให้ชัดเจน โครงสร้างในการบริหารไม่สอดคล้องกับ บริบทในปัจจุบัน แนวทางการแก้ไขปัญหา คือ ศูนย์ขนาดเล็กควรปรับโครงสร้างให้เหมาะสมกับบริบท ทันสมัย โดยเทียบเคียง กับโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาทั่วไป ควรระบุขอบข่ายภาระงาน ตามโครงสร้างให้ชัดเจน ควรจัดทำฝ่ายโครงสร้างการบริหารงาน ๑.๗ ด้านอาคารสถานที่ คือ สิ่งแวดล้อมในบริเวณ ศูนย์ ไม่สะอาด ขาดการดูแลรักษาให้เป็นระเบียบ เรียบร้อย ไม่มีการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ แนวทางการแก้ไขปัญหา คือ ทางศูนย์ควรส่งเสริมการจัดสถานที่ให้เอื้อต่อ การเรียนรู้ มีเจ้าหน้าที่ดูแล

^{๖๘} เจริญ ราชโสภะ, “การพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา”, รายงานการวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๔).

รักษาความสะอาดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย มีการประเมินอาคารสถานที่ ๑.๘ ด้านสื่ออุปกรณ์ คือ ผู้สอนเลือกใช้สื่อไม่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละวงชั้น ตำราเรียนมีไม่เพียงพอ สื่อการเรียนการสอนมีจำกัดและขาดงบประมาณในการจัดซื้อ บุคลากรขาดทักษะและประสบการณ์ในการใช้สื่อ แนวทางการแก้ไขปัญหา คือ ศูนย์ควรส่งเสริมให้ ครูผู้สอนจัดกิจกรรมที่สนับสนุนการคิดแบบโยนิโสมนสิการ สนับสนุนตำราเรียนให้ เพียงพอ โดยขอการสนับสนุน สื่ออุปกรณ์ จากหน่วยงานของรัฐ เอกชนและชุมชน ผู้สอนควรใช้อุปกรณ์เหลือใช้เป็นการ เรียนการสอน และใช้สื่อในโซเซียลมีเดีย เมื่อมีโอกาสเหมาะสม ๒. แนวทางการแก้ไขปัญหการบริหารของงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เขตกรุงเทพมหานคร มีระดับความเหมาะสม โดยรวมและรายดานอยู่ใน ระดับมาก และสูงกวาเกณฑ์อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๖๙}

พระปลัดประพจน์ สุภาโต (อยู่สำราญ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า ๑. ด้านบริบท (Context) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นำหลักพุทธธรรม มาประยุกต์ใช้กับสังคมด้วยการเรียนรู้ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิปัญญา ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมกับเยาวชนและพุทธศาสนิกชน เพื่อให้เกิดความสงบและสว่าง รู้ความเข้าใจในเหตุปัจจัยและเงื่อนไข และ รู้เท่าทันกระแสสังคม ครอบคลุมการพัฒนาทุกมิติของชีวิต ทั้งนี้เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่าง แท้จริง ๒. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการดำเนินการ ใน ๕ ด้าน คือ ๑)ด้านบุคลากร ๒)ด้านการบริหารจัดการ ๓) ด้านการจัดทำหลักสูตร ๔)ด้านสภาพแวดล้อมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ๕) ด้านการมีส่วนร่วมชุมชนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ๓. ปัจจัยกระบวนการ (Process) มีการจัดกระบวนการสอนตามหลักพุทธวิธีการสอน และหลักการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อพัฒนาพฤติกรรม ๓ ด้านหลักๆ คือ ๑) ด้านพุทธิศึกษา(Cognitive Domain) มุ่งเน้นการเกิดความรู้และความคิดสามารถนำไปแก้ไขปัญหาได้๒) ด้านจริยศึกษา (Affective Domain) มุ่งปลุกฝังเจตคติและค่านิยมชาวพุทธ ๓) ด้านทักษะศึกษา (Psychomotor Domain) มุ่งสร้างความสามารถในการปฏิบัติหรือการกระทำอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักของพฤติกรรมศาสตร์ ๔) ปัจจัยผลผลิต (Output) คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาเป็น “คนเก่ง” และ “คนดี” มีการพัฒนาในด้านต่างๆ คือ ๑)ด้านการพัฒนาทางกาย ๒) ด้านการพัฒนาทางสังคม ๓) ด้านการพัฒนาทางจิตใจ และ ๔)ด้านการพัฒนาด้านปัญญา๕) ปัจจัยผลกระทบ (Impact) ผลกระทบที่ตามมาคือ วัด บ้าน โรงเรียน ได้รับประโยชน์จากการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์และเกิดความสมานฉันท์ร่วมมือกันพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์และสังคมตาม

^{๖๙} พระมหาทรงยศ แทนยังและคณะได้ศึกษาเรื่องการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เขต กรุงเทพมหานคร,วารสารบริหารการศึกษา, มศว,ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒๗ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๘๘-๙๘.

วิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง มีความเชื่อมั่นว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จะช่วยแก้ปัญหาศีลธรรมในเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบัน^{๗๐}

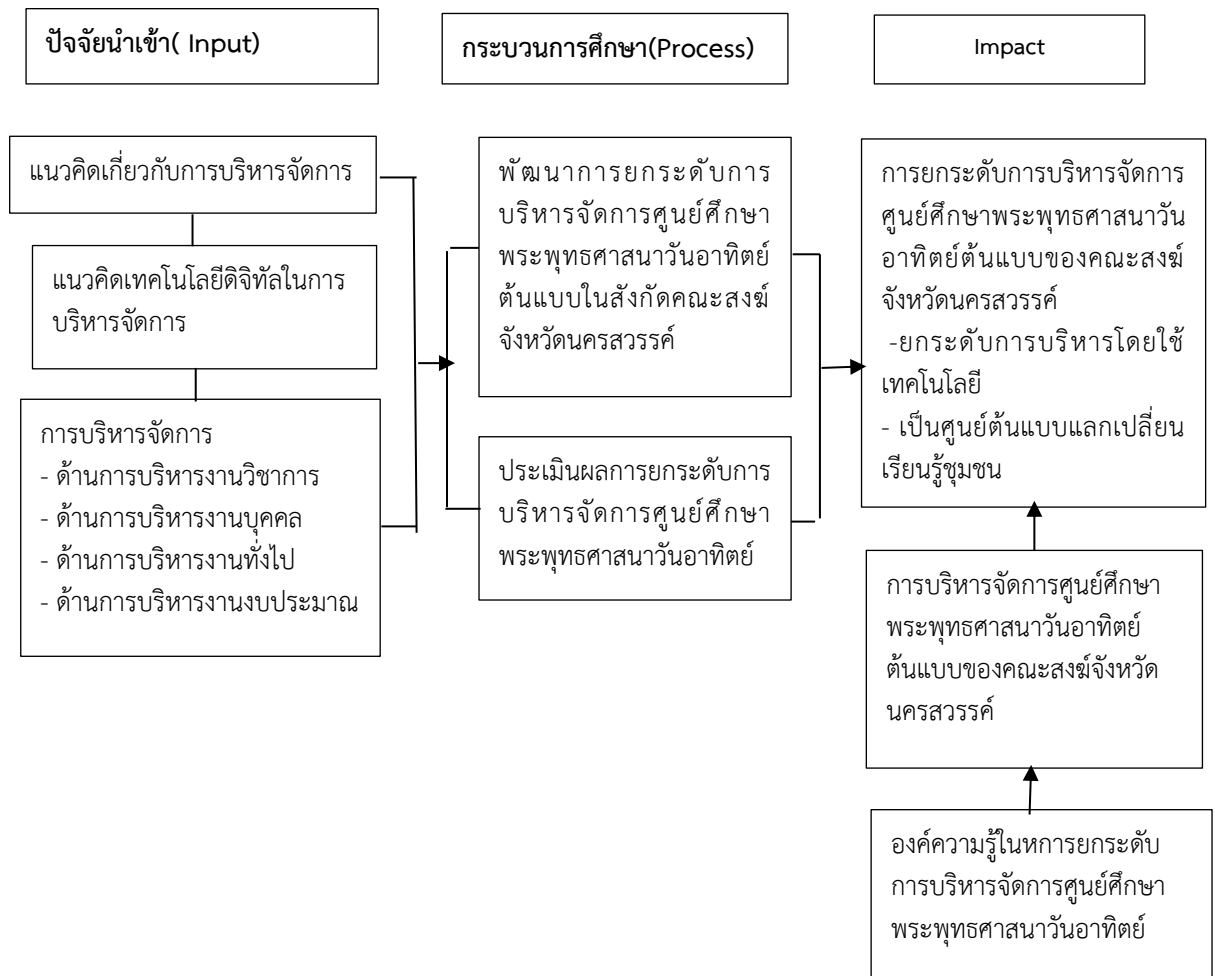
สุปรีดา โกษาแสงและคณะ การบริหารสถานศึกษาในยุค Digital Transformation เป็นการดำเนินงานบริหารงานโรงเรียนโดยใช้เทคโนโลยียุคดิจิทัล มีวิธีการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนดไว้ โดยสถานศึกษาสามารถดำเนินงานโดยใช้เทคโนโลยีในการบริหารสถานศึกษาทั้ง ๔ งาน ประกอบด้วย ๑) การบริหารวิชาการ ๒) การบริหารงบประมาณ ๓) การบริหารงานบุคคล และ ๔) การบริหารทั่วไปให้มีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาใช้เป็นองค์ประกอบในการบริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการใช้กระบวนการบริหารตามวงจรคุณภาพ PDCA ซึ่งผู้บริหารให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบาย มีวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมายโรงเรียน ความเป็นผู้นำทางด้านเทคโนโลยี กำกับติดตามการปฏิบัติงาน โดยนำเทคโนโลยียุคดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอน และปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานบริหารโรงเรียนโดยใช้เทคโนโลยียุคดิจิทัลมีรูปแบบในการดำเนินงานที่มีความชัดเจน ผู้บริหารให้ความสำคัญในการกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาความรู้การปฏิบัติงานให้ครู ด้วยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในทุกงาน ภายใต้องค์ประกอบการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการ การใช้หลักธรรมาภิบาล การมีส่วนร่วม การมีภาวะผู้นำ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร^{๗๑}

๒.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการ ด้านบุคคล ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านงบประมาณ นำมาয়กระดับโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการเพื่อเป็นศูนย์ต้นแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ชุมชน คณะผู้วิจัยจึงขอกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อการศึกษาวิจัย ดังนี้

^{๗๐} พระปลัดประพจน์ สุภาโต(อยู่สำราญ” การศึกษารูปแบบการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนครปฐม”, รายงานการวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕)..

^{๗๑} สุปรีดา โกษาแสงและคณะ, การบริหารสถานศึกษาในยุค Digital Transformation เป็นกรดำเนินงานบริหารงานโรงเรียนโดยใช้เทคโนโลยียุคดิจิทัล, วารสารบริหารการศึกษา มศว, ปีที่ ๑๙, ฉบับที่ ๓๗ (เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๕) : ๒๔๒-๒๕๐.

แผนภาพที่ ๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยเรื่อง การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษา
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ ๒) เพื่อการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษา
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ๓) เพื่อประเมินผลการยกระดับ
การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่ง
คณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ พื้นที่วิจัย ประชากร
- ๓.๓ เครื่องมือการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ สรุปกระบวนการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้คณะผู้วิจัยมุ่งศึกษา การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษา
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ กำหนดระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้เป็น
การวิจัยเชิงปฏิบัติ (Action research) ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

๓.๑.๑ การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและ
รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงศึกษาบริบทพื้นที่การบริหารจัดการศูนย์ศึกษา
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ข้อมูลเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์
การศึกษาวันอาทิตย์ที่ความเหมาะสมกับชุมชนเป็นการยกระดับให้เป็นต้นแบบการบริหารจัดการศูนย์
ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

๓.๑.๒ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การประสานงานพื้นที่เพื่อชี้แจงรายละเอียดของ
โครงการวิจัย ประสานความร่วมมือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างความไว้วางใจ และการยอมรับ
รวมทั้งแนะนำ แนวคิด หลักการความสำคัญ และขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการ และจัดทำบันทึกในการ
ลงพื้นที่โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ ๑ ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของ
จังหวัดนครสวรรค์

- ๑) ประชุมคณะผู้วิจัย ในการเตรียมตัวก่อนลงพื้นที่
- ๒) การประสานงานพื้นที่เป้าหมายเพื่อชี้แจงรายละเอียดของโครงการวิจัย
ประสานขอความร่วมมือจากผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้อง ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๓) สัมภาษณ์เพื่อทราบข้อมูลสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จากผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านบุคคล ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านงบประมาณ แนวทางในการยกระดับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๔) ประชุมสรุปผลจากการสัมภาษณ์การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อการวิเคราะห์โดยประชุมวางแผนรับฟังความเห็นของ ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ สะท้อนปัญหา เพื่อหาแนวทางการยกระดับในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์

ขั้นที่ ๒ การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติ (Action research) เพื่อออกแบบ การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ขั้นตอนที่ ๑ การวางแผน เป็นขั้นตอนของการสร้างความเข้าใจของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยดำเนินการในลักษณะของการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามผล ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับทีมวิจัยและที่ปรึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และประสบการณ์การมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้แต่ละบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง แสดงความคิดเห็นของตน เพื่อให้เกิดการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่จะเป็นต้นแบบของจังหวัดนครสวรรค์ การประสานงานพื้นที่เป้าหมาย เพื่อชี้แจงรายละเอียดของโครงการวิจัย ประสานความร่วมมือ ขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการ และจัดทำบันทึกในการลงภาคสนาม

ขั้นตอนที่ ๒ การปฏิบัติการ เป็นการปฏิบัติการยกระดับโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล

๑) การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

๒) การประชุมเชิงปฏิบัติการในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ใน ๔ ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ

- ด้านการบริหารงานวิชาการเป็นการอบรมเพื่อยกระดับการบริหารศูนย์การศึกษาวันอาทิตย์เป็นกระบวนการเพื่อนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในงานด้านวิชาการ ฝึกปฏิบัติให้เกิดความรู้ความเข้าใจทักษะเพื่อยกระดับการบริหารวิชาการให้สูงขึ้น สะดวกขึ้นเพื่อเป็นการยกระดับการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

- ด้านการบริหารงานบุคคล เป็นการอบรมเพื่อยกระดับการบริหารศูนย์การศึกษาวันอาทิตย์เป็นกระบวนการเพื่อนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในงานด้านการบริหารบุคคล

โครงสร้างของบุคคล การวางแผนพัฒนาบุคคล ฝึกปฏิบัติให้เกิดความรู้ความเข้าใจทักษะเพื่อยกระดับการบริหารงานบุคคลให้ง่ายขึ้น สะดวกขึ้นเพื่อเป็นการยกระดับการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

- ด้านการบริหารงานทั่วไป เป็นการอบรมเพื่อการยกระดับการบริหารศูนย์การศึกษาวันอาทิตย์เป็นกระบวนการเพื่อนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย งานธุรการ งานอาคาร งานประชาสัมพันธ์ ฝึกปฏิบัติให้เกิดความรู้ความเข้าใจทักษะเพื่อยกระดับการบริหารงานด้านงานบริหารทั่วไปให้ง่ายขึ้น สะดวกขึ้นเพื่อเป็นการยกระดับการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

- ด้านการบริหารงานงบประมาณเป็นการอบรมเพื่อการยกระดับการบริหารศูนย์การศึกษาวันอาทิตย์เป็นกระบวนการเพื่อนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในงานงบประมาณ ฝึกปฏิบัติให้เกิดความรู้ความเข้าใจทักษะเพื่อยกระดับการบริหารงานงบประมาณให้มีความสะดวกขึ้นเพื่อเป็นการยกระดับการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ขั้นตอนที่ ๓ ติดตาม สังเกตการณ์ โดยคณะผู้วิจัย เป็นการสังเกตพฤติกรรมของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินผลความรู้/ความเข้าใจ/ ทักษะปฏิบัติการผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้บริหาร ครูและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจ ทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ขั้นที่ ๓ ประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

๓.๒ พื้นที่วิจัย ประชากร

๓.๒.๑ พื้นที่วิจัย

๑) พื้นที่วิจัย คณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการสัมภาษณ์ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดวรนาถบรรพต พระอารามหลวง ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทรเหนือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองกระดุกเหนือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดจันเสน

๒) พื้นที่ในการอบรมเชิงปฏิบัติการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองกระดุกเหนือ

๓.๒.๒ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย

๑) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ถูกเลือกแบบเจาะจงจากผู้มีส่วนได้เสียหลักในการขับเคลื่อนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน ๑๕ รูป/คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร(ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาวันอาทิตย์ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร เลขานุการศูนย์การศึกษา) ครู และเจ้าหน้าที่

๒) กลุ่มเป้าหมายในอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน ๒๕ รูป/คน ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์

๓.๓ เครื่องมือการวิจัย

สำหรับงานวิจัยนี้ใช้เครื่องมือ เพื่อให้ข้อมูลรอบด้านครอบคลุมประเด็นคณะผู้วิจัยใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บข้อมูลการวิจัยแต่ละขั้นตอนของงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ คณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดเครื่องมือหลักที่จะนำมาใช้ในกระบวนการวิจัย ดังนี้

๓.๓.๑ แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(dependent Interview)ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครสวรรค์

๓.๓.๒ ระเบียบวาระการประชุม สำหรับการประชุมเชิงปฏิบัติการระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์เพื่อหาข้อสรุปในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๓.๓.๓ กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการ การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะปฏิบัติเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ใน ๔ ด้านประกอบด้วย

๑) กิจกรรมการยกระดับการบริหารงานด้านวิชาการ เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการยกระดับการบริหารศูนย์การศึกษาวันอาทิตย์เป็นกระบวนการเพื่อนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินงานวิชาการ

๒) กิจกรรมการยกระดับการบริหารงานด้านบริหารงานบุคคลเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการยกระดับการบริหารศูนย์การศึกษาวันอาทิตย์เป็นกระบวนการเพื่อนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินงานบุคคล

๓) กิจกรรมการยกระดับการบริหารงานด้านงานบริหารทั่วไป เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการยกระดับการบริหารศูนย์การศึกษาวันอาทิตย์เป็นกระบวนการเพื่อนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารทั่วไป

๔) กิจกรรมการยกระดับการบริหารงานด้านงานงบประมาณเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการงานงบประมาณ

๓.๓.๓ แบบการประเมิน ประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

๑) แบบประเมินผลความรู้/ความเข้าใจ/ ทักษะ ก่อนการอบรม-หลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ

๒) แบบประเมินความพึงพอใจการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น คณะผู้วิจัยจะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

แผนภาพที่ ๓.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากส่วนต่าง ๆ การวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ในการศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์ การสังเกตจากการการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์โดย เขียนในเชิงบรรยายให้เห็นถึงข้อสรุปจากการดำเนินการที่ได้ศึกษาซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากส่วนต่าง ๆ ดังนี้

- ๑) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียง
- ๒) ข้อมูลที่ได้จากการประเมินตนเองก่อนและหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำเสนอในรูปแบบ ตารางและความเรียง
- ๓) ข้อมูลที่ได้จากการประเมินความพึงพอใจผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียงโดยใช้ เกณฑ์ ดังต่อไปนี้

การแปลคะแนน โดยการนำแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ๕ โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยมีดังนี้^๑

๔.๕๑ - ๕.๐๐ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด

๓.๕๑ - ๔.๕๐ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมาก

๒.๕๑ - ๓.๕๐ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นปานกลาง

๑.๕๑ - ๒.๕๐ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อย

๑.๐๐ - ๑.๕๐ หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

๓.๖ สรุปกระบวนการวิจัย

เพื่อให้แนวทางในการดำเนินการในวิจัยครั้งนี้เป็นไปอย่างมีระบบและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดรายละเอียดเป็นขั้นตอนดังนี้

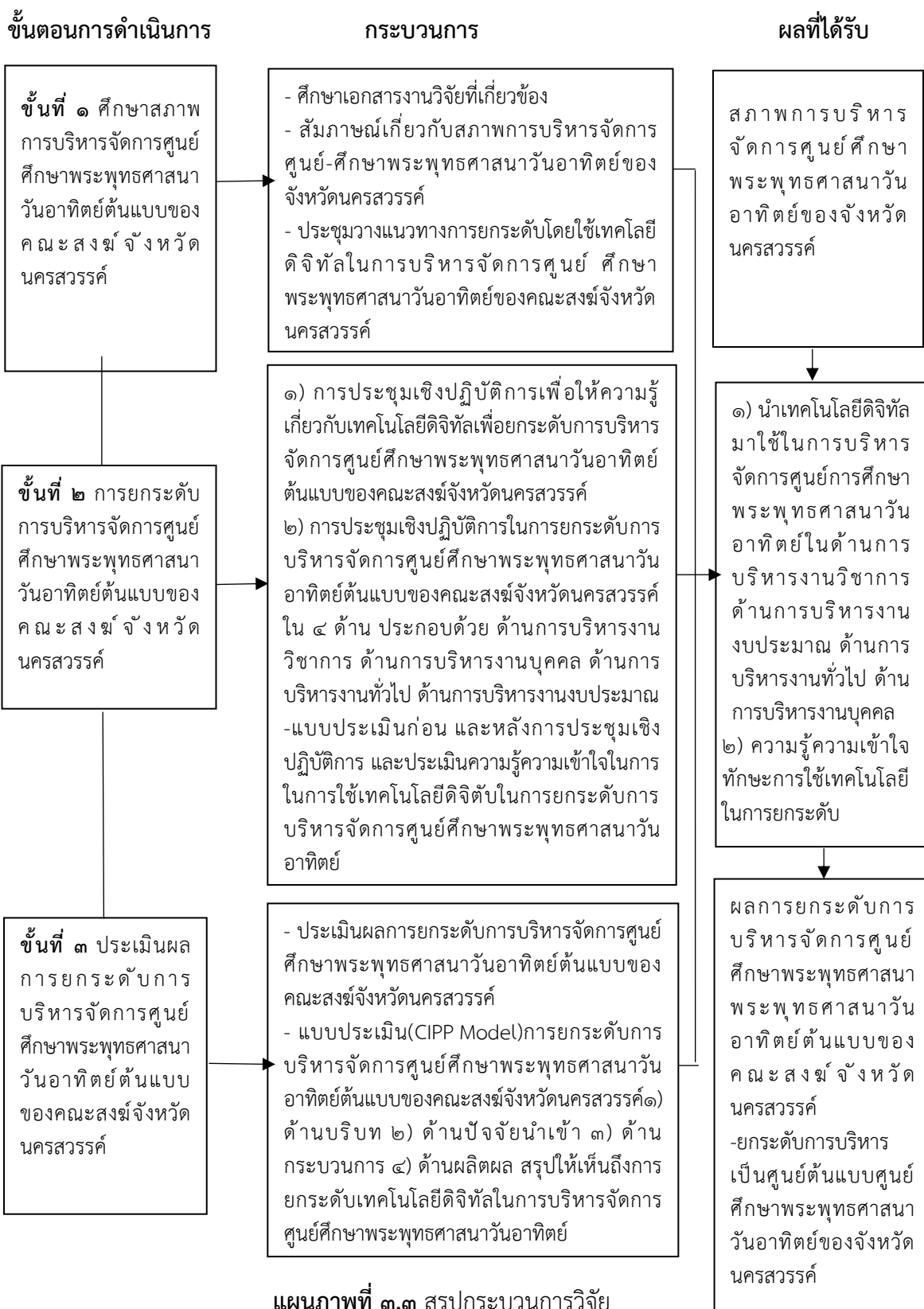
๓.๖.๑ ขั้นการเตรียมการ

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสารงานวิจัย เอกสารวิชาการ บทความวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศ การประสานการสร้างสัมพันธภาพที่ดีประชุมชี้แจงจุดประสงค์ การทำวิจัยเพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัยไปในทิศทางเดียวกัน

๓.๖.๒ ขั้นตอนการดำเนินการ

ศึกษาวิเคราะห์กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย เพื่อการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การพัฒนาเครื่องมือ ปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือ ก่อนที่จะมีการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการดำเนินการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์

^๑ ไพศาล หวังพานิช, การวัดและประเมินผลการเรียน, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ลักษณ์, ๒๕๕๑), หน้า ๑๑๒.

แผนภาพที่ ๓.๓ สรุปกระบวนการวิจัย

บทที่ ๔

ผลการศึกษาวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ ๒) เพื่อการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ๓) เพื่อประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

คณะผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติ (Action research) โดยการศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) การวิจัยเชิงปฏิบัติ (Action research) เพื่อการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ การ คณะผู้วิจัยได้กำหนดตามประเด็นการวิจัยดังนี้

๔.๑ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

๔.๒ การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

๔.๓ ประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

๔.๔ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

จากข้อมูลในการลงพื้นที่ในการวิจัยเรื่องการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ โดยทางคณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้บริหาร(ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ เลขานุการ) ครู เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๕ รูป/คน ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำนวน ๔ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดวรนาถบรรพต พระอารามหลวง ๒) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทรเหนือ ๓) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองกระดุกเหนือ ๔) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดจันเสน จากการสัมภาษณ์ ๔ ศูนย์ มีการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการบริหารทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า

๑) ด้านการบริหารงานวิชาการ

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง ๔ ศูนย์ พบว่าศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ให้ความสำคัญในการพัฒนาทางหลักสูตรการเรียนการสอน ชั้นตรี ชั้นกลาง ชั้นสูง โดยกำหนดวิชาบังคับ วิชาเลือกและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสม

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองกระดุกเนื้อ วิชาบังคับ ประกอบด้วย ธรรมปฏิบัติ ธรรมประวัติ เบญจศีล วิชาเลือกเพิ่มเติม นาฏศิลป์สร้างสรรค์ อาหารท้องถิ่น มีแหล่งเรียนรู้ตามปราชญ์ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองกระดุกเนื้อ เช่น การทำตุ๋น พวงมโหตร การวัดและประเมินผลจะดูจากการประกาศจากธรรมศึกษาตามที่ส่งผลสอบให้กับวัฒนธรรมจังหวัด^๑หลักสูตรกำหนดเนื้อหาวิชาบังคับ วิชาเลือก และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทันสมัยหลักสูตรมีความเหมาะสมในการกำหนดให้ผู้เรียนมีระยะเวลาการเรียนการสอนตามหลักสูตร^๒พัฒนาการด้านคุณธรรมจริยธรรม ความขยันอดทน ความซื่อสัตย์สุจริต การเรียนการสอนส่วนใหญ่จัดการตามสภาพของผู้เรียน จัดตามความถนัดของผู้เรียนจัดโดยมุ่งเน้นภาคปฏิบัติเป็นสำคัญเป็นส่วนใหญ่เน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสนุกเมื่อเข้าร่วมกิจกรรม^๓ในการเรียนรู้ครูผู้สอนบางท่านขาดประสบการณ์ทางเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ อุปกรณ์การเรียนการสอนยังไม่เพียงพอ ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในช่วยสอนทำให้การเรียนการสอนไม่จูงใจผู้เรียน กลุ่มครูผู้สอนมีทั้งที่เป็นบรรพชิตและฆราวาส^๔มีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่เป็นจริง^๕ ในช่วงโควิด ๑๙ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้หยุดชะงักลงเพราะทางศูนย์ไม่มีระบบออนไลน์เพราะบางกิจกรรมในการพัฒนาเด็กต้องมาทำกิจกรรมที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ซึ่งในช่วงโควิดก็ไม่สะดวกในการมาเรียน^๖ในการวัดและประเมินผลการจัดทำรายงานแบบรายงาน ศพอ. ๓ และแบบรายงาน ศพอ. ๕ มีความยุ่งยากในการส่งข้อมูลรายงานผลให้กับวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์ระบบการทำเอกสารเกี่ยวกับงานวิชาการยังใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างน้อยอยู่ถ้ามีการพัฒนานำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาในการบริหารจัดการด้านวิชาการในส่วนของหลักสูตรให้มีความหลากหลายผู้เรียนเกิดความสนใจ เกิดความสะดวกให้กับผู้เรียนได้ในส่วนของวิชาบังคับและวิชาเลือกได้^๗

^๑ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

^๒ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

^๓ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

^๔ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

^๕ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

^๖ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

^๗ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พุทธศาสนวันอาทิตย์วัดวรนาถบรรพต วิชา บังคับ มี ๑) ธรรมวิทยาสอนเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนสำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน ๒) พุทธประวัติ สอนเกี่ยวกับประวัติของพระพุทธเจ้า ๓) ศาสนพิธี สอนเกี่ยวกับพิธีกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนาที่ใช้ในสังคมปัจจุบัน และ ๔) เบญจศีล-เบญจธรรมสอนเกี่ยวกับหลักศีลธรรมเบื้องต้นที่เยาวชนควรเรียนรู้ วิชาเลือกทางศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พุทธศาสนวันอาทิตย์วัดวรนาถบรรพตมีนาฏศิลป์ อาหาร คอมพิวเตอร์ตามความสนใจของผู้เรียน^{๘๘} หลักสูตรกำหนดเนื้อหาวิชาบังคับ วิชาเลือก และ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทันสมัยหลักสูตรมีความเหมาะสมในการกำหนดให้ผู้เรียนมีระยะเวลาการเรียน การสอนตามหลักสูตร และตามความถนัดของผู้เรียน^{๘๙} พัฒนาการด้านคุณธรรมจริยธรรม ความขยัน อดทน ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบในสังคม โดยจะจัดตามความเข้าใจของผู้เรียนการเรียน การสอนยังขาดผู้สอนที่ตรงกับสายวิชา ส่วนใหญ่เป็นพระที่สอนในโรงเรียนและครูบางท่านก็ขาด ประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนจะสนใจน้อยในวิชาบังคับ ส่วนใหญ่จะสนใจในวิชาเลือกที่ตนเองสนใจ^{๙๐} กิจกรรมพัฒนาหลักสูตรเน้นการทำกิจกรรมที่ส่งเสริม อาชีพหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับคุณธรรมเพื่อให้เด็กมีความรักต่อครอบครัว^{๙๑} ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์พุทธศาสนวันอาทิตย์ยังขาดอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเหมาะสม กับยุคปัจจุบัน อุปกรณ์ก็ไม่ได้มาตรฐานตรงกับความต้องการใช้สอยแหล่งค้นคว้าศึกษาเพื่อเพิ่มเติมยังมี น้อยมาก^{๙๒} ในส่วนของงานวิชาการแต่ยังจัดกิจกรรมทางวิชาการไม่ได้มากเท่าที่ควรเพราะปีที่ผ่านๆมา เกิดสถานการณ์โรคโควิดระบบการเรียนการสอนบางกิจกรรมหยุดชงักถ้ามีระบบออนไลน์ก็จะช่วยการ สอนได้การวัดและประเมินผลส่วนใหญ่เป็นการถ่ายภาพและใส่รูปถ่ายในการจัดทำรายงานแบบรายงาน ศพอ. ๓ และแบบรายงาน ศพอ. ๕ และส่งให้กับวัฒนธรรม แต่มีความยุ่งยากในการส่งข้อมูลรายงานผล ให้กับวัฒนธรรมเพราะครูผู้รับผิดชอบก็ยังใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานเอกสารงานวิชาการได้น้อย^{๙๓}

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พุทธศาสนวันอาทิตย์วัดไทรเหนือ วิชาบังคับ วิชาพุทธประวัติธรรมศึกษา กระจุก สอนธรรมศึกษาตรี โท เอก วิชาเลือกของศูนย์การศึกษาเลือกตาม ความสนใจของนักเรียน โดยวิชาเลือกมีคอมพิวเตอร์ วิชาคณิตศาสตร์ นาฏศิลป์ อาหาร ^{๙๔}หลักสูตร กำหนดเนื้อหาวิชาบังคับ วิชาเลือก และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทันสมัยตามความสนใจและเหมาะสมกับ ผู้เรียนและกำหนดระยะเวลาการเรียนการสอนตามหลักสูตร^{๙๕} จัดโดยมุ่งเน้นภาคปฏิบัติเพื่อให้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมให้ทั่วถึงนักเรียนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม^{๙๖} ครูส่วน ใหญ่ที่เข้ามาสอนเป็นครูที่เกษียณไม่มีความถนัดในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจึงไม่สะดวกในการทำ

^{๘๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

^{๘๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๙๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๙๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๙๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

^{๙๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๙๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๙๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๙๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

กิจกรรมในการบรรยาย^{๑๗}ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในช่วยสอนทำให้การเรียนการสอนไม่จืดจางผู้เรียน กลุ่มครูผู้สอนมีทั้งที่เป็นบรรพชิตและฆราวาส^{๑๘}ส่วนใหญ่ครูจะเน้นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ แต่ก็ยังขาดการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลโดยการส่งเอกสารการจัดทำรายงานแบบรายงาน ศพอ. ๓ และแบบรายงาน ศพอ. ๕ ส่งข้อมูลรายงานผลให้กับวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์โดยข้อมูลในการจัดส่งถ้ามีระบบในการจัดส่งจะทำให้ครูผู้รับผิดชอบไม่ยุ่งยาก^{๑๙}

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดจันทร์เสน วิชาบังคับ มีวิชาพุทธประวัติ ธรรมศึกษา กระจุก เบญจศีล เบญจธรรม วิชาเลือกของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดจันทร์เสน ให้นักเรียน เรียนตามที่สนใจโดยวิชาเลือกจะเรียน ๑ ชั่วโมง วิชาบังคับจะเรียน ๒ ชั่วโมง วิชาเลือก ก็จะมีวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศิลปะ นาฏศิลป์ จักรสาน ทอผ้า นวดแผนไทย ทอผ้า เลือกตามความสนใจและถนัดของผู้เรียน^{๒๐}หลักสูตรกำหนดเนื้อหาวิชาบังคับ วิชาเลือก และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทันสมัยหลักสูตรมีความเหมาะสมตามความสนใจของผู้เรียน^{๒๑} ในกิจกรรมการเรียนการสอนครูผู้สอนยังเน้นการบรรยายโดยไม่มีสื่อที่ทันสมัยและในกิจกรรมภาคปฏิบัติก็เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อให้มีประสบการณ์มากขึ้น^{๒๒}การประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียน ได้รับการประเมินพัฒนาการผลทางการเรียนตามเกณฑ์หลักสูตรของกรมการศาสนา มีการประเมินผลเพื่อส่งผลการสอบให้กับวัฒนธรรม^{๒๓}ถ้าในส่วนวิชาเลือกถ้าสามารถจัดการเรียนออนไลน์ได้ก็จะช่วยให้นักเรียนที่ไม่สามารถมาเรียนได้เข้าเรียนได้ปกติลดภาระการเดินทางของนักเรียน ในส่วนของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมาเรียนเพิ่มมากขึ้นให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบันเพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้^{๒๔}ในส่วนของการวัดและประเมินผลจัดทำรายการจัดทำรายงานแบบรายงาน ศพอ. ๓ และแบบรายงาน ศพอ. ๕ ส่งข้อมูลรายงานผลให้กับวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์ทราบ มีความล่าช้าเนื่องจากการเตรียมเอกสารการจัดพิมพ์เอกสารมีความยุ่งยากครูผู้รับผิดชอบยังขาดการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในระบบการทำงานวิชาการ^{๒๕}

สรุปศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ด้านการบริหารงานวิชาการให้ความสำคัญในการพัฒนาทางหลักสูตรการเรียนการสอน ชั้นตรี ชั้นกลาง ชั้นสูง กำหนดวิชาบังคับ วิชาเลือก และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสมโดยมุ่งเน้นภาคปฏิบัติเน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อ ส่วนในทางการวัดและประเมินผลมีการประเมินผล

^{๑๗}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๑๘}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๑๙}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๒๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๒๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๒๒}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๒๓}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๒๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๒๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๖.

การเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่เป็นจริง การประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียนทางการเรียนวัดผลตามเกณฑ์หลักสูตรของกรมการศาสนาประเมินผลส่งผลการสอบให้กับวัฒนธรรมจังหวัด การบริหารงานวิชาการในการเรียนรู้ครูผู้สอนบางท่านขาดประสบการณ์ทางเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ อุปกรณ์การเรียนการสอนยังไม่เพียงพอ ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการช่วยสอนทำให้การเรียนการสอนไม่สนใจผู้เรียน กลุ่มครูผู้สอนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนใช้วิธีการสอนแบบบรรยายแบบเดิมเป็นส่วนใหญ่ครูมีความรู้ความเข้าใจทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนการสอนและการวัดผลไม่มากเท่าที่ควร

๒) การบริหารงานบุคคล

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง ๔ ศูนย์ พบว่า

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองกระดุกเนื้อ การบริหารงานบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ดำเนินการในเรื่องการเรียนการสอน การพัฒนาคนให้มีคุณภาพตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเป็นการช่วยส่งเสริมงานวิชาการให้มีคุณภาพ^{๒๖} และการดำเนินงานด้านอื่นๆ ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ดำเนินไปได้มีบทบาทต่อกิจกรรมหรือการดำเนินงานภารกิจของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ^{๒๗} การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถของศูนย์ส่วนใหญ่จะไปศึกษาดูงานการทำงานที่เป็นต้นแบบของการบริหารจัดการที่ดี การบริหารศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีผลการทำงานที่ดี คนในชุมชนยอมรับและได้รับความศรัทธาจากคนในชุมชนที่พร้อมจะให้ความช่วยเหลือศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในด้านต่างๆ^{๒๘}ครูส่วนใหญ่ที่มาสอนมีจิตอาสาที่จะสอนนักเรียนโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน บุคลากรครู เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ก็เป็นพระสงฆ์ที่ทำงานอยู่ในวัดที่จัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์บางส่วนเป็นครูเกษียณพิจารณาสรรหา คัดเลือกมาจากครูที่เคยสอนโรงเรียนประจำที่มีจิตอาสาในการมาสอนโดยไม่ได้มีระบบในการคัดเลือกหรือสรรหาบุคลากรผู้สอนที่ตรงตามสายวิชาไม่มีระบบการจัดบุคลากรครูผู้สอนเข้าปฏิบัติงานการสรรหา การเลือกสรร ให้ตรงตามอัตราที่ขาดส่วนใหญ่มากด้วยใจที่มีจิตอาสา^{๒๙} การบริหารงานบุคคลเพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าให้กับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้วยของแต่ละบุคคล ต้องมีการจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม ทักษะในการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์การพัฒนาบุคลากรมีวิทยากรภายนอกมาฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรให้เข้ากับสถานะในปัจจุบัน การส่งเสริมให้

^{๒๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

^{๒๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

^{๒๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

^{๒๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

บุคลากรไปศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พุทธศาสนาวันอาทิตย์ การวางแผนให้บุคลากรในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลในดิจิทัลในการทำงานต่างๆให้มากขึ้น^{๓๐}

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธรักษาวันอาทิตย์วัดวรนาถบรรพตการบริหารงานบุคคลยังไม่มีระบบทั้งการวางแผนบุคลากรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์หรือกระบวนการที่ใช้การสรรหาความต้องการด้านบุคลากรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธรักษาวันอาทิตย์การกำหนดวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร^{๓๑}การสรรหาผู้ที่มีความรู้ความสามารถให้ตรงกับสายวิชาที่มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้ปฏิบัติการเรียนการสอนที่สามารถการตอบสนองต่อปัจจัยแวดล้อมต่างๆก็ยังไม่มีการบริหารบุคคลศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธรักษาวันอาทิตย์ที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติต่อบุคลากรที่มีคุณภาพเพียงพอตลอดจนเพื่อให้บุคลากรมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่เหมาะสมสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธรักษาวันอาทิตย์^{๓๒}ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธรักษาวันอาทิตย์มีครูที่เป็นฆราวาสและพระสงฆ์ในจำนวนที่พอเพียงขึ้นอยู่กับจำนวนเด็กนักเรียนในแต่ละปี ครูที่สอนมีความรู้ความสามารถแต่ทางศูนย์ก็ไม่มีระบบในการสรรหาครูผู้สอนให้ตรงกับสายวิชาครูที่มีประสบการณ์ส่วนใหญ่มาจากครูพระสอนศีลธรรมในวัดที่สามารถเื้ออำนวยการสอนธรรมศึกษาให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนได้และมีครูที่เกษียณที่มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนโดยมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนมาให้ความรู้^{๓๓}

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธรักษาวันอาทิตย์วัดไพรเหนือ การวางแผนบุคลากรจะเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์การวางแผนบุคลากรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธรักษาวันอาทิตย์เป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยเลือกผู้ที่จะเป็นบุคลากรของศูนย์ต้องผ่านการคัดเลือกให้เหมาะสมกับรายวิชาที่ขาดผู้สอน^{๓๔} การบริหารงานบุคลากรในการวางแผนบุคลากรต้องมีการคาดการณ์ไปในอนาคตถึงความต้องการด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในการวางแผนบุคลากรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธรักษาวันอาทิตย์ วิธีปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางให้แต่ละกิจกรรม ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีจิตใจที่เสียสละและมีความมุ่งมั่นเพื่อทำประโยชน์ให้กับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธรักษาวันอาทิตย์แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับศูนย์ในการวางแผนจำนวนบุคลากรขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนที่เรียนในแต่ละปีบางปีมีจำนวนนักเรียนมากบางปีมีจำนวนนักเรียนน้อยปีใดจำนวนนักเรียนมากก็จะขาดครูผู้สอน^{๓๕}การบริหารบุคลากรต้องมีการสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรม เพื่อให้สามารถดำเนินการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธรักษาวัน

^{๓๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

^{๓๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

^{๓๒}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๓๓}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๓๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๓๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

อาทิตยและกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างเหมาะสมแต่ทางศูนย์ก็ยังคงขาดระบบการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตยวันอาทิตยโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานบุคคลให้เกิดความชัดเจนในระบบการวางแผนบุคลากรที่จะให้เกิดการรับรู้ของบุคลากรในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตยพระพุทธศาสนาวันอาทิตย^{๓๖}

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตยพระพุทธศาสนาวันอาทิตยวัดจันเสนมีการวางแผนบุคลากรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตยพระพุทธศาสนาวันอาทิตยจะมีบุคลากรที่มีคุณภาพตามรายวิชาที่ต้องการก็ยังไม่ตรงตามรายวิชาที่ต้องการเกิดการขาดแคลนบุคลากรเกิดขึ้น^{๓๗} การบริหารงานบุคลากร เป็นกระบวนการบริหารจัดการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตยพระพุทธศาสนาวันอาทิตยเพื่อจัดสรร ให้ได้ซึ่งคนดีมีความรู้ความสามารถและเหมาะสมกับงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตยพระพุทธศาสนาวันอาทิตย^{๓๘} การพัฒนาบุคลากรมีการศึกษาดูงานในส่วนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตยพระพุทธศาสนาต้นแบบเพื่อมาพัฒนาการปฏิบัติงานมีความสามารถแต่ขาดความเชี่ยวชาญ การพัฒนาความก้าวหน้าของการทำงานที่ต้องพัฒนาบุคลากรในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตยพระพุทธศาสนาวันอาทิตยให้มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนการสอนของนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตยวันอาทิตย และประชาชนโดยเฉพาะจึงต้องมีการพัฒนาบุคลากรที่มุ่งเน้นการบริหารทรัพยากรบุคคลและระบบการประเมินผลให้แก่บุคลากรศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตยพระพุทธศาสนาวันอาทิตยที่ปฏิบัติการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ บางส่วนได้มีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสมกับปัจจุบัน การส่งเสริมให้บุคลากรไปศึกษาดูงานเพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนา พัฒนาบุคลากรด้านการเรียนการสอนตามสภาพเป็นจริง^{๓๙} การอำนวยความสะดวกแก่บุคลากรในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมในการบริหารงานบุคคล การส่งเสริมสนับสนุนในการเพิ่มพูนความรู้ให้กับบุคลากรโดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาบริหารงานบุคคลยังมีน้อยจะต้องมีการดำเนินงานให้เป็นระบบโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานบุคคล^{๔๐}

สรุปศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตยพระพุทธศาสนาวันอาทิตยของจังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง ๔ ศูนย์ ด้านการบริหารงานบุคคลพบว่า การบริหารงานบุคคลในการวางแผนจำนวนบุคลากรขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนที่เรียนในแต่ละปี ครูส่วนใหญ่ที่มาสอนมีจิตอาสาที่จะสอนนักเรียนโดยไม่ได้รับผลตอบแทน บุคลากรครู เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ก็จะเป็นพระสงฆ์ที่ทำงานอยู่ในวัดที่จัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตยพระพุทธศาสนาวันอาทิตย บางส่วนเป็นครูเกษียณ พิจารณาจากครูที่เคยสอนโรงเรียนประจำที่มีจิตอาสาในการมาสอนโดยไม่ได้มีระบบในการคัดเลือกหรือสรรหาบุคลากรผู้สอนที่ตรงตามสายวิชาไม่มีระบบการจัดบุคลากรครูผู้สอนเข้าปฏิบัติงานการสรรหา การเลือกสรร ให้

^{๓๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๓๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๓๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๓๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๔๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

ตรงตามอัตราที่ขาด การพัฒนาบุคลากรมีการศึกษาดูงานในส่วนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พระพุทธศาสนาต้นแบบเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานเพื่อความก้าวหน้าของการทำงานที่ต้องพัฒนาบุคลากรในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการจัดการเรียน การสอนการพัฒนาบุคลากรที่มุ่งเน้นการบริหารทรัพยากรบุคคลและระบบการประเมินผลให้แก่บุคลากรศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยมีวิทยากรภายนอกมาให้ ความรู้ความเข้าใจเพื่อการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสมในยุคปัจจุบัน การส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาด้ว การเรียนการสอนตามสภาพเป็นจริง อำนวยความสะดวกแก่บุคลากรในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่ยังขาด ความรู้ความเข้าใจและทักษะในการบริหารงานบุคคล การส่งเสริมสนับสนุนในการเพิ่มพูนความรู้ให้กับ บุคลากรโดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาบริหารงานบุคคลที่ต้องเรียนรู้ในปัจจุบัน

๓) ด้านการบริหารงานทั่วไป

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัน อาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง ๔ ศูนย์ พบว่า

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองกระดุกเนื้อ การ บริหารงานทั่วไปในส่วนธุรการเป็นส่วนบริหารทั่วไปที่ให้การสนับสนุนการเรียนการสอน ซึ่งมีงานสาร บรณ งานหนังสือ จดหมายรับ-ส่ง การเก็บรักษา การยืม ไม่มีการจัดเก็บเข้าที่เมื่อจะใช้เอกสารต่างๆ ต้องหาเกิดความยุ่งยากในการทำงานเอกสาร^{๔๑} งานทะเบียนนักเรียนรายชื่อนักเรียน รายชื่อครูผู้สอน ไม่ได้ทำระบบในการจัดเก็บ ตลอดจนการประสานติดต่อหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผู้ปกครอง นักเรียนของศูนย์ส่วนใหญ่ไปติดต่อกันเอง^{๔๒} เทคโนโลยีดิจิทัลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ค่อนข้างจัดทำน้อยขาดงบประมาณขาดบุคลากรในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลใน การดูแลระบบงานธุรการ การบริหารงานทั่วไปงาน อาคารสถานที่ยังใช้เอกสารในการทำหลักฐานใน การตรวจเช็คประเมินอาคารสถานที่ในการปฏิบัติงานในการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมที่ เหมาะสม^{๔๓}

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดวรนาถบรรพต ในส่วน การบริหารงานทั่วไปยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร งานธุรการครูยังต้องทำเอง ไม่มีการจัดเก็บเอกสารที่ไม่ เป็นระบบ งานรับส่งหนังสือยังไม่เป็นระบบ^{๔๔}งานประชาสัมพันธ์ของศูนย์ยังไม่ชัดเจนยังขาด ประชาสัมพันธ์ทำให้ผู้ปกครองที่จะนำบุตรหลานมาเรียนในช่วงวันอาทิตย์ไม่ทราบการเคลื่อนไหวของ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์^{๔๕}ในส่วนของงานอาคารสถานที่อาคาร ที่ใช้ในการเรียนการสอนส่วนใหญ่ใช้อาคารของวัด ศาลาการเปรียญ ลานวัด ในการจัดการเรียนการ สอน^{๔๖} เทคโนโลยีดิจิทัลก็เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาในส่วนงานสารบรรณจัดเก็บเอกสาร ใบสมัคร

^{๔๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

^{๔๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

^{๔๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖

^{๔๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖

^{๔๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๔๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๖๖

เรียน เอกสาร ซึ่งทางศูนย์ก็ยังใช้การสมัครการยื่นเอกสารด้วยตัวเอง ยังไม่มีระบบจัดเก็บเอกสารด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล^{๔๗}

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทรเหนือในส่วนของ การบริหารงานทั่วไปในส่วนของอาคารใช้ในส่วนอาคารของวัด ศาลาการเปรียญ ลานวัด อาคารที่ใช้ใน การเรียนการสอนล้วนแล้วสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆของศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์^{๔๘} การช่วยเหลือ การร่วมงาน การประสานงาน การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารระหว่างศูนย์กับชุมชน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้ปกครองและ ประชาชนทั่วไป การติดต่อประสานงาน การให้ความร่วมมือส่วนใหญ่จะติดต่อทางโทรศัพท์ทางไลน์^{๔๙} การบริหารงานทั่วไปเป็นการส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการศึกษาของบุคคลองค์กร หน่วยงาน การบริหารงานทั่วไปเป็นงานส่งเสริมงานวิชาการ งานงบประมาณและงานบุคคลโดยแยกเป็น ๔ งาน ได้แก่ งานธุรการ งานสารบรรณ งานอาคารสถานที่ งานประชาสัมพันธ์ ยังขาดการนำเทคโนโลยีดิจิทัล มาบริหารจัดการให้เป็นระบบ การช่วยกิจกรรมนักเรียนการสร้างสัมพันธ์กับชุมชน บ้าน วัด และ โรงเรียน^{๕๐} การบริหารทั่วไปของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน วัดสามารถเป็นศูนย์กลางของชุมชนได้ในการจัดกิจกรรมของศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ให้ความร่วมมือสนับสนุนในการดำเนินงานอย่าง จริงจังระหว่างหน่วยงานราชการ องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นและองค์กรอื่นๆ^{๕๑}

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดจันเสนการบริหารงาน ทั่วไป การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลก็เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาในส่วนงานของงานธุรการ สารบรรณจัดเก็บ เอกสาร ใบสมัครเรียน เอกสาร ซึ่งทางศูนย์ก็ยังใช้วิธีการสมัครเรียนการยื่นเอกสารด้วยตัวเองยังไม่มี ระบบในการรับสมัครออนไลน์^{๕๒}งานสารบรรณรับ-ส่งหนังสือยังใช้เลขในเล่มสมุดยังไม่มีการ ลงเลขในระบบงานสารบรรณ เอกสารการจัดทำรายชื่อนักเรียนประจำปียังไม่มีจัดทำในระบบการนำ เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการทำเอกสารมีน้อย^{๕๓}ขาดบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการดูแล ระบบงานธุรการ งานสารบรรณ งานเอกสารต่างๆ ในส่วนของอาคารศูนย์ฯใช้ศาลาการเปรียญ และ ลานวัดเป็นสถานที่การเรียนการสอนกิจกรรมพัฒนานักเรียนส่วนใหญ่ ในส่วนของประชาสัมพันธ์ก็ยัง ขาดการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ^{๕๔}ส่วนใหญ่ทางศูนย์ได้นักเรียนมาเรียนส่วนใหญ่เป็นเด็กที่อยู่ใน โรงเรียนที่ใกล้วัดการประชาสัมพันธ์เป็นงานการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมซึ่งประชาสัมพันธ์ผ่านเฟสบุค ของบุคคลหรือผ่านเฟสบุคศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ผ่าน ผู้ปกครองที่เข้ามาทำบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาการประชาสัมพันธ์โดยปากต่อปาก สิ่งสำคัญ

^{๔๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖

^{๔๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๔๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๖..

^{๕๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๕๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๕๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๕๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๕๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖

ผู้ปกครองให้ความสำคัญในการเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ส่งบุตรหลานมาเรียนเพื่อเพิ่มความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมและการส่งเสริมการใช้ชีวิตประจำวันที่เหมาะสมให้กับบุตรหลาน^{๕๕}

สรุปศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ ด้านการบริหารงานทั่วไปพบว่า การบริหารงานทั่วไปเป็นงานส่งเสริมงานวิชาการ งานงบประมาณและงานบุคคลโดยแยกเป็น ๔ งาน ได้แก่ งานธุรการ งานสารบรรณ งานอาคารสถานที่ งานประชาสัมพันธ์ กิจกรรมนักเรียน ในส่วนงานธุรการเป็นส่วนงานบริหารงานทั่วไปที่ให้การสนับสนุนการเรียนการสอนมีงานสารบรรณรับ-ส่งหนังสือ การเก็บรักษา การยืม ต้องเก็บเข้าที่ค้นหาหรือติดตามได้ง่ายในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ก็ยังพบปัญหาที่เก็บเอกสารที่อยู่ยากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วันอาทิตย์ยังมีน้อยขาดบุคลากรในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในการดูแลระบบงานธุรการ งานอาคาร ส่วนสถานที่ใช้เรียนเป็นอาคารของวัด ศาลาการเปรียญ ลานวัด โบสถ์ อาคารมีความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ งานประชาสัมพันธ์กิจกรรมนักเรียนการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน บ้าน วัด และโรงเรียนก็ยังขาดสื่อการประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นที่รู้จักของชุมชนชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๔) ด้านการบริหารงานงบประมาณ

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ทั้ง ๔ ศูนย์ พบว่า

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองกระดุกเนื้อ การบริหารงานงบประมาณของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในปัจจุบัน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เน้นความเป็นอิสระในการบริหารให้มีความคล่องตัวและสามารถตรวจสอบได้^{๕๖} การบริหารงบประมาณได้รับการจัดสรรงบประมาณมาจากกระทรวงวัฒนธรรมซึ่งได้รับงบประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหารงานงบประมาณในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วันอาทิตย์รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริจาคมาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์^{๕๗} ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีต่อเยาวชนผู้เรียน การบริหารงบประมาณจึงให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ทางศูนย์ส่วนใหญ่งบประมาณที่ได้รับจัดสรรจะไม่เพียงพอในการบริหารจัดการศูนย์ในแต่ละปีจะมีงบประมาณในส่วนของบริจาคที่ยังได้รับอย่างต่อเนื่องจากองค์กรต่างๆ หรือประชาชนที่มีจิตศรัทธาที่จะร่วมบริจาคเพื่อสมทบทุนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์^{๕๘}

^{๕๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖

^{๕๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

^{๕๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

^{๕๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดวรนาถบรรพต การบริหารงบประมาณศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้งบประมาณสำหรับการบริหารจัดการศูนย์จากแหล่งทุน ๒ แหล่ง คืองบประมาณของรัฐและงบประมาณจากการบริจาคความศรัทธาประชาชน งบประมาณที่ได้รับจากรัฐไม่เพียงพอที่จะบริหารงานในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้ทั้งหมดจึงต้องอาศัยเงินบริจาคจากประชาชนทั่วไปและผู้ปกครองที่สนับสนุนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์^{๕๙} ในส่วนการบริหารงานงบประมาณศูนย์มีการระดมทุนหาเงินสนับสนุนด้วยการทอดผ้าป่าและได้รับการบริจาคจากประชาชนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา งบประมาณเป็นเรื่องสำคัญมากเพราะศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้องมีค่าจัดทำกิจกรรม ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอน ค่าอาหารกลางวันเด็ก และค่าบริหารงานทั่วไปเอกสารงานธุรการต่างๆ^{๖๐} ในส่วนค่าตอบแทนครูผู้สอนส่วนใหญ่ผู้สอนมาด้วยจิตอาสา ก็จะมีค่าเดินทางสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายเพียงเล็กน้อยสำหรับเดินทางมาสอนให้กับครูผู้สอนและในส่วนหนึ่งก็เป็นพระที่วัดมาช่วยสอนในวิชาบังคับในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ซึ่งก็ไม่ได้รับค่าสอน^{๖๑}

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทรเหนือ ด้านการบริหารงานงบประมาณที่จัดสรรไม่ค่อยเพียงพอและต่อเนื่องในการใช้บริหารจัดการศูนย์การศึกษาวันอาทิตย์งานที่เกี่ยวกับครุภัณฑ์ สื่อเพื่อการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์^{๖๒} งบประมาณที่ใช้ในการบริหารส่วนใหญ่ได้จากการบริจาคของภาคเอกชนและภาคประชาชนเนื่องจากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นการบริการสาธารณะจึงไม่มีการเก็บค่าเล่าเรียน งบประมาณไม่พอในการบริหาร ต้องใช้งบบริจาคในการทำงานโดยในแต่ละครั้งในการทำกิจกรรมจะมีผู้ปกครองมาช่วยบริจาคในกิจกรรมทำให้การเรียนการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เดินหน้าต่อไปได้^{๖๓}ในการบริหารงานด้านงบประมาณในการประชาสัมพันธ์แต่ก็ยังมีขาดช่องทางการรับบริจาคโดยระบบเทคโนโลยีดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ^{๖๔}การบริหารงานงบประมาณของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้ทำรายรับ - รายจ่ายแต่ก็ไม่มีระบบในการจัดทำได้แต่ลงรายรับ-รายจ่ายในสมุดและนำมาพิมพ์เป็นเอกสารรายงานการใช้จ่ายให้กับผู้บริหารได้ทราบในที่ประชุม^{๖๕}

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดจันเสน ด้านการบริหารงานงบประมาณได้รับจัดสรรจากกระทรวงวัฒนธรรม และอีกส่วนได้รับการบริจาคจากผู้จิตศรัทธา การ

^{๕๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

^{๖๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๖๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๖๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๖๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๖๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

^{๖๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๖

บริหารงานงบประมาณยังไม่มีระบบจัดเก็บข้อมูลทางการเงินได้แต่ลงสมุดรายรับ-รายจ่ายเพราะงบประมาณที่ได้รับจัดสรรมีน้อย^{๖๖} แต่ก็มีของส่วนงบประมาณจากการบริจาคที่ทางศูนย์ต้องดำเนินการชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับรายรับ- รายจ่ายให้กับผู้ปกครองและผู้บริจาคในที่ประชุมศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในแต่ละครั้งเพื่อจะได้รับทราบผลการดำเนินงานว่าศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ใช้จ่ายเป็นจำนวนเงินเท่าไรในแต่ละกิจกรรมในแต่ละปี^{๖๗} ในส่วนของการประชาสัมพันธ์ช่องทางการรับบริจาคของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ยังเป็นการประชาสัมพันธ์ปากต่อปากยังไม่มีระบบประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสื่อประชาสัมพันธ์ที่สะดวกให้กับผู้มีจิตศรัทธาในการบริจาค^{๖๘} งบประมาณที่ได้รับจากการจัดสรรและงบบริจาคได้จ่ายค่าอาหาร ค่าอุปกรณ์การเรียนวัสดุ ค่าบริหารงานทั่วไปเอกสารงานธุรการ ค่ารถรับ-ส่งเด็กเรียน ตลอดจนค่าตอบแทนครูซึ่งก็ได้จ่ายในส่วนของค่าเดินทางของครูส่วนค่าสอนครูจะมีจิตอาสาในการมาสอนจะไม่ขอรับค่าตอบแทนเป็นส่วนใหญ่^{๖๙}

สรุปศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่า งบประมาณสำหรับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จากแหล่งทุน ๒ แหล่ง คืองบประมาณของรัฐและงบประมาณจากการบริจาคงบประมาณที่รัฐจัดสรรให้ใช้จ่ายในกิจกรรมการบริหารได้เพียงส่วนหนึ่ง ไม่เพียงพอต่อการบริหารทั้งหมด ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้ใช้งบที่ได้รับจัดสรรอย่างคุ้มค่า โดยมีค่าจัดทำกิจกรรมนักเรียน ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอน ค่าอาหารกลางวันเด็ก และค่าบริหารงานทั่วไปเอกสารงานธุรการต่างๆ งบประมาณบริจาคได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในชุมชนและผู้ที่มีจิตศรัทธาทั่วไปซึ่งในส่วนของ การรับบริจาคยังขาดการประชาสัมพันธ์และยังขาดช่องทางในการบริจาค

^{๖๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๖๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๖๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖

^{๖๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖

ภาพที่ ๔.๑ ประมวลภาพลงพื้นที่สัมภาษณ์
ที่มาของภาพ : ภาพจากทีมงานวิจัย

ตารางที่ ๔.๑ ตารางสรุปผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง ๔ ศูนย์

ด้าน	การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ทั้ง ๔ ศูนย์			
การบริหารงานวิชาการ	<p>จุดแข็ง (Strengths)</p> <p>๑) มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน</p> <p>๒) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสม</p> <p>๓) พัฒนาการด้านคุณธรรม จริยธรรม ความขยันอดทน ความสุจริต</p> <p>๔) การเรียนการสอนส่วนใหญ่จัดการตามสภาพการณ์ของผู้เรียน จัดตามความถนัดของผู้เรียน</p> <p>๕) มีการประเมินผลการเรียนการสอนที่ สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่เป็นจริง</p>	<p>จุดอ่อน (Weakness)</p> <p>๑) ครูผู้สอนไม่มีความถนัดในรายวิชาที่สอน</p> <p>๒) ขาดประสบการณ์ทางเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>๓) อุปกรณ์การเรียนการสอนยังไม่เพียงพอ</p> <p>๔) การเรียนการสอนไม่จูงใจผู้เรียน</p> <p>๕) มีการจัดกิจกรรมสนับสนุนทางวิชาการน้อย</p>	<p>โอกาส(Opportunities)</p> <p>๑) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พุทธศาสนาวันอาทิตย์ยังได้รับการสนับสนุนจากชุมชน</p> <p>๒) ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนของครูได้รับการสนับสนุนจากชุมชน</p> <p>๓) หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและชุมชนให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านวิชาการของศูนย์การศึกษา</p> <p>๔) สนับสนุนการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับชุมชน</p>	<p>อุปสรรค(Treats)</p> <p>๑) งบประมาณในการพัฒนาการเรียนการสอนน้อย</p> <p>๒) ในช่วงเรียนที่ผ่านมีโรคระบาดจำเป็นต้องหยุดชะงัก</p> <p>๓) ครูไม่ชำนาญในการสอนในรายวิชา</p> <p>๔) ขาดความรู้ความเข้าใจในทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานเอกสารต่างๆ</p>

ด้าน	การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ทั้ง ๔ ศูนย์			
การบริหารงานบุคคล	จุดแข็ง (Strengths) ๑) มีการพัฒนาบุคลากรในสายวิชา ๒) บุคลากรในการสอนมีความเหมาะสม ๓) มีครูอาสาที่เข้ามาสอนโดยไม่คิดค่าตอบแทน ๔) บุคลากรเป็นครูเกษียณที่มีความรู้ความสามารถมาช่วยพัฒนาการเรียนการสอน ๕) มีการวางแผนในการทำงานของบุคคลกรในศูนย์ฯ ๖) มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรในศูนย์ฯ	จุดอ่อน (Weakness) ๑) ยังไม่มีระบบการคัดเลือกสรรหาบุคลากรที่ขาดในระบบ ๒) ยังขาดการพัฒนาบุคลากรในการใช้เทคโนโลยี ๓) ขาดระบบการประเมินบุคลากรกรในที่ทำงานให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ๔) ยังขาดการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานบุคคล ๕) ขาดบุคลากรให้ตรงกับสายวิชา	โอกาส(Opportunities) ๑) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ส่วนใหญ่จัดตั้งที่วัดทำให้มีบุคลากรในการสอนเพียงพอ ๒) บุคลากรที่มาสอนมีความสามารถหลากหลายในรายวิชา ๓) บุคลากรที่ช่วยสอนมีจิตอาสาทำให้ผู้เรียนสนใจ ๔) ศูนย์ให้การส่งเสริมบุคลากรในการจัดการเรียนการสอน	อุปสรรค(Treats) ๑) การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ยังไม่มีระบบการทำงานโดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ ๒) ยังขาดงบประมาณในการบริหารงานบุคคล ๓) ยังขาดการสรรหาบุคลากรผู้สอนที่ตรงตามสาย
การบริหารงานทั่วไป	จุดแข็ง (Strengths) ๑) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีธุรการที่ให้การสนับสนุนการเรียนการสอน	จุดอ่อน (Weakness) ๑) ยังขาดการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำระบบงานธุรการที่มีเอกสารมาก ๒) ยังขาดการใช้เทคโนโลยีงานสารบรรณ	โอกาส(Opportunities) ๑) จัดกิจกรรมในการพัฒนาเจ้าหน้าที่ในการดูแลระบบงานธุรการ งานสารบรรณ ๒) จัดกิจกรรมการพัฒนาระบบโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการงานด้านบริหารทั่วไป	อุปสรรค(Treats) ๑) งบประมาณในการบริหารงานทั่วไปน้อย ๒) งานธุรการงานเอกสารมีเยอะ

ด้าน	การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ทั้ง ๔ ศูนย์			
	๒) ศูนย์ฯมีงานสารบรรณ รับ - ส่ง หนังสือ ๓) อาคารสถานที่สะดวกในการเรียนการสอน ๔) ศูนย์มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้กับคนในชุมชน ๕) ศูนย์ให้การสนับสนุนอุปกรณ์วัสดุที่จำเป็นในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	๓) ไม่มีการประเมินอาคารสถานที่ในการเรียนการสอน ๔) งานประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง	๓) จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วันอาทิตย์โดยผ่านประชาสัมพันธ์ในระบบ	๓) ไม่มีความรู้ความเข้าใจในงานเอกสารต่างๆ
การบริหารงานงบประมาณ	จุดแข็ง (Strengths) ๑) งบประมาณสนับสนุนจากกระทรวงวัฒนธรรม ๒) งบประมาณสนับสนุนจากการบริจาคจากประชาชนที่จิตศรัทธา ๓) มีการบริหารจัดการงบประมาณ รายรับ - รายจ่าย ๔) มีความคล่องตัว สามารถตรวจสอบได้ง่าย ๕) มีความอิสระในการบริหารงานงบประมาณ	จุดอ่อน (Weakness) ๑) ยังไม่มีระบบการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการงบประมาณ ๒) ขาดการประชาสัมพันธ์ผ่านระบบออนไลน์ ๓) ขาดเจ้าหน้าที่ดูแลในส่วนองงานงบประมาณ ๔) มีงบประมาณในการจัดสรรน้อย	โอกาส(Opportunities) ๑) จัดกิจกรรมพัฒนาระบบงานบริหารงบประมาณ ๒) พัฒนาเจ้าหน้าที่ดูแลในส่วนองงบประมาณ ๓) พัฒนาการประชาสัมพันธ์ด้านงบประมาณในการบริหารศูนย์ฯ	อุปสรรค(Treats) ๑) ผู้ที่ดูแลส่วนใหญ่เป็นครูเกษียณ ๒) ขาดบุคลากรในการดูแลในส่วนงานงบประมาณ ๓) งบประมาณในการพัฒนางานงบประมาณไม่เพียงพอ

สรุปสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง ๔ ศูนย์มีการบริหารจัดการ ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดการเรียนการสอน วิชาบังคับ วิชาเลือกตามความสนใจของผู้เรียน ด้านการบริหารงานบุคคลบุคลากรผู้สอนส่วนใหญ่เป็นครูเกษียณและพระสงฆ์ที่อยู่ในวัดที่จัดตั้งศูนย์ ด้านงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากระทรวงวัฒนธรรมและได้รับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา ด้านการบริหารงานทั่วไป งานธุรการงานเอกสารงานสารบรรณ อาคารสถานที่เรียนส่วนใหญ่ใช้ลานปฏิบัติธรรมหรือศาลาการเปรียญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แต่ในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ยังขาดเทคโนโลยีดิจิทัลมาบริหารจัดการในงานด้านต่างๆ ของศูนย์ บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลในด้านวิชาการมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน งานบริหารงานทั่วไปที่เกี่ยวกับเอกสารต่างๆ ที่มีความยุ่งยากไม่เป็นระบบ ด้านงานบริหารบุคคลที่ยังขาดการพัฒนาบุคลากรในการใช้เทคโนโลยี และด้านงบประมาณยังได้งบประมาณไม่เพียงพอในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พุทธศาสนาวันอาทิตย์และยังขาดประชาสัมพันธ์ในการรับบริจาคในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วันอาทิตย์

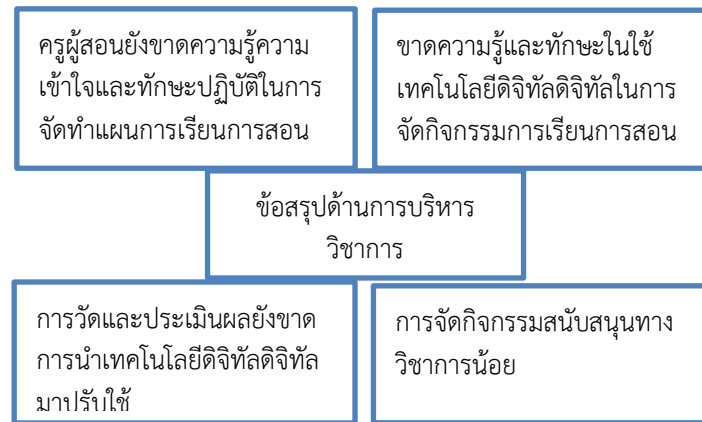
ภาพที่ ๔.๒ ประชุมสรุปจากการสัมภาษณ์

ที่มาของภาพ : ภาพจากทีมงานวิจัย

การประชุมร่วมกับผู้ร่วมวิจัยในการวางเพื่อกำหนดแนวทางการยกระดับการบริหารจัดการ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ ในวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ณ ห้องหา ข้อสรุปจากการสัมภาษณ์สภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัด นครสวรรค์ทั้ง ๔ ศูนย์ในการบริหารงาน ๔ ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การ บริหารงานทั่วไป และการบริหารงานงบประมาณ สรุปเป็นแนวทางในการยกระดับการบริหารจัดการ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ โดยมีรายละเอียดดังนี้ได้แก่

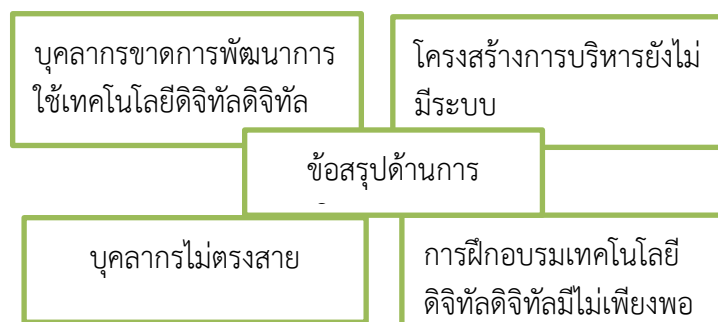
๑) ด้านการบริหารงานวิชาการ

ข้อสรุปในด้านการบริหารงานวิชาการครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะ ปฏิบัติในการจัดทำแผนการเรียนการสอน ขาดความรู้และทักษะในใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลยังขาดการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในการ บริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความต้องการยกระดับโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มาบริหารจัดการในส่วนของงานวิชาการจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการปฏิบัติงานด้าน การบริหารงานวิชาการให้ทันสมัยน่าสนใจมากขึ้น

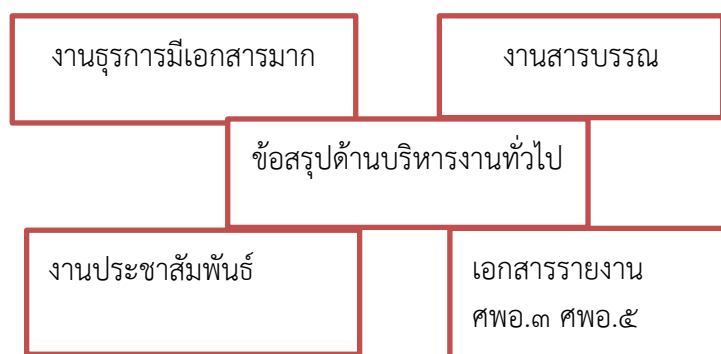
แผนภาพที่ ๔.๓ ข้อสรุปด้านการบริหารวิชาการ

๒) การบริหารงานบุคคล ข้อสรุปด้านการบริหารบุคลากรขาดการพัฒนาบุคลากรใน การใช้เทคโนโลยี การกำหนดนโยบายของผู้บริหารแผนพัฒนาบุคลากร การฝึกอบรมด้านเทคโนโลยี ดิจิทัลต่างๆ ยังขาดความรู้ความเข้าใจ บุคลากรครูไม่ตรงสาย โครงสร้างผู้บริหารยังไม่มีระบบในการ จัดทำด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลดิจิทัล มีความต้องการในการยกระดับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้านบุคคลโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาบริหารจัดการ

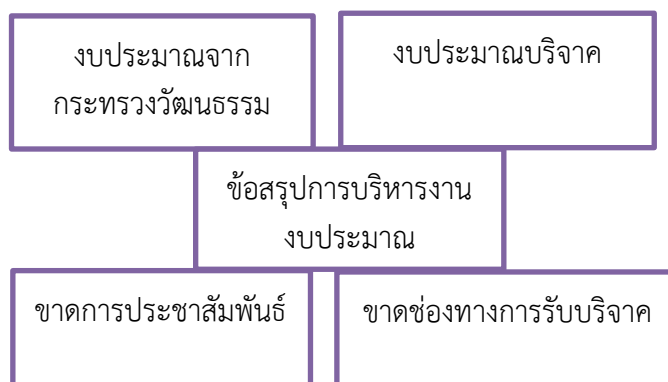
แผนภาพที่ ๔.๔ ข้อสรุปด้านการบริหารงานบุคคล

๓) การบริหารงานทั่วไป ข้อเสนอแนะด้านบริหารงานทั่วไปเห็นตรงกันว่า การบริหารงานทั่วไปใน ส่วนของงานธุรการมีเอกสารมาก เอกสารการรับสมัครเรียนยังต้องมาสมัครเรียนที่ศูนย์ งานสารบรรณ ยังไม่มีระบบจัดเก็บงานเอกสารด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเอกสารรายงาน ศพอ.๓ ศพอ.๕ รายงานผลให้กับ วัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์ยังไม่มีระบบต้องติดตามสอบถามด้วยตัวเองตลอดจนงานประชาสัมพันธ์ยัง ขาดการประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีขั้นตอนการทำงานที่ไม่สะดวกในการบริหารจัดการศูนย์การศึกษาวัน อาทิตย์ ในที่ประชุมสรุปมีความต้องการในการยกระดับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พุทธ ศาสนาวันอาทิตย์ด้านการบริหารงานทั่วไปโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาบริหารงานทั่วไปให้มีความรวดเร็ว มากขึ้น

แผนภาพที่ ๔.๕ ข้อเสนอแนะด้านการบริหารงานทั่วไป

๔) ด้านการบริหารงานงบประมาณ ข้อเสนอแนะว่าการบริหารงานงบประมาณในการ บริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จากแหล่งทุน ๒ แหล่ง คืองบประมาณจากรัฐและ งบประมาณจากการบริจาคงบประมาณที่รัฐจัดสรรให้ใช้จ่ายในกิจกรรมการบริหารได้ไม่เพียงพอต่อการ บริหารทั้งหมด ซึ่งในส่วนของการรับบริจาคยังขาดการประชาสัมพันธ์และยังขาดช่องทางในการบริจาค รายรับ- รายจ่ายของศูนย์การศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์ยังบันทึกการรับจ่ายแบบเดิมในที่ประชุมสรุป มีความต้องการในการยกระดับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้านการ บริหารงานงบประมาณโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาบริหารงานให้มีสะดวกและเกิดความรวดเร็วมากขึ้น

แผนภาพที่ ๔.๖ ข้อเสนอแนะการบริหารงานงบประมาณ

ภายหลังการประชุมวางแผนสรุปผลจากการสัมภาษณ์ นำไปสู่การยกระดับการบริหารจัดการ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่และคณะผู้วิจัยมีความเห็นไปในทิศทาง

เดียวกันว่าควรยกระดับการบริหารจัดการศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั้งหมด ๔ ด้านคือ ๑) ด้านการบริหารวิชาการ ๒) ด้านการบริหารงานบุคคล ๓) ด้านการบริหารงานทั่วไป ๔) ด้านการบริหารงานงบประมาณ

การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมายกระดับนั้นเป็นการทำงานที่สะดวกรวดเร็วและเหมาะสมเข้ากับมาตรฐานการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อไปอย่างรวดเร็ว ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เกิดการเรียนรู้ที่จะต้องปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

๔.๒ การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์จากการสัมภาษณ์ได้ข้อสรุปจากการประชุมที่ผ่านมาต้องนำมาปรับวิธีการบริหารจัดการจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบ ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่และคณะผู้วิจัยมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าควรยกระดับการบริหารจัดการศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาบริหารจัดการการยกระดับการบริหารจัดการทั้ง ๔ ด้าน ด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เดิม เพื่อให้ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มีการพัฒนาและยกระดับเพื่อเป็นต้นแบบให้เป็นศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครสวรรค์

คณะผู้วิจัยได้มีการดำเนินการประชุมทำความเข้าใจ เพื่อให้เกิดการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนปฏิบัติการ ซึ่งมีการขับเคลื่อนการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อเป็นต้นแบบของจังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้พื้นที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองกระดุกเนื้อในการขับเคลื่อนกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการได้จัดประชุมการวางแผนเพื่อทำความเข้าใจในวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ณ ห้องประชุมเหรียญราชา ณ วัดหนองกระดุกเนื้อที่ได้กล่าวมา

๑. การประชุมร่วมกับผู้ร่วมวิจัยในการวางแผนการทำงานเพื่อกำหนดแนวทางการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้ข้อสรุปจากการสัมภาษณ์ดังที่กล่าวมาข้างต้นทราบถึงปัญหาและความต้องการของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครสวรรค์

๒. ในการประชุมมีการวางแผนเพื่ออบรมเชิงปฏิบัติการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อจะได้เพิ่มความรู้ความเข้าใจ และทักษะในใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อเป็นต้นแบบจังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้พื้นที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองกระดุกเนื้อในการขับเคลื่อนการยกระดับการ

บริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ

๓. ลักษณะกิจกรรมเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และวิธีปฏิบัติโดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้สอดคล้องกับด้านหลักการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณให้ได้มาตรฐานการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อเป็นการยกระดับในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัด นครสวรรค์โดยจะจัดการอบรมเชิงปฏิบัติในวันที่ ๙ - ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๖ ณ โรงเรียนรัตนปัญญาวิทยาลัย วัดหนองกระดุกเนื้อ ตำบลหนองนมวัว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ระหว่างเวลา ๐๘.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. มีผู้ร่วมกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการจำนวน ๒๕ รูปหรือคน โดยวิทยากร นายปัญญา พรหมบุตร ผู้อำนวยการโรงเรียนพยุหะพิทยาคม

ตารางที่ ๔.๒ ตารางกำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

วัน	เวลา	รายละเอียดกิจกรรม
วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๖	๐๘.๐๐ - ๐๙.๐๐ น.	ลงทะเบียน
	๐๙.๐๐ - ๐๙.๓๐ น.	กล่าวเปิด
	๙.๓๐ น. - ๑๐.๓๐ น.	การอบรมเชิงปฏิบัติการ การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการบริหารวิชาการ โดยกิจกรรมใช้ Google Classroom , Google Site ในรายวิชาที่สอนวิชาบังคับ วิชาเลือก และการสร้างข้อสอบออนไลน์ โดยลงมือปฏิบัติ
	๑๐.๓๐-๑๐.๔๕	รับประทานอาหารว่าง
	๑๐.๔๕-๑๑:๓๐	การฝึกการใช้โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานวิชาการโดย Google Classroom ในการสร้างข้อสอบ
	๑๑:๓๐ น.-๑๒:๓๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน
	๑๒.๓๐ น. - ๑๓.๓๐	ฝึกปฏิบัติโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล Google Classroom , Google Site ตรวจงาน ตรวจการบ้าน
	๑๓.๓๐ - ๑๔.๓๐	การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” ด้านการบริหารงานบุคคล” จัดทำฐานข้อมูลบุคลากรในศูนย์ศึกษาผ่านระบบ ออนไลน์ผ่านระบบ Website กิจกรรม

วัน	เวลา	รายละเอียดกิจกรรม
		การประชุมสัมพันธ สรรหา บุคลากร ผ่านเว็บไซต์ประชุมสัมพันธของศูนย์
	๑๔.๓๐- ๑๔.๔๕	รับประทานอาหารว่าง
	๑๔.๔๕-๑๖.๐๐	จัดทำฐานข้อมูลบุคลากรระบบ ออนไลน์ผ่านระบบ Website
วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๖	๐๘.๐๐ - ๐๙.๐๐ น.	ลงทะเบียน
	๙.๓๐ น. - ๑๐.๓๐ น	การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” ด้านการบริหารงานทั่วไป”อบรมเชิงปฏิบัติการ การดูแลและอาคารสถานที่ ขอใช้อาคารต่าง ๆ ผ่านระบบเทคโนโลยีออนไลน์ มี การประชุมสัมพันธกิจกรรมของศูนย์การศึกษาวันอาทิตย์ผ่านเว็บไซต์
	๑๐.๓๐-๑๐.๔๕	รับประทานอาหารว่าง
	๑๐.๔๕-๑๑:๓๐	การประชุมสัมพันธกิจกรรมของศูนย์ฯผ่านเว็บไซต์ การจัดเก็บเอกสารผ่านเว็บไซต์
	๑๑:๓๐ น.-๑๒:๓๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน
	๑๓.๓๐ - ๑๔.๓๐	การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” ด้านการบริหารงานงบประมาณ” -การวางแผนงบประมาณผ่านเว็บไซต์
	๑๔.๓๐- ๑๔.๔๕	รับประทานอาหารว่าง
	๑๔.๔๕-๑๖.๐๐	-การประชุมสัมพันธงบประมาณผ่านเว็บไซต์ -การรายงานผลการดำเนินงาน ผ่าน Google Sheets ส่งลิงค์ไปยังเว็บไซต์

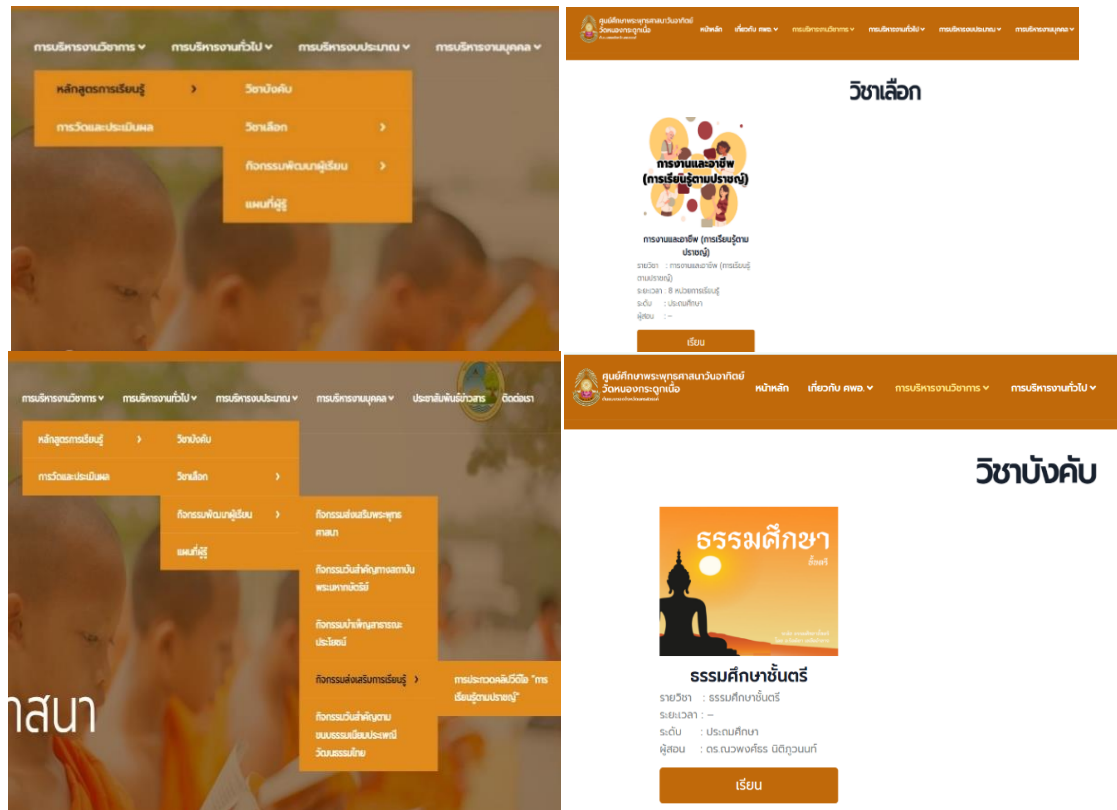
๔.๒.๑) การอบรมเชิงปฏิบัติการ การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล” ด้านการบริหารวิชาการ”

๑) ด้านการบริหารงานวิชาการ

ลักษณะกิจกรรม : กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ ความเข้าใจทักษะฝึกปฏิบัติในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารวิชาการในหลักสูตรในส่วนของ วิชาบังคับ วิชาเลือกให้เกิดความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจ นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการวัดและประเมินผล แหล่งเรียนรู้ต่างๆโดยเข้าถึงระบบแหล่งเรียนรู้ง่ายขึ้น กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นการอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจทักษะเทคโนโลยีดิจิทัลการบริหารงานวิชาการที่ผู้เรียนสามารถเข้าระบบเพื่อเรียนรายวิชาเพิ่มเติม

ได้ง่ายมากขึ้นโดยกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ ในวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๖ โดย นายปัญญา พรหมบุตร ผู้อำนวยการโรงเรียนพยุหะพิทยาคมณ โรงเรียนรัตนปัญญาวิชาลัย วัดหนองกระดุกเนื้อ ตำบลหนองนมวัว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ระหว่างเวลา ๐๘.๐๐ – ๑๖.๐๐ น. มีผู้ร่วมกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการจำนวน ๒๕ รูปหรือคน

ภาพที่ ๔.๗ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลดิจิทัล”ด้านการบริหารงานวิชาการ”

ฝึกปฏิบัติโดยกิจกรรมใช้ Google Classroom , Google Site ในรายวิชาที่สอนวิชาบังคับ วิชาเลือก และการสร้างข้อสอบออนไลน์ โดยผู้เข้าร่วมลงมือปฏิบัติในการสร้างข้อสอบ Google Classroom เมื่อปฏิบัติการสร้างเสร็จส่งลิงค์ไปยังเว็บไซต์

ผลการดำเนินกิจกรรม จะเห็นได้ว่าภายหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลดิจิทัล”ด้านการบริหารงานวิชาการ”พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ ความเข้าใจมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารงานวิชาการในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หลักสูตรวิชาบังคับ วิชาเลือก กิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การวัดและประเมินผลโดยใช้ Google Classroom โดยเมื่อทำเสร็จส่งลิงค์ไปยังเว็บไซต์ การหาแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหาร ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่เข้าถึงระบบการบริหารวิชาการได้ง่ายรวดเร็วผ่านระบบเว็บไซต์ สามารถเปิดเข้าไปศึกษาวิชาต่างๆ ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผลได้ง่ายขึ้นสะดวกขึ้นสามารถดูกิจกรรมย้อนหลังได้รวดเร็ว ลดขั้นตอน

ประหยัดในการเดินทางและในช่วงที่มีปัญหาของโรคระบาดก็สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลในการเข้าถึงระบบออนไลน์สอนนักเรียนผ่านระบบมือถือ อีกทั้งยังจะช่วยให้นักเรียนสามารถส่งงานได้ทันทีผ่านทางออนไลน์ ในขณะที่ครูผู้สอนเองก็สามารถตรวจการบ้านหรือตรวจข้อสอบ โดยครูผู้สอนสามารถสร้างหน้าห้องเรียนขึ้นมา และเพิ่มนักเรียนของตนเข้าไปได้เองหรือจะแชร์โค้ดให้กับกลุ่มนักเรียนเพื่อให้เข้ากลุ่มในการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ ครูผู้สอนและนักเรียนติดต่อสื่อสารกันในชั้นเรียน ส่งงานติดตามผลงาน ส่งความคิดเห็น ทำงานไปพร้อมกันได้ดียิ่งขึ้นผ่านระบบคลาวด์การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลครูผู้สอนได้นำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลายโดยประยุกต์ร่วมกับวิธีการสอน

ในส่วนของผู้บริหารก็สามารถเข้าถึงระบบเว็บไซต์ในการทำงานผ่านระบบออนไลน์ในการติดตามครู นักเรียนทำกิจกรรมได้ในส่วนของการจัดกิจกรรมต่างๆ ได้โดยง่ายมากขึ้น การบริหารงานวิชาการโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมายกระดับและปรับใช้ในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการบริหารงานวิชาการ หลักสูตร การวัดและประเมินผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ใหม่ๆ จะทันสมัยใหม่และรวดเร็วขึ้น

ข้อสังเกตที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมอบรมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองกระดุกเหนือ ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ที่มีความพร้อมในการจะนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานวิชาการ

การสังเกตการณ์ขณะประชุมเชิงปฏิบัติการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะทั้งก่อนการอบรมและหลังการอบรมโดยใช้แบบประเมิน- ก่อนหลัง ผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลใน”ด้านการบริหารงานวิชาการ” บันทึกข้อมูลและเก็บรวบรวมต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ด้านการบริหารงานวิชาการ

ตารางที่ ๔.๓ ตารางผลค่าเฉลี่ยจากการประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการบริหารงานวิชาการ”ก่อนและหลังการอบรม

ประเมิน	ระดับความรู้ ความเข้าใจ/ทักษะ					
	ก่อนอบรม			หลังอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
๑) มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานวิชาการ ด้านหลักสูตร	๓.๒๐	๑.๐๐	ปานกลาง	๔.๔๘	๐.๗๗	มาก
๒) มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานวิชาการในกิจกรรม	๒.๘๘	๑.๐๙	ปานกลาง	๔.๓๒	๐.๙๐	มาก

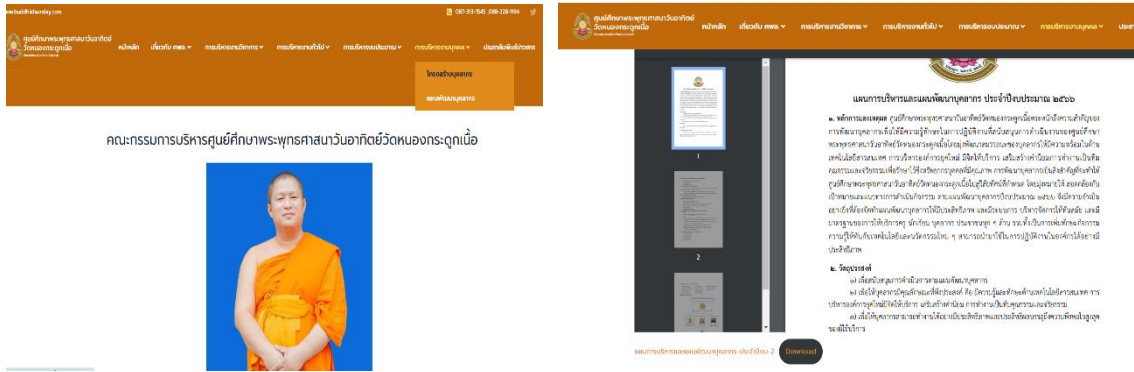
ประเมิน	ระดับความรู้ ความเข้าใจ/ทักษะ					
	ก่อนอบรม			หลังอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน						
๓) มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานวิชาการวัดและประเมินผล	๓.๑๖	๐.๙๐	ปานกลาง	๔.๒๘	๐.๘๔	มาก
๔) มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานวิชาการในการหาแหล่งเรียนรู้	๓.๒๔	๐.๖๐	ปานกลาง	๓.๙๖	๐.๗๙	มาก
๕) มีความรู้ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารวิชาการด้านการสอน	๓.๔๔	๐.๗๑	ปานกลาง	๔.๒๐	๐.๗๑	มาก
รวม	๓.๔๓	๐.๔๔	ปานกลาง	๔.๒๕	๐.๓๔	มาก

จากตารางแสดงผลการประเมินผลพบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารงานวิชาการก่อนการอบรมในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ๓.๔๓ อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ และหลังการอบรมกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารงานวิชาการในภาพรวมมีระดับความรู้/ความเข้าใจ/ทักษะมีค่าเฉลี่ย ๔.๒๕ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๔.๒.๒) การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการบริหารงานบุคคล

ด้านการบริหารงานบุคคล

ลักษณะกิจกรรม : เป็นกิจกรรมอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจทักษะในใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารงานบุคคลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ให้เป็นต้นแบบของจังหวัดนครสวรรค์ในงานบุคคลโดยผ่านเว็บไซต์ในส่วนของโครงสร้างของบุคคลากรและการวางแผนการบริหารงานบุคคลโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นการยกระดับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครสวรรค์ โดยกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ”ด้านการบริหารงานบุคคล ห้องประชุมโรงเรียนรัตนปัญญา วิทยาลัย วัดหนองกระดุกเนื้อ ตำบลหนองนมวัว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ผู้บริหาร(ผู้อำนวยการศูนย์ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร เลขานุการศูนย์ฯ) ครู เจ้าหน้าที่ผู้สนับสนุนจำนวน ๒๕ รูป/คน วิทยากรนายปัญญา พรหมบุตร ผู้อำนวยการโรงเรียนพยุหะพิทยาคม

ภาพที่ ๔.๘ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการบริหารงานบุคคล

กิจกรรมฝึกปฏิบัติจัดทำฐานข้อมูลบุคลากรในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาผ่านระบบออนไลน์ผ่านระบบ Website กิจกรรมการประชาสัมพันธ์ สรรหา บุคลากร ผ่านเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์ ผลของการดำเนินกิจกรรม : การอบรมเชิงปฏิบัติการการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลดิจิทัล”ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดทำเว็บไซต์การบริหารงานบุคคล สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการวางแผนบุคลากร ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ สามารถเข้าถึงระบบการบริหารงานบุคคลทางเว็บไซต์ โดยเข้าถึงโครงสร้างของบุคคล เข้าถึงการจัดทำทะเบียนประวัติสามารถเข้าดูการบันทึกข้อมูลประวัติบุคลากร การบันทึกเอาเทคโนโลยีดิจิทัลสารสนเทศมาช่วยในการจัดเก็บข้อมูลประวัติของผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ การรวบรวมข้อมูลให้เป็นระบบที่สามารถเชื่อมกับระบบอื่น ๆ สามารถเปิดหาในระบบได้อย่างรวดเร็ว ตลอดจนการการสรรหาบุคลากรให้ตรงตามสาขาที่ต้องการโดยนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบันทึกข้อมูลในการสมัครงานโดยใช้ช่องทางออนไลน์ ในส่วนการพัฒนาและฝึกอบรมบุคลากรทั้งภายในและภายนอกระบบเทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยในการวางแผนในการพัฒนาบุคลากรในโครงการอบรมต่างๆ ในเว็บไซต์ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ผู้บริหารสามารถเข้าระบบสามารถเปิดพิจารณาในระบบได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

ข้อสังเกตที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมอบรมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองกระดุกเหนือ ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ที่มีความพร้อมในการอบรมจะนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานบุคคลในสวนงานโครงสร้างบุคลากร ประวัติบุคลากร มีความสนใจที่จะฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

การสังเกตการณ์ขณะประชุมเชิงปฏิบัติการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะทั้งก่อนการอบรมและหลังการอบรมโดยใช้แบบประเมิน- ก่อนหลัง ผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลใน”ด้านการบริหารงานบุคคล” บันทึกข้อมูลและเก็บรวบรวมต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ด้านการบริหารงานบุคคล

ตารางที่ ๔.๔ ตารางผลค่าเฉลี่ยจากการประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารงานบุคคลก่อนและหลังการอบรม

ประเมิน	ระดับความรู้ ความเข้าใจ/ทักษะ					
	ก่อนอบรม			หลังอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
๑) มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในจัดโครงสร้างบุคลากรอย่างเหมาะสม	๓.๑๕	๑.๐๕	ปานกลาง	๔.๓๖	๐.๗๐	มาก
๒) มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลแสวงหาบุคคล การสรรหา การเลือกสรรบุคคลให้ตรงตามต้องการ	๓.๑๒	๑.๑๗	ปานกลาง	๔.๐๐	๐.๗๑	มาก
๓) มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลการจัดทำประวัติบุคลากร	๓.๐๐	๐.๒๙	ปานกลาง	๔.๔๘	๐.๗๗	มาก
๔) มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลวางแผนงานของบุคลากร	๓.๑๘	๐.๕๕	ปานกลาง	๔.๐๑	๐.๙๕	มาก
๕) มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้าถึงงานบุคคลของศูนย์ศึกษา	๓.๑๖	๐.๖๙	ปานกลาง	๔.๒๘	๐.๘๔	มาก

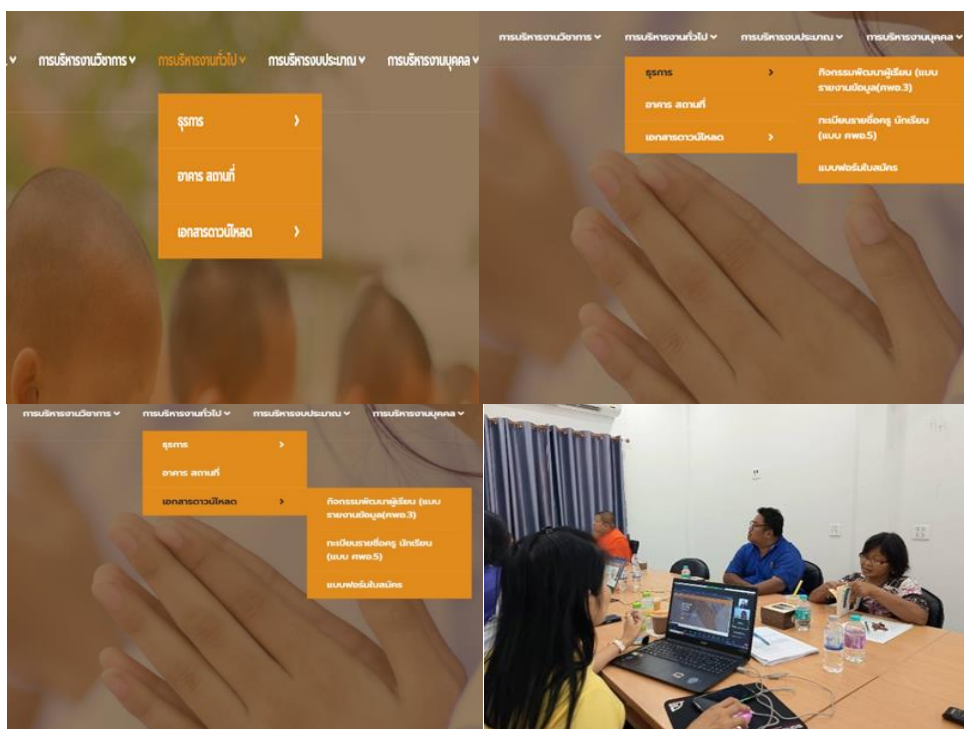
ประเมิน	ระดับความรู้ ความเข้าใจ/ทักษะ					
	ก่อนอบรม			หลังอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์						
รวม	๓.๑๑	๐.๓๓	ปานกลาง	๔.๒๑	๐.๓๓	มาก

จากตารางแสดงผลการประเมินผลพบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารบุคคลก่อนการอบรมมีค่าเฉลี่ย ๓.๑๑ อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ และหลังการอบรมกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารบุคคลมีระดับความรู้/ความเข้าใจ/ทักษะมีค่าเฉลี่ย ๔.๒๑ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๔.๒.๓) การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการบริหารงานทั่วไป

๓) ด้านการบริหารงานทั่วไป

ลักษณะกิจกรรม : กิจกรรมอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารงานทั่วไปของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ให้ เป็นต้นแบบของจังหวัดนครสวรรค์ในด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจัดระบบบริหารศูนย์ให้บริหารงานอื่น ๆ บรรลุตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่างๆ โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสมส่งเสริมในการบริหารงานทั่วไปในการจัดเก็บงานธุรการ งานสารบรรณ การบริหารจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมการจัดทำข้อมูลนักเรียนการรายงานผลการรับนักเรียน โดยกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ”ด้านการบริหารงานทั่วไป” ได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการในวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๖ ระหว่างเวลา ๐๘.๐๐ – ๑๖.๐๐ ณ ห้องประชุมโรงเรียนรัตนปัญญาวิทยาลัย วัดหนองกระดุกเนื้อ ตำบลหนองนมวัว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ผู้บริหาร(ผู้อำนวยการศูนย์ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร เลขานุการศูนย์ฯ) ครู เจ้าหน้าที่ผู้สนับสนุน จำนวน ๒๕ รูป/คน โดยวิทยากร นายปัญญา พรหมบุตร

ภาพที่ ๔.๙ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการบริหารงานทั่วไป

ฝึกปฏิบัติการจัดเก็บเอกสารโดย Gogle Dive เมื่อทำการจัดเก็บเสร็จสามารถส่งลิงค์ผ่านเว็บไซต์ การดูแลอาคารสถานที่ ขอใช้อาคารต่าง ๆ ผ่านระบบออนไลน์ มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของศูนย์การศึกษาวันอาทิตย์ผ่านเว็บไซต์

ผลของการดำเนินกิจกรรม : การอบรมเชิงปฏิบัติการการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ ความเข้าใจมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารงานทั่วไปในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดทำเว็บไซต์ในส่วนของการบริหารงานทั่วไปงานธุรการที่มีเอกสารมากสามารถเข้าถึงและสามารถจัดเก็บเอกสารไว้ในระบบและดาวโหลดเอกสารได้สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น สามารถเข้าดูงานอาคารสถานที่ในระบบเพื่อสะดวกในการทำงานในห้องเรียนต่างๆได้มากขึ้น งานประชาสัมพันธ์ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนรู้จักศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้มากขึ้นการติดต่อประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์สะดวกรวดเร็ว สามารถติดต่อในส่วนของการส่งข้อมูลกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน(แบบรายงานข้อมูล ศพอ.ประจำปี(แบบ ศพอ.๓) และทะเบียนรายชื่อ/ครูผู้สอน/ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม(แบบ ศพอ.๕)และเอกสารต่างๆโดยผ่านเว็บไซต์ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ส่งให้กับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้นประหยัดวัสดุสิ้นเปลือง

ข้อสังเกตที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมอบรมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ คือ กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ การบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารสามารถเปิดเว็บไซต์เข้าไปดูเอกสารงานทั่วไปได้รวดเร็ว และกิจกรรมอบรมนี้ยังช่วยลดวัสดุสิ้นเปลือง และสะดวกในการค้นหาเอกสารต่างๆ ได้โดยง่ายมากขึ้น

การสังเกตการณ์ขณะประชุมเชิงปฏิบัติการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะทั้งก่อนการอบรม และหลังการอบรมโดยใช้แบบประเมิน- ก่อนหลัง ผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลใน”ด้านการบริหารงานทั่วไป” บันทึกข้อมูลและเก็บรวบรวมต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ด้านการบริหารงานทั่วไป

ตารางที่ ๔.๕ ตารางผลค่าเฉลี่ยจากการประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารทั่วไปก่อนและหลังการอบรม

ประเมิน	ระดับความรู้ ความเข้าใจ/ทักษะ					
	ก่อนอบรม			หลังอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
๑) มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานธุรการ	๓.๐๔	๐.๘๔	ปานกลาง	๔.๑๒	๐.๔๔	มาก
๒) มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานอาคารสถานที่	๒.๙๒	๐.๖๔	ปานกลาง	๓.๖๘	๐.๘๕	มาก
๓) มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์การศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พุทธศาสนาวันอาทิตย์	๓.๐๘	๐.๔๐	ปานกลาง	๔.๔๔	๐.๗๗	มาก
๔) มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการอัปเดตแบบฟอร์มต่างๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไปในเว็บไซต์ของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้	๓.๒๖	๐.๖๖	ปานกลาง	๔.๓๖	๐.๗๐	มาก

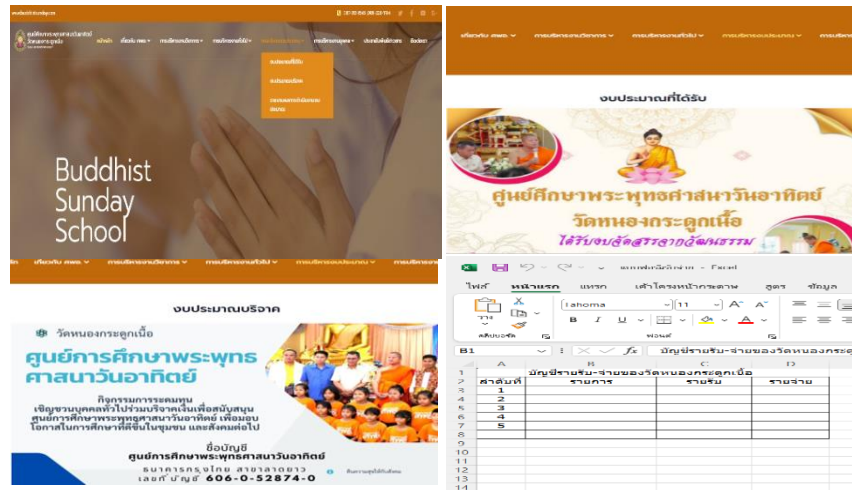
ประเมิน	ระดับความรู้ ความเข้าใจ/ทักษะ					
	ก่อนอบรม			หลังอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
๕) มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้าถึงการบริหารงานทั่วไป	๓.๒๔	๐.๖๐	ปานกลาง	๔.๒๐	๐.๔๑	มาก
รวม	๓.๑๐	๐.๓๐	ปานกลาง	๔.๑๖	๐.๒๖	มาก

จากตารางแสดงผลการประเมินผลพบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารทั่วไปก่อนการอบรมมีค่าเฉลี่ย ๓.๑๐ อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ และหลังการอบรมกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารทั่วไปมีระดับความรู้/ความเข้าใจ/ทักษะมีค่าเฉลี่ย ๔.๑๖ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๔.๒.๔) การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการบริหารงานงบประมาณ

๔) ด้านการบริหารงานงบประมาณ

ลักษณะกิจกรรม : กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ ความเข้าใจทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารงานงบประมาณของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ระบบการประชาสัมพันธ์สนับสนุนงบประมาณ การรายงานผลการดำเนินงานงบประมาณของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ให้ เป็นต้นแบบของจังหวัดนครสวรรค์โดยกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ”ด้านการบริหารงานงบประมาณ” ได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการในวันพฤหัสบดีที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๖ ระหว่างเวลา ๐๘.๐๐ – ๑๖.๐๐ ณ ห้องประชุมโรงเรียนรัตนปัญญาวิทยาลัย วัดหนองกระดุกเหนือ ตำบลหนองนมวัว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ผู้บริหาร(ผู้อำนวยการศูนย์ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร เลขานุการศูนย์ฯ) ครู เจ้าหน้าที่ผู้สนับสนุนจำนวน ๒๕ รูป/คน โดยวิทยากร นายปัญญา พรหมบุตร ผู้อำนวยการโรงเรียนพุทธะพิทยาคม

แผนภาพที่ ๔.๑๐ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการบริหารงานงบประมาณ

การฝึกปฏิบัติการวางแผนงบประมาณโดยการผ่านเว็บไซต์ การรายงานผลการดำเนินงานงบประมาณ ผ่าน Google Sheets ส่งลิงค์ไปยังเว็บไซต์

ผลของการดำเนินกิจกรรม : การอบรมเชิงปฏิบัติการการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจัดการบริหารงานงบประมาณ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอบรมมีความรู้ ความเข้าใจมีทักษะปฏิบัติในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารงานงบประมาณในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในส่วนของบริหารงานงบประมาณในการวางแผนงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมจัดสรรเข้าถึงการใช้งบประมาณผ่านเว็บไซต์เพื่อสะดวกในการทำงานและในส่วนของงบการบริจาคได้รับการสนับสนุนได้ง่ายขึ้นรวดเร็วมากขึ้นผู้มีจิตศรัทธาเข้าถึงระบบการรับบริจาคโดยผ่านเว็บไซต์ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้เร็วขึ้น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารงานงบประมาณจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน การรับ-จ่ายโครงการกิจกรรมต่างๆของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้สะดวกและรวดเร็ว

ข้อสังเกตที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ ด้านการบริหารงานงบประมาณครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันว่าการมีช่องทางในการเปิดรับบริจาคทางเว็บไซต์เป็นการสะดวกกับผู้ที่มีจิตศรัทธาที่มีความต้องการบริจาคได้รวดเร็วเมื่อมีการสอบถามสามารถเปิดเข้าไปดูในเว็บไซต์เพื่อบอกช่องทางบริจาคได้ทันที

การสังเกตการณ์ขณะประชุมเชิงปฏิบัติการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะทั้งก่อนการอบรมและหลังการอบรมโดยใช้แบบประเมิน- ก่อนหลัง ผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลใน”ด้านการบริหารงานงบประมาณ” บันทึกข้อมูลและเก็บรวบรวมต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ด้านการบริหารงานงบประมาณ

ตารางที่ ๔.๖ ตารางผลค่าเฉลี่ยจากการประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารงานงบประมาณก่อนและหลังการอบรม

ประเมิน	ระดับความรู้ ความเข้าใจ/ทักษะ					
	ก่อนอบรม			หลังอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
๑) มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในางงบประมาณที่ได้รับจัดสรร	๒.๘๙	๐.๗๘	ปานกลาง	๔.๑๐	๐.๘๒	มาก
๒) มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์งานงบประมาณจากการบริจาค	๓.๑๖	๐.๘๕	ปานกลาง	๔.๔๐	๐.๗๑	มาก
๓) มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการระดมจัดหาวัสดุอุปกรณ์ผ่านเว็บไซต์	๒.๘๐	๐.๘๗	ปานกลาง	๓.๖๘	๐.๖๙	มาก
๔) มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการอัปเดตแบบฟอร์มต่างๆ ที่เกี่ยวกับงบประมาณไว้ในเว็บไซต์ของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้	๓.๐๐	๐.๙๑	ปานกลาง	๔.๒๐	๐.๗๑	มาก
๕) มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดทำเอกสารหลักฐานการเงินงบประมาณ	๒.๘๘	๐.๗๓	ปานกลาง	๔.๐๘	๐.๘๓	มาก
รวม	๒.๙๔	๐.๔๖	ปานกลาง	๔.๐๑	๐.๔๐	มาก

จากตารางแสดงผลการประเมินผลพบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารงานงบประมาณก่อนการอบรมมีค่าเฉลี่ย ๒.๙๔ อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ และหลังการอบรมกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารงานงบประมาณมีระดับความรู้/ความเข้าใจ/ทักษะมีค่าเฉลี่ย ๔.๐๑ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๗ ตารางผลค่าเฉลี่ยจากการประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลก่อนและหลังการอบรมในภาพรวม

ประเมิน	ระดับความรู้ ความเข้าใจ/ทักษะ					
	ก่อนอบรม			หลังอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
๑) ด้านการบริหารวิชาการ	๓.๔๓	๐.๔๔	ปานกลาง	๔.๒๕	๐.๓๔	มาก
๒) ด้านการบริหารบุคคล	๓.๑๑	๐.๓๓	ปานกลาง	๔.๒๑	๐.๓๓	มาก
๓) ด้านบริหารงานทั่วไป	๓.๑๐	๐.๓๐	ปานกลาง	๔.๑๖	๐.๒๖	มาก
๔) ด้านบริหารงานงบประมาณ	๒.๙๔	๐.๔๖	ปานกลาง	๔.๐๑	๐.๔๐	มาก
รวม	๓.๑๕	๐.๒๐	ปานกลาง	๔.๑๙	๐.๒๓	มาก

จากตารางแสดงผลการประเมินผลพบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลโดยภาพรวมทั้ง ๔ ด้านก่อนการอบรมมีค่าเฉลี่ย ๓.๑๕ อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และหลังการอบรมกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลโดยภาพรวมทั้ง ๔ ด้าน มีระดับความรู้/ความเข้าใจ/ทักษะมีค่าเฉลี่ย ๔.๑๙ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

สรุปได้ว่าการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ๔ ด้าน ๑) ด้านการบริหารวิชาการ หลักสูตร การประเมินผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ใหม่ๆ จะทันสมัยใหม่และรวดเร็วขึ้น ๒) ด้านการบริหารงานบุคคลสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการวางแผนบุคลากร โครงสร้างของบุคคล การวางแผนในการพัฒนาบุคลากรในโครงการอบรมต่างๆการจัดทำทะเบียนประวัติสามารถเปิดหาในระบบได้อย่างรวดเร็ว ๓) ด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดทำเว็บไซต์ในส่วนของการบริหารงานทั่วไปงานธุรการ งานอาคารสถานที่ งานประชาสัมพันธ์ ผ่านเว็บไซต์ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้ประหยัด สะดวก รวดเร็วมากยิ่งขึ้น ๔) ด้านการบริหารงานงบประมาณโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การบริหารงานงบประมาณในการวางแผนงบประมาณ การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานงบประมาณโครงการกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้สะดวกและรวดเร็วได้มากขึ้น

๔.๓ ประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หลังจากที่ได้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อเป็นต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ สรุปการประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไปและการด้านบริหารงานงบประมาณ ดังต่อไปนี้

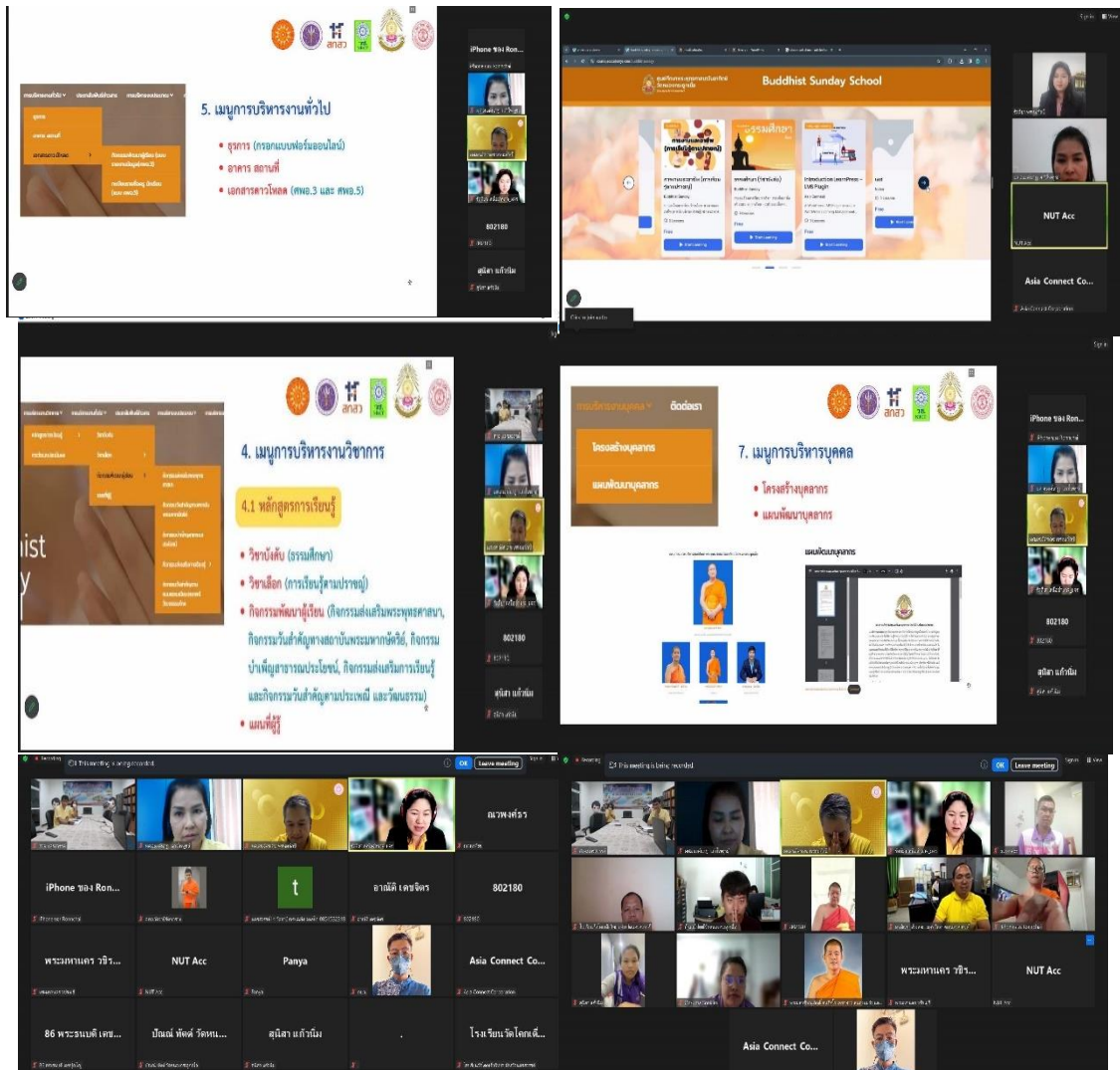
ตารางที่ ๔.๒ ตารางประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครสวรรค์วัดหนองกระดุกเนื้อ

รายการประเมิน		ค่าสถิติ(N=๒๕)		แปลผล
		$\bar{x}$	S.D	
ด้านการบริหารงานวิชาการ				
๑.	ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารวิชาการ ด้านหลักสูตร	๔.๖๐	๐.๗๖	มากที่สุด
๒.	ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ในการบริหารงานวิชาการในกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน	๔.๔๐	๐.๙๑	มาก
๓.	ได้นำความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานวิชาการวัดและประเมินผล	๔.๒๔	๐.๘๘	มาก
๔	การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้เว็บไซต์ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์, แอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น Facebook, Line	๔.๒๐	๐.๗๖	มาก
๕	มีการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยครูผู้สอนได้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในรายวิชาที่สอน	๔.๔๘	๐.๗๑	มาก
โดยเฉลี่ย		๔.๓๘	๔.๓๘	.๔๒
ด้านการบริหารงานบุคคล				
๖	ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ในการจัดโครงสร้างบุคลากรบุคลากรอย่างเหมาะสม	๔.๒๐	๐.๗๖	มาก

รายการประเมิน		ค่าสถิติ(N=๒๕)		แปลผล
		$\bar{x}$	S.D	
๗	ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดหา สรรหาบุคลากร การเลือกสรรบุคคลให้ตรงตามต้องการ	๔.๔๔	๐.๗๗	มาก
๘	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์กับการจัดทำประวัติบุคลากรได้รวดเร็วมากขึ้น	๔.๒๔	๐.๘๘	มาก
๙	ผู้บริหารมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลวางแผนงานของบุคลากรจากเว็บไซต์	๔.๖๔	๐.๗๐	มาก
๑๐	มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะการเทคโนโลยีมาใช้กับงานเอกสาร	๔.๐๔	๐.๘๙	มาก
โดยเฉลี่ย		๔.๓๑	๐.๓๙	มาก
การบริหารงานทั่วไป				
๑๑	ประชาสัมพันธ์โดยใช้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานประชาสัมพันธ์การศึกษาของศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวินอาทิตย	๔.๒๐	๐.๗๖	มาก
๑๒	สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการอัปเดตแบบฟอร์มต่างๆ ที่เกี่ยวกับเอกสารการบริหารทั่วไปไว้ในเว็บไซต์ของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวินอาทิตยได้อย่างรวดเร็ว	๔.๔๔	๐.๗๗	มาก
๑๓	มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้าถึงการบริหารงานทั่วไปบนเว็บไซต์	๔.๒๔	๐.๘๘	มาก
๑๔	มีนำทักษะการใช้เทคโนโลยีมาใช้กับงานเอกสาร	๔.๖๔	.๗๐	มาก
๑๕	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้าถึงการบริหารงานทั่วไป	๔.๐๔	.๘๙	มาก
โดยเฉลี่ย		๔.๓๒	๔.๓๑	มาก
ด้านการบริหารงบประมาณ				
๑๖	ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานงบประมาณจัดสรรจากหน่วยงานของรัฐ	๔.๒๔	๐.๘๘	มาก

รายการประเมิน		ค่าสถิติ(N=๒๕)		แปลผล
		$\bar{x}$	S.D	
๑๗	ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์งบประมาณจากการบริจาค	๔.๒๐	๐.๗๖	มาก
๑๘	การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์การระดมจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ผ่านเว็บไซต์	๔.๔๘	๐.๗๑	มาก
๑๙	การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการยกระดับการบริหารงบประมาณให้มีการอัปเดตแบบฟอร์มต่างๆ ที่เกี่ยวกับงบประมาณไว้ในเว็บไซต์ของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้	๔.๒๐	๐.๗๖	มาก
๒๐	ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานงบประมาณจัดสรรจากหน่วยงานของรัฐ	๔.๔๔	๐.๗๗	มาก
โดยเฉลี่ย		๔.๐๔	๐.๘๙	มาก
โดยรวม		๔.๓๔	๐.๓๑	มาก

จากตาราง ๔.๒ ประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครสวรรค์วัดหนองกระดุกเนื้อโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๓๔$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครสวรรค์วัดหนองกระดุกเนื้อ ด้านการบริหารงานวิชาการโดยเฉลี่ยมาก ($\bar{x} = ๔.๓๘$) รองลงมาด้านด้านบริหารงานทั่วไป ($\bar{x} = ๔.๓๒$) และการบริหารงานบุคคล ($\bar{x} = ๔.๓๑$) จะเห็นได้ว่าการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองกระดุกเนื้อในด้านการบริหารวิชาการ ผู้บริหาร ครูและเจ้าหน้าที่ที่มีความพึงพอใจในการยกระดับมากที่สุด

แผนภาพที่ ๔.๑๑ การประชุมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครสวรรค์

จากการประชุมวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๗ การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครสวรรค์วัดหนองกระดุกเนื้อ ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ ทั้ง ๒๕ รูป/คน มีความรู้ ความเข้าใจทักษะปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มากขึ้นและสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลสร้างและส่งเสริมสิ่งขึ้นไปใช้งานในเว็บไซต์ในการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป ได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ผลที่เกิดจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ยกระดับการบริหารจัดการศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองกระดุกเนื้อครั้งนี้ นับว่าเป็นการยกระดับ เพิ่มขีดความสามารถ ของผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่และส่งผลให้นักเรียนของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยยกระดับการบริหารงานของศูนย์โดยการพัฒนา

บุคลากรให้มีความรู้และทักษะใหม่ๆ จนนำไปสู่การยกระดับการบริหารศูนย์ศึกษาด้านแบบของ นครสวรรค์ อีกทั้งยังเป็นการยกระดับการบริหารและการจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ รวมถึงการใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนของครูที่แปลงเข้าสู่ระบบเทคโนโลยีดิจิทัล ในด้านการ บริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงาน งบประมาณ และสามารถพัฒนาทักษะทางอาชีพที่นักเรียนสนใจในอนาคตได้อีกด้วย พร้อมกันนี้ ประโยชน์ที่ตามมานั้น ทำให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองกระดุกนี้มีคลังทรัพยากร สารสนเทศเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในเว็บไซต์ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และองค์ความรู้ ในเทคโนโลยีดิจิทัลที่ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่และ นักเรียนสามารถเข้าถึง และสามารถเรียกข้อมูลมา ใช้ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยการอำนวยความสะดวก และส่งเสริมสนับสนุนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของ จังหวัดนครสวรรค์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการยกระดับสืบต่อไป

๔.๔ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

แผนภาพที่ ๔.๑๒ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

กล่าวโดยสรุป การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ มี ๔ ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป การบริหารงานงบประมาณ

๑) การบริหารงานวิชาการ ในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาจัดทำเว็บไซต์ในงานหลักสูตรวิชาบังคับ วิชาเลือก กิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การวัดและประเมินผล การหาแหล่งเรียนรู้โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับงานวิชาการ ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ที่สามารถเข้าถึงระบบการบริหารจัดการวิชาการได้ง่าย รวดเร็วผู้เรียนสามารถเข้าไปศึกษาหลักสูตรออนไลน์ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยผ่านทางเว็บไซต์ได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว สามารถตรวจสอบผลการวัดและประเมินผลการให้คะแนนรายวิชาผ่านระบบออนไลน์ในการทำงานของเว็บไซต์ได้ทันที

๒) การบริหารงานบุคคล การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นำเทคโนโลยีดิจิทัลในการวางแผนบุคลากร การสรรหาบุคลากรผ่านระบบเว็บไซต์ เข้าถึงโครงสร้างของการบริหารงานบุคคล โดยเข้าถึงการจัดทำทะเบียนประวัติ ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ การรวบรวมข้อมูลให้เป็นระบบที่สามารถเชื่อมกับระบบอื่นๆ และสามารถเปิดหาในระบบได้อย่างรวดเร็ว

๓) การบริหารงานทั่วไป การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นำเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดทำเว็บไซต์ในส่วนของงานบริหารงานทั่วไป โดยเฉพาะงานธุรการที่มีเอกสารมากมายสามารถเข้าถึงและสามารถจัดเก็บเอกสารไว้ในระบบและดาวโหลดเอกสารได้สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น งานอาคารสถานที่สามารถเข้าดูข้อมูลอาคารในระบบเพื่อสะดวกในการใช้งานในห้องเรียนต่างๆได้มากขึ้น งานประชาสัมพันธ์ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนรู้จักกิจกรรมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้มากขึ้น การติดต่อประสานงานได้รวดเร็วและเป็นระบบมากขึ้น การทำเอกสารรายงานผลในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่อสำนักงานวัฒนธรรมได้รวดเร็วประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากขึ้นลดการใช้วัสดุสิ้นเปลืองในการทำงานเอกสาร

๔) การบริหารงานงบประมาณ การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวางแผนงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมเข้าถึงการใช้งบประมาณผ่านระบบเว็บไซต์เพื่อสะดวกในการทำงานและในส่วนของงบการบริจาคได้รับการสนับสนุนได้ง่ายขึ้นรวดเร็วมากขึ้นจากผู้มีจิตศรัทธาเข้าถึงระบบการรับบริจาคโดยผ่านเว็บไซต์ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์การรายงานผลการดำเนินงานงบประมาณ การรับ-จ่าย โครงการกิจกรรมต่างๆของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความสะดวกและรวดเร็วเหมาะสมและถูกต้อง

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ ๒) เพื่อการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ๓) เพื่อประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้เป็นกำหนดระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) โดยการศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ประกอบด้วย ๑) การวางแผน โดยการวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ผู้มีส่วนได้เสีย ๒) การลงมือปฏิบัติ การขับเคลื่อนกิจกรรม ๓) การสังเกตการณ์ ติดตามผล ๔) การประเมินผลกิจกรรม มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยเรื่อง “การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์” โดยสรุปตามลำดับดังนี้

๕.๑.๑ ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

๑. ด้านการบริหารงานวิชาการ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ด้านการบริหารงานวิชาการให้ความสำคัญในการพัฒนาทางหลักสูตรการเรียนการสอน ชั้นตรี ชั้นกลาง ชั้นสูง กำหนดวิชาบังคับ วิชาเลือก และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสมโดยมุ่งเน้นภาคปฏิบัติเน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนในทางการวัดและประเมินผลมีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่เป็นจริง การประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียน การวัดและประเมินผลตามเกณฑ์หลักสูตรของกรมการศาสนาประเมินผลส่งผลการสอบให้กับวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์ การบริหารงานวิชาการครูผู้สอนบางท่านขาดประสบการณ์ทางเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน อุปกรณ์การเรียนการสอนยังไม่เพียงพอ ขาดความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการช่วยสอนทำให้การเรียนการสอนไม่ดึงดูดใจผู้เรียน ครูผู้สอนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนใช้วิธีการสอนแบบบรรยายแบบเดิมเป็นส่วนใหญ่ ครูมีความรู้ความเข้าใจทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลไม่มากเท่าที่ควร

๒. ด้านการบริหารงานบุคคล ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ด้านการบริหารงานบุคคลพบว่า การบริหารงานบุคคลในการวางแผนจำนวนบุคลากรขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนที่เรียนในแต่ละปี ครูส่วนใหญ่ที่มาสอนมีจิตอาสาที่จะสอนนักเรียนโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน บุคลากรครู เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ก็จะเป็นพระสงฆ์ที่ทำงานอยู่ในวัดที่จัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ บางส่วนเป็นครูเกษียณ พิจารณาจากครูที่เคยสอนโรงเรียนประจำที่มีจิตอาสาในการมาสอนโดยไม่ได้มีระบบในการคัดเลือกหรือสรรหาบุคลากร ไม่มีระบบการจัดบุคลากรครูผู้สอนเข้าปฏิบัติงานการสรรหา การเลือกสรร ให้ตรงตามอัตราที่ขาด การพัฒนาบุคลากรมีการศึกษาดูงานในส่วนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาต้นแบบเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานเพื่อความก้าวหน้าของการทำงานที่ต้องพัฒนาบุคลากรในศูนย์ให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการจัดการเรียนการสอนการพัฒนาบุคลากรที่มุ่งเน้นการบริหารทรัพยากรบุคคลและระบบการประเมินผลให้แก่บุคลากรศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยมีวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสมในยุคปัจจุบัน การส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาด้านการเรียนการสอนตามสภาพเป็นจริง อำนวยความสะดวกแก่บุคลากรในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ และทักษะในการบริหารงานบุคคล การส่งเสริมสนับสนุนในการเพิ่มพูนความรู้ให้กับบุคลากร โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาบริหารงานบุคคลที่ต้องเรียนรู้ในปัจจุบัน

๓. ด้านการบริหารงานทั่วไป ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ด้านการบริหารงานทั่วไปพบว่า การบริหารงานทั่วไปเป็นงานส่งเสริมในส่วนของการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณและการบริหารงานบุคคลโดยการบริหารงานทั่วไปแยกเป็น ๔ งาน ได้แก่ งานธุรการ งานสารบรรณ งานอาคารสถานที่ งานประชาสัมพันธ์กิจกรรมนักเรียน ในส่วนงานธุรการเป็นส่วนบริหารที่ให้การสนับสนุนการเรียนการสอนมีงานสารบรรณรับ-ส่งหนังสือ การเก็บรักษา การพิมพ์ ต้องเก็บเข้าที่ค้นหาหรือติดตามได้ง่ายในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครสวรรค์ก็ยังพบปัญหาที่ยังหาเอกสารไม่เจอ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของศูนย์ศึกษาวันอาทิตย์ค่อนข้างจัดทำน้อยขาดงบประมาณขาดบุคลากรในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในการดูแลระบบงานธุรการ งานอาคารสถานที่ อาคารปฏิบัติงานใช้ในส่วนอาคารของวัด ศาลาการเปรียญ ลานวัด โบสถ์ อาคารมีความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ งานประชาสัมพันธ์กิจกรรมนักเรียนการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน บ้านวัด และโรงเรียนก็ยังขาดประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นที่รู้จักของชุมชนในการจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๔. ด้านการบริหารงานงบประมาณ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่า งบประมาณสำหรับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จากแหล่งทุน ๒ แหล่ง คือ งบประมาณของรัฐและงบประมาณจากการบริจาคของประชาชนที่รัฐจัดสรรให้ใช้จ่ายในกิจกรรมการบริหารได้เพียงส่วนหนึ่ง ไม่เพียงพอต่อการบริหารทั้งหมด ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้ใช้งบที่ได้รับจัดสรรอย่างคุ้มค่า โดยมีค่าจัดทำกิจกรรมนักเรียน ค่าวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ค่าอาหารกลางวันเด็ก และค่าบริหารงานทั่วไป เอกสารงานธุรการต่างๆ งบประมาณบริจาคได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในชุมชนและผู้ที่มีจิตศรัทธาทั่วไปซึ่งในส่วนของงานรับบริจาคยังขาดการประชาสัมพันธ์และยังขาดช่องทางในการบริจาค

สรุปสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ มีการบริหารจัดการ ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดการเรียนการสอน วิชาบังคับ วิชาเลือกตามความสนใจของผู้เรียน ด้านการบริหารงานบุคคล บุคลากรส่วนใหญ่เป็นครูเกษียณและพระสงฆ์ที่อยู่ในวัดที่จัดตั้งศูนย์ การบริหารงานงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากกระทรวงวัฒนธรรม การบริหารงานทั่วไปมีธุรการงานเอกสาร งานสารบรรณ งานอาคารสถานที่ แต่ในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ยังขาดเทคโนโลยีดิจิทัลมาบริหารจัดการในงานด้านต่างๆของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในกิจการการเรียนการสอน งานบริหารงานทั่วไปที่เกี่ยวกับเอกสารต่างๆที่มีความยุ่งยาก ตลอดจนงานบริหารงานบุคคลที่ยังต้องมีการพัฒนาโดยการอบรมการใช้เทคโนโลยียังมีน้อยและยังได้งบประมาณไม่เพียงพอในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๕.๑.๒ การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์จากการสัมภาษณ์และประชุมหาข้อสรุปต้องนำมาปรับวิธีการบริหารจัดการจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบ ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่และคณะผู้วิจัยมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าควรยกระดับการบริหารจัดการศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาบริหารจัดการการยกระดับการบริหารจัดการทั้ง ๔ ด้าน ด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เดิมเพื่อในผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับบริหารจัดการจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มีการพัฒนาและยกระดับเพื่อเป็นต้นแบบให้เป็นศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครสวรรค์ คณะผู้วิจัยได้มีการดำเนินการในกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในขั้นตอนนี้เป็นกรวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งมีการขับเคลื่อนการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นต้นแบบของจังหวัดนครสวรรค์ ในพื้นที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดหนองกระดุกเนื้อให้ผู้ร่วมกิจกรรมมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะปฏิบัติ คณะผู้วิจัยได้มีการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้การยกระดับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ดังนี้

๑) การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความเข้าใจมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารวิชาการในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยหลักสูตรวิชาบังคับ วิชาเลือก กิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การวัดและประเมินผล การหาแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหาร ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่ เข้าถึงระบบการบริหารวิชาการได้ง่ายรวดเร็วโดยผ่านระบบเว็บไซต์ สามารถเปิดเข้าไปศึกษาวิชาต่างๆตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผลได้ง่ายขึ้น

สะดวกขึ้นสามารถดูกิจกรรมย้อนหลังได้รวดเร็ว ลดขั้นตอน ประหยัดในการเดินทางและในช่วงที่มีปัญหาของโรคระบาดก็สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลในการเข้าถึงระบบออนไลน์สอนนักเรียนผ่านระบบมือถือ อีกทั้งยังจะช่วยให้นักเรียนสามารถส่งงานได้ทันทีผ่านทางออนไลน์ ในขณะที่ครูผู้สอนเองก็สามารถตรวจการบ้านหรือตรวจข้อสอบ โดยครูผู้สอนสามารถสร้างหน้าห้องเรียนขึ้นมาและเพิ่มนักเรียนของตนเข้าไปได้เองหรือจะแชร์โค้ดให้กับกลุ่มนักเรียนเพื่อให้เข้ากลุ่มในการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลครูผู้สอนได้นำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลายโดยประยุกต์ร่วมกับวิธีการสอน ผู้บริหารก็สามารถเข้าถึงระบบเว็บไซต์ในการทำงานด้วยระบบออนไลน์ในการติดตามครู นักเรียนทำกิจกรรมได้ในส่วนของการจัดกิจกรรมต่างๆ ได้โดยง่าย การบริหารงานวิชาการ โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมายกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการบริหารวิชาการ หลักสูตร การวัดและประเมินผลผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ใหม่ๆ จะทันสมัยใหม่และรวดเร็วขึ้น

๒) การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่าผู้ร่วมกิจกรรม ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารงานบุคคลในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดทำเว็บไซต์การบริหารงานบุคคลสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการวางแผนบุคลากร ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ สามารถเข้าถึงระบบการบริหารงานบุคคลทางเว็บไซต์ โดยเข้าถึงโครงสร้างของบุคคล เข้าถึงการจัดทำทะเบียนประวัติสามารถเข้าดูการบันทึกข้อมูลประวัติบุคลากร การบันทึกเอาเทคโนโลยีดิจิทัลดิจิทัลมาช่วยในการจัดเก็บข้อมูลประวัติของผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ การรวบรวมข้อมูลให้เป็นระบบที่สามารถเชื่อมกับระบบอื่น ๆ สามารถเปิดหาในระบบได้อย่างรวดเร็ว ตลอดจนการสรรหาบุคลากรให้ตรงตามสาขาที่ต้องการ โดยนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบันทึกข้อมูลในการสมัครงานโดยใช้ช่องทางออนไลน์ ในส่วนการพัฒนาและฝึกอบรมบุคลากรทั้งภายในและภายนอกระบบเทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยให้การวางแผนในการพัฒนาบุคลากรในโครงการอบรมต่างๆ ในเว็บไซต์ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ผู้บริหารสามารถเข้าระบบสามารถเปิดพิจารณาในระบบได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

๓) การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการบริหารทั่วไป พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรม ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารงานทั่วไปในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดทำเว็บไซต์ในส่วนของการบริหารงานทั่วไปงานธุรการที่มีเอกสารมากสามารถเข้าถึงและสามารถจัดเก็บเอกสารไว้ในระบบและดาวโหลดเอกสารได้สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น สามารถเข้าดูงานอาคารสถานที่ในระบบเพื่อสะดวกในการใช้งานในห้องเรียนต่างๆ ได้มากขึ้น งานประชาสัมพันธ์ศูนย์การศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนรู้จักศูนย์การศึกษาวันอาทิตย์ได้มากขึ้นการติดต่อประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษาของศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์สะดวกรวดเร็ว สามารถติดต่อในส่วนของการส่งข้อมูลกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน(แบบรายงานข้อมูล ศพอ.ประจำปี(แบบ ศพอ.๓)และทะเบียนรายชื่อ/ครูผู้สอน/ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม(แบบ ศพอ.๕)และเอกสารต่างๆ

โดยผ่านแอปพลิเคชันและเว็บไซต์ของศูนย์ศึกษาวันอาทิตย์ส่งให้กับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด นครสวรรค์สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

๔) การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการบริหารงานงบประมาณ

ผลของการดำเนินกิจกรรมพบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมอบรม ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารงานงบประมาณในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในส่วนของการบริหารงานงบประมาณในการวางแผนงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมจัดสรรในส่วนของงบประมาณให้คุ้มค่าและเข้าถึงการใช้งบประมาณผ่านแอปพลิเคชันเพื่อสะดวกในการทำงานและในส่วนของการบริการได้รับการสนับสนุนได้ง่ายขึ้น รวดเร็วมากขึ้นผู้มีจิตศรัทธาเข้าถึงระบบการรับบริจาคโดยผ่านเว็บไซต์ของศูนย์ศึกษาวันอาทิตย์ได้เร็วขึ้น ง่ายขึ้นตลอดจนงบประมาณในการใช้จ่ายก็ประหยัดและคุ้มค่ามากขึ้น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารงานงบประมาณจัดทำรายงานผลการดำเนินงานงบประมาณ การรับ-จ่าย โครงการกิจกรรมต่างๆของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้สะดวกและรวดเร็ว

สรุปการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมายกระดับในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ๔ ด้าน ๑) ด้านการบริหารงานวิชาการ หลักสูตร การวัดและประเมินผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ใหม่ๆ จะทันสมัยใหม่และรวดเร็วขึ้น ๒) ด้านการบริหารงานบุคคลสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการวางแผนบุคลากร โครงสร้างของบุคคล การวางแผนในการพัฒนาบุคลากรในโครงการอบรมต่างๆ การจัดทำทะเบียนประวัติสามารถเปิดหาในระบบได้อย่างรวดเร็ว ๓) ด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดทำเว็บไซต์ในส่วนของการบริหารงานทั่วปงานธุรการ งานอาคารสถานที่ งานประชาสัมพันธ์ ผ่านแอปพลิเคชันและเว็บไซต์ของศูนย์ศึกษาวันอาทิตย์ได้ประหยัดวัสดุสิ้นเปลือง สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ๔) ด้านการบริหารงานงบประมาณ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในส่วนของการบริหารงานงบประมาณในการวางแผนงบประมาณ การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานงบประมาณโครงการกิจกรรมต่างๆของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้สะดวกและรวดเร็ว

๕.๑.๓ ประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

ผลประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครสวรรค์วัดหนองกระดุกเนื้อโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($x = ๔.๓๔$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครสวรรค์วัดหนองกระดุกเนื้อ ด้านการบริหารงานวิชาการโดยเฉลี่ยมาก ($x = ๔.๓๘$) รองลงมาด้าน ด้านบริหารงานทั่วไป ($x = ๔.๓๒$) และการบริหารงานบุคคล ($x = ๔.๓๑$) จะเห็นได้ว่าการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษา

พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองกระดุกเนื้อในด้านการบริหารวิชาการ ผู้บริหาร ครูและเจ้าหน้าที่ที่มีความพึงพอใจในการยกระดับมากกว่าด้านอื่น

การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครสวรรค์วัดหนองกระดุกเนื้อ ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ ทั้ง ๒๕ รูป/คน มีความรู้ ความเข้าใจทักษะปฏิบัติในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มากขึ้นและสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลสร้างและส่งลิงค์ขึ้นไปใช้งานในเว็บไซต์ในการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป ได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ผลที่เกิดจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ยกระดับการบริหารจัดการศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองกระดุกเนื้อครั้งนี้ นับว่าเป็นการยกระดับ เพิ่มขีดความสามารถ ของผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่และส่งผลให้นักเรียนของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยยกระดับการบริหารงานของศูนย์โดยการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะใหม่ๆ จนนำไปสู่การยกระดับการบริหารศูนย์ศึกษาดั้งเดิมของนครสวรรค์ อีกทั้งยังเป็นการยกระดับการบริหารและการจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์รวมกับการใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนของครูที่แปลงเข้าสู่ระบบเทคโนโลยีดิจิทัล ในด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานงบประมาณ และสามารถพัฒนาทักษะทางอาชีพที่นักเรียนสนใจในอนาคตได้อีกด้วย พร้อมกันนี้ประโยชน์ที่ตามมานั้น ทำให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองกระดุกเนื้อ มีคลังทรัพยากรสารสนเทศเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในเว็บไซต์ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และองค์ความรู้ในเทคโนโลยีดิจิทัลที่ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่และ นักเรียนสามารถเข้าถึง และสามารถเรียกข้อมูลมาใช้ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยการอำนวยความสะดวก และส่งเสริมสนับสนุนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของจังหวัดนครสวรรค์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการยกระดับสืบต่อไป

๕.๒ อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ โดยคณะผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปรายผลดังนี้

๕.๒.๑ ศึกษาศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์มีการบริหารจัดการ ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดการเรียนการสอน วิชาบังคับ วิชาเลือกตามความสนใจของผู้เรียน ด้านการบริหารงานบุคคล บุคลากรส่วนใหญ่เป็นครูเกษียณและพระสงฆ์ที่อยู่ในวัดที่จัดตั้งศูนย์ การบริหารงานงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากกระทรวงวัฒนธรรม การบริหารงานทั่วไปมีธุรการงานเอกสารงานสารบรรณ งานอาคารสถานที่ แต่ในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ยัง

ขาดเทคโนโลยีดิจิทัลมาบริหารจัดการในงานด้านต่างๆของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในกิจการการเรียนการสอน งานบริหารงานทั่วไปที่เกี่ยวกับเอกสารต่างๆที่มีความยุ่งยาก ตลอดจนงานบริหารงานบุคคลที่ยังต้องมีการพัฒนาโดยการอบรมการใช้เทคโนโลยียังมีน้อยและยังได้งบประมาณไม่เพียงพอในการบริหาร ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระมหาสุชาติ ธมมกาโม (ปิต)**^๑ ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาโดยการอบรมการใช้เทคโนโลยียังมีน้อยและยังได้งบประมาณไม่เพียงพอในการบริหาร เขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ พบว่า ๑. สภาพปัจจุบันการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ แบ่งการบริหารงานเป็น ๔ ด้านคือ วิชาการ บุคคล งบประมาณและบริหารงานทั่วไป โดยพบว่าการบริหารงานมีปัญหา ดังนี้ ด้านการบริหารวิชาการ ผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการจัดการ ผู้สอนขาดความรู้ ความชำนาญ ขาดเทคนิควิธีการสอนที่ทันสมัย ด้านการบริหารงบประมาณ ได้รับงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการต้องขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกมาใช้จ่าย ด้านการบริหารบุคคล พระวิทยากร และครูผู้สอนไม่เพียงพอ ขาดความชำนาญในการสอน ด้านการบริหารงานทั่วไป ในส่วนของอาคารที่ใช้ในการเรียนการสอนส่วนมากจะใช้ศาลาการเปรียญ พระอุโบสถ และห้องเรียนของโรงเรียนภายในวัด

๕.๒.๒) การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมายกระดับในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ๔ ด้าน ๑) ด้านการบริหารวิชาการ หลักสูตร การประเมินผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ใหม่ๆ จะทันสมัยใหม่และรวดเร็วขึ้น ๒) ด้านการบริหารงานบุคคลสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการวางแผนบุคลากร โครงสร้างของบุคคล การวางแผนในการพัฒนาบุคลากรในโครงการอบรมต่างๆการจัดทำทะเบียนประวัติสามารถเปิดหาในระบบได้อย่างรวดเร็ว ๓) ด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดทำเว็บไซต์ในส่วนของการบริหารงานทั่วไปงานธุรการ งานอาคารสถานที่ งานประชาสัมพันธ์ ผ่านแอปพลิเคชันและเว็บไซต์ของศูนย์ศึกษาวันอาทิตย์ได้ประหยัด สะดวก รวดเร็วมากยิ่งขึ้น ๔) ด้านการบริหารงบประมาณ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในส่วนของการบริหารงานงบประมาณในการวางแผนงบประมาณ การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานงบประมาณโครงการกิจกรรมต่างๆของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้สะดวกและรวดเร็วและประหยัดการใช้วัสดุสิ้นเปลือง สอดคล้องกับแนวคิดของ**สุปรีดา โภษาแสงและคณะ**^๒การบริหารสถานศึกษาในยุค

^๑ พระมหาสุชาติ ธมมกาโม (ปิต) “การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓”, วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, ปีที่ ๗, ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๑) ; ๑๗๓-๑๘๖.

^๒ สุปรีดา โภษาแสงและคณะ, การบริหารสถานศึกษาในยุค Digital Transformation เป็นการดำเนินงานบริหารงานโรงเรียนโดยใช้เทคโนโลยียุคดิจิทัล,วารสารบริหารการศึกษา มศว, ปีที่ ๑๙, ฉบับที่ ๓๗(เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๕) : ๒๔๒-๒๕๐.

Digital Transformation เป็นการดำเนินงานบริหารงานโรงเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลยุคดิจิทัล มีวิธีการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนดไว้ โดยสถานศึกษาสามารถดำเนินงานโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาทั้ง ๔ งาน ประกอบด้วย ๑) การบริหารวิชาการ ๒) การบริหารงบประมาณ ๓) การบริหารงานบุคคล และ ๔) การบริหารทั่วไปให้มีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาใช้เป็นองค์ประกอบในการบริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการใช้กระบวนการบริหารตามวงจรคุณภาพ PDCA ซึ่งผู้บริหารให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบาย มีวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมายโรงเรียน ความเป็นผู้นำทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล กำกับติดตามการปฏิบัติงาน โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลยุคดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอน และปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานบริหารโรงเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลยุคดิจิทัลมีรูปแบบในการดำเนินงานที่มีความชัดเจน ผู้บริหารให้ความสำคัญในการกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาความรู้การปฏิบัติงานให้ครู ด้วยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในทุกงาน ภายใต้องค์ประกอบการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการ การใช้หลักธรรมาภิบาล การมีส่วนร่วม การมีภาวะผู้นำ และ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสารสนเทศและการสื่อสาร

๕.๒.๓ ประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

พบว่า ประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครสวรรค์วัดหนองกระดุกเหนือโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลสร้างและส่งเสริมขึ้นไปใช้งานในเว็บไซต์ในการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไปและการบริหารงานงบประมาณได้อย่างถูกต้องรวดเร็วเหมาะสมมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุปรिता โกษาแสง^๓ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการบริหารสถานศึกษาในยุค Digital Transformation เป็นการดำเนินงานบริหารงานโรงเรียนโดยใช้เทคโนโลยียุคดิจิทัล มีวิธีการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนดไว้ โดยสถานศึกษาสามารถดำเนินงานโดยใช้เทคโนโลยีในการบริหารสถานศึกษาทั้ง ๔ งาน ประกอบด้วย ๑) การบริหารวิชาการ ๒) การบริหารงบประมาณ ๓) การบริหารงานบุคคล และ ๔) การบริหารทั่วไป ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาใช้เป็นองค์ประกอบในการบริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการใช้กระบวนการบริหารตามวงจรคุณภาพ PDCA ซึ่งผู้บริหารให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบาย มีวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมายโรงเรียนความเป็นผู้นำทางด้านเทคโนโลยี กำกับติดตามการปฏิบัติงาน โดยนำเทคโนโลยียุคดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอน และปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานบริหารโรงเรียนโดยใช้เทคโนโลยียุคดิจิทัลมีรูปแบบในการดำเนินงานที่มีความชัดเจน ผู้บริหารให้ความสำคัญในการ

^๓ สุปรिता โกษาแสง” เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการบริหารสถานศึกษาในยุค Digital Transformation”, วารสารบริหารการศึกษา, มศว ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๓๗ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๕) : ๒๔๒ – ๒๕๐.

กำกับติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาความรู้การปฏิบัติงานให้ครูด้วยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมในทุกงาน ภายใต้องค์ประกอบการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรการบริหารจัดการ การใช้หลักธรรมาภิบาลการมีส่วนร่วม การมีภาวะผู้นำ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ควรวางแผนพัฒนาการบริหารงานศูนย์ศึกษาวันอาทิตย์ให้ทันสมัย และเหมาะสมกับสภาพบริบทของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการจัดหาสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลประกอบการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอแก่ผู้เรียน

๒) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ควรสนับสนุนพัฒนาครูให้ทันการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะเรื่องการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน

๓) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในด้านการบริหารงานวิชาการควรสร้างสรรค์กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สนใจให้เหมาะสมกับบริบทของศูนย์การศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการยกระดับการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อเป็นต้นแบบของจังหวัดนครสวรรค์โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๒) การยกระดับการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการบริหาร ๕ ด้าน ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณโดยปรับเปลี่ยนมาใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาทั้ง ๔ ด้าน

๓) การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้านงบประมาณควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้เหมาะสมตามโครงการ กิจกรรมต่างๆ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ควรศึกษากระบวนการพัฒนาประกันคุณภาพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
- ๒) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
- ๓) ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเถปิฎก ๒๕๐๐.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

กรมการศาสนา. ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ.
๒๕๔๗. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๗.

กรมการศาสนา. ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๖๒.

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่
๒) พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๖.

กานต์ กุณาศล. การประเมินศึกษา. กาญจนบุรี : สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี, ๒๕๔๒.

กิติมา ปรีดีดีลิก. การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : อักษรพัฒนา ,
๒๕๔๒.

จันทร์ธานี สงวนนาม. ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บุ๊ค พอยท์,
๒๕๔๕.

จิณฉัตร ปะโคทัง. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ. อุบลราชธานี: ศิริ
ธรรมออฟเซ็ท, ๒๕๖๑.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. “การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้.” ปฏิวัติการศึกษาไทย . กรุงเทพมหานคร :
โครงการวิถึทรรศน์, ๒๕๔๒.

ดวงเดือน พิศาลบุตร. โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์และศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
และโรงเรียนวันอาทิตย์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, ๒๕๑๐.

นรินทร์ พันธุ์เขียว. เกณฑ์การคัดเลือกเครื่องมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมกับการ
จัดการความรู้. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ , ๒๕๕๒.

นำชัย ทนุผล. หลักการและยุทธวิธีการพัฒนาชุมชน. เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์สถาบัน
เทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้, ๒๕๓๑.

บดินทร์ วิจารณ์. การจัดการความรู้สู่ปัญญาปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : เอ็กเซอร์เน็ท, ๒๕๔๗.

บรรจบ เนียมมณี. หลักการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓.

บุญทัน ดอกไธสง. ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์ และ. เทคโนโลยีชนบท, ๒๕๕๓.

- ปธาน สุวรรณมงคล. **หลักสูตร การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยสำหรับนักบริหารระดับสูง, รุ่นที่ ๙ เอกสารบรรยายภาพรวมกลุ่มวิชา กลุ่มวิชาที่ ๕ การพัฒนาการเมืองไทย.**กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๘..
- ประพนธ์ ผาสุกยี่ด.**การจัดการความรู้จากหลักคิดสู่การปฏิบัติจริง.** พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: ไยใหม่, ๒๕๔๘.
- พรณี สนวนเพลง. **เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมสำหรับการจัดการความรู้.** กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น, ๒๕๕๒.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต).**พุทธวิธีการบริหาร.**กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต).**“สรุปธรรมกถาเรื่องโรงเรียนวิถีพุทธปฏิรูปการศึกษาอย่างบูรณาการ”ใน ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ.**กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อุษาการพิมพ์, ๒๕๔๗.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **พุทธธรรม.**พิมพ์ครั้งที่ ๑๑.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหธรรมิกจำกัด, ๒๕๔๙.
- พระมหาณรงค์ จิตฺโตโสภโณ.**การวัดผลการศึกษาในกรมการศาสนา.**เอกสารเกี่ยวกับการสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่วราชอาณาจักรประจำปี ๒๕๒๓.กรุงเทพมหานคร : กองศาสนศึกษา ,๒๕๒๓.
- พระสิริสุทัศน์ธรรมาภรณ์ (สุพจน์ วิจิตฺโต).**มหาจุฬาฯ ในรอบศตวรรษ.“โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์”.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- พิทยา บวรวัฒนา.**ระบบราชการ.**กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภากการพิมพ์, ๒๕๕๖.
- มัลลิกา ต้นสอน.**พฤติกรรมองค์กร.**พิมพ์ครั้งที่ ๒.กรุงเทพมหานคร : เอ็กชเปอร์เน็ท มีชัยโสกันต์,๒๕๕๔.
- ยศระวี วายทองคำและคณะ.**นวัตกรรมและ เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา.**กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๖๓.
- รุจิรุ้ ภู่อาระและคณะ.**การพัฒนาหลักสูตรตามแนวปฏิรูปการศึกษา.**กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพอยท์, ๒๕๕๕.
- วรรณพร พุทธภูมิพิทักษ์ และคณะ. **ทฤษฎีองค์การและการจัดการ.**พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยพิษณุโลก, ๒๕๕๔.
- วิจารณ์ พานิช.**การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างไร.**พิมพ์ครั้งที่ ๒ .กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสยามกัมมาจล, ๒๕๕๗.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ.**องค์การและการจัดการ.**กรุงเทพฯ : ธรรมสาร, ๒๕๕๕.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์.**องค์การและการจัดการ ฉบับสมบูรณ์ (ปรับปรุงใหม่).**กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๒ .
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.**การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.**กรุงเทพมหานคร : บ.ซีเอ็ดยูเคชั่นจำกัด, ๒๕๕๗.

สนิท ศรีสำแดง. **พระพุทธศาสนากับการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

สำนักงาน กพร.และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. **การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : บ.ซีเอ็ดยูเคชั่นจำกัด, ๒๕๔๗.

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.). สวทช. **กับเหตุการณ์สำคัญบนเส้นทางการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๖-๒๕๕๔**. กรุงเทพมหานคร : สาขาวิทยาศาสตร์, ๒๕๕๔.

สำนักพัฒนาคุณภาพจริยธรรม. **แนวทางดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ปีงบประมาณ ๒๕๕๕**. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๕.

เสนาะ ตีเยาว์. **หลักการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖.

อมรชัย ตันติเมธ. **การบริหารสถานศึกษาปฐมวัย**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๒.

อารี ผลดี. **องค์ความรู้ภาษา-วัฒนธรรม**. สำนักงานราชบัณฑิต : เติลินิวส์, ๒๕๖๑.

(๒) วิทยานิพนธ์/รายงานวิจัย

เจริญ ราชโสภา. “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา”. **รายงานการวิจัย**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๔.

ธีรพงศ์ แก่นอินทร์. การติดตามผลการปฏิบัติงานนักศึกษาคูพันธ์ใหม่ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน. **รายงานการวิจัย**. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์: ขอนแก่น, ๒๕๕๕.

ปิยะนุช เงินคล้าย. “ภาวะสุขภาพอนามัยของประชาชน การศึกษารวบรวมปัจจัยและผลกระทบนโยบายสาธารณสุขมูลฐานในเขต ๑ ของสาธารณสุข”. **รายงานการวิจัย**. คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๖.

ปิยะนุช บัวชุม. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๔. **รายงานการวิจัย**. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ๒๕๖๑.

พระปริยัติกิจโกศล (чим อิศรธมโม). รูปแบบการจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์. **รายงานการวิจัย**. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๗.

พรพัสพันธ์ พรพุทธิชัย. สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาชั้น พื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต ๒. **รายงานการวิจัย**. สาขาการบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๔.

พระประสิทธิ์ สิรินโร และคณะ. “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่สอดคล้องกับเครือข่ายโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดเชียงใหม่”. **รายงานวิจัย**. สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๗.

ศุภสิริ พัฒนภักดี, การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมือง นาสาร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี. **รายงานการวิจัย.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา** : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี, ๒๕๕๘.

อัจฉริยา ทองมา.การศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเกาะ
สมุยจังหวัดสุราษฎร์ธานี. **รายงานการวิจัย.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา** : มหาวิทยาลัยราช
ภัฏสุราษฎร์ธานี, ๒๕๕๘.

(๓) บทความ

ทนิยิดา ผลสมบุญ. "การบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัด
ชลบุรี" **วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์** .ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน
๒๕๖๔) : ๓๒-๔๓.

พระมหาทรงยศ แทนยั้งและคณะ.การศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารงานของศูนย์ศึกษา
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เขต กรุงเทพมหานคร. **วารสารบริหารการศึกษา มศว.**ปีที่ ๑๔
ฉบับที่ ๒๗ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๘๘-๙๘.

พระมหาสุชาติ ธมมกาโม (ปิติ). "การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ศูนย์ศึกษา
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓" . **วารสารวิทยาลัยสงฆ์นคร
ลำปาง**,ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๑๗๒-๑๘๖.

(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

จิรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ. **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา :
<https://www.gotoknow.org/posts/344746>[๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖].

สมชาย นำประเสริฐชัย. **เทคโนโลยีกับการจัดการความรู้**. [ระบบออนไลน์].แหล่งที่มา
http://www.vet.cmu.ac.th/KM/document/Tech_KM.pdf. (๑๕ เมษายน ๒๕๖๖).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ(ก.พ.ร.). **การจัดการความรู้(Knowledge
Management).จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**.(ออนไลน์).แหล่งที่มา:[https://www.opdc.go.th](https://www.opdc.go.th.file>reader >ppt.)
.file>reader >ppt.(๖ เมษายน ๒๕๖๖).

๒. ภาษาอังกฤษ

Hoy, Wayne K. & Cecil, Miskel G.. **Educational Administration Theory**. Research, and
Practice. New York : McGraw – Hill Inc, 1996.

Phramaha Pongnarin Thitavamaso. " **An Analytical Study of Process of Learning in
Theravada Buddhism**" . Master of Arts . Buddhist Studies. Graduate School
: Mahachulalongkorn rajavidyalaya University, 2005.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือรับรองการวิจัยในมนุษย์

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและยินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย ว.๒๖๘/๒๕๖๖

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายงานการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อข้อเสนอการวิจัย: การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์
(Upgrading the Management of the Model Sunday Buddhist Study Center of the Sangha in Nakhon Sawan Province)

รหัสข้อเสนอการวิจัย: MCU RS 800766018

สถาบันที่สังกัด: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

ผู้วิจัยหลัก: ผศ.อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์

เอกสารที่พิจารณาทบทวน

๑. แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๖๖
๒. เอกสารชี้แจงข้อมูลผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๖๖
๓. หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๖๖
๔. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	ฉบับที่ วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๖๖

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๖

หมายเลขใบรับรอง: ว.๒๖๘/๒๕๖๖

วันที่ให้การรับรอง: ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๖

วันหมดอายุใบรับรอง: ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๗

ภาคผนวก ข

เครื่องมือ

ระเบียบวาระการประชุม.....

ครั้งที่ /

วัน.....ที่ .....เดือน..... พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ..... น.

ณ .....

*****

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องแจ้งเพื่อทราบ

๑.๑ เรื่องที่ประธานแจ้งเพื่อทราบ

๑.๑.๑ เรื่อง .....

๑.๑.๒ เรื่อง.....

๑.๑.๓ เรื่อง.....

๑.๒. เรื่องที่เลขาแจ้งเพื่อทราบ

๑.๒.๑ เรื่อง.....

๑.๓. เรื่อง.....ที่แจ้งเพื่อทราบ

๑.๓.๑ เรื่อง.....

๑.๓.๒ เรื่อง.....

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุม

.....

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องสืบเนื่อง

.....

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา

๔.๑ เรื่อง กิจกรรม

.....

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่น ๆ

.....

.....

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์
จังหวัดนครสวรรค์

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

วัน/เดือน/ปี ที่ให้สัมภาษณ์ .....เวลา.....น.

ชื่อ ..... นามสกุล.....

อายุ.....ปี ตำแหน่ง.....

ตอนที่ ๒ การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์ จังหวัดนครสวรรค์

๒.๑ สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์ จังหวัดนครสวรรค์

.....
.....
.....

๒.๒ การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์

๑) การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการบริหารงานวิชาการใน
การบริหารจัดการศูนย์ของท่านอย่างไร ๑) การพัฒนาหลักสูตร ๒) กิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ของ
ผู้เรียน ๓) การวัดและประเมินผล ๔) แหล่งเรียนรู้

.....
.....
.....

๒) การบริหารงานบุคคลศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์

การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้านการบริหารงานบุคคลเป็น
อย่างไร ๑) การวางแผนพัฒนาพัฒนาบุคลากร ๓) โครงสร้างบุคลากรอย่างไร

.....
.....
.....

๓) การบริหารงานงบประมาณ

การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้านการบริหารงบประมาณเป็นอย่างไร ๑) งบประมาณที่ได้รับจัดสรร ๒) งบประมาณจากการบริจาค

.....
.....
.....

๔) การบริหารงานทั่วไป

การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้านการบริหารงานทั่วไปเป็นอย่างไร ๑) ชุրการ ๒) อาคารสถานที่ ๓. ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร

.....
.....
.....

๒.๓. ท่านมีแนวทางที่จะการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตอนที่ ๓ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางต่อการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ปัญหาอุปสรรค

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

ขอขอบคุณที่ให้ความเมตตาในการสัมภาษณ์

แบบประเมินก่อนทำกิจกรรม

แบบประเมินเพื่อการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์เป็นการประเมินก่อนการทำกิจกรรม การประเมินระดับความรู้/ความเข้าใจ /ทักษะปฏิบัติ ก่อนเข้าอบรม เพื่อนำไปใช้ในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ส่วนที่ ๑ สถานะผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ผู้บริหาร   ครู   เจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ ๒ ประเมินความรู้ก่อนการฝึกอบรม

ข้อ	ประเมิน	ระดับความรู้/ ความเข้าใจ/ ทักษะปฏิบัติ				
		ก่อนเข้าอบรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๓	๒	๓	๒	๑
ด้านการบริหารงานวิชาการ						
๑.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการบริหารวิชาการ ด้านหลักสูตร					
๒.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานวิชาการในกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน					
๓.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานวิชาการวัดและประเมินผล					
๔.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานวิชาการในการหาแหล่งเรียนรู้					
๕.	ท่านมีความรู้ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีด้านการบริหารวิชาการด้านการสอน					
ด้านการบริหารงานบุคคล						
๑.	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในจัดโครงสร้างบุคลากรอย่างเหมาะสม					

ข้อ	ประเมิน	ระดับความรู้/ ความเข้าใจ/ ทักษะปฏิบัติ				
		ก่อนเข้าอบรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๓	๒	๓	๒	๑
๒.	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล แสวงหาบุคคล การสรรหา การเลือกสรรบุคคลให้ตรงตามต้องการ					
๓	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลการจัดทำประวัติบุคลากร					
๔	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลวางแผนงานของบุคลากร					
๕	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้าถึงงานบุคคลของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์					
ด้านการบริหารงานทั่วไป						
๑.	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานธุรการ					
๒.	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานอาคารสถานที่					
๓	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานประชาสัมพันธ์การศึกษาของศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์					
๔	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการอัปเดตแบบฟอร์มต่างๆ ที่เกี่ยวกับเอกสารการบริหารทั่วไปไว้ในเว็บไซต์					

ข้อ	ประเมิน	ระดับความรู้/ ความเข้าใจ/ ทักษะปฏิบัติ				
		ก่อนเข้าอบรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๓	๒	๓	๒	๑
	ของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์					
๕	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้าถึง การบริหารงานทั่วไป					
ด้านการบริหารงานงบประมาณ						
๑.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลในงานงบประมาณ ที่ได้รับ จัดสรร					
๒.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลในงานงบประมาณจากการ บริจาค					
๓	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการ ประชาสัมพันธ์การระดมจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ผ่านเว็บไซต์					
๔	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในมิ การอีพ็ลสดแบบฟอร์มต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องกับงบประมาณไว้ในเว็บไซต์ของ ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวัน อาทิตย์เพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้					
๕	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมีการ ใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดทำเอกสาร หลักฐานการเงินงบประมาณ					

แบบประเมินหลังทำกิจกรรม

แบบประเมินเพื่อการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์เป็นการประเมินหลังการทำกิจกรรม การประเมินระดับความรู้/ความเข้าใจ /ทักษะปฏิบัติ หลังเข้าอบรมเพื่อนำไปใช้ในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ส่วนที่ ๑ สถานะผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ผู้บริหาร

ครู

เจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ ๒ ประเมินความรู้หลังการฝึกอบรม

ข้อ	ประเมิน	ระดับความรู้/ ความเข้าใจ/ ทักษะปฏิบัติ				
		หลังเข้าอบรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๓	๒	๓	๒	๑
ด้านการบริหารงานวิชาการ						
๑.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการบริหารวิชาการ ด้านหลักสูตร					
๒.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานวิชาการในกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน					
๓.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานวิชาการวัดและประเมินผล					
๔.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานวิชาการในการหาแหล่งเรียนรู้					
๕.	ท่านมีความรู้ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีด้านการบริหารวิชาการด้านการสอน					
ด้านการบริหารงานบุคคล						
๑.	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในจัดโครงสร้างบุคลากรอย่างเหมาะสม					

ข้อ	ประเมิน	ระดับความรู้/ ความเข้าใจ/ ทักษะปฏิบัติ				
		หลังเข้าอบรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๓	๒	๓	๒	๑
๒.	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล แสวงหาบุคคล การสรรหา การเลือกสรรบุคคลให้ตรงตามต้องการ					
๓	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลการจัดทำประวัติบุคลากร					
๔	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลวางแผนงานของบุคลากร					
๕	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้าถึงงานบุคคลของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์					
ด้านการบริหารงานทั่วไป						
๑.	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานธุรการ					
๒.	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานอาคารสถานที่					
๓	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประสานงานประชาสัมพันธ์การศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์					
๔	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการอัปเดตแบบฟอร์มต่างๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไปในเว็บไซต์ของศูนย์การศึกษาพระพุทธ					

ข้อ	ประเมิน	ระดับความรู้/ ความเข้าใจ/ ทักษะปฏิบัติ				
		หลังเข้าอบรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๓	๒	๓	๒	๑
	ศาสนวันอาทิตย์เพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้					
๕	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้าถึงการบริหารงานทั่วไป					
ด้านการบริหารงานงบประมาณ						
๑.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานงบประมาณ ที่ได้รับจัดสรร					
๒.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์งานงบประมาณจากการบริการ					
๓	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการระดมจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ผ่านเว็บไซต์					
๔	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการอัปโหลดแบบฟอร์มต่างๆ ที่เกี่ยวกับงบประมาณไว้ในเว็บไซต์ของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้					
๕	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดทำเอกสารหลักฐานการเงินงบประมาณ					

แบบประเมินความพึงพอใจ

แบบประเมินเพื่อการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์เป็นการประเมินความพึงพอใจการนำเทคโนโลยีดิจิทัลในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ส่วนที่ ๑ สถานะผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ผู้บริหาร   ครู   เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ ๒ ประเมินเพื่อการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ข้อ	ประเมิน	ความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๓	๒	๓	๒	๑
ด้านการบริหารงานวิชาการ						
๑.	ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารวิชาการ ด้านหลักสูตร					
๒.	ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้การบริหารงานวิชาการในกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน					
๓.	ได้นำความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานวิชาการวัดและประเมินผล					
๔.	การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้เว็บไซต์ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์น, แอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น Facebook, Line					
๕.	มีการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยครูผู้สอนได้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในรายวิชาที่สอน					

ข้อ	ประเมิน	ความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๓	๒	๓	๒	๑
ด้านการบริหารงานบุคคล						
๑.	ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ในการจัดโครงสร้างบุคลากรบุคลากรอย่างเหมาะสม					
๒.	ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดหาสรรหาบุคลากร การเลือกสรรบุคคลให้ตรงตามต้องการ					
๓	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมายกระดับการจัดทำประวัติบุคลากรได้รวดเร็วมากขึ้น					
๔	ผู้บริหารมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลวางแผนงานของบุคลากรจากเว็บไซต์					
๕	มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะการเทคโนโลยีมาใช้กับงานเอกสาร					
ด้านการบริหารงานทั่วไป						
๑.	ประชาสัมพันธ์โดยใช้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานประชาสัมพันธ์การศึกษาของศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวัดอาทิตย์					
๒.	สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการอัปเดตแบบฟอร์มต่างๆ ที่เกี่ยวกับเอกสารการบริหารทั่วไปไว้ในเว็บไซต์ของศูนย์การศึกษาพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ได้อย่างรวดเร็ว					
๓	มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้าถึงการบริหารงานทั่วไปบนเว็บไซต์					
๔	มีนำทักษะการใช้เทคโนโลยีมาใช้กับงานเอกสาร					
๕	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้าถึงการบริหารงานทั่วไป					

ข้อ	ประเมิน	ความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๓	๒	๓	๒	๑
ด้านการบริหารงานงบประมาณ						
๑.	ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานงบ					
๒.	ประมาณจัดสรรจากหน่วยงานของรัฐ					
๓	ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์งบประมาณจากการบริจาค					
๔	การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์การระดมจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ผ่านเว็บไซต์					
๕	การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการยกระดับการบริหารงบประมาณให้มีการอัปเดตแบบฟอร์มต่างๆ ที่เกี่ยวกับงบประมาณไว้ในเว็บไซต์ของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้					

ภาคผนวก ค
หนังสือนำขอสัมภาษณ์

ที่ อว ๘๐๖๔.๑(๘)/พิเศษ

มจร วิทยาเขตนครสวรรค์
๙๙๙ ม.๖ ตำบลนครสวรรค์ออก
อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์
๖๐๐๐๐

๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์

กราบนำสการ พระครูนิติสุตากร,ดร. ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนอง
กระดุกเหนือ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วยดิฉันผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ได้ทำ
โครงการวิจัยการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะ
สงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ภายใต้แผนงานวิจัยการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับการ
รองรับสังคมพลวัตของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ดังนั้น จึงนำสการมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์และคณะผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์ท่านเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ข้อมูลที่
ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นและข้อมูลจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีจึงขอกราบขอบพระคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการ ณ โอกาสนี้

ขอนำสการด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์)
หัวหน้าโครงการวิจัย

ผู้ประสานงาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์ หัวหน้าโครงการวิจัย
โทร .๐๘๑- ๕๓๒๕๑๕๒

ที่ อว ๘๐๖๔.๑(๘)/พิเศษ

มจร วิทยาเขตนครสวรรค์
๙๙๙ ม.๖ ตำบลนครสวรรค์ออก
อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์
๖๐๐๐๐

๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์

กราบนำสการ พระราชรัตนเวที ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัชรนาถบรรพต
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วยดิฉันผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ได้ทำ
โครงการวิจัยการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะ
สงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ภายใต้แผนงานวิจัยการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับการ
รองรับสังคมพลวัตของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ดังนั้น จึงนำสการมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์และคณะผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์ท่านเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ข้อมูลที่
ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นและข้อมูลจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีจึงขอกราบขอบพระคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการ ณ โอกาสนี้

ขอนำสการด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์)
หัวหน้าโครงการวิจัย

ผู้ประสานงาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์ หัวหน้าโครงการวิจัย
โทร .๐๘๑- ๕๓๒๕๑๕๒

ที่ อว ๘๐๖๔.๑(๘)/พิเศษ

มจร วิทยาเขตนครสวรรค์
๙๙๙ ม.๖ ตำบลนครสวรรค์ออก
อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์
๖๐๐๐๐

๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์

เรียน นายญาณกร ช้อยนิยม รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
วัดหนองกระดุกเนื้อ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วยดิฉัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ได้ทำ
โครงการวิจัยการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะ
สงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ภายใต้แผนงานวิจัยการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับการ
รองรับสังคมพลวัตของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ดังนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้ดิฉันผู้ช่วย
ศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์และคณะผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์ท่านเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ข้อมูลที่
ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นและข้อมูลจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีจึงขอขอบพระคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการ ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์)
หัวหน้าโครงการวิจัย

ผู้ประสานงาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์ หัวหน้าโครงการวิจัย
โทร .๐๘๑- ๕๓๒๕๑๕๒

ที่ อว ๘๐๖๔.๑(๘)/พิเศษ

มจร วิทยาเขตนครสวรรค์
๙๙๙ ม.๖ ตำบลนครสวรรค์ออก
อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์
๖๐๐๐๐

๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์

กราบมนตรีการ พระมหาชิษณุภักดิ์ กรสิงห์ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา
วันอาทิตย์วัดหนองกระดุกเนื้อ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วยดิฉันผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ได้ทำ
โครงการวิจัยการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะ
สงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ภายใต้แผนงานวิจัยการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับการ
รองรับสังคมพลวัตของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ดังนั้น จึงน้อมกราบมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์และคณะผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์ท่านเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ข้อมูลที่
ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นและข้อมูลจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีจึงขอกราบขอบพระคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการ ณ โอกาสนี้

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์)
หัวหน้าโครงการวิจัย

ผู้ประสานงาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ หัวหน้าโครงการวิจัย
โทร .๐๘๑- ๕๓๒๕๑๕๒

ที่ อว ๘๐๖๔.๑(๘)/พิเศษ

มจร วิทยาเขตนครสวรรค์
๙๙๙ ม.๖ ตำบลนครสวรรค์ออก
อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์
๖๐๐๐๐

๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์

การابนมัสการ พระมหานที มิ่งพิปา เลขานุการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนอง
กระดุกเนื้อ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วยดิฉันผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ได้ทำ
โครงการวิจัยการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะ
สงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ภายใต้แผนงานวิจัยการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับการ
รองรับสังคมพลวัตของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ดังนั้น จึงน้อมสการมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์และคณะผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์ท่านเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ข้อมูลที่
ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นและข้อมูลจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีจึงขอกราบขอบพระคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการ ณ โอกาสนี้

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์)
หัวหน้าโครงการวิจัย

ผู้ประสานงาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ หัวหน้าโครงการวิจัย
โทร .๐๘๑- ๕๓๒๕๑๕๒

ที่ อว ๘๐๖๔.๑(๘)/พิเศษ

มจร วิทยาเขตนครสวรรค์
๙๙๙ ม.๖ ตำบลนครสวรรค์ออก
อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์
๖๐๐๐๐

๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์

กราบนำสการ พระครูนิภาภักดิ์กิจ เลขานุการบริหารศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดวร
นารถบรพต

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วยดิฉันผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ได้ทำ
โครงการวิจัยการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะ
สงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ภายใต้แผนงานวิจัยการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับการ
รองรับสังคมพลวัตของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ดังนั้น จึงนำสการมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์และคณะผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์ท่านเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ข้อมูลที่
ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นและข้อมูลจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีจึงขอกราบขอบพระคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการ ณ โอกาสนี้

ขอนำสการด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์)
หัวหน้าโครงการวิจัย

ประสานงาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์ หัวหน้าโครงการวิจัย
โทร .๐๘๑- ๕๓๒๕๑๕๒

ที่ อว ๘๐๖๔.๑(๘)/พิเศษ

มจร วิทยาเขตนครสวรรค์
๙๙๙ ม.๖ ตำบลนครสวรรค์ออก
อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์
๖๐๐๐๐

๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์

กราบหม้สการ พระมหาตรีเนตร มาน้อย ครูศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดวรนาถ

บรรพต

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วยดิฉันผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ได้ทำโครงการวิจัยการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ภายใต้แผนงานวิจัยการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับการรองรับสังคมพลวัตของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ดังนั้น จึงนหม้สการมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์และคณะผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์ท่านเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นและข้อมูลจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีจึงขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ ณ โอกาสนี้

ขอนหม้สการด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์)
หัวหน้าโครงการวิจัย

ผู้ประสานงาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ หัวหน้าโครงการวิจัย
โทร .๐๘๑- ๕๓๒๕๑๕๒

ที่ อว ๘๐๖๔.๑(๘)/พิเศษ

มจร วิทยาเขตนครสวรรค์
๙๙๙ ม.๖ ตำบลนครสวรรค์ออก
อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์
๖๐๐๐๐

๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์

กราบนำสการ พระเจษฎา ดวงเทียน ครูศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทรเหนือ
สิ่งที่ส่งมา แบบสัมภาษณ์

ด้วยดิฉันผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ได้ทำ
โครงการวิจัยการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะ
สงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ภายใต้แผนงานวิจัยการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับการ
รองรับสังคมพลวัตของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ดังนั้น จึงนำสการมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์และคณะผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์ท่านเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ข้อมูลที่
ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นและข้อมูลจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีจึงขอกราบขอบพระคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการ ณ โอกาสนี้

ขอนำสการด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์)
หัวหน้าโครงการวิจัย

ผู้ประสานงาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์ หัวหน้าโครงการวิจัย
โทร .๐๘๑- ๕๓๒๕๑๕๒

ที่ อว ๘๐๖๔.๑(๘)/พิเศษ

มจร วิทยาเขตนครสวรรค์
๙๙๙ ม.๖ ตำบลนครสวรรค์ออก
อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์
๖๐๐๐๐

๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์

กราบนำสการ พระมหาชัยวัฒน์ พรหมสนธิ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการศูนย์ศึกษา
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทรเหนือ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วยดิฉันผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ได้ทำ
โครงการวิจัยการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะ
สงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ภายใต้แผนงานวิจัยการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับการ
รองรับสังคมพลวัตของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ดังนั้น จึงนำสการมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์และคณะผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์ท่านเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ข้อมูลที่
ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นและข้อมูลจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีจึงขอกราบขอบพระคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการ ณ โอกาสนี้

ขอนำสการด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์)
หัวหน้าโครงการวิจัย

ผู้ประสานงาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์ หัวหน้าโครงการวิจัย
โทร .๐๘๑- ๕๓๒๕๑๕๒

ที่ อว ๘๐๖๔.๑(๘)/พิเศษ

มจร วิทยาเขตนครสวรรค์
๙๙๙ ม.๖ ตำบลนครสวรรค์ออก
อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์
๖๐๐๐๐

๕ มิถุนายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์

กราบนำสการ พระมหานพรัตน์ ศิริโยธา ครูศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดไทรเหนือ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วยดิฉันผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ได้ทำ
โครงการวิจัยการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะ
สงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ภายใต้แผนงานวิจัยการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับการ
รองรับสังคมพลวัตของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ดังนั้น จึงนำสการมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์และคณะผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์ท่านเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ข้อมูลที่
ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นและข้อมูลจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีจึงขอกราบขอบพระคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการ ณ โอกาสนี้

ขอนำสการด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์)
หัวหน้าโครงการวิจัย

ผู้ประสานงาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ หัวหน้าโครงการวิจัย
โทร .๐๘๑- ๕๓๒๕๑๕๒

ที่ อว ๘๐๖๔.๑(๘)/พิเศษ

มจร วิทยาเขตนครสวรรค์
๙๙๙ ม.๖ ตำบลนครสวรรค์ออก
อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์
๖๐๐๐๐

๕ มิถุนายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์

กราบนำสการ พระมหาสุชิน เขยผลบุญ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนา
วันอาทิตย์วัดไทรเหนือ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วยดิฉันผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ได้ทำ
โครงการวิจัยการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะ
สงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ภายใต้แผนงานวิจัยการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับการ
รองรับสังคมพลวัตของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ดังนั้น จึงน้อมสการมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์และคณะผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์ท่านเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ข้อมูลที่
ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นและข้อมูลจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีจึงขอกราบขอบพระคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการ ณ โอกาสนี้

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์)
หัวหน้าโครงการวิจัย

ผู้ประสานงาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์ หัวหน้าโครงการวิจัย
โทร .๐๘๑- ๕๓๒๕๑๕๒

ที่ อว ๘๐๖๔.๑(๘)/พิเศษ

มจร วิทยาเขตนครสวรรค์
๙๙๙ ม.๖ ตำบลนครสวรรค์ออก
อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์
๖๐๐๐๐

๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์

เรียน นางสาวฐิตา ทับปิ่น ครูผู้สอนฝ่ายวิชาการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดจันทน์เสน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วยดิฉัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตรบัณฑิตมหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ได้ทำ
โครงการวิจัยการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะ
สงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ภายใต้แผนงานวิจัยการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับการ
รองรับสังคมพลวัตของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ดังนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้ดิฉันผู้ช่วย
ศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์และคณะผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์ท่านเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ข้อมูลที่
ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นและข้อมูลจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีจึงขอขอบพระคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการ ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์)
หัวหน้าโครงการวิจัย

ผู้ประสานงาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์ หัวหน้าโครงการวิจัย
โทร .๐๘๑- ๕๓๒๕๑๕๒

ที่ อว ๘๐๖๔.๑(๘)/พิเศษ

มจร วิทยาเขตนครสวรรค์
๙๙๙ ม.๖ ตำบลนครสวรรค์ออก
อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์
๖๐๐๐๐

๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์

กราบนำสการ พระสมศักดิ์ หวังดี รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
วัดจันเสน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วยดิฉันผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ได้ทำ
โครงการวิจัยการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะ
สงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ภายใต้แผนงานวิจัยการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับการ
รองรับสังคมพลวัตของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ดังนั้น จึงน้อมสการมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์และคณะผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์ท่านเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ข้อมูลที่
ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นและข้อมูลจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีจึงขอกราบขอบพระคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการ ณ โอกาสนี้

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์)
หัวหน้าโครงการวิจัย

ผู้ประสานงาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์ หัวหน้าโครงการวิจัย
โทร .๐๘๑- ๕๓๒๕๑๕๒

ที่ อว ๘๐๖๔.๑(๘)/พิเศษ

มจร วิทยาเขตนครสวรรค์
๙๙๙ ม.๖ ตำบลนครสวรรค์ออก
อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์
๖๐๐๐๐

๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์

เรียน นางสาวมณีนรัตน์ แก้วศรี เจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดจันเสน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วยดิฉัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตรบัณฑิตมหาวิทาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ได้ทำ
โครงการวิจัยการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะ
สงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ภายใต้แผนงานวิจัยการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับการ
รองรับสังคมพลวัตของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ดังนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้ดิฉันผู้ช่วย
ศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์และคณะผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์ท่านเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ข้อมูลที่
ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นและข้อมูลจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีจึงขอขอบพระคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการ ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์)
หัวหน้าโครงการวิจัย

ผู้ประสานงาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ หัวหน้าโครงการวิจัย
โทร .๐๘๑- ๕๓๒๕๑๕๒

ที่ อว ๘๐๖๔.๑(๘)/พิเศษ

มจร วิทยาเขตนครสวรรค์
๙๙๙ ม.๖ ตำบลนครสวรรค์ออก
อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์
๖๐๐๐๐

๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์

กราบนำสการ พระมหาสิทธิพันธ์ น้อยแก้ว รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารศูนย์การศึกษา
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดจันทน์เสน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วยดิฉันผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ได้ทำ
โครงการวิจัยการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะ
สงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ภายใต้แผนงานวิจัยการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับการ
รองรับสังคมพลวัตของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ดังนั้น จึงนำสการมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้พิจารณาอนุญาตให้ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์และคณะผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์ท่านเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ข้อมูลที่
ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้นและข้อมูลจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีจึงขอกราบขอบพระคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการ ณ โอกาสนี้

ขอนำสการด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์)
หัวหน้าโครงการวิจัย

ผู้ประสานงาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ หัวหน้าโครงการวิจัย
โทร .๐๘๑- ๕๓๒๕๑๕๒

ภาคผนวก ง
ภาพประกอบการลงพื้นที่

ลงพื้นที่สัมภาษณ์ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดจันเสน

ลงพื้นที่สัมภาษณ์ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทรเหนือ

ลงพื้นที่สัมภาษณ์ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดวรรณารถบรรพต

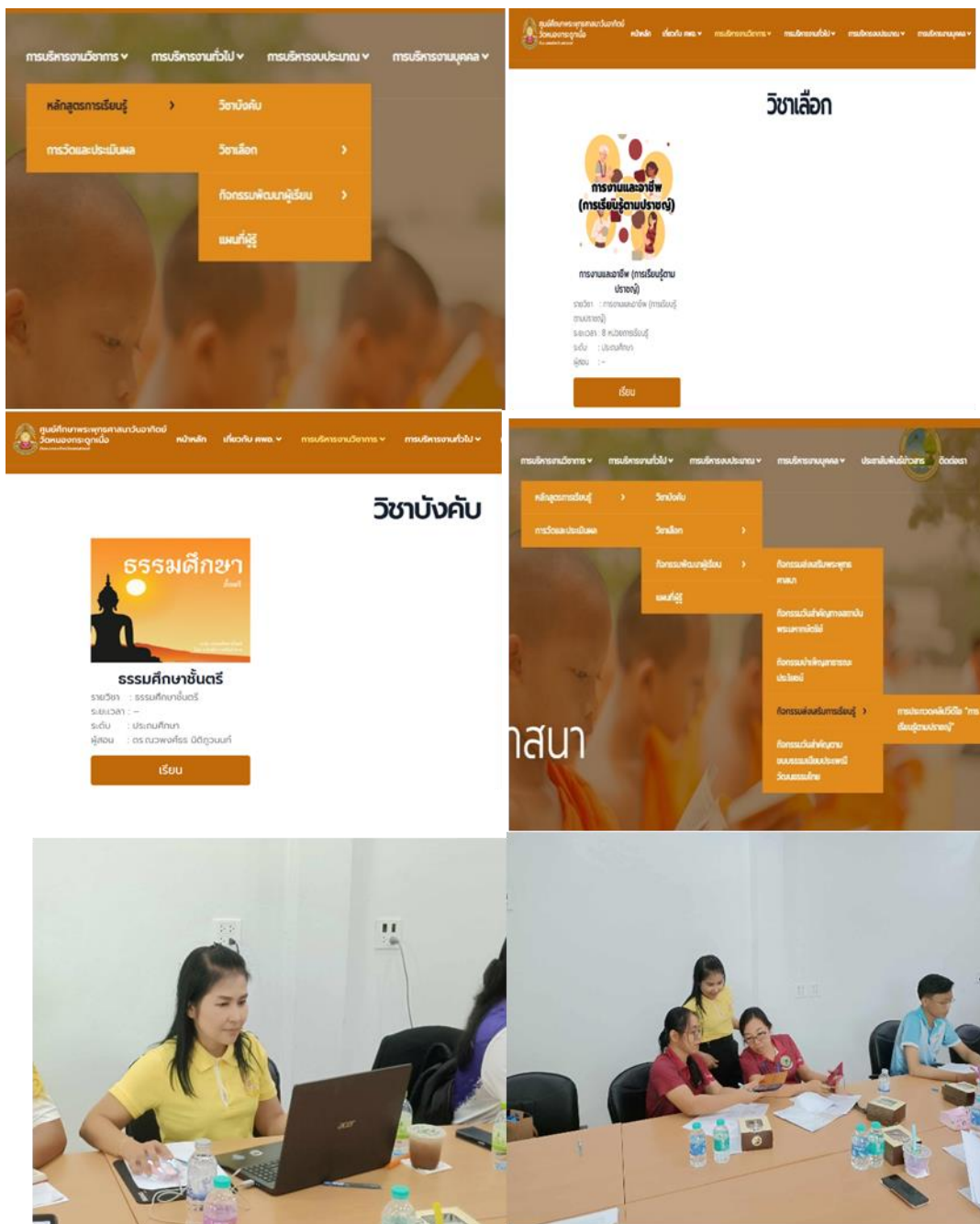
ลงพื้นที่สัมภาษณ์ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองกระดุกเนื้อ

ประชุมสรุปจากการสัมภาษณ์

ภาพประกอบการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ

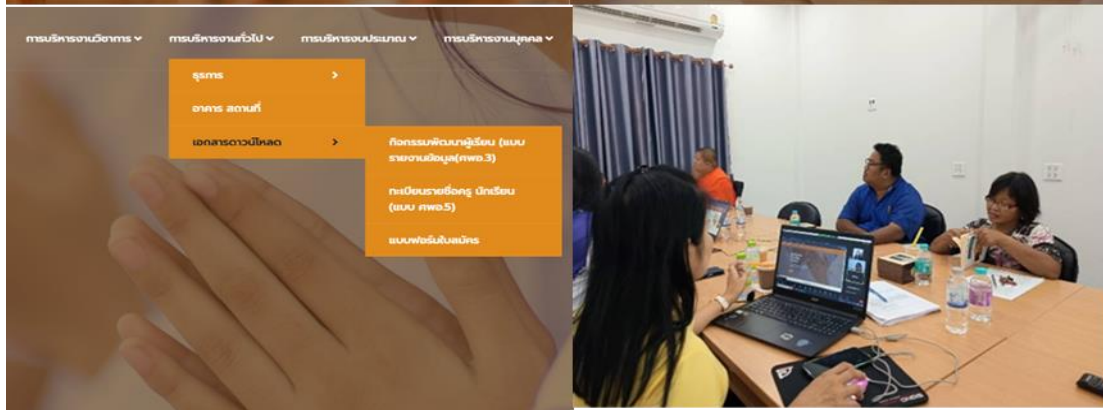
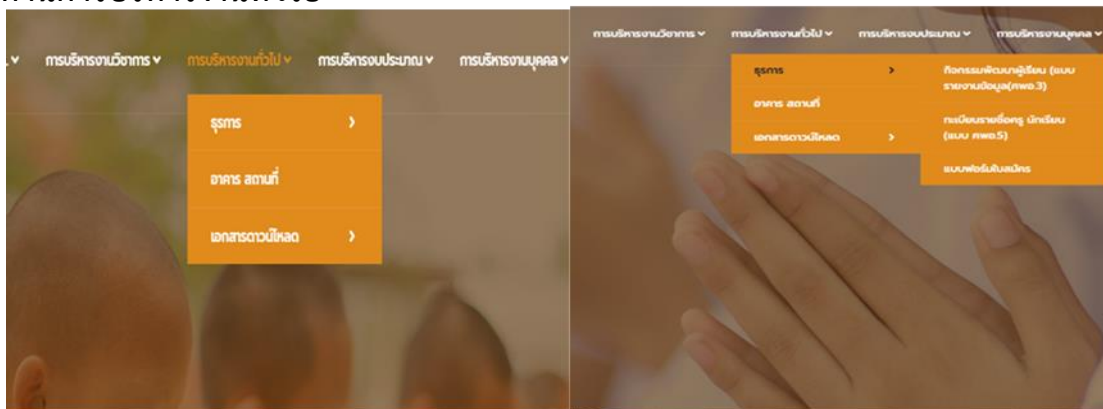

ด้านการบริหารวิชาการ

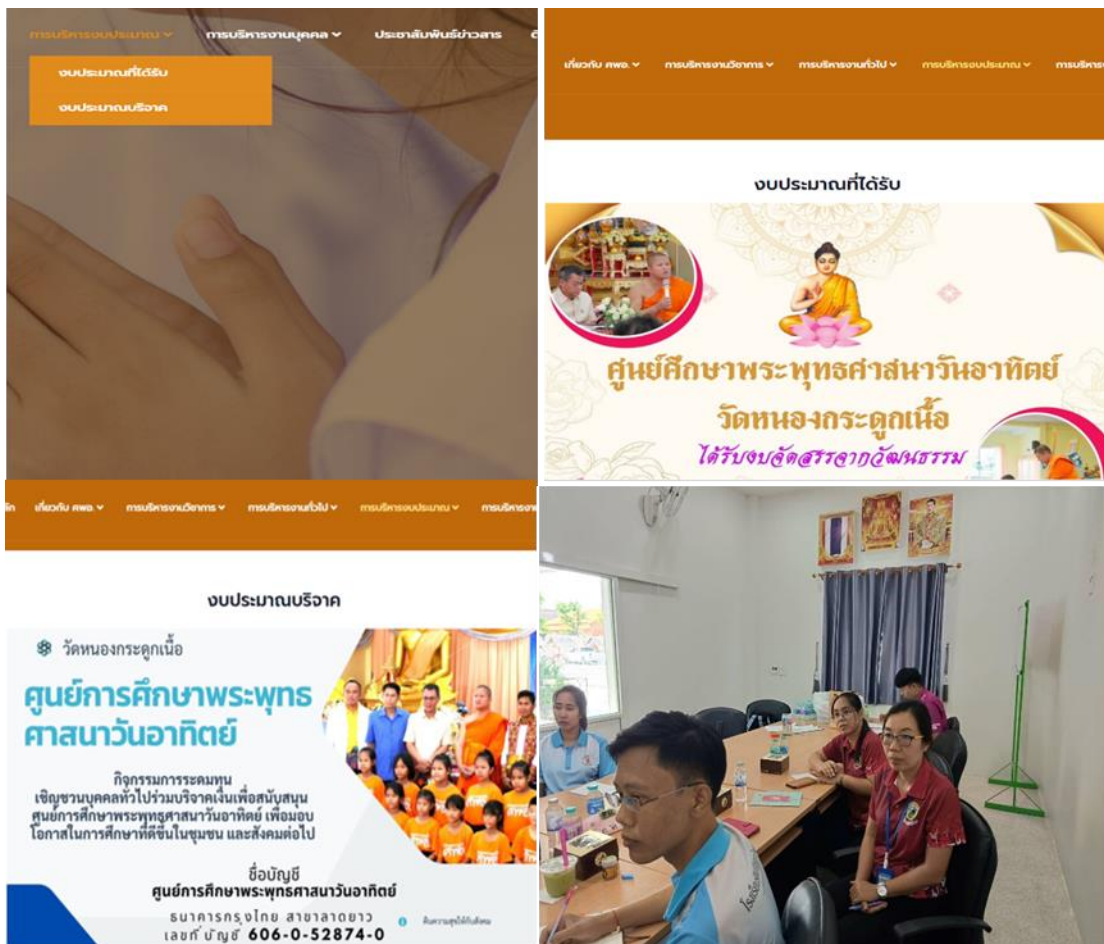
ด้านการบริหารงานบุคคล

ด้านการบริหารงานทั่วไป

ด้านการบริหารงานงบประมาณ

ภาคผนวก จ.

การนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

แบบ สท.๐๑.

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ 1 เมษายน 2567

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ข้าพเจ้า.....นางเบญจมาศ บุญเทพ.....ตำแหน่ง วัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน.....สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์

ที่อยู่.....ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง
การพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับการรองรับสังคมพลวัตของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ พระครูนิวาสิตตพันธ์, ผศ.ดร. และคณะ

โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่น่าไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ 1 เมษายน 2567 จนถึง 31 ธันวาคม 2568 ซึ่งการนำ

ผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

.....ประกอบการตัดสินใจและกำหนดแนวทางเชิงนโยบายในการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ.....

(นางเบญจมาศ บุญเทพ)

ตำแหน่ง วัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์

หมายเหตุ: ท่านสามารถประทับตราของหน่วยงานในเอกสารนี้ได้ (ถ้ามี)

แบบ สท.๐๙.

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ 16 มีนาคม 2567

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ข้าพเจ้า พระธรรมวชิรธีรคุณ, รศ.ดร. ตำแหน่ง เจ้าคณะจังหวัดนครสวรรค์

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน คณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ที่อยู่ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

โทรศัพท์ โทรสาร

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง
การพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับการรองรับสังคมพลวัตของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ พระครูนิวิฐศีลขันธ, ผศ.ดร. และคณะ

โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่น่าไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ 1 เมษายน 2567 จนถึง 31 ธันวาคม 2568 ซึ่งการนำ
ผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

ประกอบการกำหนดนโยบายการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

(พระธรรมวชิรธีรคุณ, รศ.ดร.)

ตำแหน่ง เจ้าคณะจังหวัดนครสวรรค์

หมายเหตุ: ท่านสามารถประทับตราของหน่วยงานในเอกสารนี้ได้ (ถ้ามี)

ภาคผนวก ฉ

บทความวิจัย

**การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบ
ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์**
**Upgrading the management of the Model Sunday Buddhist Study
Center of the Sangha in Nakhon Sawan Province**

ผศ.อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์¹ ผศ.ศศิกิจจ์ อัจฉัย²
นายอาณัติ เดชจิต³ นายปัญญา พรหมบุตร⁴
Asst.Prof.Anongnat Kaewpaitoon, Asst.Prof.Sasikit,
Amchui Mr.Anat Detjit, Mr.Panya Prombut

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ ๒) เพื่อการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ๓) เพื่อประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ ติดตาม ประเมินผล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

๑. ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์มีการบริหารจัดการ ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์หลักสูตรมีการจัดการเรียนการสอน วิชาบังคับ วิชาเลือกตามความสนใจของผู้เรียน ด้านการบริหารงานบุคคลบุคลากร การวางแผนบุคลากร ด้านงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากกระทรวงวัฒนธรรม ด้านการบริหารงานทั่วไป ธุรการงานเอกสารต่างๆ แต่ในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ยังขาดเทคโนโลยีมาบริหารจัดการในงานด้านต่างๆของศูนย์บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการนำเทคโนโลยีในด้านวิชาการมาใช้ในกิจการการเรียนการสอน งานบริหารงานทั่วไปที่เกี่ยวกับเอกสารต่างๆที่มีความยุ่งยาก

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์; Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Sawan.

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์; Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Sawan.

³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์; Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Sawan .

⁴ โรงเรียนพยุหะพิทยาคม; Phayuhapittayakhom School. .

Corresponding author, e-mail: anongnatmam102@gmail.com, Tel. 081-5325152

ไม่เป็นระบบ ด้านงานบริหารบุคคลที่ยังขาดการพัฒนาบุคลากรในการใช้เทคโนโลยี และด้านงบประมาณยังได้งบประมาณไม่เพียงพอในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๒. การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ๔ ด้าน ๑) ด้านการบริหารวิชาการ หลักสูตร การประเมินผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ใหม่ๆ จะทันสมัยใหม่และรวดเร็วขึ้น ๒) ด้านการบริหารงานบุคคลสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวางแผนบุคลากร โครงสร้างของบุคคล การวางแผนในการพัฒนาบุคลากรในโครงการอบรมต่างๆการจัดทำทะเบียนประวัติสามารถเปิดหาในระบบได้อย่างรวดเร็ว ๓) ด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้เทคโนโลยีในการจัดทำเว็บไซต์ในส่วนของการบริหารงานทั่วไปงานธุรการ งานอาคารสถานที่ งานประชาสัมพันธ์ ผ่านแอปพลิเคชันและเว็บไซต์ของศูนย์ศึกษาวันอาทิตย์ได้ประหยัด สะดวก รวดเร็วมากยิ่งขึ้น ๔) ด้านการบริหารงบประมาณ ใช้เทคโนโลยีในส่วนของการบริหารงานงบประมาณในการวางแผนงบประมาณ การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานงบประมาณโครงการกิจกรรมต่างๆของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้สะดวกและรวดเร็วและประหยัดการใช้วัสดุสิ้นเปลือง

๓) ประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครสวรรค์วัดหนองกระดุกเหนือโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๓๔$) ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลสร้างและส่งลิงค์ขึ้นไปใช้งานในเว็บไซต์ในการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไปและการบริหารงานงบประมาณได้อย่างถูกต้องรวดเร็วเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การยกระดับ, การบริหารจัดการ, ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

บทนำ

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นองค์กรเผยแผ่ทางพระพุทธศาสนาองค์กรหนึ่งทีพระสงฆ์จัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นแหล่งอบรมสั่งสอนเยาวชนให้มีความประพฤติดีงามมีจิตสำนึกที่ดี มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เป็นแหล่งให้ความรู้ความเข้าใจตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาสามารถนำหลักธรรมคำสอนไปใช้เป็นแนวทางการประพฤติในชีวิตประจำวันได้และเป็นสื่อกลางสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้าน วัดและโรงเรียน อันเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย ซึ่งกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเด็ก เยาวชน ที่กำลังอยู่ในวัยแห่งการศึกษาขั้นพื้นฐาน และประชาชนผู้สนใจที่จะเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา สามารถเข้าเรียนและเป็นการรู้จักใช้เวลาว่างในวันหยุดเรียน เข้ามาศึกษาหาความรู้ความเข้าใจ ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา บริเวณลานอโศกวัตมหาธาตุฯ มาเล่านิทานและสอนธรรมะ นอกจากนั้นทางโรงเรียนและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้อาราธนาพระสงฆ์ดังกล่าวไปสอนธรรมะ อบรมศีลธรรมแก่นักเรียนและนักศึกษาอีกด้วย ดังนั้นพระที่เป็นเจ้าหน้าที่และพระนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงดำเนินการขอเสนออนุมัติต่อทางสภามหาวิทยาลัยเพื่อเปิดสอนโรงเรียน

พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นและได้รับอนุมัติให้เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๐๑ จึงนับได้ว่าเป็นโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งแรกในประเทศไทย หลังจากนั้นก็ได้รับความสนใจมีการจัดตั้งขยายไปยังวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขอจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แบ่งได้ ๒ ส่วนดังนี้ ๑) ในกรุงเทพมหานครให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อกรมศาสนา โดยได้รับความเห็นชอบจากเจ้าคณะแขวง เจ้าคณะเขต และเจ้าคณะจังหวัด ๒) ในส่วนภูมิภาคให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัด โดยได้รับความเห็นชอบของเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอและเจ้าคณะจังหวัด โดยให้วัฒนธรรมจังหวัดเป็นนายทะเบียนและเมื่อจดทะเบียนแล้วให้รายงานไปยังกรมศาสนา(กรมการศาสนา, ๒๕๖๒)

จังหวัดนครสวรรค์มีศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จำนวน ๒๐ ศูนย์ ปัจจุบันมีการบริหารจัดการโดยมีการพัฒนาและสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในทุกภาคส่วนของพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ วัดจะเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนด้านคุณธรรมจริยธรรม และสามารถขยายผลไปสู่การเป็นเครือข่ายทางพระพุทธศาสนาดำเนินงานส่งเสริมศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรมแก่ประชาชนทั่วไปภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ บทบาทของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่ทำการเพื่อให้การเรียนการสอนและการเผยแพร่หลักธรรมในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม สู่เด็ก เยาวชน และประชาชน โดยมีศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นแหล่งเรียนรู้ศีลธรรมของคนในชุมชนท้องถิ่น ใช้หลักสูตรธรรมศึกษา ของคณะสงฆ์ ซึ่งมีทั้งระดับประถมศึกษาชั้นตรี ชั้นโท ชั้นเอก แต่ละชั้นต้องเรียน ๔ วิชาคือ พุทธประวัติ ธรรมวิภาค วินัยบัญญัติและเรียงความแก่กระทุ้งธรรมเป็นวิชาบังคับเพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ศีลธรรม มีวิชาสามัญให้เลือกตามศักยภาพและความพร้อมของแต่ละศูนย์ เปิดสอนวันอาทิตย์โดยมีเวลาไม่น้อยกว่าวันละ ๓ ชั่วโมง และวันอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการบริหารศูนย์เห็นสมควร และตามความเหมาะสมของพื้นที่ในการจัดการศึกษาของศูนย์ฯ และในระยะที่ผ่านมาพบปัญหาสภาพการจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เกี่ยวกับบุคลากรไม่เพียงพอ เยาวชนและประชาชนทั่วไปไม่มีเวลาเรียนเนื่องจากมีภาระในการทำงาน ปัญหาสถานการณ์โควิด ๑๙ ปัญหาการส่งแบบรายงานข้อมูล ศพอ.ประจำปี แบบ (ศพอ.๓) การวัดและประเมินผลจากรายงานข้อมูล ศพอ.ประจำปี (แบบ ศพอ.๒) ทะเบียนรายชื่อ/ครูผู้สอน/ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม(แบบ ศพอ.๕) มีความล่าช้า ปัญหาประชาสัมพันธ์ให้เด็กและเยาวชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงเห็นความสำคัญในการศึกษาปัญหาการใช้เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนทำให้คุณภาพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แต่ละแห่งมีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนไม่เท่าเทียมกัน การพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มีคุณภาพเพื่อให้ประชาชนมีความมั่นใจที่จะส่งลูกหลานไปเรียนนั้น จะต้องมีการกำหนดมาตรฐานของศูนย์ฯ และทำให้การบริหารจัดการศูนย์ฯ มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด การมีมาตรฐานคือการดำเนินกิจกรรมและภารกิจต่างๆ ทั้งด้านวิชาการ ด้านบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านบริหารทั่วไปและการบริการอื่น ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการ ทั้งผู้รับบริการโดยตรงคือนักเรียน ผู้ปกครองและผู้รับบริการทางอ้อมคือ ประชาชนและสังคมโดยรวมที่สามารถบ่งบอกถึงผลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ การมี

มาตรฐานเป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการ “ป้องกัน” ไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ และเกิดผลผลิตที่ไม่มีคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน

เหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยสนใจและเห็นว่าในยุคปัจจุบันควรมีการยกระดับการบริหารจัดการ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่สังกัดคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์เพื่อเป็นต้นแบบในจังหวัด นครสวรรค์ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารและการจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัน อาทิตย์ ครู เจ้าหน้าที่และผู้รับบริการของศูนย์การศึกษาฯทุกคน ครอบคลุมทั้งด้านงานวิชาการ ด้าน บริหารงานงบประมาณ ด้านบริหารงานทั่วไป และด้านบริหารงานบุคคล ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อ เป็นการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบในสังกัดคณะสงฆ์ จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อยกระดับคุณภาพ สะดวกต่อการบริหารจัดการศูนย์และผู้มารับบริการในยุค ปัจจุบัน และยังสามารถช่วยให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ประหยัดการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีความสิ้นเปลือง การลดการใช้กระดาษอย่างต่อเนื่อง รวมถึงยังสามารถช่วยลดระยะเวลาในการ ทำงานให้กับผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้รับบริการได้อย่างดียิ่งขึ้น สามารถเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการ ทำงานก่อให้เกิดการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบในสังกัด จังหวัดนครสวรรค์ของศูนย์การศึกษาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัด นครสวรรค์
๒. เพื่อการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของ คณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์
๓. เพื่อประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้คณะผู้วิจัยมุ่งศึกษา การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ กำหนดระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้เป็น การวิจัยเชิงปฏิบัติ (Action research) ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑ การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวม ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงศึกษาบริบทพื้นที่การบริหารจัดการศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ข้อมูลเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ การศึกษาวันอาทิตย์ที่ความเหมาะสมกับชุมชนเป็นการยกระดับให้เป็นต้นแบบการบริหารจัดการศูนย์ ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

๒ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การประสานงานพื้นที่เพื่อชี้แจงรายละเอียดของ โครงการวิจัย ประสานความร่วมมือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างความไว้วางใจ และการยอมรับ รวมทั้งแนะนำ แนวคิด หลักการความสำคัญ และขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการ และจัดทำบันทึกในการ ลงพื้นที่โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ ๑ ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์

- ๑) ประชุมคณะผู้วิจัย ในการเตรียมตัวก่อนลงพื้นที่
- ๒) การประสานงานพื้นที่เป้าหมายเพื่อชี้แจงรายละเอียดของโครงการวิจัย ประสานขอความร่วมมือจากผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้อง ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
- ๓) สัมภาษณ์เพื่อทราบข้อมูลสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จากผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านบุคคล ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านงบประมาณ แนวทางในการยกระดับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
- ๔) ประชุมสรุปผลจากการสัมภาษณ์การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อการวิเคราะห์โดยประชุมวางแผนรับฟังความเห็นของ ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ สะท้อนปัญหา เพื่อหาแนวทางการยกระดับในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์

ขั้นที่ ๒ การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดประชุมการวางแผนแบบมีส่วนร่วมซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์เอาเทคนิคกระบวนการ AIC มาใช้จัดลำดับขั้นในการประชุมและปฏิบัติในการเปิดพื้นที่รับฟังความเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ สะท้อนปัญหา และแสวงหาความต้องการเพื่อหาแนวทางในการ ขับเคลื่อนกิจกรรมการเพื่อแก้ไขปัญหาและหาแนวทางที่เหมาะสมเป็นการปฏิบัติการยกระดับโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ใน ๔ ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ

๑) การยกระดับการบริหารงานด้านวิชาการ เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการยกระดับการบริหารศูนย์การศึกษาวันอาทิตย์เป็นกระบวนการเพื่อนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการด้านวิชาการ ฝึกปฏิบัติให้เกิดความรู้ความเข้าใจทักษะเพื่อยกระดับการบริหารวิชาการให้ก้าวหน้าขึ้น สะดวกขึ้นเพื่อเป็นการยกระดับการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๒) การยกระดับการบริหารงานด้านบริหารงานบุคคลเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการยกระดับการบริหารศูนย์การศึกษาวันอาทิตย์เป็นกระบวนการเพื่อนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการด้านบุคคล โครงสร้างของบุคคล แผนพัฒนาบุคคล ฝึกปฏิบัติให้เกิดความรู้ความเข้าใจทักษะเพื่อยกระดับการบริหารงานด้านบุคคลให้ก้าวหน้าขึ้น สะดวกขึ้นเพื่อเป็นการยกระดับการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๓) การยกระดับการบริหารงานด้านงานบริหารทั่วไป เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการยกระดับการบริหารศูนย์การศึกษาวันอาทิตย์เป็นกระบวนการเพื่อนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารทั่วไป งานธุรการ งานอาคาร งานประชาสัมพันธ์ ฝึกปฏิบัติให้เกิดความรู้ความเข้าใจ

ทักษะเพื่อยกระดับการบริหารงานด้านงานบริหารทั่วไปให้ง่ายขึ้น สะดวกขึ้นเพื่อเป็นการยกระดับการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๔) การยกระดับการบริหารงานด้านงานงบประมาณเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการยกระดับการบริหารศูนย์การศึกษาวันอาทิตย์เป็นกระบวนการเพื่อนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการงบประมาณ ฝึกปฏิบัติให้เกิดความรู้ความเข้าใจทักษะเพื่อยกระดับการบริหารงานด้านงบประมาณให้มีความสะดวกขึ้นเพื่อเป็นการยกระดับการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ขั้นที่ ๓ ติดตามสังเกตการณ์ผลการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครสวรรค์

ขั้นที่ ๔ ประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ โดยประเมินผลแบบ(CIPP Model)ในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ในการดำเนินงานการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการยกระดับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ๑) ด้านบริบท ๒) ด้านปัจจัยนำเข้า ๓) ด้านกระบวนการ ๔) ด้านผลผลิตของการยกระดับการบริหารจัดการของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

พื้นที่วิจัย ประชากร

๑ พื้นที่วิจัย

๑) พื้นที่วิจัย คณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการสัมภาษณ์ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดวรนาถบรรพต พระอารามหลวง ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทรเหนือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองกระดุกเหนือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดจันทน์

๒) พื้นที่ในการอบรมเชิงปฏิบัติการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหนองกระดุกเหนือ

๒ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย

๑) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ถูกเลือกแบบเจาะจงจากผู้มีส่วนได้เสียหลักในการขับเคลื่อนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน ๑๕ รูป/คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาวันอาทิตย์ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร เลขานุการศูนย์การศึกษา ครู และเจ้าหน้าที่

๒) กลุ่มเป้าหมายในอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน ๒๕ รูป/คน ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับงานวิจัยนี้ใช้เครื่องมือ เพื่อให้ข้อมูลรอบด้านครอบคลุมประเด็นคณะผู้วิจัยใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บข้อมูลการวิจัยแต่ละขั้นตอนของงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ คณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดเครื่องมือหลักที่จะนำมาใช้ในกระบวนการวิจัย ดังนี้

๑. ระเบียบวาระการประชุม

๒. แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (dependent Interview) ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๓. กิจกรรมเชิงปฏิบัติการการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย

๑) การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

๒) การประชุมเชิงปฏิบัติการในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ใน ๔ ด้าน ประกอบด้วย ด้านวิชาการ ด้านบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป ด้านงบประมาณ

๔. แบบการประเมิน ประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

๑) แบบประเมินผลความรู้/ความเข้าใจ/ ทักษะ ก่อนการอบรม-หลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ

๒) แบบประเมิน(CIPP Model)การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ในการดำเนินงานการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการยกระดับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ จาก ๑) ด้านบริบท ๒) ด้านปัจจัยนำเข้า ๓) ด้านกระบวนการ ๔) ด้านผลิตภัณฑ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น คณะผู้วิจัยจะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

๑. การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงศึกษาบริบทพื้นที่เกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงวัย บทบาทหน้าที่อาสาสมัคร ข้อมูลประชากรในชุมชนและการพัฒนานักบริหารชุมชนวิถีพุทธกับการรองรับสังคมสูงวัยระดับตำบลที่มีความเหมาะสมกับชุมชนเป็นการคุ้มครองทางสังคมเพื่อรองรับเข้าสู่สังคมสูงวัยเพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนให้เจริญขึ้น

๒. การสัมภาษณ์ สัมภาษณ์เพื่อทราบข้อมูลสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จากผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านบุคคล ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านงบประมาณ แนวทางในการยกระดับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๓. ประชุมเชิงปฏิบัติการการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ใน ๔ ด้าน ประกอบด้วย ด้านวิชาการ ด้านบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป ด้านงบประมาณ

๔. ติดตาม สังเกตการณ์ โดยคณะผู้วิจัยและนักวิจัยชุมชนเป็นการสังเกตพฤติกรรมของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม

๕. ประเมินผลการทำงานร่วมกันในการทำกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ในการศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์เชิงพื้นที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต (Observations) และแบบการประเมินประเมินตนเองก่อนและหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำเสนอในรูปตารางและความเรียง และแบบประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครสวรรค์

สรุปผลการวิจัย

๑. ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของจังหวัดนครสวรรค์ทั้ง ๔ ศูนย์มีการบริหารจัดการ ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดการเรียนการสอน วิชาบังคับ วิชาเลือกตามความสนใจของผู้เรียน ด้านการบริหารงานบุคคลบุคลากรผู้สอนส่วนใหญ่เป็นครูเกษียณและพระสงฆ์ที่อยู่ในวัดที่จัดตั้งศูนย์ ด้านงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากระทรวงวัฒนธรรม ด้านการบริหารงานทั่วไป ธุรการงานเอกสารงานสารบรรณ อาคารสถานที่เรียนส่วนใหญ่ใช้ลานปฏิบัติธรรมหรือศาลาการเปรียญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ยังขาดเทคโนโลยีมาบริหารจัดการในงานด้านต่างๆของศูนย์บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการนำเทคโนโลยีในด้านวิชาการมาใช้ในกิจการการเรียนการสอนงานบริหารงานทั่วไปที่เกี่ยวกับเอกสารต่างๆที่มีความยุ่งยากไม่เป็นระบบ ด้านงานบริหารบุคคลที่ยังขาดการพัฒนาบุคลากรในการใช้เทคโนโลยี และด้านงบประมาณยังได้งบประมาณไม่เพียงพอในการบริหารศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๒. การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมายกระดับในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ๔ ด้าน ๑) ด้านการบริหารวิชาการ หลักสูตร การประเมินผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ใหม่ๆ จะทันสมัยใหม่และรวดเร็วขึ้น ๒) ด้านการบริหารงานบุคคลสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวางแผนบุคลากร โครงสร้างของบุคคล การวางแผนในการพัฒนาบุคลากรในโครงการอบรมต่างๆการจัดทำทะเบียนประวัติสามารถเปิดหาในระบบได้อย่างรวดเร็ว ๓) ด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้เทคโนโลยี

ในการจัดทำเว็บไซต์ในส่วนของการบริหารงานทั่วไปงานธุรการ งานอาคารสถานที่ งานประชาสัมพันธ์ ผ่านแอปพลิเคชันและเว็บไซต์ของศูนย์ศึกษาวนอาทิตยได้ประหยัด สะดวก รวดเร็วมากยิ่งขึ้น ๔) ด้านการบริหารงบประมาณ โดยใช้เทคโนโลยีในส่วนของการบริหารงานงบประมาณในการวางแผนงบประมาณ การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานงบประมาณโครงการกิจกรรมต่างๆของศูนย์การศึกษาพุทธศาสนาวนอาทิตย ได้สะดวกและรวดเร็วและประหยัดการใช้วัสดุสิ้นเปลือง

๓. การประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวนอาทิตย ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ๑) ด้านบริบท โดยการศึกษาปัจจัยพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนากิจกรรมการขับเคลื่อนการยกระดับ สภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวนอาทิตยจังหวัดนครสวรรค์มีการบริหารจัดการ ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไป ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวนอาทิตยจัดการเรียนการสอน วิชาบังคับ วิชาเลือกตามความสนใจของผู้เรียน บุคลากรผู้สอนส่วนใหญ่เป็นครูเกษียณและพระสงฆ์ที่อยู่ในวัดจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวนอาทิตย งบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากร่างววัฒนธรรมและได้รับจากบริจาคจากผู้ปกครองและผู้มีจิตศรัทธาสับสนุนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวนอาทิตย การบริหารงานทั่วไป ธุรการงานเอกสาร งานสารบรรณ อาคารสถานที่เรียนส่วนใหญ่ใช้ลานปฏิบัติธรรมหรือศาลาการเปรียญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แต่ในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวนอาทิตยยังขาดเทคโนโลยีมาบริหารจัดการในงานด้านต่างๆของศูนย์บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในกิจการการเรียนการสอน งานบริหารงานทั่วไปที่เกี่ยวกับเอกสารต่างๆที่มีความยุ่งยาก ตลอดจนงานบริหารบุคคลที่ยังต้องมีการพัฒนาโดยการอบรมการใช้เทคโนโลยียังมีน้อย และยังได้งบประมาณไม่เพียงพอในการบริหารศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวนอาทิตย ๒) ปัจจัยนำเข้า ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่นำไปสู่การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวนอาทิตย กิจกรรมการยกระดับด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ที่มีความเห็นในทิศทางเดียวกันว่าควรมีการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวนอาทิตยโดยใช้เทคโนโลยีมาบริหารจัดการเพื่อการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวนอาทิตยเพื่อเป็นต้นแบบของจังหวัดนครสวรรค์ ๓) การประเมินกระบวนการ การประเมินด้านกระบวนการในการจัดกิจกรรมยกระดับการบริหารจัดการพระพุทธศาสนาวนอาทิตย มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะปฏิบัติใน ๔ ด้าน ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไปเข้าไปปรับใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวนอาทิตยให้สะดวกรวดเร็ว ทันสมัย กิจกรรมการยกระดับด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า ผลการประเมินหลังทำกิจกรรมทุกกิจกรรมมากทุกด้าน ๔) การประเมินผลิตผล ผลการขับเคลื่อนกิจกรรมยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวนอาทิตยได้ดำเนินการขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อยกระดับการบริหารจัดการครบทุกกิจกรรม ๔ ด้าน ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไป ใน

ภาพรวมอยู่ในระดับมากได้การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่เป็นต้นแบบของจังหวัด นครสวรรค์

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ โดยคณะผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปรายผลดังนี้

๕.๒.๑ ศึกษาศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

สรุปผลสภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์มีการบริหารจัดการ ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดการเรียนการสอน วิชาบังคับ วิชาเลือกตามความสนใจของผู้เรียน บุคลากรผู้สอนส่วนใหญ่เป็นครูเกษียณและพระสงฆ์ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากระทรวงวัฒนธรรม การบริหารงานทั่วไป ชุรการงานเอกสารงานสารบรรณ อาคารสถานที่เรียนส่วนใหญ่ใช้ลานปฏิบัติธรรมหรือศาลาการเปรียญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แต่ในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ยังขาดเทคโนโลยีมาบริหารจัดการในงานด้านต่างๆของศูนย์บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในกิจการการเรียนการสอน งานบริหารงานทั่วไปที่เกี่ยวกับเอกสารต่างๆที่มีความยุ่งยาก ตลอดจนงานบริหารบุคคลที่ยังต้องมีการพัฒนาโดยการอบรมการใช้เทคโนโลยียังมีน้อยและยังได้งบประมาณไม่เพียงพอในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุชาติ ธมมกาโม (ปิต) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ พบว่า ๑. สภาพปัจจุบันการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ แบ่งการบริหารงานเป็น ๔ ด้านคือ วิชาการ บุคคล งบประมาณและบริหารงานทั่วไป โดยพบว่าการบริหาร งานมีปัญหา ดังนี้ ด้านการบริหารวิชาการ ผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการจัดการ ผู้สอนขาดความรู้ ความชำนาญ ขาดเทคนิควิธีการสอนที่ทันสมัย ด้านการบริหารงบประมาณ ได้รับงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการต้องขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกมาใช้จ่าย ด้านการบริหารบุคคล พระวิทยากร และครูผู้สอนไม่เพียงพอ ขาดความชำนาญในการสอน ด้านการบริหารงานทั่วไป ในส่วนของอาคารที่ใช้ในการเรียนการสอนส่วนมากจะใช้ศาลาการเปรียญ พระอุโบสถ และห้องเรียนของโรงเรียนภายในวัด (พระมหาสุชาติ ธมมกาโม (ปิต), ๒๕๖๑)

๕.๒.๒) การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมายกระดับในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ๔ ด้าน ๑)

ด้านการบริหารวิชาการ หลักสูตร การประเมินผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ใหม่ๆ จะทันสมัยใหม่และรวดเร็วขึ้น ๒) ด้านการบริหารงานบุคคลสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวางแผน บุคลากร โครงสร้างของบุคคล การวางแผนในการพัฒนาบุคลากรในโครงการอบรมต่างๆการจัดทำ ทะเบียนประวัติสามารถเปิดหาในระบบได้อย่างรวดเร็ว ๓) ด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้เทคโนโลยี ในการจัดทำเว็บไซต์ในส่วนของการบริหารงานทั่วไปงานธุรการ งานอาคารสถานที่ งานประชาสัมพันธ์ ผ่านแอปพลิเคชันและเว็บไซต์ของศูนย์ศึกษาวินอาทิตยได้ประหยัด สะดวก รวดเร็วมากยิ่งขึ้น ๔) ด้าน การบริหารงบประมาณ โดยใช้เทคโนโลยีในส่วนของการบริหารงานงบประมาณในการวางแผน งบประมาณ การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานงบประมาณโครงการกิจกรรมต่างๆของศูนย์ การศึกษาพุทธศาสนาวินอาทิตย ได้สะดวกและรวดเร็วและประหยัดการใช้วัสดุสิ้นเปลือง สอดคล้อง กับแนวคิดของ **สุปรिता โกษาแสงและคณะ**การบริหารสถานศึกษาในยุค Digital Transformation เป็นการดำเนินงานบริหารงานโรงเรียนโดยใช้เทคโนโลยียุคดิจิทัล มีวิธีการบริหารจัดการเพื่อให้ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนดไว้ โดยสถานศึกษาสามารถดำเนินงานโดยใช้ เทคโนโลยีในการบริหารสถานศึกษาทั้ง ๔ งาน ประกอบด้วย ๑) การบริหารวิชาการ ๒) การบริหาร งบประมาณ ๓) การบริหารงานบุคคล และ ๔) การบริหารทั่วไป ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาใช้เป็น องค์ประกอบในการบริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการใช้กระบวนการบริหารตาม วงจรคุณภาพ PDCA ซึ่งผู้บริหารให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบาย มีวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมาย โรงเรียน ความเป็นผู้นำทางด้านเทคโนโลยี กำกับติดตามการปฏิบัติงาน โดยนำเทคโนโลยียุคดิจิทัลมา ใช้ในการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอน และปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานบริหาร โรงเรียนโดยใช้เทคโนโลยียุคดิจิทัลมีรูปแบบในการดำเนินงานที่มีความชัดเจน ผู้บริหารให้ความสำคัญ ในการกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาความรู้การปฏิบัติงานให้ครู ด้วยความ ร่วมมือจากทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในทุกงาน ภายใต้อุปกรณ์การใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการ การใช้หลักธรร มาภิบาล การมีส่วนร่วม การมีภาวะผู้นำ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร(สุปรिता โกษา แสงและคณะ, ๒๕๖๕)

๕.๒.๓ ประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวินอาทิตย ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์

ผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวินอาทิตยต้นแบบของ คณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ประเมินผลการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษา พุทธศาสนาวินอาทิตยจังหวัดนครสวรรค์วัดหนองกระดุกเนื้อโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลสร้างและส่งถึงค้ขึ้นไปใช้งานในเว็บไซต์ในการ บริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไปและการบริหารงานงบประมาณได้ อย่างถูกต้องรวดเร็วเหมาะสมมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุปรिता โกษาแสง⁵ ได้ศึกษาวิจัย เรื่องเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการบริหารสถานศึกษาในยุค Digital Transformation เป็นการ

⁵ สุปรिता โกษาแสง” เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการบริหารสถานศึกษาในยุค Digital Transformation”, วารสารบริหารการศึกษา, มคอ ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๓๗ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๕) : ๒๔๒ – ๒๕๐.

ดำเนินงานบริหารงานโรงเรียนโดยใช้เทคโนโลยียุคดิจิทัล มีวิธีการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนดไว้ โดยสถานศึกษาสามารถดำเนินงานโดยใช้เทคโนโลยีในการบริหารสถานศึกษาทั้ง ๔ งาน ประกอบด้วย ๑) การบริหารวิชาการ ๒) การบริหารงบประมาณ ๓) การบริหารงานบุคคล และ ๔) การบริหารทั่วไป ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาใช้เป็นองค์ประกอบในการบริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการใช้กระบวนการบริหารตามวงจรคุณภาพ PDCA ซึ่งผู้บริหารให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบาย มีวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมายโรงเรียนความเป็นผู้นำทางด้านเทคโนโลยี กำกับติดตามการปฏิบัติงาน โดยนำเทคโนโลยียุคดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอน และปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานบริหารโรงเรียนโดยใช้เทคโนโลยียุคดิจิทัลมีรูปแบบในการดำเนินงานที่มีความชัดเจน ผู้บริหารให้ความสำคัญในการกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาความรู้การปฏิบัติงานให้ครูด้วยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมในทุกงาน ภายใต้องค์ประกอบการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรการบริหารจัดการ การใช้หลักธรรมาภิบาลการมีส่วนร่วม การมีภาวะผู้นำ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร(สุปรिता โภษาแสง, ๒๕๖๕)

องค์ความรู้ใหม่

กล่าวโดยสรุป การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ มี ๔ ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป การบริหารงานงบประมาณ

๑) การบริหารงานวิชาการ ในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นำเทคโนโลยีมาจัดทำเว็บไซต์ ในงานหลักสูตรวิชาบังคับ วิชาเลือก กิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การวัดและประเมินผล การหาแหล่งเรียนรู้โดยการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับงานวิชาการ ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ที่สามารถเข้าถึงระบบการบริหารจัดการวิชาการได้ง่าย รวดเร็ว ผู้เรียนสามารถเข้าไปศึกษาหลักสูตรออนไลน์ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยผ่านทางเว็บไซต์ได้

ง่ายสะดวกรวดเร็ว การตรวจสอบผลการวัดการให้คะแนนผ่านระบบออนไลน์ในการทำงานของเว็บไซต์ได้ทันที

๒) การบริหารงานบุคคล การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นำเทคโนโลยีในการวางแผนบุคลากร การสรรหาบุคลากรผ่านระบบเว็บไซต์ เข้าถึงโครงสร้างของบุคคล เข้าถึงการจัดทำทะเบียนประวัติ ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ การรวบรวมข้อมูลให้เป็นระบบที่สามารถเชื่อมกับระบบอื่น ๆ สามารถเปิดหาในระบบได้อย่างรวดเร็ว

๓) การบริหารทั่วไป การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นำเทคโนโลยีในการจัดทำเว็บไซต์ในส่วนของการบริหารงานทั่วไปงานธุรการที่มีเอกสารมากมายสามารถเข้าถึงและสามารถจัดเก็บเอกสารไว้ในระบบและดาวโหลดเอกสารได้สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น งานอาคารสามารถเข้าดูในระบบเพื่อสะดวกในการใช้งานในห้องเรียนต่างๆได้มากขึ้น งานประชาสัมพันธ์ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนรู้จักศูนย์การศึกษาวันอาทิตย์ได้มากขึ้นการติดต่อประสานงานได้รวดเร็วและเป็นระบบมากขึ้น การทำเอกสารรายงานผลในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่อสำนักงานวัฒนธรรมได้รวดเร็วประหยัดขั้นตอนและค่าใช้จ่ายได้

๔) การบริหารงานงบประมาณ การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยใช้เทคโนโลยีในการวางแผนงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมเข้าถึงการใช้งบประมาณผ่านระบบเว็บไซต์เพื่อสะดวกในการทำงานและในส่วนของการบริจาคได้รับการสนับสนุนได้ง่ายขึ้นรวดเร็วมากขึ้นจากผู้มีจิตศรัทธาเข้าถึงระบบการรับบริจาคโดยผ่านเว็บไซต์ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์การรายงานผลการดำเนินงานงบประมาณ การรับ-จ่าย โครงการกิจกรรมต่างๆของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้สะดวกและรวดเร็วและประหยัด

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ควรวางแผนพัฒนาการบริหารงานศูนย์ศึกษาให้ทันสมัย และเหมาะสมกับสภาพบริบทของศูนย์ฯ โอนการจัดหาสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลประกอบการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอแก่ผู้เรียน

๒. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ควรสนับสนุนพัฒนาครูให้ทันการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะเรื่องการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน

๓. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในด้านการบริหารงานวิชาการควรสร้างสรรค์กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สนใจให้เหมาะสมกับบริบทของศูนย์การศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการยกระดับการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อเป็นต้นแบบของจังหวัดนครสวรรค์โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการยกระดับการบริหารจัดการศูนย์

๒) การยกระดับการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีการบริหาร ๕ ด้าน ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงบประมาณโดยปรับเปลี่ยนมาใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการศูนย์ทั้ง ๕ ด้าน

๓) การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้านงบประมาณ ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในการบริหารศูนย์ให้เหมาะสมตามโครงการ กิจกรรม และงาน

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษากระบวนการพัฒนาประกันคุณภาพการศึกษาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๒) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๓) ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยเรื่อง การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ต้นแบบของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์” สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนทุนวิจัย

กราบขอบพระคุณคณะกรรมการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ที่เมตตาให้คำชี้แนะและให้โอกาสทางวิชาการ ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องและให้แนวคิดในการศึกษาวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้คำแนะนำให้ข้อชี้แนะทางวิชาการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการวิจัยเป็นระยะจนรายงานวิจัยสมบูรณ์แบบ

ขอขอบพระคุณศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครสวรรค์ที่ให้ความร่วมมือทำกิจกรรมร่วมกับคณะผู้วิจัยเป็นอย่างดี

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่ให้โอกาสนักวิจัยให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยครั้งนี้ได้เพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ ประสบการณ์อย่างมีส่วนร่วมกับบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องจนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา(๒๕๖๒). *ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

พระปลัดประพจน์ สุภาโต(อยู่สำราญ) (๒๕๕๕). *การศึกษารูปแบบการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนครปฐม*. รายงานการวิจัย.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสุชาติ ธรรมกาโม (ปิติ) (๒๕๖๑). *การพัฒนาารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓*. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง.๗(๒), ๑๗๓ - ๑๘๖.

สุปรีดา โภษาแสงและคณะ(๒๕๖๕). *การบริหารสถานศึกษาในยุค Digital Transformation เป็นการดำเนินงานบริหารงานโรงเรียนโดยใช้เทคโนโลยียุคดิจิทัล*. วารสารบริหารการศึกษา มศว. ๑๙ (๓๗), ๒๔๒ - ๒๕๐.

ประวัติผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย :

ชื่อ - นามสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์
ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต(สาขาการจัดการทั่วไป) สถาบันราชภัฏนครสวรรค์
ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู(ป.บัณฑิตวิชาชีพครู) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต(พร.ม) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต

สถานที่ปฏิบัติงาน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ๙๙๙ หมู่ ๖
ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

E-mail : Prambut@windowslive.com

ผลงานวิจัย :

หัวหน้าโครงการวิจัย : ผู้ดำเนินการหลัก

- ๑) เรื่อง การเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมระดับชุมชน
ในอาเซียน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ทุน วช., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๒) เรื่อง ยุทธศาสตร์การบริหารการอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่ป่าต้นน้ำ
เขตรอยต่ออุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ปีงบประมาณ พ.ศ. พ.ศ. ๒๕๕๙(ทุน วช., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)
- ๓) เรื่อง พุทธวิถีการพัฒนาระบบการจัดการเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชนใน
ท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ (ทุน วช., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)
- ๔) เรื่อง กระบวนการสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชนในพื้นที่ภาคกลาง ปีงบประมาณ พ.ศ. พ.ศ. ๒๕๖๑ (ทุน วช., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)
- ๕) เรื่อง ศึกษาพฤติกรรมมารเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนตามนโยบายลด
เวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ (ทุน วช., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

ผู้ร่วมวิจัย :

- ๑) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาบึงน้ำขนาดใหญ่แบบมีส่วนร่วมในสังคมไทย
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ (ทุน วช., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

๒) เรื่อง ศึกษาความขัดแย้งกับการสืบสานประเพณีแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ ปีงบประมาณพ.ศ. ๒๕๕๘ (ทุนสถาบันอาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

๓) เรื่อง การเสริมสร้างจิตสำนึกแบบมีส่วนร่วมและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ป่าชุมชนในท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ (ทุน วช. , มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

ผลงานทางวิชาการ

๑. บทความวิจัย

อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ และคณะ. “การเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมระดับชุมชนในอาเซียน”. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๐): ๕๓-๖๕.

อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ และคณะ. “กระบวนการสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ภาคกลาง”. วารสารปัญญาปณิธาน, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๓): ๑๕๙ – ๑๗๓.

อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ และคณะ. “ยุทธศาสตร์การบริหารการอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่ป่าต้นน้ำเขตรอยต่ออุทยานแห่งชาติแม่วงก์”. วารสาร บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๖๑): ๑ – ๑๗.

สมคิด พุ่มทุเรียน, ศศิกิจจ อัจฉัย, อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์. “วิเคราะห์กิจกรรมเชิงพุทธตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ กับการหนุนเนื่องคุณค่านิยม ๑๒ ประการ”. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – เมษายน ๒๕๖๒): ๒๒๕-๒๓๘.

อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ ศศิกิจจ อัจฉัย, และปัญญา พรหมบุตร. “พุทธวิถีการพัฒนาระบบการจัดการเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชนในท้องถิ่น”. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (กันยายน – ธันวาคม ๒๕๖๒): ๓๙๘ - ๔๒๐.

ศศิกิจจ อัจฉัย, อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์, และอาณัติ เดชจิตต์เรื่อง การเสริมสร้างจิตสำนึกแบบมีส่วนร่วมและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ป่าชุมชนในท้องถิ่น วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (กันยายน – ธันวาคม ๒๕๖๒): ๕๒๓- ๕๓๘.

อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์, ปัญญา พรหมบุตร. “ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้”. วารสารวิจัยวิชาการ, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๓): ๔๗ – ๕๘.

๒. บทความวิชาการ :

- อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์. "แนวโน้มนโยบายรัฐประศาสนศาสตร์ในอนาคต". วารสาร บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม): ๑๖-๓๗.
- อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์. "ทุนมนุษย์กับการพัฒนาทุนมนุษย์ : พุทธบูรณาการในองค์กรสมัยใหม่". วารสารสถาบันวิจัยพินิตธรรม, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๙): ๙๓ - ๑๐๓
- อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์, ศศิกิจจ์ อัจฉัย. "การจัดการภาครัฐแนวใหม่กับการใช้หลักธรรมเชิงพุทธในการบริหาร". การประชุมทางวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๕, ณ อาคารหอประชุม มหาวิทยาลัยปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ๔ มีนาคม ๒๕๖๑.
- อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์, ณวพงศ์ธร นิตินวนนท์, ศศิกานต์ วิทย์โชคกิตติคุณ. "ทาน ศิล ภาวนา : ฐานพัฒนาคุณภาพชีวิตสังคมไทย". วารสาร บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๐): ๑๖๕ - ๑๗๙.
- ผศ.ศศิกิจจ์ อัจฉัยและอนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์. "การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธให้องค์กรยั่งยืน". วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๖๒): ๓๒๗-๓๓๔.

หนังสือ/ตำรา/เอกสารประกอบการสอน

- อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์. (๒๕๖๑). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. เอกสารประกอบการสอน. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์
- อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์. (๒๕๖๓). พฤติกรรมองค์การ. หนังสือ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์.

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ - นามสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศศิกิจจ์ อัจฉัย

ประวัติการศึกษา

พธ.บ (พุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รปม.. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต

สถานที่ปฏิบัติงาน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์๙๙๙ หมู่ ๖
ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐
e-mail: winai_amchui2550@hotmail.com

หัวหน้าโครงการวิจัย : ผู้ดำเนินการหลัก

๑) เรื่อง การเสริมสร้างจิตสำนึกแบบมีส่วนร่วมและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ป่าชุมชนในท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ (ทุน วช., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

ผู้ร่วมวิจัย :

๑) เรื่อง พุทธวิถีการพัฒนาระบบการจัดการเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชนในท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ (ทุน วช., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

๒) เรื่อง กระบวนการสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ภาคกลาง ปีงบประมาณ พ.ศ. พ.ศ. ๒๕๖๑ (ทุน วช., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

ผลงานทางวิชาการ

๑. บทความวิจัย

อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ ศศิกิจจ์ อัจฉัย, และปัญญา พรหมบุตร. “พุทธวิถีการพัฒนาระบบการจัดการเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชนในท้องถิ่น”. **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์**, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (กันยายน – ธันวาคม ๒๕๖๒): ๓๙๘ - ๔๒๐.

ศศิกิจจ์ อัจฉัย, อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์, และอาณัติ เดชจิตต์เรื่อง การเสริมสร้างจิตสำนึกแบบมีส่วนร่วม และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ป่าชุมชนในท้องถิ่น **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์**, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (กันยายน – ธันวาคม ๒๕๖๒): ๕๒๓- ๕๓๘.

๒. บทความวิชาการ :

ผศ.ศศิกิจจ์ อัจฉัยและอนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์.”การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธให้องค์กรยั่งยืน”. **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์**, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – เมษายน ๒๕๖๒): ๓๒๗-๓๓๔.

อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์, ศศิกิจจ์ อัจฉัย. “การจัดการภาครัฐแนวใหม่กับการใช้หลักธรรมเชิงพุทธในการบริหาร”. **การประชุมทางวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๕**, ณ อาคารหอประชุม มหาวิทยาลัยปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ๔ มีนาคม ๒๕๖๑.

สมคิด พุ่มทุเรียน, ศศิกิจจ์ อัจฉัย, อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์. “วิเคราะห์กิจกรรมเชิงพุทธตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ กับการหนุนเนื่องคุณค่านิยม ๑๒ ประการ”. **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์**, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – เมษายน ๒๕๖๒): ๒๒๕-๒๓๘.

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ : นายอานัติ เดชจิต

การศึกษา :-ปริญญาตรี (พธบ.รัฐศาสตร์) สถาบันมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
-ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (นโยบายสาธารณะ) สถาบัน
มหาวิทยาลัยนเรศวร

ตำแหน่งปัจจุบัน: อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต

หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ เลขที่ ๙๙๙ หมู่ ๖
ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐
โทร ๐๕๖-๒๑๙๙๙๙ E-mail : anat.det@mcu.ac.th

โครงการวิจัย : ผู้ร่วมวิจัย

๑. เรื่อง การเสริมสร้างจิตสำนึกแบบมีส่วนร่วมและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ป่าชุมชนในท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ทุน วช., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. เรื่อง นครสวรรค์ : การวิเคราะห์นโยบายและการเตรียมความพร้อมสู่การพัฒนาเป็นจังหวัดจัดการตนเองปี ๖๐ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ทุน วช., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. เรื่อง ความสัมพันธ์ภาครัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พระสงฆ์และภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่กลางน้ำ จังหวัดนครสวรรค์ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ทุน วช., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔. เรื่อง สังคมพหุวัฒนธรรมกับการพัฒนาเชิงพุทธบูรณาการภายใต้การขับเคลื่อนตามแนวพระราชดำริ ปี ๖๑ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ทุน วช., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผลงานทางวิชาการ

๑. บทความวิจัย

ศศิกิจจ์ อัจฉัย, อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์, และอานัติ เดชจิตเรื่อง การเสริมสร้างจิตสำนึกแบบมีส่วนร่วมและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ป่าชุมชนในท้องถิ่นวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (กันยายน – ธันวาคม ๒๕๖๒): ๕๒๓- ๕๓๘.

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ – นามสกุล นายปัญญา พรหมบุตร
 ประวัติการศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ช่างไฟฟ้ากำลัง) วิทยาลัยเทคนิคสุรินทร์
 ค.บ. (อุตสาหกรรม) วิทยาลัยครูสุรินทร์
 กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
 ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้อำนวยการโรงเรียนพยุหะพิทยาคม
 สถานที่ปฏิบัติงาน โรงเรียนพยุหะพิทยาคม ตำบลพยุหะ อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์
 ๖๐๐๐๐
 e-mail: panya102@hotmail.com

ผลงานวิจัย :

ผู้ร่วมวิจัย: ยุทธศาสตร์การบริหารการอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่ป่าต้นน้ำเขตรอยต่ออุทยานแห่งชาติแม่วงก์ปีงบประมาณ ๒๕๕๙

ผู้ร่วมวิจัย: พุทธวิธีพัฒนาระบบการจัดการเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชนในท้องถิ่นปีงบประมาณ ๒๕๖๐

ผู้ร่วมวิจัย: ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ (ทุน วช., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

ผลงานทางวิชาการ

อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ ศศิกิจจ์ อัจฉัยและปัญญา พรหมบุตร. “กระบวนการสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ภาคกลาง”.วารสารปัญญาปณิธาน,ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๓): ๑๕๙ – ๑๗๓.

อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์, ปัญญา พรหมบุตรและคณะ. “ยุทธศาสตร์การบริหารการอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่ป่าต้นน้ำเขตรอยต่ออุทยานแห่งชาติแม่วงก์”.วารสาร บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, ปีที่ ที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๖๑): ๑ – ๑๗.

อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์, ปัญญา พรหมบุตร. “ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้”. วารสารวิจัยวิชาการ, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๓): ๔๗ – ๕๘.